

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ при МОН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХНПУ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

НАУКА ТА ОСВІТА В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної
конференції для студентів, аспірантів, докторантів,
молодих учених

13 травня 2021 року

Харків 2021

Головний редактор:

Бойчук Ю. Д. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Редакційна колегія:

Бережна С. В. – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Башкір О. І. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, голова ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Боярська-Хоменко А. В. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри освітології та інноваційної педагогіки, заступник голови ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Жерновникова О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математики, член ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Коробкіна О. Г. – директор наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Божко О. О. – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, член ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Макітренко К. О. – здобувач першого рівня вищої освіти факультету іноземної філології, голова студентського наукового товариства Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 5 від 11 травня 2021 року)*

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених [Електронне видання] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молод. учених, Харків, 13 трав. 2021 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2021. – 177 с.

У збірнику відображено тези Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених», що проходила на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди з нагоди Дня науки. Він містить результати теоретичних та емпіричних досліджень молодих учених України в умовах сучасних викликів.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

СЕКЦІЯ 1: Концепція успішної освіти в умовах дистанційного та змішаного навчання

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З АНАТОМІЇ ШКОЛЯРІВ ХАРКІВСЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №58

Андрусенко Л., студентка, Дементєєва Я., аспірантка

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
м. Харків

У зв'язку зі світовою пандемією та розвитком інноваційних технологій і впровадженням сучасних форм та методів навчання, безумовної актуальності набуло дистанційне навчання. Головним компонентом змісту дистанційної освіти є технологія роботи учня з інформацією, а не сама інформація [1]. Тому від учня потрібно не стільки засвоєння різноманітних даних по досліджуваному питанню, скільки орієнтація в них. Значно підвищується ефективність навчання з використанням дистанційних технологій (комп'ютера, інтернету, мультимедійних файлів). Сучасні засоби інформаційних технологій дозволяють використовувати при навчанні різноманітні форми подання матеріалу [2]. Інтерактивний спосіб навчання став можливим в процесі глобальної інформатизації суспільства.

Особливої ролі дистанційні технології набувають при викладанні природознавчих наук, зокрема біології, оскільки у найзагальнішому розумінні об'єктом її вивчення є навколишнє природне середовище. Освітній процес гостро потребує використання наочного матеріалу, динамічного та безперервного пошуку інформації та ін.

Відомі методисти-біологи В. Н. Стародубцев, Е. А. Філіппов розробили і апробували різноманітні методики використання комп'ютерних засобів при навчанні біології для розвитку дослідницьких умінь, підвищення якості навчання, контролю знань учнів, самостійної і домашньої роботи [3,4]. Активно впроваджуються такі технології зокрема при вивченні анатомії у 8 класі. Оскільки сучасне програмне забезпечення та графіка дозволяють без зусиль отримати уявлення про будову та функціонування опорно-рухового апарату і внутрішніх систем організму.

Метою дослідження було визначити відношення школярів до нових технологій, що вимушено стали провідними у використанні в період пандемії при вивченні курсу анатомії. Для цього було проведено пілотне дослідження на базі Харківської загальноосвітньої школи №58, в ході якого учням 8 класу було запропоновано пройти анкетування стосовно дистанційного навчання в процесі вивчення анатомії. Опитування включало декілька питань щодо якості типу та ресурсів навчання. Отримані результати показали, що 72% вважають дистанційне навчання з анатомії більш ефективним, тому що супроводжується аудіовізуальними, інтерактивними програмами та тренажерами, які сприяють кращому запам'ятовуванню та закріпленню інформації. Інші 28% стверджують, що навчання з використанням комп'ютерних засобів розсіює увагу і тим самим знижує продуктивність на уроці.

Одним із ключових питань дослідження було дізнатися думку школярів про популярні електронні ресурси з вивчення біології. На уроках анатомії у 8 класі провідними навчальними платформами, що відмітили респонденти, стали TeamLabBody (55%) та додаток-атлас e-Anatomy (45%), також учні відмітили інформативний YouTube-канал «Цікава наука», де можна ознайомитися з анімаційними відео та сучасними дослідженнями в біології.

Найбільш зручними платформами для перевірки знань учнів, виявилися FlorAnimal (52%) та Learningapps (48%), які спрямовані на виявлення теоретичних і практичних знань. Контроль знань здійснюється за допомогою тестів різних рівней складності, задач, пазлів та ігор.

З тверджень респондентів можна зробити висновок, що особливістю змісту навчання з використанням дистанційних технологій є його відкритість. Мережа Інтернет дозволяє значно розширити можливості освітнього процесу шляхом використання сучасних наукових джерел. Головним завданням учителя постає зорієнтувати учнів у великому потоці інформації, навчити аналізувати її і порівнювати. Спираючись на думку школярів, варто відмітити актуальність використання різноманітних інтерактивних програм. Адже, жвавий інтерес призводить до значних результатів навчання.

Ще одним висновком проведеного дослідження визначено високу роль моніторингу навчального процесу та опитування учнів у підвищенні ефективності освітнього процесу. Адже школярі, які активно беруть участь у виборі концепції навчання та програмного і методичного забезпечення, з більшим інтересом навчаються, отримуючи те, що їм потрібно, зручно. Такий моніторинг рекомендується проводити і серед батьків. Особливо в період впровадження карантинних заходів, коли діти навчаються вдома. Злагожені дії та комунікація між вчителем, учнями та батьками є запорукою успішного навчання.

Список використаних джерел

1. Лысенко А. С. Методика комплексного применения традиционных средств обучения и средств новых информационных технологий в курсе общей биологии : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02. СПб., 2007. 140 С.
2. Полякова Н. А. Возможности применения электронных учебных модулей в процессе изучения раздела «Животные». *Методология и теория биологического и экологического образования в вузе и школе*: сборник материалов IX Всероссийского методологического семинара. СПб.: ТЕССА, 2009. С. 178–181.
3. Стародубцев В. Н. Использование компьютерных технологий в повышении эффективности обучения биологии : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 1993. 145 с.
4. Филиппов, Е.А. Методика использования средств мультимедиа в обучении общей биологии : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02. СПб., 2001. 149 с.

ПЕРЕВАГИ ТА ТРУДНОЩІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ю.В. Аннас, М.А. Шевченко

здобувачі першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Людство зробило крок у новий етап свого розвитку, коли інформаційні процеси стають однією з найважливіших складових усіх аспектів життя людини. Загальновідомо, що особистий і професійний розвиток кожної людини залежить від здобутої освіти. Саме тому наразі актуальною є проблема пошуку нових ефективних форм організації освітнього процесу.

Сучасна система вищої освіти поступово змінюється відповідно до вимог ринку праці та розвитку цифрових технологій, що приводить до вдосконалення існуючих і появи нових форм і методів навчання. Заклади вищої освіти повинні активно позиціонувати свій внесок в інноваційний процес, соціальний розвиток і розробку інноваційних освітніх технологій, які забезпечать формування професійних умінь у здобувачів освіти. Сьогодні постійно збільшується кількість інформації, якою потрібно оволодіти для здобуття певного рівня вищої освіти. Зважаючи на це, використання цифрових технологій у процесі навчання стало нормою для кожного здобувача освіти. Пандемія, спричинена COVID-19, також внесла свої корективи у звичну для всіх систему освіти, адже тепер, у період карантину, є обмеження, що не дозволяють учням і студентам у звичному режимі відвідувати заклади освіти, безпосередньо спілкуватись із викладачами й однолітками. Ці фактори стали причиною різкого потужного впровадження інформаційних технологій у всі етапи освітнього процесу і, як наслідок, формування окремих видів навчання – дистанційного і змішаного.

Дистанційне навчання з використанням цифрових технологій – це новий, актуальний на сьогоднішній день, високотехнологічний підхід до процесу передачі знань. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового неперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Можна констатувати, що дистанційне навчання увійшло в XXI століття як найефективніша система підготовки і неперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців різноманітних сфер та галузей, але в неї, як і у будь-якої іншої системи навчання, є свої недоліки, труднощі та переваги [1].

Аналіз науково-педагогічної і популярної літератури та особистий досвід дали змогу відповісти на питання: які переваги сьогодні має дистанційне навчання? Серед переваг варто назвати такі:

- можливість навчатися у будь-який час. Студенти мають змогу самостійно вирішувати, коли та скільки часу приділяти навчанню;
- можливість навчатися у будь-якому місці. Це надзвичайно потужна перевага дистанційного навчання перед очним. Адже студент може оволодівати новими знаннями і компетентностями, перебуваючи у будь-якій точці нашої планети і маючи лише доступ до мережі Інтернет;

- навчання у власному темпі. Не кожен студент може одразу ефективно сприймати навчальний матеріал. Декому потрібно більше часу, щоб зрозуміти нову тему, або прослухати лекцію кілька разів. Дистанційне навчання дає такі можливості: «повернутися» до вивчених раніше питань кілька разів, переглянути відео лекцію або її фрагменти, перечитати навчальний матеріал тощо. Такий підхід є запорукою успішного складання майбутніх іспитів;

- більше вільного часу. Лише для організації очного навчання витрачається дуже багато часу: час на збори у дорогу, сам маршрут з дому до університету та час на зворотній шлях. Очевидно, що кожному студентові зручніше прокинутися за 20 хвилин до початку занять, поснідати та увімкнути комп'ютер;

- економія коштів. Знову ж таки, питання стосується витрат на дорогу, адже під час дистанційного навчання можна суттєво зекономити кошти, які ми щодня витрачаємо на транспорт до закладу освіти.

Разом з тим, варто назвати і низку труднощів і недоліків у реалізації дистанційного навчання. Назвемо кілька з них:

- низька мотивація до навчання та відсутність постійного контролю з боку викладача. Більшість навчального матеріалу вивчається самостійно, що вимагає самодисципліни та сили волі, яких, зазвичай, не вистачає студенту;

- відсутність «живої» комунікації та спілкування. Дистанційне навчання обмежується відеозв'язком та онлайн-лекціями. І хоча зараз всі звикли спілкуватися через соціальні мережі, наприклад чат Telegram або групи в Instagram, це ніколи не замінить справжнього безпосереднього спілкування;

- технічні труднощі. Не всі студенти мають необхідне технічне обладнання та вільний доступ до мережі Інтернет;

- недостатній рівень цифрової грамотності викладачів. Викладачі, які звикли проводити навчальні заняття в аудиторіях, як правило, не володіють на високому рівні технологіями дистанційного навчання, що перетворює онлайн-заняття на монолог в екрані комп'ютера або пересилання студентам текстів лекцій і завдань.

Таким чином, можна зробити висновок, що зараз, у еру цифрових технологій, дистанційне навчання є запорукою соціально-економічного розвитку суспільства. Стрімкий розвиток цифрових технологій впливає на інтелектуальне становлення населення кожної країни. Про дистанційне навчання можна говорити як про педагогічну технологію, яка заснована на принципі самостійного програмованого навчання, метою якого є творчий розвиток особистості. Ще п'ять років тому багато з нас і уявити не могли, як кардинально може змінитися система освіти. І якщо раніше поставало питання «бути» чи «не бути», сьогодні нас переконало: немає ніяких сумнівів – дистанційне навчання стало невід'ємною частиною нашого життя.

Список використаних джерел

1. Ахмад І.М. Навчання в дистанційній і змішаній формі студентів ВНЗ. URL : <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1067>.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ, ЩО СПРЯМОВАНЕ НА РОЗВИТОК СИЛИ У ШКОЛЯРІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

А.Р. Андрющенко

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Для розвитку сили у школярів старших класів особливе мотиваційне значення має індивідуальний підбір інтенсивності тренувального навантаження [1]. Під час дистанційного навчання за допомогою відео зображення вони отримують інформацію про вихідне положення для виконання вправи та техніку її виконання, а вибір методу та розрахунок навантаження зможуть зробити самостійно за запропонованою методикою.

Підтягування на перекладині – це фізична вправа, у якій результат визначається максимальною силою і силовою витривалістю. Вважається, що кількість виконання вправи 13 разів і більше переважно залежить від рівня розвитку силової витривалості, а менша кількість – від максимальної сили [4]. Це враховується при обранні методу розвитку силових можливостей (табл. 1).

Таблиця 1

Методика підтягування на перекладині

Контингент за рівнем підготовленості (кількість підтягувань, раз)	5-10	10-15	15-20	20-25
Умови виконання	Полегшені	Звичайні	Ускладнені	Звичайні
Вид сили	Максимальна сила, силова витривалість	Максимальна сила	Силова витривалість	
Назва методу	Повторний	Повторний	«До відмови»	
Величина зусилля (% від максим.)	70-80	70-80	65	
Темп виконання	2-1-2	Повільний	Повільний	
Відпочинок (хв)	2-3	3-4	2-3	

Кожному з учнів необхідно визначити свій рівень підготовленості, обрати метод розвитку сили (повторний чи «до відмови») та використовувати різні умови підготовки (полегшені, звичайні, ускладнені) [5].

Якщо учень підтягується 5-10 разів, розвиток максимальної сили і силової витривалості здійснюється комплексно. Для цього застосовується повторний метод і полегшені умови підтягування: за допомогою партнера, низька перекладина, блочні системи, які зменшують масу тіла. Полегшення повинно бути таким, щоб він міг підтягнутись 15 разів. Методика підтягування у полегшених умовах розрахована на цикл з трьох занять. На 4 занятті проводиться перевірка силових можливостей і визначаються нові умови виконання вправи [2].

Ті, що підтягуються 10-15 разів, в основному використовують повторний метод у звичайних умовах розвитку сили. Кількість підтягувань у підході складає 80% від попереднього, а останній – до максимальної можливості. На останньому (10) занятті, проводиться контроль і визначається новий результат [2].

Для тих, хто підтягується 15-20 разів, для проведення занять повторним методом необхідно ускладнювати умови виконання. Це досягається за допомогою використання незначних обтяжень, підтягування різним хватом, підтягування за голову, підтягування із вису на одній, а друга рука тримається за зап'ясток першої [3]. Основною умовою є те, щоб максимальний результат у підтягуванні не перевищував 15 разів. Сумарна кількість підтягувань за одне заняття визначається: $15 \times 3,5 = 52$ рази, де 15 – максимальний результат, 3,5 – коефіцієнт, що використовується у вправах, у яких обтяженням є власне тіло.

Методика розвитку силової витривалості в підготовлених учнів, що підтягуються 20-25 разів, передбачає використання методу «до відмови» [3]. Для цього методу характерна кількість підтягувань в одному підході не менше 13 разів та скорочень інтервалу відпочинку до 2-3 хв. За цією методикою останній, 5-ий підхід, робиться «до відмови», для чого необхідно підтягнутись ще декілька разів. Для забезпечення ефективного приросту кількості підтягувань заняття на перекладині слід проводити не менше 3-4 разів на тиждень.

Індивідуальний підбір інтенсивності тренувального навантаження під час виконання вправ на розвиток сили дозволить мінімізувати тренувальні обсяги і, як наслідок, уникнути перетренованості і зробити навчально-тренувальний процес більш керованим за рахунок контролю тренувальних навантажень та їх своєчасної корекції в залежності від стану тих, хто займається.

Список використаних джерел

1. Ареф'єв В.Г., Єдинак Г.А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту). Навчальний посібник для студентів навчальних закладів II-IV рівнів акредитації. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2001. 384 с.
2. Гурман Л.Д. До проблеми силової підготовки школярів старших класів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2013. Випуск 6. № 15. С. 86–91.
3. Худолій О.М. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання: навч. посібник. Харків: ОВС, 2007. 406 с.
4. Худолій О. М., Іващенко О.В. Концептуальні підходи до моделювання процесу навчання і розвитку рухових здібностей у дітей і підлітків. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2013. № 2. С. 3–16.
5. Худолій О.М., Іващенко О.В., Піменов О.О Особливості силової підготовленості школярів старших класів. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2012. № 9. С. 37–41.

МЕТОД МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ «ЕЛЕМЕНТІВ КОМБІНАТОРИКИ»

О.М. Бабак

здобувач першого рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Елементи комбінаторики – це розділ математики, який висвітлює питання щодо розв’язання багатьох життєвих ситуацій за допомогою математичного апарату. Зміст навчального матеріалу з теми передбачає наявність в учнів не тільки математичних знань, а й умінь визначати, розглядати та враховувати всі можливі сполуки деяких ознак та подій, що являє собою передумову логічного повноцінного мислення – розвиток якого є однією з головних задач всебічного розвитку людини.

Переважає кількість задач, які включені до шкільних підручників, належать до текстових задач прикладного характеру. За для розв’язування такого виду задач необхідно спочатку «перекласти» текст на математичну мову і, спираючись на отриманий результат, шукати оптимальний шлях її розв’язання. Отже, складність опанування комбінаторних знань через непорозуміння у виборі правильної формули додатково ускладнюється специфікою математичного запису текстової задачі. Це зумовлює необхідність застосування додаткових методів, засобів навчання при вивченні комбінаторики. Саме підвищення ефективності «перекладу» текстової задачі є головною метою методу математичного моделювання.

Суть методу математичного моделювання як методу навчання, полягає у створенні математичної моделі, що здатна замінити собою досліджуваний об’єкт (оригінал), і при вивченні якої ми отримуємо нову інформацію про досліджуваний об’єкт. Математична модель є головним інструментом для розв’язування такого типу задач, вона може виступати як рівняння, нерівність, система, функція, геометрична фігура тощо. А розв’язком задачі буде результат, який переноситься з моделі на об’єкт [2, с. 21-22].

На основі попередньо проведеного аналізу науково-методичної літератури та виведеного алгоритму математичної діяльності з використанням методу математичного моделювання [2, с. 23-24] з’ясуємо особливості розв’язання комбінаторних задач:

На першому етапі розв’язання задачі відбувається її повний аналіз, що передбачає формування чіткого розуміння, що маємо, що необхідно знайти та які значущі властивості об’єкту (оригіналу) необхідно виокремити.

Оскільки в основному зміст задач з теми спрямований на інтеграцію реального життя з математикою, то в учнів не викликає складності уявити ситуацію, що пропонується задачею. Але чітко усвідомити та сформулювати, що саме задано і необхідно знайти, для багатьох учнів є непосильним. Навчити уявляти та абстрагувати учнів досить складно. Тому вчителів під час викладання реалізують наочний метод навчання, застосовуючи підручні предмети, викладають їх комбінації, переставляють їх місцями. Візуалізація навчального

матеріалу – є одним зі способів підвищення рівня засвоєння комбінаторних знань учнями. Одним з ефективних засобів даного методу є динамічна мультимедійна презентація. Її застосування під час формування первинних знань і умінь надасть можливість учням зрозуміти та сформулювати уявлення про те, що саме необхідно виокремлювати з умови задачі та яким властивостям об'єкту надавати перевагу. Розробки та методичні рекомендації щодо презентацій на теми «Правила суми та добутку», «Перестановки» і «Розміщення» розміщені в попередніх напрацюваннях [1, с. 168 – 171].

Другий етап передбачає створення математичної моделі: «переклад» тексту задачі на мову математики. Даний етап є найскладнішим при розв'язуванні задач такого виду [4, с. 17-18]. Як правило моделлю комбінаторної задачі є певна множина, яка може бути структурою (перестановкою, розміщенням, комбінацією) або поєднанням структур. Саме з'ясування правильної структури, що моделює дану задачу, викликає найбільше непорозуміння в учнів. Для подолання цієї проблеми методистами з математики та педагогіки були розроблені «Комбінаторні схеми» [3, с. 138-139], що включають поступові евристичні запитання, які приводять до єдиної сполуки. Але дана сполука не завжди виступає моделлю всієї задачі.

Отже, на другому етапі з початку необхідно визначитися з правильною структурою (структурами), за допомогою «Комбінаторних схем». Якщо таких структур декілька, то з'ясувати їх співвідношення між собою за допомогою ключових сполучників («або», «і») та застосувати відповідне комбінаторне правило (правило суми, правило добутку). Кінцевим результатом буде виступати математична модель, а саме формула для пошуку кількості сполук для даної задачі.

Третій етап передбачає дослідження математичної моделі, тобто розв'язання отриманої моделі задачі – формули. Застосовуючи комбінаторні формули для структур необхідно знайти кількість сполук кожної з визначених у попередньому етапі та використавши комбінаторні правила знайти кінцевий результат. Остаточним розв'язком задачі є зворотній «переклад» математичного розв'язку на мову оригіналу та його перевірка на існування в задачі-оригіналі.

Таким чином, метод математичного моделювання є одним з найефективнішим під час вивчення теми «Елементи комбінаторики». Застосування алгоритму реалізації даного методу, що наведений у тезах, передбачає уникнення помилок під час розв'язування комбінаторних задач.

Список використаних джерел

1. Бабак О.М. Використання динамічної презентації при візуалізації комбінаторних задач. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі : тези доп. Наук.-практ. Конф. Молодих учених, м. Харків, 15-16 травня 2019 р. Харків, 2019. С. 168 – 171.

2. Бабак О.М. Математичне моделювання як метод навчання. Наумовські читання: матеріали вісімнадцятої наукової конференції студентів та молодих учених, м. Харків, 24-25 листопада 2020 р. Харків, 2019. С. 21-24.

3. Рашевський М.О. Про викладання комбінаторики у закладах вищої освіти. Фізико-математична освіта. 2018 р.. Випуск 4(18). С. 136-142.

4. Швець В.О. Математичне моделювання як змістова лінія шкільного курсу математики. Дидактика математики: проблеми і дослідження: Міжнар. зб. наук. робіт. Вип. 32. Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2009 р.. С. 16 – 24.

СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ УВАГИ СТУДЕНТІВ ТА ЗАСВОЄННЯ НИМИ МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС ОНЛАЙН ЗАНЯТЬ

Баніт О.Р.

здобувач другого рівня вищої освіти

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро

Організація навчального процесу за умов дистанційного навчання почала цікавити науковців задовго до початку карантину. Дистанційне навчання розглядається ними як освітня система ХХІ століття, найефективніша система підготовки, яка дозволяє безперервно підтримувати високий рівень кваліфікації фахівців різноманітних галузей знань. Водночас, увагу акцентовано як на перевагах, так і на недоліках такої форми навчання.

Основною відмінною рисою дистанційного навчання від аудиторного навчання є використання так званої технологічної основи – комп'ютерних телекомунікацій, комп'ютерних телекомунікацій в поєднанні з друкованими засобами і т.д. Специфічними рисами самого дистанційного навчання є: інтерактивність, індивідуалізація, економічність, використання інформаційних технологій, паралельність (може здійснюватися одночасно із професійною діяльністю або навчанням за іншим напрямком підготовки), висока самоорганізація студентів.

До проблем, пов'язаних із організацію навчального процесу при дистанційному навчанні, зокрема, відносять:

- залежність ефективності такого навчання від викладачів, які мають бути психологічно готові до роботи зі студентами в новому освітньо-пізнавальному інтернет середовищі, володіти сучасними інформаційними та освітніми технологіями;

- відсутність методик розробки та застосування дистанційних курсів на основі сучасних інформаційних, комунікаційних та педагогічних технологій [1].

Для підвищення якості надання дистанційних освітніх послуг О.І. Проскурняк та А.В. Яцинік пропонують серед іншого: стимулювати міжособистісну взаємодію викладача та здобувачів, враховуючи, що частині із них легше спілкуватися в письмовій формі, частині – у аудіовізуальній; активізувати співпрацю між здобувачами за допомогою спільного виконання завдань та проєктів, що сприяє виникненню зацікавленості, збільшує захоплення навчанням, згуртовує студентів; використовувати активні засоби навчання – програмні засоби, навчальні матеріали та бесіди, які можна

підтримувати і за умов дистанційного навчання завдяки сучасним технічним засобам [4].

Відповідно до так званої піраміди пізнання, розподіл засвоєння інформації при використанні різних способів обробки та представлення відбувається наступним чином: лекція – 5% засвоєння, читання – 10% засвоєння, аудіо-візуальні засоби – 20% засвоєння, засоби наочності (діаграми, слайди, макети, моделі, роздатковий матеріал, буклети, плакати та інше) – 30% засвоєння, обговорення в групах – 50% засвоєння, практика дії (рольові ігри, програвання ситуацій, практичні заняття, самостійні дослідження) – 70% засвоєння.

При цьому традиційна лекція являє собою передачу інформації у готовому вигляді, і щоб зробити її успішною, необхідно, по-перше, використовувати сучасні технічні засоби навчання (кінофільми, навчальні відеоматеріали), а по-друге, застосовувати тестові завдання, щоб перевірити ступінь засвоєння інформації наприкінці лекції [3].

Враховуючи ці особливості, можна і за умов дистанційного навчання домогтися від студентів високого рівня уваги та засвоєння матеріалу, наприклад, за допомогою створення відеолекції. Навчальна інформація, подана у формі відео, є більш цікавою, ніж лекція на ту ж тему. До того ж, відео можна зберігати у хмарному сховищі та звертатися до нього в будь-який час доби. Наявна можливість безліч разів переглядати відеоматеріали для кращого розуміння чи повторення [2].

До переваг такого способу подання навчального матеріалу відноситься також те, що динамічний відеоряд постійно підтримує увагу студентів, на відміну від лектора в аудиторії, мовлення якого може бути монотонним та перериватися дрібними записами на дошці, що знижує ефективність навчання. Ключові моменти у такому відео можна фіксувати за допомогою графічних засобів (графіки, гістограми, фото, рисунки мультиплікації, 3D-графіка) [2].

На вищезазначених вимогах до ефективного проведення лекції ґрунтується також оформлення навчального матеріалу у вигляді презентації в форматі Power Point та закріплення матеріалу та перевірка його засвоєння студентами за допомогою тестів у Google forms.

Таким чином, способи підвищення ефективності традиційних лекційних занять, такі як використання відео, презентацій, тестових завдань, є актуальним і для дистанційного навчання. Їх застосування допомагає підтримати високий рівень уваги студентів та засвоєння навчального матеріалу за умов, коли відсутня можливість живого спілкування та наявна висока втомлюваність через використання технічних засобів.

Список використаних джерел

1. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Витоки педагогічної майстерності. 2012. Вип. 10. С. 3-6.
2. Джевага Г. В. Створення відео-лекції для дистанційного навчання. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. 137. С. 19-23.

3. Педорич А. В. Активізація пізнавальної діяльності студентів під час читання лекцій у закладах вищої освіти. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки. 2018. № 1 (1), С. 104-117.

4. Проскурняк О.І., Яцинік А.В. Аналіз досвіду організації дистанційного навчання зі здобувачами спеціальної освіти. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 29. Т. 1. С. 60-64.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Л.В. Беземчук

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Л.С. Філіпчук

здобувач другого рівня вищої освіти факультету мистецтв
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Шляхи та умови інтеграції висвітлюються у працях Г. Білецької, Л. Васиної, В. Моштука, Р. Собко, Е. Геніке, Є. Чапко, В. Дедовича, Ю. Діка, А. Пінського, В. Усанова, О. Костенко, В. Моштука, Г. Федорця та інших. Більшість дослідників обґрунтовують інтегративний підхід в освіті як вищий щабель розвитку педагогічного знання, зокрема, О. Дубасенюк, О. Вознюк, Л. Дольнікова, О. Дятлова, К. Левківська.

Сутність «інтеграційно-педагогічних умінь» трактується, як складне багатовимірне поняття, що характеризує здібність вчителя виходити за рамки звичайних ситуацій, проявляти і досягти необхідних результатів через систему педагогічних дій, що ґрунтується на знаннях, ідеях і методах, а також перенесенням їх в площину практичної реальності.

Важливим фактором ефективного формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва є врахування особливостей дистанційного навчання. Серед переваг платформи Moodle, виділяємо: *організаційні* – система здатна підтримувати різноманітні навчальні курси, здійснювати моніторинг за процесом і результатом навчальної діяльності студентів і при цьому має дружній і зрозумілий користувацький інтерфейс; *дидактичні* – надає доступ студентам до освітніх ресурсів, забезпечує активне навчання, уможливорює реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій, об'єктивне та неупереджене оцінювання результатів навчання; *технічні* – система є гнучкою, багатофункціональною, загально доступною, безкоштовною, легко завантажується та оновлюється, підтримує широкий

спектр дидактичних матеріалів, має значний вбудований набір засобів комунікації [2, с. 104].

Міждисциплінарний підхід в музично-педагогічній освіті продукує комплексність формування інтегровано-педагогічних умінь, що для дистанційного навчання є важливим фактором його ефективності. Він включає: навчально-презентаційні програмні засоби (інструктивні, гіпертекстові, сюжетні, моделюючі, демонстраційні, зазвичай мультимедійні продукти), тренажерні за всіма напрямками розвитку музичних здібностей (лінійні, прогресуючі, ігрові), тестові (адаптивні, бліц-опитування, контрольні, музичний диктант, вікторина); навчально-довідкові (постатейні, гіпертекстові, реферативні), креативні (музичний редактор, комп'ютерний синтезатор), дослідницькі (статичні, моделюючі засоби для інтерпретації культурних феноменів) [1].

Компонентами багатовимірності інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання дослідники визначають: когнітивний, мотиваційно-ціннісний, емоційний компонент та діяльнісний компоненти. Окреме місце надається інформаційному компоненту – використання сучасних інформаційних технологій для впровадження інтеграційних підходів у музично-педагогічну діяльність в умовах дистанційного навчання.

Методика формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання окремлює такі процедурні етапи: узгодження цілей професійної підготовки майбутнього вчителя музики та завдань професійного зростання; квантування змісту певної навчальної дисципліни на окремі елементи для представлення в дистанційному курсі; створення дистанційного курсу (курсів); спільна навчальна діяльність викладача та студентів у дистанційному середовищі, спрямована на формування навчальних конструктів професійної траєкторії майбутніх учителів музики; моніторинг викладачем загальних способів і прийомів навчальної діяльності майбутніх учителів музики в дистанційному середовищі; діагностика успішності формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутніх учителів музики в дистанційному середовищі.

До ефективних методів формування інтеграційно-педагогічних умінь включаємо *комплексні навчальні методи*, що з'явилися у відповідь на інформатизацію освіти. До групи загальних комплексних методів, використовуваних під час фахового навчання поза залежністю від спеціалізації, відносимо: моделювання професійних завдань, відеометод, кейс-метод, метод проєктів, метод ігрового проєктування, тренінг, веб-квест, воркшоп, портфоліо, мультимедійна презентація.

Список використаних джерел

1. Беземчук Л.В. Викладання мистецьких дисциплін в умовах закладу вищої освіти: принцип міждисциплінарної координації. Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. Чернігів, 2019. Вип. 1. С. 16-22. Дудка У.Т. Вик

2. Використання платформи MOODLE у процесі підготовки майбутніх економістів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. з нагоди святкування 30-річчя кафедри інформатики та методики її навчання (Тернопіль, 8-9 листопада 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 104–106.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Н.С. Бондаренко

Викладач

Харківський державний університет залізничного транспорту
м. Харків

Сьогодні ми дуже часто вживаємо фразу «цифрове покоління». Проте першим був американський письменник Марк Пренскі, який дав визначення поняттю «цифрове покоління». Це таке покоління, що з'являється сьогодні і не тільки вміло використовує новітні технології, але й очікує на їх постійну доступність у всіх аспектах життя. Сучасні студенти хочуть навчатися ефективно, зручно, а найголовніше – мобільно. Один із способів надати їм таку можливість – запроваджувати систему змішаного навчання. Отже традиційну та онлайн-освіту можна і потрібно поєднувати. Їх гармонійну взаємодію називають змішаним навчанням.

Змішане навчання – це цілеспрямований процес здобуття знань, набуття вмінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі впровадження і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання за наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [1].

Деякі дослідники у сфері освіти виділяють дві основні переваги системи змішаного навчання: доступність та зручне користування; покращення навчального процесу.

1. Доступність та зручне користування. Навчальний процес стає більш гнучким та зручним, якщо студенти самостійно переглядають частину матеріалу. Студенти можуть ознайомитися з матеріалом в зручному для них темпі, структурувати його, конспектувати, якщо потрібно, повернутися до попереднього уроку.

2. Покращення навчального процесу. Наукові дослідження показали, що змішане навчання є більш ефективним ніж аудиторне навчання або онлайн навчання. Цьому є пояснення. По-перше, враховуються індивідуальні можливості студентів, вони можуть рухатися в своєму власному темпі. По-друге, наявність кращого дизайну матеріалу. Також позитивним фактором є

моніторинг часу на завдання. Онлайн-платформи дозволяють бачити кількість часу, яку витрачають студенти на виконання різних завдань.

Основне завдання викладача в моделі змішаного навчання - це грамотно скласти курс і розподілити навчальний матеріал. Необхідно вирішити, що потрібно проходити в режимі офлайн, що можна засвоїти, вивчити і вирішити вдома, які завдання підходять для індивідуальних занять, а які – для групової роботи над проєктом. Передбачається, що базовий матеріал викладається на заняттях в аудиторії, а розширений і поглиблений студенти освоюють у процесі електронного навчання.

Проте, незважаючи на численні явні переваги, використання моделі змішаного навчання має низку недоліків, до яких можна віднести те, що викладачу потрібен час, щоб розмістити матеріал у мережі, низький рівень володіння технологіями викладачів та студентів, залежність від техніки та Інтернету. Слід відмітити, що впровадження змішаної форми навчання вимагає досить великих зусиль з боку викладача [3].

Зараз перед сучасним викладачем стоїть непросте завдання: навчаючись і перебудовуючись, навчити і підготувати інших. А результатом змішаного навчання буде формування особистості майбутнього фахівця з необхідним набором ключових компетентностей, здатного вирішувати різноманітні професійні задачі. Процес навчання за такою моделлю стає позитивним, цікавішим. Він дозволяє збільшити частку самостійної роботи студентів, відповідає їх особистісним запитам, надає їм нові можливості для засвоєння навчального матеріалу у зручний для них час, будь-якому місці, потрібному темпі та для активної взаємодії між викладачем і студентами, плідно використовувати час, легше контролювати процес навчання кожного студента [2].

Отже, на сьогоднішній день змішаний підхід до навчання є однією з найбільш актуальних освітніх технологій, яка дозволяє використовувати зручність дистанційного курсу та переваги аудиторного навчання. Змішане навчання розвивається, що безперечно дозволяє розглядати його як технологію трансформацій і змін.

Список використаних джерел

- 1.Кривонос О., Коротун О. Змішане навчання як основа формування ікт-компетентності вчителя. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/document/126463>
- 2.Лозовицький Д. Про суть технології змішаного навчання. URL:<http://aphd.ua/pro-sut-tekhnoholi-zmishanoho--navchannia/>
- 3.Фандєєва А.Є. Змішане навчання як технологія змін і трансформації. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4544

ВИКОРИСТАННЯ SMART – ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО

О.В. Воропаєва

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти третього року навчання факультету дошкільної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

М.О. Давидова

доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та мистецьких дисциплін ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

м. Харків

Одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої школи є застосування Smart-технологій під час навчального процесу. Актуальність даної теми дослідження полягає у тому, що суспільство живе в умовах, які висувають потребу отримання знань за допомогою сучасних технологій. Тому важливо знайти діяльнісний підхід та правильно організувати дистанційний процес навчання, адже це є запорукою успішного засвоєння знань здобувачами вищої освіти та перенесення набутих умінь у суспільство в майбутньому.

Smart-освіта – це використання в освітній діяльності мережі Інтернет на основі спільних технологій та відносин, що засновані між викладачами і здобувачами та навчальним закладом.

Розвиток комп'ютеризації певною мірою впливає на особливості викладання навчального матеріалу та сприйняття його здобувачами. Доступ до мережі Інтернет відкриває нові орієнтири для здобувачів та педагогів. Важливим напрямом взаємодії з молодим поколінням є використання Smart-освіти, яка спрямована на гнучку й адаптовану систему взаємодії із середовищем. Такий вид електронного навчання повинен забезпечити можливість використання переваг інформаційного суспільства щодо забезпечення освітніх потреб [1, с. 76].

Необхідність розвитку освітнього простору пояснюється досить високим рівнем розвитку Smart-технологій та швидкого проникнення їх у повсякдення життя, особливо останнім часом. Розвиток технологій електронного навчання, що знайшли місце в традиційній системі навчання у вищій школі надають можливість здійснення навчального процесу з широким застосуванням аудіо, відеографіки та інших сучасних технологій.

Під час створення такого освітнього середовища варто приділити особливу увагу управлінню навчальним ресурсам, які потребують постійного оновлення з професіональних сайтів програм, блогів та ін. Адже освіта в онлайн форматі неможлива без якісних ресурсів, які складаються з лекцій, посібників, тестів, практичних завдань, але представлених в електронному вигляді. Репозиторій навчального фонду в дистанційному форматі є інформаційною системою, що забезпечує зосередження в одному місці усіх можливих освітніх джерел, надання доступу до яких здійснюється за допомогою технічних засобів [2, с. 73].

Здобувачі мають можливість самостійного опрацювати матеріал з навчальних дисциплін в електронних курсах, брати участь у віртуальних вебінарах, семінарах, практикумах, відвідувати майстер-класи, не виходячи з дому. Smart-освіта здійснюється насамперед завдяки відкритому доступу та можливості з'єднання в мережі Інтернет.

Електронне навчання (E-learning) має такі переваги: можливість отримувати сучасні знання, незалежно від того у який час та якому місці; більш осмислене засвоєння знань; у зручний час і місце, постійний контакт з педагогом; індивідуальний графік навчання; економія часу та грошей.

Найкраще пояснює можливості Smart-освіти власне процес розвитку та формування освітніх підходів:

1-й етап «Учора» – викладач виступає єдиним джерелом знань, коли здобувач мав змогу здобувати знання лише в аудиторії або з наукової літератури.

2-й етап «Сьогодні» – освітній процес відбувається не тільки в системі «викладач-здобувач», а й поміж самими здобувачами, що надає можливість формування нових умінь та знань. До того ж, у навчальний простір активно починають впроваджувати сучасні інформаційні технології, які надають можливість передавати знання не тільки в аудиторії.

3-й етап «Завтра» – здобувачі вищої освіти отримуватимуть знання за допомогою мережі Інтернет. Розвитку даного етапу сприятиме швидке поширення інформаційних методів, які у свою чергу, будуть спрямовані на освоєння нового досвіду. Випускник ЗВО буде не просто висококваліфікованим фахівцем у своїй галузі, а й матиме навички користування комп'ютерними технологіями, стане затребуваним у сучасному суспільстві [3, с. 237].

Отже, сучасна освіта має бути гнучкою та бути готовою до усіх можливих змін, які відбуваються у суспільстві. В ній постійно мають відбуватися зміни через впровадження нових методів та складових. Запровадження Smart-навчання надає здобувачам можливість отримання якісних знань, мотивацію в навчанні, а також можливість використання сучасних мультимедійних технологій, а педагогам – кращої обізнаності у професійній сфері діяльності і дає змогу формувати у здобувачів вищої освіти потенціал, відповідно до вимог ХХІ століття та виховувати всебічно розвинуту особистість.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р.М. Смарт-освіта – нова парадигма сучасної системи освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 4. С. 71–78.
2. Поздняков В.А. Практична реалізація адаптованої системи якості підготовки smart-суспільства. *Вісник наукових досліджень*. 2013. № 6. С. 70–75.
3. Твердохліб А.І. Smart Education – нова тенденція у сфері освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 48. С. 236–240.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ОСВІТИ

А.Г. Галяс, О.С. Рой

здобувачі першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

На сьогоднішній день не можливо уявити навчальний процес без використання інформаційних технологій. Але перехід виключно на дистанційне навчання (онлайн) є недостатньо ефективним. Це було підмічено викладачами та студентами під час карантину на початку 2020 року. Тому для підвищення якості освіти слід поєднувати технології дистанційного та очного навчання. Змішання таких стилів привело до нового типу навчання, а саме змішаного навчання.

Змішане навчання – цілеспрямований процес для здобування знань, набуття вмінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі впровадження і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання за наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [1].

Для змішаного навчання є характерним збереження загальних принципів побудови навчального процесу з включенням елементів дистанційного навчання та спрямуванням на дотримання принципів особистісно-орієнтованого навчання. Змішане навчання є перспективним напрямком в освіті, який поєднує переваги аудиторного та дистанційного навчання.

Змішане навчання передбачає такі види діяльності здобувачів освіти:

1. *частково – онлайн навчання*: навчання проходить в режимі онлайн, яке передбачає використання інформаційних технологій та соціальну мережу Інтернет, в яких розміщені навчальні матеріали;

2. *частково – контрольоване навчання в навчальному закладі*: студент відвідує заняття, які проводяться в навчальному закладі, але частину навчального матеріалу він вивчає дома.

3. *узагальнення навчального досвіду* полягає в тому, що навчально-пізнавальна діяльність студента в межах вивчення курсу систематизується в комплексний досвід студентів.

Використання у навчальному процесі змішаного навчання дозволяє реалізувати такі його переваги:

1. індивідуальна освітня траєкторія для кожного здобувача освіти;

2. можливість здійснення навчання у зручному режимі та темпі, індивідуальному для кожного здобувача;

3. контроль з боку викладача за особистісними навчальними досягненнями студента дозволяє підвищити ефективність навчання, стимулює до вивчення навчального матеріалу та самоаналізу.

Використання змішаного навчання сприяє дотриманню таких принципів навчання, як:

1. Наочність: завдяки сучасним інструментам електронного навчання можна створити освітнє середовище, яке завжди буде доступним для студента. Це можуть бути відеоуроки, і форуми для обміну інформацією, і тематичні сторінки у соціальних мережах і т.ін.

2. Безперервність: за рахунок доступності матеріалу студент завжди може зайти на навчальний портал та отримати «нову порцію» матеріалу.

3. Підтримка: у системі змішаного навчання студент завжди може поставити питання викладачеві й оперативно отримати відповідь [2].

4. Інноваційність у викладанні: наприклад використання методики «перевернутого класу», коли студент спочатку повинен ознайомитися з матеріалом самостійно, потім отримати відповідні пояснення від викладача, а потім застосувати їх на практиці.

Змішане навчання має свої особливості. З одного боку змішане навчання дозволяє організувати інтерактивність навчання; можливість отримання зворотного зв'язку у будь-якому місці та в будь-який час; більш широке комунікаційне поле (взаємодія через системи комунікації, соціальні мережі і їх аналоги); частина навчання проходить вдома – в комфортних для учнів умовах. З іншого боку, при організації змішаного навчання необхідно врахувати важливість підготовки викладачів до організації змішаного навчання; потреби студентів у збільшенні часу для опанування навчальним матеріалом; особливості оцінювання діяльності здобувачів освіти при змішаному навчанні [3].

Таким чином, використання змішаного навчання в освіті може забезпечити більш активну діяльність здобувачів освіти в навчальному процесі. Також змішане навчання дозволяє підвищити якість освіти порівняно з виключно дистанційним навчанням.

Список використаних джерел

1. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка. – Харків : Міськдрук, НТУ ХП, 2016. – 284 с.

2. Что такое смешанное обучение: принципы и методики эффективного внедрения. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ispring.ru/elearning-insights/chto-takoe-smeshannoe-obuchenie> (дата звернення: 25.04.2021).

3. Фандеева А. Є. Змішане навчання як технологія змін і трансформації / А. Є. Фандеева // Електронне наукове фахове видання «Народна освіта». 2017. – Вип. 2. – С. 4-9.

THE PROCESS OF FORMING THE COMPETENCIES OF FUTURE SPECIALISTS IN THE IT SPACE

A. Hafiak

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»,
doctor of pedagogical sciences, associate professor of the department of
computer and information technologies and systems,

A. Moroz

applicant, Scientific lyceum №3 of Poltava city council,
Poltava

The process of forming the competencies of future specialists in the IT space is an urgent problem today. Having received priority development, informational and scientific achievements will allow to solve many problems of civilization, and first of all and modern education. Information in all its components has become a commodity for export and import. With absolute advantages, new opportunities, the world has faced new challenges. Among them are the problem of inequality of people in access to information technology and the problem of human security in the information space, security of society and the planet in general. Today, during the widespread development of information technologies, one cannot underestimate their role in the process of forming the professional competence of future specialists. More urgent than ever is the problem of the formation of intercultural communicative competence of students using modern information technologies (IT). A special place is occupied by the analysis of the concepts of "information technology", "intercultural communicative competence" as well as their relationship. Within the framework of this study, the place of information technologies in the process of forming the communicative competence of future specialists is determined, their structural components are presented, as well as ways of forming each component of this competence by means of information technologies.

Information technology uses computers to store, manage, and transmit and receive data or information. In the context of business use, unlike personal entertainment technologies in general communication and IT technologies still have to consider surplus information. It is account information technology for information systems, communication systems or more precisely computer systems (including all hardware, software and peripherals) managed by a limited group of users. Rapid globalization is manifested both in the liberalization of the world economy, the interdependence of the economy and security of all countries, as well as in the global informatization of society. The basis of socio-economic development of the information society is not material production, but the production of information and knowledge. For any country, the degree of its economic and technological development, the welfare of society is proportional to the average level of knowledge, skills, abilities and qualifications of its active population. With the development of information technology, their role and use in education is growing. Open online courses of MEPs and media education are becoming a global trend in the field of education. The authors emphasize that the introduction of new learning technologies and their perfect mastery require a certain internal readiness of both

teachers and graduates for serious changes that meet the conditions of a rapidly changing information society [2, p.30]. Today, without the widespread use of distance learning, educational institutions cannot win the competition in the market of educational services and provide training for qualified professionals at the current level. The training of young professionals often does not meet the demands of business: they can start real projects only after three or six months of additional training after graduation. The fact is that in recent years, technical sciences in Ukraine are not developing as fast as the market needs. Yes, graduates have serious basic knowledge, developed an analytical approach to solving problems, but modern technical tools they often have to learn on their own. First of all, young professionals lack practical skills to work on projects, knowledge of modern tools and methods of software development or testing [1, p.77].

Of great importance for this is distance education, which is provided by modern information and communication technologies, as well as computer development in all manifestations of teaching aids and methods. Distance education today combines many educational services with a complex infrastructure, different levels of education, a large number of students, the number of educational institutions, the scale of investment. In accordance with the conditions of the information society, which is constantly and rapidly changing, distance education requires training and adaptation to new methods of teaching and learning for both teachers and students. Distance education in the use of IT is more effective in many ways: affordable, can have any time to choose the beginning, continuation and completion of classes, which is extremely important in chronic lack of time when you need to learn much more. When learning online, teachers also encountered difficulties in self-motivation, especially in adolescents. Also, one of the disadvantages is that our country has not approved national programs, low computerization of the education system, unsatisfactory development of educational institutions of network information technologies, lack of national educational space in the Web-environment. Regardless, we have a lot of advantages of online education: access to education in the best universities and schools in the world, the latest information, technologies, theories, education is more affordable or free, there are no restrictions on borders and time limits.

We believe that the problem of the formation of students' competence using modern information technologies occupies an important place in modern education, and the results of the study have a clear understanding of the fact that information technologies in the process of forming the communicative competence of future specialists are a key component of this competence of future specialists.

Literature

1. Borodina E.A. The information technology and mobile applications appliance for the future specialists preparation in higher education institutions. *Системи управління, навігації та зв'язку*. 2019 Вип. 3(55). С. 76-79.
2. Hafiak A. Influence of education informatization on the formation of professional competence of IT specialists. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. Series: Innovations in Education, 2019. №10 (3), P. 28–31.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

I.V. Єсікова

здобувач третього рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Пандемія Covid-19 та оголошення карантину в Україні зумовило перехід закладів освіти на дистанційну форму навчання. «Всеукраїнська школа онлайн» значно допомагає вчителям організувати таке навчання.

Але ці уроки орієнтовано на звичайних учнів, які не мають особливих освітніх потреб, що зумовлені порушеннями розвитку. Учні з особливими освітніми потребами мають певні особливості розвитку пізнавальних процесів. Тому дистанційне навчання саме для цієї групи дітей повинно бути орієнтоване на індивідуальні потреби кожної дитини.

В умовах пандемії вірусу COVID-19 особливої актуальності набувають питання організації дистанційного навчання хімії для дітей з особливими освітніми потребами та необхідності розробки нових методичних рекомендації з урахуванням усієї специфіки цього предмету.

Метою дослідження є аналіз організації дистанційного навчання хімії в інклюзивному середовищі в закладах загальної середньої освіти.

Проблемам з питань розвитку дистанційного навчання присвячені роботи багатьох зарубіжних науковців, таких як: Р. Деллінг, Г. Рамбле, Д.Кіган, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, М. Томпсон ін. та відповідно вітчизняними, такими як: О. Андрєєв, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, Є. Полат, А. Хуторський.

Питання інтеграції та соціалізації осіб з особливими потребами розкриті у працях вітчизняних та закордонних дослідників О. В. Безпалька, Е. В. Жулиної, І. Б. Іванової, А. Й. Капської, В. А. Кудрявцева, Г. М. Лактіонової та ін.

Під час карантину школярі не мають змоги, сидячи вдома перед екранами своїх комп'ютерів, скористатись засобами та обладнанням кабінетів хімії – моделями, макетами, хімічним посудом і реактивами. Використання онлайн сервісів на уроках хімії значно допомагає організувати дистанційне навчання хімії та дає можливість зменшити проблему недоступності для учнів обладнання шкільних хімічних кабінетів.

Серед таких онлайн сервісів, неабиякого поширення набула програма Learning Apps. Це програма, яка дозволяє легко і зручно створювати електронні інтерактивні вправи, навчальний матеріал можна подавати за допомогою невеликих інтерактивних модулів із подальшою перевіркою засвоєння навчального матеріалу. Кожен учень повинен мати свою особисту сторінку у даній програмі, результати виконаних завдань може надсилати вчителю. Для виконання завдання учню потрібно лише провести пальцем по екрану гаджета, що значно спрощує необхідність написання, що інколи є неможливим для дітей з особливими освітніми потребами [1].

У закладах середньої освіти набув поширення веб-сервіс Google Classroom, метою якого є спрощення створення, поширення та упорядкування завдань безпаперовим шляхом. Google Classroom – це проста в експлуатації безкоштовна платформа для організації роботи з групами. Для її використання потрібно мати поштову скриньку на Google. Інтерфейс платформи дуже зручний і простий. Для початку роботи Потрібно створити клас в Google Classroom. Після того, як це зробили, можна завантажувати матеріали для учнів, створювати завдання, контролювати виконані завдання і оцінювати їх, залишати коментарі стосовно виконаного домашнього завдання.

Суттєвою перевагою є офлайн доступ до інформації. Навіть якщо в учня тимчасово відсутній доступ до інтернету, він зможе ознайомитися з навчальними матеріалами [2].

Неабиякого поширення набула платформа Microsoft Teams. Ця платформа вона дає можливість організувати заздалегідь заплановані уроки просто виставивши дату та час уроку, учні у свою чергу отримують сповіщення про початок уроку. Платформа доступна 39 мовами, на ній можна створювати презентації, буклети, таблиці [3].

Широкого застосування при вивченні періодичної системи набув сервіс Ptable - інтерактивна Періодична система хімічних елементів. Даний сервіс доступний українською мовою, при натисканні на назву елемента завантажуються посилання на статті у Вікіпедії, опис будови атома хімічного елемента, властивості їх простих речовин, що є дуже зручним для дітей з особливими освітніми потребами[4].

Отже, охарактеризовані онлайн-сервіси, програми та платформи, значно полегшують вивчення навчального матеріалу дітьми з особливими освітніми потребами. Онлайн-сервіси дозволяють віртуально бути присутніми на занятті, брати участь в обговоренні питань, повноцінно виконувати лабораторні роботи а головне – соціально адаптуватись, відчувати впевненість у своїх силах.

Однак, які б не були гарні онлайн програми для забезпечення дистанційного навчання, але ніщо не замінить живого спілкування з однокласниками. Тому оптимальним на мою думку є доповнення традиційної системи освіти дистанційною.

Вважаємо, перспективними для подальших наукових досліджень може стати розробка методичних рекомендацій стосовно викладання хімії для дітей з особливими освітніми потребами під час організації дистанційного навчання

Список використаних джерел

1. Learning Apps URL: <https://learningapps.org/index.php?category=12&s> (дата звернення 20. 04.2021)
2. Google Classroom URL:<https://classroom.google.com/h> (дата звернення 20. 04.2021)
3. Microsoft Teams URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-teams/free> (дата звернення 20. 04.2021)
4. Ptable URL:<https://www.ptable.com> (дата звернення 20. 04.2021)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОНЛАЙН-ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

П.О. Зайцева

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

На сьогоднішній день онлайн-навчанням вже нікого не здивувати, велика частина навчальних закладів різного рівня в Україні і за кордоном в тій чи іншій мірі використовує в педагогічному процесі дистанційні технології. Багато здобувачів сьогодні розглядають дану форму навчання як альтернативу звичайній не тільки при отриманні другої освіти, підвищення кваліфікації, а й вибирають цей спосіб для отримання першої вищої освіти.

Останнім часом, спостерігається стрімке зростання попиту на онлайн-навчання саме через пандемію COVID-19, яка змусила заклади освіти та людей пристосовуватися до діяльності в умовах ізоляції. Так, згідно опитувань, для 55,53% шкіл дистанційне навчання було проблематичним із-за відсутності досвіду його проведення, а 47,5% викладачів до цього періоду взагалі не використовували онлайн-сервіси та дистанційні технології навчання у своїй педагогічній діяльності [2]. Проте, професіоналізм педагогів та певні переваги онлайн-освіти створили умови для забезпечення освітнього процесу дистанційно. На сьогодні онлайн-освіта здійснюється за допомогою дистанційних платформ GoogleClassroom, Moodle, Human, WebexMeetings, Нові знання, Єдина школа, Prometheus, EdEra й ін..

Безумовно, дистанційна освіта має свої недоліки:

- в учня немає можливості вчитися «в живу» (звертатися до викладачів щодо консультацій, спілкуватися з одногрупниками, виступати перед аудиторією);
- не всі професії можливо освоїти дистанційно (наприклад, лікарі);
- не кожен здобувач вміє підтримувати у себе мотивацію до якісної самостійної роботи, через що може підвищуватися рівень плагіату. Також, якщо розглядати онлайн-курси, то тільки 15% учнів їх успішно завершують;
- складність об'єктивно оцінити компетенції конкретного учня та проконтролювати якість навчального контенту;
- для педагога при аудиторному веденні заняття важливо відчувати, наскільки учні розуміють матеріал і оперативно скоригувати навчальний процес: ще раз повторити складні моменти, дати додаткові роз'яснення з деяких питань, змінити темп викладу. При дистанційному навчанні такий зв'язок, на жаль, втрачається;
- обмежені можливості щодо отримання інформації – неякісний інтернет-зв'язок, невідповідне технічне забезпечення учасників освітнього процесу. Так, 81,6% учнів використовують смартфони при онлайн-навчанні, 45,6% - ноутбуки та 34,3% - стаціонарні комп'ютери [2]. Проте, не всі завдання можна виконати у смартфоні.

Але в той же час слід зазначити моменти, які в деякій мірі компенсують частину перерахованих недоліків: неможливо отримати очну консультацію – можна проконсультуватися з допомогою повідомлень або скайпу; немає «живих» відносин – але для частини студентів це забезпечує більш комфортну психологічну обстановку для навчання і т.д.

Також «плюсом» дистанційної освіти є те, що вона дає можливість здобувати освіту без відриву від трудової діяльності. Це, дійсно, дуже важливий аргумент на користь вибору такої форми навчання, особливо для тих, хто вирішив отримати вищу освіту вже в зрілому віці.

Загалом перевагами онлайн-освіти є її *гнучкість* (можливість занять у зручному для себе темпі, місці), *доступність* (якісні знання можна отримати незалежно від місця знаходження), *паралельність* (отримуючи основну освіту або працюючи, можна опанувати ще додаткову спеціалізацію), *соціальність* (онлайн-освіта сприяє підвищенню суспільної активності громадян та зростання якості людського капіталу), *інтернаціональність* (можливість отримання знань від провідних світових освітніх закладів), *диверсифікація фінансування* (опанування освітніми онлайн-послугами як безкоштовно, так і на платній основі – купівля або онлайн-курсу, або підписки на навчання, або додаткових послуг (консультації, перевірка завдань, або продаж сертифікатів та ін.), *рентабельність* (зазвичай вартість дистанційного навчання нижча, ніж у класичних закладах освіти), *економія масштабу* (можливості повторного використання навчальних матеріалів та їх поширення).

Більшість освітніх онлайн-послуг надається саме школярам (26,1%) та здобувачам вищої освіти (23,4%), при цьому зростає попит і у корпоративному секторі (з боку роботодавців щодо підвищення кваліфікації своїх робітників) та з боку держави[1]. Найбільш затребуваним видом онлайн-освіти на українському ринку інтернет-освіти є мовне навчання, шкільна програма і підготовка до іспитів та курси професійного навчання. Також пріоритетними напрямками онлайн-освіти є програми з охорони здоров'я, бізнесу та комп'ютерних наук.

Отже, сьогодні в Україні іде активний розвиток ринку інтернет-освіти, вже сформовані крупні інтернет-платформи з надання онлайн освітніх послуг, які працюють як на платній, так і безкоштовній основі. Незважаючи на певні проблеми запровадження інтернет-навчання, передбачається подальше зростання ринку онлайн-освіти.

Список використаних джерел

1. Мельникова О.В., Олійник Ю.О. Особливості функціонування ринку онлайн-освіти у світі та в Україні *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*, № 3 (2020). С. 16 – 27.

2. Радчук О. Навчальний рік в онлайні: про наслідки змін в освіті у період карантину. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/15/kolonka/aleksandr-radchuk/suspilstvo/navchalnyj-rik-onlajni-pro-naslidky-zmin-osviti-period-karantynu>

**СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА ТА КУЛЬТУРНО – ПРОСВІТНИЦЬКА
ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (на
прикладі діяльності студентських організацій КОГПА
ім. Т. Шевченка)**

Ю.М. Кононьчук

здобувач першого рівня вищої освіти

Кременецька обласна гуманітарно – педагогічна академія ім. Т. Шевченка
м. Кременець

Пандемія коронавірусу, карантин, перехід на дистанційне навчання – все це стало великим викликом для усього світу. Сьогодні вже не можливо назвати жодної сфери суспільного життя, яка б не зазнала впливу COVID - 19.

Значною мірою від пандемії постраждала освітня галузь суспільного життя. Зміни охопили формальний (школи, коледжі, ЗВО) та неформальний (курси, тренінги) сектори освіти. Навесні 2020 року всі освітні заклади перейшли на дистанційну форму навчання. Переважна більшість навчальних закладів виявилась дезорієнтованою на початку карантину.

Відбувся збій в організації навчального процесу. Через це в разі збільшилась кількість самостійної роботи здобувачів освіти. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується навчальним планом (робочим навчальним планом) і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни [1, с. 4]. Але в перші місяці дистанційного навчання цих вимог не було дотримано. Навчальним закладам знадобилося багато часу для стабілізації ситуації, адже в той період не кожен ВНЗ мав власну платформу для організації онлайн занять.

Проте, в таких умовах швидкого поширення набула студентська наукова та культурно-просвітницька робота, так як більшість наукових конференцій, вебінарів, тренінгів швидко перебазувалися на онлайн платформи. Тому актуальним є висвітлення наукової та культурно-просвітницької діяльності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання.

Науково-дослідна робота студентів в умовах сьогодення є важливим складником університетської освіти. Вона сприяє особистісному професійному становленню та формуванню наукового світогляду розвиває індивідуальні здібності та творче мислення, залучає талановиту молодь до роботи кафедр, сприяє вихованню та підготовці молодих спеціалістів [3, с. 82].

Культурно-просвітницька робота має широкий спектр впливу, і займає вагомe місце у студентському житті, адже завдяки їй збільшується комунікація між здобувачами освіти. Вони обмінюються власним досвідом та знаннями.

В студентському середовищі важливим чинником поширення наукової та культурно-просвітницької роботи є діяльність різних проблемних груп, товариств та клубів. Саме такі організації, в умовах інтернет-навчання, задають нові тенденції у навчальному закладі та допомагають вдосконалювати навички «soft-skills» – широкий спектр особистісних якостей, завдяки яким відбувається успішна комунікація з суспільством.

Як уже було згадано вище, важливим чинником до поширення такої роботи серед числа студентів є діяльність різних організацій. Вони діють в кожному навчальному закладі та охоплюють різні сфери впливу на студентське середовище.

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка не є виключенням. В цьому навчальному закладі активно працює створений в листопаді 2020 року Студентський історичний клуб «X legion» здобувачами освіти гуманітарно – технологічного факультету спеціальності Середня освіта (Історія) Юлією Кононьчук та Назарем Багнюком, метою діяльності якого є розвиток інтелектуальних якостей студентів, розширення їх кругозору [2, с. 1], надання наукової підготовки та консультації в галузі історичних наук, вдосконалювання критичного та проблемного мислення студентів, розвитку креативності та ін.

В період дистанційного навчання Студентський історичний клуб щотижнево організовує вебінари, круглі столи, лекції-практикуми, дискусійні майданчики та тренінги на платформі zoom. Важливо зауважити, що окрім безпосередньо історичних тем у клубі часто займаються проблемами краєзнавства, політології, літературознавства та джерелознавства.

Крім того, клуб провадить активну наукову роботу. В лютому 2021 року було проведено наукову онлайн-конференцію «Актуальні проблеми історії та краєзнавства», участь у якій приймали учні шкіл, студенти, магістри та аспіранти.

Очільники клубу спільно із кафедрою історії та методики навчання також надають онлайн-консультації здобувачам вищої освіти спеціальності Середня освіта (Історія) задля організації науково-освітнього простору студентів та залучення їх до культурно-просвітницької діяльності.

Варто зауважити, що окрім вище зазначених аспектів діяльності клубу, він став своєрідною рефлексією на актуальні суспільно-політичні реалії, активізувавши студентську молодь всього навчального закладу під час дистанційної форми навчання.

Таким чином, дистанційна форма навчання - виклик для усієї освітньої спільноти, і постає дуже багато питань стосовно активної організації наукової та культурно-просвітницької діяльності студентів під час онлайн-навчання. Проте, на прикладі діяльності Студентського історичного клубу «X legion» у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка бачимо, що навіть в таких умовах студентська молодь втілює та розвиває власні ідеї та проекти в життя.

Список використаних джерел

1. Головка Л.О. Самостійна робота студентів – шлях до підвищення якості знань. URL: <http://bcmc.kiev.ua/docs/studentmyselfwork.pdf>
2. Кононьчук Ю.М., Багнюк Н.А. Програма студентського історичного клубу «X legion». 2020. URL: http://www.kogpi.edu.te.ua/images/stories/Henrikh/ist_kaf/Xlegion.pdf

3. Шопа Я.І. Студентська наукова робота : навч. посібн. / Я.І. Шопа, О.І. Конопельник, Н.Є. Фтомин; за ред. П. М. Якібчука. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 184 с.

E-LEARNING UNDER QUARANTINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Noble Macanthyony

Applicant of the second level of Bachelor's degree of higher education of the Faculty of training foreign citizens.

Yelena Nekrylova

Associate Professor PhD in Philology Foreign Languages and Cross-Cultural Communication

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
Kharkiv

A feature of the modern information world is the very rapid development of innovative educational technologies. One of such technologies is distance learning using stationary personal computers, tablets, e-books, mobile phones, smartphones, when a student has the opportunity to participate in the educational process at any time, anywhere and at an individual pace.

In the context of the quarantine measures announced in connection with the COVID-19 pandemic, e-learning as a distance learning technology has become especially significant. That is why consideration of the advantages and disadvantages of such training in the higher education system is relevant.

E-learning (English E-learning, short for English. Electronic Learning) is a learning system in which the bulk of the interaction of the student with the teacher is carried out using modern information (IT) and electronic technologies. In other words, this is learning using the Internet and multimedia.

It was only thanks to IT technologies that it became possible to effectively implement the educational process in quarantine conditions. The possibilities of using IT technologies to improve the quality of education are quite diverse (Биков В., 2008; Федорук П., 2008).

At the Kharkiv National Economic University named after Simon Kuznets (KhNEU named after S. Kuznets), of which I am a student, an e-learning system has been created on the basis of the Moodle platform in the form of personal training systems (Moodle system is a personalized system (in Ukrainian), which allows us to fully learn in the current situation.

Each student of our university has access to open information content on the academic discipline, to extracurricular independent work, as well as the ability to complete all tasks and final control tests provided for in the work program of this course.

To work on the Moodle system, a student needs to have the Internet, to follow the link, his own username and password.

Students of our group have been studying at Moodle system for the second academic year. In our opinion, such e-learning has a number of advantages:

1. Diverse course content (Moodle Learning Management System allows users to organize discussions, post and reply to messages, upload and download audio and video files).

2. Free access to all educational material.

3. Saving time, the ability to return to the passed training material.

4. Cooperation of a teacher with students in synchronous and asynchronous time modes.

5. Testing of students (or performing tasks on the topic) is carried out at each practical lesson in order to determine the level of understanding of the topic, as well as for intermediate control.

6. Moodle system contains an electronic journal, which automatically displays the assessments of assignments and tests, which makes it possible for each student to monitor their progress.

However, e-learning has its drawbacks:

1. Limitation of direct communication between teacher and students, which can lead to a lack of understanding. Therefore, to activate e-learning of students, Zoom conferences are held.

2. On-line training does not allow the teacher to fully control unscrupulous students. Unfortunately, in our opinion, there are very few students with a high level of self-organization.

3. When teaching off-line, the teacher has the necessary feedback immediately, reacts to it, "on the fly" rearranging the educational material, has the opportunity to make this material more accessible to the students.

4. Not every foreign student has the necessary technical and household capabilities to work on the website of personal training systems KhNUE named after S. Kuznets (lack of a personal computer, the Internet, living in the same dorm room for students of different courses).

Thus, e-learning has its pros and cons. However, it should be noted that work at the Moodle system provides many opportunities for self-education of students, forms their responsibility for meeting the requirements of the educational process, contributes to the effective assimilation of knowledge and the formation of skills and abilities to apply this knowledge, enables the teacher to present the material more clearly and clearly, and allows the student to activate independent work.

We believe that e-learning has great potential in the process of studying language disciplines; in the future, it can and should be based on the creation of individual and personalized approaches to learning, which will contribute to the revitalization of the educational process for all foreign students.

References

1. Биков В. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.

2. Федорук П. Адаптивна система дистанційного навчання та контролю знань на базі інтелектуальних Інтернеттехнологій. Івано-Франківськ : Видавництво "Плай" ЦІТу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. 326 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ПЛАКАТУ НА УРОКАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН-СЕРВІСУ GENIALLY

Марек Р.А

здобувач першого рівня вищої освіти

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського

м. Вінниця

У сучасному світі педагоги все частіше використовують новітні засоби інформаційних технологій у своїй роботі, адже вони дають змогу використовувати текст, графіку, аудіо та відеоматеріали, поєднуючи їх у єдине ціле, а це, насамперед, викликає зацікавленість в учнів і розвиває мислення та увагу. У зв'язку з переходом у режим дистанційного навчання, виникла необхідність пошуку оптимальних форм і методів використання різних засобів комп'ютерних технологій в практичній діяльності в онлайн-викладанні. Інтерактивний плакат є сучасним засобом навчання та складовим елементом інформаційних технологій навчання. Це важливий електронний освітній засіб нового типу, який забезпечує високий рівень використання інформаційних каналів та сприйняття наочності. Під інтерактивним плакатом ми розуміємо презентацію, основний слайд якої містить коротку тематичну інформацію і засоби інтерактивного управління, що дозволяють переходити до різних фрагментів інформації, які поглиблюють і розширюють початкові відомості. Сама ж інформація презентується не одразу, а «розгортається» залежно від дій учителя.

Інтерактивний плакат дозволяє варіювати рівень занурення в тему. У першу чергу він покликаний забезпечити високий рівень засвоєння навчального матеріалу. Інтерактивний плакат відрізняється від мультимедійної презентації наступними ознаками:

- наявністю головного великого зображення, яке поєднує всі елементи плаката в єдине ціле (вчитель використовує це зображення протягом всього часу вивчення навчального матеріалу);
- наявність додаткової наочності, яка міститься на головному (основному) зображенні в мініатюрному (згорнутому) вигляді й розгортається/згортається за командою користувача;
- наявність інтерактивних інструментів, які відрізняються кольорами, вказаних користувачем об'єктів.[4, с.45]

Часто у своїй роботі викладачі використовують презентації, які вже стали універсальним засобом проведення уроку, особливо у режимі онлайн. Проте постійна зміна кадрів призводить до зниження рівня уваги слухачів. Інтерактивний плакат дозволяє концентрувати навчальну інформацію кількох слайдів у вигляді опорного конспекту, який можна використовувати як на етапі вивчення нового матеріалу, так і на етапах закріплення й контролю. [2] Використання інтерактивних плакатів у навчальному процесі сприяє тому, що слухачі краще сприймають матеріал, підвищується інтерес до заняття,

ефективність їх самостійної роботи, що впливає на якість формування практичних умінь і навичок. [1, с.75]

Інтерактивний плакат може містити теоретичні відомості, опорний конспект, довідку, біографії діячів для розширення світогляду учнів, табличні довідкові матеріали тощо. У навчально-виховному процесі інтерактивні плакати можна застосовувати для узагальнення та систематизації знань, для «мозкового штурму»; як майданчик для розміщення навчальної інформації, завдань на пошук інформації; для спільного виконання домашнього завдання; як місце для збирання ідей для проектів та їх обговорення тощо. [3]

Genially - один з найкращих сервісів для створення всіх видів дидактичних ресурсів, в тому числі – інтерактивних плакатів. Він ідеально підходить для всіх рівнів освіти та електронного навчання. Працювати в ньому можна просто і швидко, тому що даний сервіс пропонує різні шаблони для створення ресурсів, великий вибір інтерактивності, яка дозволяє відкривати спливаючі вікна, переглядати додаткову інформацію, сприяє кращому запам'ятовуванню та активізує візуальну пам'ять учнів. Оновлення плакату відбувається автоматично у всіх, хто має доступ до плакату. Використання такого засобу на уроках робить їх цікавими для дітей різного віку. Перевагою є те, що учень зможе зберегти покликання та відкривати його у цілях повторення матеріалу у будь-який час, а вчитель, у свою чергу, завжди може редагувати плакат, добавляти чи видаляти інформацію. Застосування такого інтернет - ресурсу є ефективним як під час дистанційного навчання, так і у школах, а, головне, покращує результати навчання, сприяє кращому запам'ятовуванню через візуалізацію та робить уроки історії цікавими. [5]

Таким чином, інтерактивні плакати можуть виступати чудовим помічником учителю в процесі проведення занять як ознайомлення з теоретичним матеріалом, так і на лабораторних чи практичних роботах, а також помічником учням в процесі самонавчання та самовдосконалення. Такі плакати, завдяки своїй інтерактивності та яскравій візуалізації матеріалу здатні надавати інформацію в наочній і ефективній формі. За рахунок використання інтерактивних елементів може бути вирішена одна з найважливіших завдань, що стоять перед сучасними навчальними засобами – зацікавлення учнів та їх залучення в активну пізнавальну діяльність.

Список використаних джерел

1. Бельчев П.В. Інтерактивний електронний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання фізики в загальноосвітній школі // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. (Педагогічні науки). – 2011. – № 2. – С. 73–77.

2. Желізняк Л.Д. Інтерактивний плакат як сучасний засіб навчання [Електронний ресурс] / Л.Д. Желізняк // Форум педагогічних ідей «УРОК». – URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/38576/

3. Савинкина С. Ю. Разработка и использование интерактивных плакатов, схем и таблиц / С. Ю. Савинкина. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://vio.uchim.info/Vio_117/cd_site/articles/art_1_9.htm

4. Ткачук Г.Е. Інтерактивний електронний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання / Г. Е. Ткачук // Науково-методичний журнал. – 2011. – № 8.

5. <https://www.genial.ly/>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІЗИЧНОГО ТА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

М.О. Мелешенко

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Що таке здоров'я? Це і спосіб життя, і генетика, і стан внутрішніх органів, а також наш настрій, мотивація, цілі на життя.

Всі фактори можна розділити на дві великі групи - фізичне і ментальне здоров'я. Якщо ці два види будуть знаходитися в балансі, то ми будемо відчувати гармонію всередині себе і задоволення від життя. Якщо баланс відсутній, то тоді виникають порушення, які потім переростають в хвороби. [1]

У статті ми детально розглянемо взаємозв'язок фізичного і ментального здоров'я, і як це відображається на нашому організмі.

Для початку дамо визначення двох понять:

1) фізичне здоров'я - це формування і зміна фізичних властивостей і якостей індивідуума, за якими можна зрозуміти, чи є якісь порушення в організмі. Йдеться мова про стан внутрішніх органів, гормонів і т.д;

2) ментальне здоров'я - рівень розвитку емоційно-вольових і мотиваційних сфер, усвідомлення особистісних цінностей. Іншими словами, це стан благополуччя, при якому ми можемо реалізувати наші цілі і відчутти задоволення від життя на емоційному рівні. [2]

Який ж існує взаємозв'язок між двома видами здоров'я?

Якщо нас щось турбує всередині, то це відображається на нашому фізичному стані. Наприклад, спроби швидко скинути вагу призводять до нерегулярного харчування, страх перед якимось важливим заходом - до безсоння. Все це разом погіршує наш фізичний стан і створює проблеми - наприклад, набір ваги, розлад травлення, втрата уваги, зниження імунітету.

Також цей зв'язок добре помітний, коли ми говоримо про рівень гормонів і їх вплив на наш організм.

Розглянемо конкретні приклади.

Грелін - гормон голоду. Якщо нам сказати, що салат, який ми з'їли, містить 600 ккал, ми будемо вважати, що наїлися. Це допоможе зменшити кількість греліну. Якщо ж навпаки, ми дізнаємося, що в тому ж салаті 200 ккал, то кількість греліну підвищиться, і голод залишиться на місці.

Так звані гормони щастя - дофамін і серотонін - виробляються у відповідь на приємні думки і сміх. Цікавий факт, що американський вчений Норман Казінс вилікував смертельні захворювання сміхотерапією. Тому на Заході і в США деякі клініки використовують цей метод в рамках загальної терапії

онкозахворювань [3].

Цей був яскравий приклад, який вплив ментальне здоров'я (сміх і приємні думки) зробило на фізичне захворювання (онкологія).

В наслідок цього виникає цікава гіпотеза: наш гарний настрій здатний вилікувати хворобу. Вчені сміливо заявили, що клітинне здоров'я може змінюватися після певних ментальних практик, і ефект буде навіть краще, ніж після крапельниці або таблетки.

Останнім часом ми почали приділяти більше уваги нашому внутрішньому стану. Відповідно, багато лікарів в оздоровчий курс стали включати психотерапію, а саме медитацію і коучинг, які допомагають дійти до повного одужання.

Духові практики дозволяють краще пізнати себе, запобігти психічні захворювання. Адже якщо людина буде здоровою повністю на ментальному рівні, на фізичному у неї також не виникне ніяких ускладнень [4].

Тому ми повинні дбати про своє здоров'я кожного дня. Дотримуватися правильного раціону, регулярно займатися фізичними вправами і, нарешті, оточувати себе людьми, які надихають і дарують позитивні емоції.

Особливо в умовах дистанційного навчання нам слід уважно стежити за своїм здоров'ям. Чому? Тому що наш імунітет значно ослаб: нинішня ситуація сприяє підвищенню рівню тривожності, а це негативно впливає на стан фізичного і ментального здоров'я.

Нас обмежили в тому, що допомагало тримати наш організм в тонусі: у нас немає можливості ходити в спортклуби, де під чітким керівництвом тренера ми правильно виконували вправи, покращуючи фізичний стан.

У нас немає можливості збагачуватися культурно: ходити в театри, кіно, музеї, які допомагали підтримувати ментальне здоров'я

У нас немає можливості ходити на навчання і дізнаватися щось нове.

Однак у нас є вибір взяти себе в руки і шукати шляхи вирішення, як ми можемо дбати про наше здоров'я і розвиток в умовах карантину. У нас є можливість адаптуватися під ситуацію: займатися спортом вдома, проходити онлайн-навчання, читати книги і дивитися цікаві фільми.

Це допоможе нам знизити рівень тривожності і відчувати себе здоровими фізично і ментально.

Список використаних джерел

1. Взаємозв'язок психологічного стану і здоров'я людини URL: <https://psyfactor.org/news/zdorovy4.htm>

2. Змістовні аспекти фізичного, психічного і соціального здоров'я та можливості формування їх гармонійного співвідношення URL: <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=36054>

3. Ханенко С. Як думки впливають на здоров'я URL: <https://mind.ua/ru/openmind/20195374-mentalnyj-wellness-kak-mysli-vliyayut-na-zdorove>

4. Психічне здоров'я URL: <https://www.who.int/ru/news-room/factsheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ СТУДЕНТА

І.В. Онищенко

студентка факультету психології та соціології,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
м. Харків

Проблема соціального здоров'я і фізичного стану населення сьогодні має високу ступінь актуальності, особливо в період пандемії. Значне занепокоєння викликає соціальне нездоров'я молодого покоління. В зв'язку з високим ступенем навчального навантаження і наявності гаджетів у більшості студентів спостерігається недостатня рухова активність. Це значимий фактор ризику в розвитку різних захворювань, зниження розумової та фізичної працездатності людини. Заняття спортом і фізичні навантаження є необхідними елементами у повсякденному житті для нормальної життєдіяльності. Важливо розуміти, що фізичні вправи впливають не тільки на фізичний, а й на психологічний стан здоров'я, що робить людину гармонійно та всебічно розвинутою. У сучасному світі рівень здоров'я студентів різко знизився. Про це свідчить більш високий, порівняно з попередніми роками, рівень захворюваності серцево-судинними, інфекційними та хронічними захворюваннями [6]. Саме через це, я думаю, що фізична підготовленість і здоров'я – один з важливих компонентів гармонійного та цілісного розвитку студентів.

Молодь, особливо на початковому етапі навчання в освітніх установах, є вразливою для придбання різних дисфункцій організму, так як зіштовхується з низкою труднощів, пов'язаних з невисокою руховою активністю. У зв'язку з ситуацією, що склалася в країні і світі, збільшується навчальне навантаження, постають проблеми в соціальному та міжособистісному спілкуванні. Саме фізичні вправи допомагають мобілізувати всі ресурси організму під час цього перехідного етапу в житті кожного студента. Спорт допомагає підвищити працездатність, виконувати більший обсяг завдань, залишатися уважним та мотивованим протягом дня.

Регулярні фізичні вправи позитивно впливають на серцево-судинну систему, сприяють зміцненню м'язів, виправленню постави, що особливо стосується сидячої роботи студентів та нормалізації ваги, зміцнюють кістки і надають гнучкість суглобам. Людина, яка займається спортом, менш схильна до різних захворювань, психологічно стабільна та більш стійка у стресових ситуаціях [2, 3].

Безсумнівно, ще зі шкільних років потрібно виховувати мотивацію і потребу в заняттях фізичними вправами, аби надалі підтримувати такий спосіб життя. Проте, часто сучасна молодь не вважає за потрібне приділяти увагу саме цій сфері. А даремно, адже спорт може дійсно впливати на психічний стан та якості особистості. Між заняттями спортом і станом психіки є досить серйозний зв'язок [4].

У ході дослідження, в період з 2011 по 2015 роки, американські та британські фахівці з нейробиології, психіатрії та кардіології Єльського і

Оксфордського університетів з'ясували, що люди, які регулярно займаються фізичними вправами, відчувають себе пригніченими в середньому 35 днів на рік, тоді як ті, хто нехтує спортом, – 53 дні на рік. Адам Чекроуд, один з докторів психіатрії, пояснив це тим, що фізична активність знижує напругу м'язів і стимулює вироблення нейронами гормону допаміну, який дає нам приємне відчуття виконаного обов'язку. Відомо, що фізична активність впливає на біохімічні процеси. Змінюється метаболізм, особливості гормональної сфери. Саме тому після тренування ми можемо відчувати приємну втому, спокій, а важкі думки і депресивний стан залишають нас [7]. Привчаючи себе до регулярних занять спортом, людина ставить перед собою чітку мету, яка допомагає їй побороти лінь. Це означає, що вже на самому початку занять людина стає більш цілеспрямованою і зібраною.

Доведено, що у студентів, які займаються фізичною культурою розвинена висока стійкість до стресів, комунікабельність, вони відкриті для співпраці, взаємодії і є оптимістами. Як правило, ці студенти є лідерами з властивими їм рисами характеру. Вони більш впевнено почувають себе в роботі, більш винахідливі, легко вступають в контакти, спритні, також їх відрізняє самоконтроль [5].

Проте перешкодою на шляху до занять фізичними вправами є не лише неувага студентів до цієї сфери.

Практика показала, що введення режиму самоізоляції обмежує заняття руховою активністю на вулицях, спортивних майданчиках, а це значить, що єдине місце, де дозволено займатися - це місце проживання. За період пандемії було проведено дослідження у ході якого вивчали ключові проблеми студентської молоді в зв'язку з організацією освітнього процесу з дисципліни «Фізична культура» в форматі дистанційного навчання. Аналіз анкет 650 студентів показав наступне: 20% студентів відповіли, що у них не виникло проблем при виконанні вправ, 80% - зіткнулися з низкою проблем: маленька площа проживання, відсутність часу через навантаження лекціями, семінарами, тестами, практичними завданнями, технічні, сімейні проблеми, заважають батьки, брати, сестри, діти та ін. [1].

Перехід на дистанційне навчання студентів характеризується підвищенням часу проведення за комп'ютером, статичний спосіб життя і низький рівень фізичної активності негативно впливають на здоров'я, благополуччя і якість життя, а самоізоляція викликає додатковий стрес і ставить під загрозу психічне здоров'я молоді. Фізична активність і методи розслаблення можуть бути цінними інструментами, що допомагають зберігати спокій і захищати здоров'я в цей період.

У зв'язку з вищевикладеним можна зробити висновок, що заняття фізичними вправами – вагома умова повноцінного та здорового життя, запорука корекції настрою, відчуття свого психологічного і фізичного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Ажибаева С.Д., Надыров А.Л., Мендигалиева Ш.А., Сулейменова А.В. «Физическая культура в период самоизоляции студентов». URL:

<file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/5626-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10479-1-10-20201112.pdf>

2. Деменко А.В., Егорычева Е.В., Чернышѐва И.В. Значение и роль физической культуры в жизни студента. URL: <https://www.natural-sciences.ru/ru/article/view?id=33087>

3. Е.Г. Ермакова. Значение физической культуры и спорта в жизни студента. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/znachenie-fizicheskoy-kultury-i-sporta-v-zhizni-studenta/viewer>

4. Мартын И.А. Формирование мотивации к занятиям физической культурой и спортом у студенческой молодежи . URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-motivatsii-k-zanyatiyam-fizicheskoy-kulturoy-i-sportom-u-studencheskoy-molodezhi/viewer>

5. Оболонский А.В., Егорычева Е.В., Чернышѐва И.В., Шлемова М.В. Роль и значение физической культуры в жизни студенческой .URL: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=13886>

6. Ушакова Я.В. Здоровье студентов и факторы его формирования. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zdorovie-studentov-i-factory-ego-formirovaniya/viewer>

7. Чекроуд Адам. Связь между физическими упражнениями и психическим здоровьем у 1 • 2 миллиона человек в США в период с 2011 по 2015 годы: перекрестное исследование. URL: [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(18\)30227-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(18)30227-X)

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ВИВЧЕННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ІСТОРІЇ

О.А. Ониськів

здобувач третього рівня вищої освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка
м. Кременець

Сьогодні світ швидко розвивається завдяки науково-технічному прогресу. Саме тому сучасний навчальний процес немислимий без застосування інформаційних технологій, без поєднання традиційних засобів і методів навчання із засобами ІКТ. Розвиток інформаційних технологій призвів до появи нової форми навчання – електронної освіти. Одним із найперспективніших способів розвитку дистанційної освіти в Україні є використання електронних освітніх ресурсів.

Актуальність означеної теми полягає в тому, що у 2020 році Україна зіткнулася із пандемією COVID 19, що змусило усі заклади освіти країни перейти на дистанційну форму навчання. Спочатку це стало великим випробуванням для вчителів, викладачів, учнів, студентів, та згодом перетворилось на середовище вдосконалення умінь та навичок щодо

пристосування до нових умов навчання. Вчителі історії розпочали застосовувати та розвивати нові методи викладання з допомогою електронно-освітніх ресурсів. У процесі реформування нової української школи та стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій набуває актуальності проблема застосування електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх педагогічних працівників.

Методичні засади ефективного дистанційного навчання вивчали вчені та вчителі: В. Биков, І. Власенко, Н. Клокар, Н. Морзе та ін. У своїх роботах вони висвітлюють необхідність дистанційного навчання, як вимоги сучасності, визначають умови його ефективності.

Використання вчителями історії інформаційно-комунікаційних технологій потребує їхньої широкої обізнаності з сучасними технічними надбаннями. Розуміючи важливість надання якісних знань учням, вони сповна застосовують в педагогічній практиці електронні освітні ресурси [1, с. 35]. Зокрема при проведенні уроків на онлайн платформі вчителі історії пояснюючи учням нову тему, не лише розповідають матеріал, але ще й демонструють презентацію, відеоматеріали, що допомагають учням набагато легше сприйняти й освоїти новий матеріал. Адже учні осягають історичний матеріал не тільки на слух, але й візуально, наприклад вони бачать карти боїв, портрети історичних постатей, завдяки чому починають орієнтуватися де саме та як відбувались події, як виглядали історичні діячі. І це дуже важливо для сприйняття та засвоєння історичної інформації під час дистанційного навчання.

Для організації навчального процесу історії під час дистанційного навчання та використання електронних освітніх ресурсів для вчителів історії важливо шукати та підбирати ЕОР на основі існуючих умов, визначати доцільність їх використання на різних етапах уроку. Дуже важливо під час уроку не перенавантажувати учнів інформацією. Презентації, відеоматеріали мають бути легкими та використовувалися не на усіх його етапах. Саме це і є основою успішної історичної освіти під час дистанційного навчання. Також важливо зазначити, що вчителі застосовують ще електронні підручники та довідники. Як і при будь-яких інноваціях, головним фактором є людський фактор. Тільки при суспільних змінах змісту і методів роботи вчителя історії можна очікувати ефект від впровадження ЕОР в дистанційному навчанні.

Зокрема щоб оцінити ефективність застосування ЕОР під час дистанційного навчання було проведено опитування вчителів історії Кременецької ЗОШ №1 ім. Галини Гордасевич. Метою анкетування було дізнатися які ЕОР вчителі використовують найбільше в дистанційному навчанні, чи завжди застосовують їх для підготовки, якою платформою для онлайн навчання користуються, а також про ставлення вчителів історії до ЕОР під час дистанційного навчання.

Із проведеного дослідження стало відомо, що вчителі історії коли готують матеріал до уроку, використовують інтернет ресурси. Під час проведення уроку вони зазвичай використовують такий різновид ЕОР, як презентація і роблять це зазвичай постійно. Через карантин набули великої популярності різноманітні онлайн платформи для групових конференцій та

навчання на відстані, які може обирати кожен вчитель. Саме для зв'язку із учнями певного класу вчителі використовують такі онлайн платформи, як: ZOOM та GOOGLE КЛАС. На їх переконання це найкращі програми аби створити якісне навчання історії в дистанційному режимі. Зокрема можна не лише бачити кожного учня, а також демонструвати різні потрібні матеріали для уроку, або перевіряти завдання, давати виконувати учням тести, контрольні, практичні роботи. Також підбиваючи підсумки анкетування вчителів історії можна зробити висновок, що вони ставляться до застосування ЕОР в дистанційному режимі позитивно, адже це спосіб осучаснити урок, подати матеріал цікавим способом, що зможе спонукати учнів вивчати історію.

Отже, завдяки застосуванню ЕОР в дистанційному навчанні можна із легкістю створити якісну та досить цікаву подачу історичного матеріалу. Електронні освітні ресурси мають перевагу в тому, що їх можна застосовувати на різних етапах уроку із різними дидактичними цілями, що в умовах онлайн навчання зможе сконцентрувати увагу учня на вивченні необхідного матеріалу.

Список використаних джерел

1. Гуржій А. М. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів. Херсон : ХДУ, 2013. С. 30-37.
2. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. *Шлях освіти*. 2012. С. 38-41.

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

О.І. Павленко

здобувач третього рівня вищої освіти

Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка
м. Дніпро

Формування професійної іншомовної компетентності набуває в наш час надзвичайної актуальності. Адже інтеграція України до світової спільноти та стрімка переорієнтація освітнього процесу на компетентнісний підхід зумовило актуальність цього питання. Ці процеси сприяють поширенню інтересу до вивчення іноземних мов молоді та поширення професії перекладача.

Вперше поняття “компетентнісний підхід” та “компетентність” було введено в 1960-х роках у США, згодом у Великобританії та Німеччині. У 1997 році було створено програму, для того щоб узагальнити досвід різних країн у визначенні ключових компетентностей. Вона отримала назву “Визначення та відбір компетентностей: теоретичні та концептуальні засади” (“DeSeCo”) [1].

Поняття “компетентність” не має єдиного визначення. Найчастіше його пояснюють так:

- “досвід, заснований на знаннях” [2],
- “результат набуття компетенції” [3],

– “володіння учнем компетенцією, що поєднується з його особистісним ставленням до предмета діяльності” [4],

– “інтегративна якість особистості, що виявляється в загальній здатності та готовності до діяльності” [5],

– “інтегрована здатність особистості, яка набута в процесі навчання, вона включає знання, досвід, цінності і ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці” [6].

Зокрема, А. Хуторський вважає, що компетенція – це відчужена норма, а компетентність не може просто зводитися до сукупності знань та умінь, це певна сформована якість та досвід, який дає змогу ефективно діяти у певній сфері. Також він вказує на те, що компетентність “це оволодіння людиною певною компетенцією, яке включає її особистісне ставлення до неї та предмету діяльності” [7].

Компетентність – це якість та рівень професійної готовності до трудової діяльності. Вона виражається в практиці та характері праці, а також здатності знаходити правильне та раціональне рішення певної проблеми.

Комунікативна компетенція займає важливе місце в багатьох професіях, так як слово виступає професійним інструментом та засобом навчання. Іноземна мова – це джерело інформації. Щодо поняття іноземна мова, то під нею розуміється мова, яку вивчають поза межами її природного існування (в навчальному процесі), така мова не вживається також в повсякденному мовленні. Це означає, що іноземна мова засвоюється людиною поза оточенням, де вона є природньою [8].

Якщо описувати комунікативну діяльність студентів, то вони орієнтуються не на того, хто сприймає інформацію, а на себе у цьому процесі. Тобто, можна зробити висновок, що у них недостатньо проявляється спрямованість на суб’єкта комунікативної діяльності та вони не завжди зацікавлені у тому, щоб передана інформація була прийнята та осмислена. Така мовленнєва діяльність є комунікативно спрямованою тільки тоді, якщо реципієнт – це викладач. Це пов’язано зі значущістю викладача для студента та насиченістю комунікативної діяльності студента.

Зараз іноземна мова є чинником прогресу суспільства, його соціального та наукового розвитку. Це значно підвищує її статус та зумовлює необхідність оволодіння нею.

Іноземна мова є фактором гуманізації освіти та розглядається як частина професійної підготовки фахівця. Завдяки її вивченню фахівець здобуває знання про розвиток своєї галузі за кордоном, має змогу брати участь у науково-технічній роботі, читати та перекладати спеціальну літературу, вивчати матеріали про професійну діяльність.

Іншомовна компетенція завжди ставала предметом дослідження багатьох дослідників. Науковці розглядають цю компетентність як багатостороннє явище та описують його сутність та структуру (А. Андрієнко, Г. Архіпова, Н. Гез, С. Козак, О. Павленко), вказують на специфічні особливості формування цієї компетентності в ВНЗ (Е. Шубин, Л. Щерба). Але дослідження цієї проблеми не розкриває усіх її аспектів, та відбувається частково. Це сприяє

тому, що до сьогодні повною мірою проблема формування іншомовної компетентності не є дослідженою. Саме проблема умов та принципів формування компетентності не є повною мірою розкрита і потребує подальших досліджень [8].

Володіння іншомовною компетентністю визначається тоді, коли особистість в умовах спілкування з носієм іноземної мови успішно взаємодію відповідно норм цієї мови та традиціями. Також, це здатність організувати свою мовну діяльність адекватно до ситуації спілкування [9]

Завдяки соціальним інститутам формуються моральні якості особистості, свідомість, світогляд особистості, відбувається накопичення досвіду міжособистісного спілкування, а також реалізація особистістю своїх можливостей у різних видах суспільної діяльності.

Формування та розвиток комунікативних навичок – основне завдання вивчення іноземної мови. Для забезпечення ефективності цього процесу потрібно працювати із сучасними підручниками (автентичними), що забезпечують оволодіння граматичним матеріалом, надають необхідний лексичний запас для спілкування.

Список використаних джерел

1. Bowden John. Competency – Based Education – Neither a Panacea nor a Pariah [Electronic resource]/ Available: <http://docplayer.net/14356876-Competency-based-education.html>. – 2001

2. Назаренко Н. С. Формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови : навч.-метод. посіб. / Н. С. Назаренко // Біла Церква. – 2007. – 108 с.

3. Тадеєва М. І. Формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов: європейський вимір / М. І. Тадеєва // Інформаційні технології та засоби навчання. – 2009. - № 5. – С. 25-28

4. Овчарук О. В. Ключеві компетентності: Європейське бачення. Управління освітою / О. В. Овчарук // 2004. – № 2. – С. 6-9.

5. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс лекций : пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е. Н. Соловова . – 3-е изд. – М. : Просвещение, 2005. – 239 с.

6. Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів: дидактико-методичні аспекти: Дайджест 2 / Укл. О.В. Онопрієнко. – Донецьк : Каштан, 2012. – 138 с.

7. Селевко Г. Педагогические компетенции и компетентность / Г. Селевко // *Сельская школа*. – 2004. – № 3. – С. 29-32.

8. Полат Е. С. Метод проектов: история и теория вопроса / Е. С. Полат // М. : «Академия», 2010. – 358 с.

9. Прадівляний М. Г. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / М.Г. Прадівляний; Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2006. – 20 с.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ОСВІТИ ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ СПЕКТРУ АУТИЗМУ У США

М.Д. Псарьова

здобувач третього рівня вищої освіти

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
м.Харків

У 2009 році Україна зробила перший крок на шляху до реалізації інклюзивної освіти, ратифікувавши Конвенцію ООН «Про права інвалідів». Згідно до цього документу Україна зобов'язана забезпечити безкоштовною якісною освітою дітей з порушенням психофізичного розвитку, тобто такою освітою, яка сприяла би їх подальшій успішній соціалізації та інтеграції у суспільство. Так у 2011 році наша держава прийняла Закон «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», який надає можливість дитині з особливими освітніми потребами навчатися у інклюзивних класах закладів загальної освіти за місцем проживання [2, с.1]. Прийняття цього закону сприяло усвідомленню необхідності звернення до досвіду країн, які вже успішно впроваджують таку форму навчання. Так як діти з розладом спектру аутизму є непростю групою для включення у загальноосвітнє середовище через їх проблеми у соціальній взаємодії, спілкуванні, одноманітні інтереси, ритуальні дії, проблемну поведінку та нерідку коморбідну розумову відсталість, вони потребують особливої уваги науковців та освітян [3, с.50].

Метою нашого дослідження є виявлення особливостей організаційно-педагогічних умов реалізації педагогічної підтримки молодших школярів з розладом спектру аутизму у закладах загальної освіти США та окреслити можливі шляхи впровадження отриманого західного досвіду в Україні.

Для досягнення обраної мети нами були використані теоретичні методи (розбір базових понять дослідження, історичний аналіз, порівняльний, та прогнозування) та емпіричні (бесіда, анкетування, інтерв'ювання, досвід роботи вчителів). Надалі надамо більш детальний аналіз цих методів та наведемо приклади з нашої наукової роботи.

Перший теоретичний метод, який ми розглянемо, – аналіз базових понять дослідження. Цей метод є надзвичайно важливим, так як він вимагає від дослідника оволодіння мовою науки, для якої характерним є строгість, чіткість та послідовність використання термінологічних понять [1, с. 28]. Так як наше дисертаційне дослідження стосується навчання дітей з психічними порушеннями, у нашій роботі розкриті не тільки педагогічні, а і медичні та патопсихологічні терміни. Надання чіткого визначення як першим, так і останнім є особливо важливим, так як від сенсу, який нами вкладено у той чи інший термін, залежать майбутні результати нашого дослідження та розуміння іншими науковцями логіки проведення наукової роботи.

Другий метод – історичний аналіз. Він дозволяє дослідити генезу та розвиток спеціальної та інклюзивної освіти у Сполучених Штатах Америки за допомогою розбору архівних педагогічних матеріалів та нормативно-правових

актів. Ретроспективний аналіз дозволяє простежити причини зміни освітньої парадигми, виділити етапи розвитку освіти для дітей з ментальними порушеннями та визначити характерні особливості для кожного з цих етапів.

Третій метод, порівняльний, дає можливість виділити загальне та часткове у досліджуваних явищах. Так у нашій роботі порівнюються вітчизняні та західні наукові напрацювання з проблеми інклюзії дітей з розладом спектру аутизму. Наше дослідження дозволить виділити та охарактеризувати особливості тієї чи іншої системи освіти.

Останній теоретичний метод, який нами використано, є прогнозування. На основі ретроспективних даних даний метод дає можливість допустити припущення щодо майбутнього розвитку того чи іншого явища. У нашому дослідженні ми спираємось на досвід Сполучених Штатів Америки, так як це країна, яка одна з перших звернулася до ідей інклюзивної освіти. Проаналізувавши сильні та слабкі сторони навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах Америки, ми можемо припустити, з якими складностями може зіштовхнутися Україна та розробити план їх подолання.

Надалі розглянемо емпіричні методи, які доцільні у історичному дослідженні. У нашій науковій роботі використані анкетування та інтерв'ювання команди супроводу дитини з ментальними порушеннями у США. До цієї команди входять: вчителі загальноосвітньої школи, корекційні педагоги, практичні психологи, поведінкові терапевти та батьки дитини. Мета цього опитування – уточнення практичних аспектів роботи з дитиною з розладом спектру аутизму у рамках інклюзивної школи.

У нашій статті були проаналізовані теоретичні та емпіричні методи проведення педагогічного історичного дослідження. Описання методів написання наукової роботи дозволило нам окреслити шляхи дослідження освіти дітей з розладом спектру аутизму у США.

Список використаних джерел

1. Новиков А.М. Как работать над диссертацией: пособие для начинающего педагога-исследователя. 4-е изд. Москва : Егвес, 2003. 104 с.
2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Постанова Кабінету Міністрів України : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.04.2021).
3. Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition. Washington, DC, American Psychiatric Association, 2013. 947 с.

МОЖЛИВОСТІ СКРАЙБІНГУ У ФОРМУВАННІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

А.С. Рохмаїл

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Серед ключових компетентностей, які мають здобути учні початкової школи, особливе місце займає читацька, яку розуміють як «володіння комплексом читацьких знань, умінь і навичок, ціннісних ставлень учнів, які надають можливість учневі свідомо здійснювати пошук книг, відбір інформації для вирішення навчально-пізнавальних завдань і виявляються у процесі сформованості повноцінної навички читання, розуміння текстів різних жанрів, обізнаності з колом читання (доступного дітям цього віку), сформованості особистісних ціннісних суджень щодо прочитаного» [1, с. 49].

Одним з перспективних напрямів розвитку й формування ключових компетентностей в умовах шкільного навчання є використання візуалізації, яка спрямована на покращення сприйняття за рахунок використання сучасних видів наочності. Серед розмаїття видів візуалізації особливе місце займає скрайбінг (від англ. scribe – «розмічати»). Ця технологія передбачає відображення ключових моментів змісту матеріалу шляхом використання простих графічних елементів, що послідовно створюються на екрані відповідно до аудіоряду.

Серед сучасних науковців вивченням застосування скрайбінгу в навчальному процесі займаються І. Андрощук, Л. Білоусова, М. Букач, Н. Житеньова, Г. Зоріна, Я. Коробейникова, В. Мовчан, В. Редькіна, Т. Сорока, О. Ярмощук та інші. На сьогодні доведено, що, користуючись скрайбінгом, можна доступно і просто розповісти про складне та незрозуміле, тобто оптимізувати процес усвідомлення та запам'ятовування інформації, зробити навчання більш привабливим.

До основних переваг скрайбінг-презентацій фахівці, зокрема І. Андрощук [2], відносять:

- ефективність, незвичайність, оригінальність подання інформації;
- універсальність, стислість і образність візуалізації,
- мінімальна кількість витрат;
- якісне засвоєння інформації та запам'ятовування ключових моментів;
- можливість безперервного спілкування з учнями під час перегляду;
- можливості багаторазового використання; ефект паралельного проходження.

Серед недоліків зазначають великі часові витрати на створення скрайбу (написання сценарію, озвучування, зйомка та монтаж відео тощо); труднощі технічного та художньо-естетичного плану.

Перелічені недоліки більше притаманні відео- та комп'ютерному виду скрайбінгу. Інші види – мальований, аплікаційний, магнітний – більш прості для використання в умовах школи.

Розглянувши можливості скрайбінгу, ми зосередилися на його використанні саме в початковій школі. Сучасні вчителі знають, що дитина може концентрувати увагу на одному завданні чи темі уроку не більше 20 хвилин. Щоб підтримувати цікавість, варто змінювати форму подання: послухали, подивилися, почитали, торкнулися. Тому для початкової школи технологія скрайбінгу може стати цінною знахідкою. Скрайбінг може використовуватися на різних навчальних предметах. У своїй роботі ми розглянули можливості новітньої технології на уроках літературного читання. Було з'ясовано, що технологія ефективна для ілюстрування біографічної розповіді та для покращення сприймання і розуміння художніх творів, для розучування віршів, для переказу оповідань і казок. Під час педагогічної практики нами були використані різні види скрайбінгу: мальований, аплікаційний та магнітний. Було з'ясовано, що більш зручним для вчителя є вже створений відеоскрайбінг, а більш цікавий для учнів онлайн-скрайбінг, для якого потрібні спеціальні онлайн-сервіси, наприклад, PowToon.

Великі можливості містить процес створення скрайбінгу самими учнями. Під час педагогічної практики були створені відеоролики до віршів «Що я люблю?» та «Про друга» Анатолія Костецького, «Кусюча собака» Валентини Байкової, «Дивна мандрівка» Лесі Храпливої-Щура, «Загубила Ніна голку» Грицька Бойка, «Світає, край неба палає» та «І досі сниться: під горою...» Тараса Шевченка. Опанування процесом створення такого відеоролику впливає на розвиток читацької компетентності молодших школярів.

У початковій школі діти швидко оволодівають цією технологією за зразком. Спостереження за виконанням такого творчого завдання (у нашому випадку діти виконували аплікаційні скрайбінги до вірша Лесі Українки «На зеленому горбочку») дозволяє стверджувати, що воно має дуже позитивний вплив на учнів. Поки діти знайомляться з твором, з'ясовують, які мають бути зображення, виготовляють їх, проводять репетиції, знімають відео – вони міцно запам'ятовують твір і прізвище того, хто його написав, значно підвищується виразність читання, формується загальнопозитивне ставлення до читання та книги, а значить, підвищується читацька культура.

Використання технології скрайбінгу поки є новинкою в навчальному процесі. Проте її переваги безперечні: вона допомагає урізноманітнити уроки літературного читання та позитивно впливає на формування читацької компетентності.

Список використаних джерел

1. Вашуленко О. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1. С. 48-50.

2. Андрощук І., Андрощук І. Скрайбінг-презентація як засіб підвищення ефективності освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2019, Том 72, №4. С.67-80.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ РІЗНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

М.А. Семенов

кандидат педагогічних наук, доцент

В.Д. Кротких

здобувач другого рівня вищої освіти Інституту фізики, математики та
інформаційних технологій

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на динаміку зміни парадигм та цінностей сучасної освіти. Сьогодні більшість учасників навчального процесу переконалися в ефективності технологій змішаного навчання та змінили ставлення до них, що особливо характерно для тих випадків, де вже існувала зрозуміла модель організації такого навчання. Незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених дистанційному та змішаному навчанням, питання організації якісного навчання з використанням цифрових технологій залишається актуальним.

Мета цієї роботи – спробувати описати модель організації змішаного (дистанційного) навчання в нових умовах та переглянути розуміння деяких термінів та положень.

Змішане навчання (за найбільш поширеним визначенням) – це спільне використання технологій дистанційного та традиційного (аудиторного) навчання, де 70% навчального процесу за курсом складають аудиторні заняття, а 30% – онлайн-заходи [2, 4].

У час пандемії, коли навчальний процес здебільшого забезпечується програмними засобами, визначення аудиторного заняття змінюється. Тепер face-to-face заняття – це звичайне заняття із використанням Microsoft Teams, Zoom, Google Meet тощо. Але для організації якісного навчання необхідний хаб, де акумулюється основна методика навчання за курсом, який можна розглядати як своєрідну екосистему, відкрите та зручне середовище для всіх учасників навчального процесу. У такому осередку мають знаходитися: планування курсу (силабус), відповідно до концепції курсу; контент; компоненти, що визначають основні активності (види діяльності) здобувача вищої освіти під час проходження курсу.

Окрім освітніх компонентів, Moodle акумулює support, або систему підтримки, яка забезпечує взаємодію користувача з адміністраторами освітньої платформи та тьюторами-координаторами. Згідно з існуючою моделлю [1], у системі підтримки Moodle застосовуються такі засоби комунікації: електронна пошта, електронна форма Google Forms, онлайнвий чат Jivosite, гаряча лінія.

Наш досвід також показав, що в якості додаткового засоба комунікації, не прив'язаного до Moodle, користувачі обирають месенджер Telegram. Найбільш доцільним напрямом його використання є організація масових онлайнвих заходів та сповіщення студентів про новини, оголошення, термінові події тощо.

Таким чином, поєднання в навчальному процесі LMS Moodle і Microsoft Teams у пропорції 25% та 75%, а також Telegram, відповідає усталеному визначенню змішаного навчання і пропонує нову модель навчання, яка відрізняється від традиційної моделі.

При такому підході змінюється значення синхронної й асинхронної діяльності. Якщо раніше здебільшого використовувалась або синхронна, або асинхронна модель, то в нових умовах з'ясувалося, що ефективним є комбінування обох моделей.

Таким чином, для організації ефективного змішаного навчання необхідно дотримуватися таких вимог:

1. Курс має бути побудований за допомогою педагогічного проектування, ґрунтуючись на таксономії Блума [3].
2. Увесь контент повинен бути адаптований для асинхронної моделі навчання з можливістю самостійного опанування.
3. Серед діяльностей студентів більше уваги слід приділяти peer-to-peer активностям.
4. LMS Moodle є хабом, який акумулює в собі всі цифрові інструменти, зокрема Microsoft Teams, що дозволяє здобувачу освіти навчатися за єдиною методикою.
5. У якості додаткових засобів комунікації слід застосовувати месенджери.

У роботі було описано нову модель організації дистанційного та змішаного навчання, яка виникла в умовах пандемії COVID-19, та переглянуто розуміння таких понять: face-to-face заняття, support, синхронна й асинхронна моделі, змішане навчання. Враховуючи значення переглянутих понять, було висунуто вимоги, яких необхідно дотримуватися для організації ефективного змішаного навчання.

Список використаних джерел

1. Кротких В. Д. Практика реалізації підтримки користувачів Moodle в ЛНУ імені Тараса Шевченка. *MoodleMoot Ukraine 2020*. 2020. URL: <https://2020.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=18> (дата звернення: 27.04.2021)
2. Семенов М. А., Кротких В. Д. Система організації змішаного навчання в університеті. *Змішане навчання – інновація XXI сторіччя* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 29-30 лист. 2018 р. Харків, 2018. С. 88–93.
3. Krathwohl D. R. A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into practice*. 2002. Vol. 41, No. 4. С. 212–218.
4. The Definition Of Blended Learning. URL: <http://www.teachthought.com/blended-learning-2/the-definition-of-blended-learning> (дата звернення: 27.04.2021)

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ПІДЛІТКІВ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ

М. І. Сиротюк

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Мотивація до навчання – важливе питання для підвищення успішності здобувачів освіти, що набуло особливої актуальності з впровадженням дистанційного навчання на початку 2020. Дедалі частіше можемо почути від батьків та вчителів такі слова: «дитина не хоче навчатись», «без нагадувань за уроки не сяде» тощо. Подібні питання висувають не лише стурбовані батьки. Аналіз наукової літератури засвідчив, що мотивація навчання учнів завжди була предметом інтересу вчених (Л. Божович, Г. Костюк, А. Телецька та ін.). Так, дослідники доводять, що для підвищення мотивації до навчання слід «зосереджували увагу на використанні в навчальному матеріалі життєвих ситуацій, на необхідності створення сприятливого емоційного мікроклімату для інтелектуальної праці школярів» [6, с. 100]. Однак, в форматі дистанційного навчання, рівень свободи навпаки – значно зростає, а дисциплінованість, на його тлі, – знижується. Тому, підвищення вмотивованості до навчання постає в дещо іншому світлі, потребує пошуку інших підходів та засобів.

Як зазначено у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, «мотив – підстава, привід для якої-небудь дії, вчинку; причина; а мотивація – це сукупність мотивів, доказів для обґрунтування чогось; мотивування; заохочення учнів до вивчення певного предмета, дисципліни, пояснення необхідності навчання у школі» [1, с. 692]. В. Андрієвська визначає поняття «мотивація учіння» як «систему природних, соціальних та особистісних чинників, що спонукають до відвідування навчального закладу, виконання вимог вчителів, до зусиль, необхідних для подолання труднощів, реалізації в процесі навчання, власної схильності, до розвитку здібностей, до навчальної взаємодії, тощо» [5, с. 66].

Аналіз досліджень Г. Костюка засвідчив, що науковець доводить: «піклування про мотиви навчання – важливий шлях впливу останнього на розумовий розвиток дітей» [2, с. 23]. Дослідник зазначає, що особливості мотивації навчальної діяльності істотно впливають на якість її освітніх і виховних результатів.

Значний внесок у дослідження проблеми мотивації навчальної діяльності зробила Л. Божович, виділивши два основних види мотивів [3, с. 88]: пізнавальні (пов'язані з потребами школярів в інтелектуальній активності та оволодінні новими знаннями); та соціальні (пов'язані з потребами дитини в спілкуванні з іншими людьми, в їх оцінці та схваленні, з бажанням учня зайняти певне місце в системі доступних суспільних відносин).

Особливо важливим питання мотивації до навчання має у підлітковому віці, що є складним періодом переходу від дитинства до дорослого життя. У

традиційній класифікації, підлітковим прийнято вважати період розвитку індивіда від 10-11 до 14-15 років [4, с. 111].

Аналіз психологічної літератури засвідчив, що провідний вид діяльності підлітка – інтимно-особистісне спілкування, а ставлення до навчального предмету залежить від ставлення до вчителя, що його викладає [3, с. 52-53]. Науковці доводять, що вчителі мають встановити дружні взаємини з підлітками, будувати спілкування на основі взаємної поваги та врахування таких підліткових потреб як [3, с. 55-56]: потреба у самовираженні; потреба уміти щось робити; потреба щось значити для інших; потреба рівноправного спілкування з дорослими; посилення статевої ідентифікації.

При дистанційному навчанні можливості міжособистісного спілкування з однолітками значно скорочуються або більшою мірою переходить в онлайн-формат, тому мотив ходити до школи, щоб бачитись з друзями – зникає.

Отже, на мотиваційну складову сучасної навчальної діяльності впливає багато пов'язаних і взаємообумовлених факторів. Мотиви навчальної діяльності підлітків в умовах дистанційного навчання дещо зміщено, а разом з ними – мають змінюватися форми і методи проведення навчальних занять. Важливими для проведення онлайн-занять є: форми взаємодії; цікавий контент; облаштування місця для навчання, - які сприятимуть адаптації підлітків у цьому форматі та появі нових мотивів для навчання.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т.Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005, 1728 с.
2. Костюк Г.С. Навчання і розумовий розвиток учнів. *Радянська школа*. № 2, 1963. С. 23
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 128 с
4. Малецька Т. Психолого-педагогічні дослідження підліткового віку в процесі формування історичних знань. *Нова педагогічна думка*. 2017. №2 (90) С. 111
5. Психологічний довідник учителя: в 4 кн. Кн. 2. Упоряд: В.Андрієвська, за заг. Ред: С. Максименка. Київ. Главник 2005, 112 с.
6. Телецька А. Поняття про навчальну мотивацію в психолого-педагогічній літературі (наукова стаття) УДК 37.015.3:159.923

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ЗАНЯТЬ СПОРТОМ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Соскова Є.Ю.

студентка факультету психології та соціології
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
м. Харків

Коронавірус вже змінив наш світ. Він вніс свої корективи майже в усі сфери людського життя. Освітні процеси також не залишились без уваги. Пандемія поставила студентів в умови дистанційного та змішаного навчання. Це в свою чергу призвело до того, що у великої кількості людей спостерігається недостатня фізична активність. Тому дуже важливо розуміти, що заняття фізичними вправами є необхідним фактором для боротьби з цими обставинами.

Постійне перебування в одному приміщенні, малорухливий або сидячий спосіб життя – те, що передбачає робота за комп'ютером або іншим гаджетом в період дистанційного навчання. Рівень розумового навантаження та психічного напруження лише зріс. Це може призвести до низки порушень функцій організму. Фізична активність впливає на багато факторів: серце, судини, дихання, імунітет, хвороби хребта та інше, а зміцнення імунної системи зараз особливо важливо. [5, с. 56]

Всі ми знаємо, що розумова перевтома переноситься важче, ніж фізичне. Головний біль і загальна слабкість для людей, що займаються розумовою працею, до яких, без сумніву, відносяться студенти і викладачі, це звично, тому що вони часто переутомляються. Для цього є гарне «ліки» - фізична культура, адже заняття фізичною культурою знімають стомлення нервової системи і організму, підвищують працездатність. [1]

Доведено, що у студентів, які займаються фізичною культурою розвинена висока стійкість до стресів, комунікабельність, вони відкриті для співпраці, взаємодії і є оптимістами. Як правило, ці студенти є лідерами з властивими їм рисами характеру. Вони більш впевнено почувають себе в роботі, більш винахідливі, легко вступають в контакти, спритні, також їх відрізняє самоконтроль [3].

Нажаль, не всі люди серйозно замислюються над взаємоз'язком між фізичною активністю та профілактикою захворювань. Але медична допомога має менший вплив на стан здоров'я людини, ніж спосіб її життя.

Тож, не можна заперечувати вплив фізичної активності на імунітет людей. Адже люди з міцним імунітетом у випадку зараження коронавірусом мають значно вищі шанси на м'яке протікання хвороби. Регулярні фізичні заняття покращують імунітет, стабілізують гормональний фон і кровообіг, що дозволяє легше впоратися з хворобою Covid-19.

Постійне перебування перед монітором та пасивний спосіб життя через карантинні обмеження можуть спричинити чи стати фактором ризику для певних захворювань та порушень в роботі організму:

- Занепокоєння, депресія
- Рак товстої кишки, рак молочної залози
- Мігрень
- Серцево-судинні захворювання, високий кров'яний тиск
- Синдром комп'ютерного зору(тільки для комп'ютерів та планшетів)
- Діабет
- Ліпідні розлади
- Ожиріння
- Проблеми з шкірою

- Інше [4, с. 14].

Перехід на дистанційну форму навчання потягнув за собою певну низку незручностей для занять спортом: неможливість відвідування занять у спортклубах, неконтрольоване виконання вправ і навантаження студентів, відсутність спортивного обладнання у багатьох учнів, принцип індивідуального підходу взагалі перестав існувати. Але виходячи з обставин, треба вміти знаходити позитивні сторони проведення спортивних занять онлайн. Такими можна вважати: запобігання розповсюдження хвороби, більш комфортні умови, відсутність потреби у переїздах.

Важливою функцією фізичної культури є допомогти студентові зрозуміти, як спорт та фізичні вправи можуть позитивно вплинути на його життя. Для цього потрібні бути розроблені спеціальні методики навчання з метою навчання тому, які фізичні активності можуть та мають бути проведені під час позааудиторних зайнять фізичною культурою [2].

Збереження і зміцнення здоров'я студентів в системі вищої освіти, що здійснюється на основі побудови спеціально організованої здоров'язберігаючих середовища, забезпечує вирішення головного завдання - формування у студентів стійкого розуміння і значущості здорового способу життя, необхідності занять фізкультурою і спортом без примусу. [3]

Отже, виходячи з наведеної інформації, ми в повному обсязі можемо усвідомити важливість занять фізичними вправами взагалі, а особливо, під час карантинних обмежень. Пандемія вибудувала у соціумі нові умови життя та взаємодії, але це не має впливати на фізичну активність студентів у гіршу сторону. У наш коронавірусний час, людям просто необхідно піклуватися про своє здоров'я ще старанніше. А заняття спортом є важливим методом профілактики та запобігання хвороб, а також, зміцненню імунітету.

Список використаних джерел

1. Деменко А.В., Егорычева Е.В., Чернышѐва И.В. Значение и роль физической культуры в жизни студента . URL: <https://www.natural-sciences.ru/ru/article/view?id=33087>
2. Довгань Н. Ю. Теоретичні і методичні основи виховання фізичної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи [Електронний ресурс] / Н. Ю. Довгань – Режим доступу до ресурсу: http://lib.iitta.gov.ua/710835/1/Dovhan_dis.pdf.
3. Оболонский А.В., Егорычева Е.В., Чернышѐва И.В., Шлемова М.В. Роль и значение физической культуры в жизни студенческой .URL: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=13886>
4. Панферова Н.Е. Гиподинамия и сердечно-сосудистая система, Наука. 1977. С. 14.
5. Сухініна К.В. Рухова активність як фактор психофізіологічного здоров'я, Навчальний посібник, 2009, С. 56.

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ЛОКДАУНУ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ

Л. В. Тарасенко, М. В. Тарасенко

здобувачі першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

В умовах карантинних обмежень, викликаних пандемією, провідними методами і прийомами навчання стали ті, що засновані на використанні сучасної комп'ютерної техніки та мережі Інтернет. Практика показала, що одним із найбільш перспективних методів дистанційного навчання є віртуальні путівники для створення і проведення навчально-віртуальних інтерактивних екскурсій. На сьогодні існує обмаль інформації про те, як саме можна використовувати можливості мережі Інтернет для організації і проведення віртуальних екскурсій на уроках музичного мистецтва. Актуальність даної проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість визначили тему нашого дослідження. Музично-естетичний розвиток підлітків здійснюється через їх залучення до вивчення мистецтва. У навчальних закладах школярам надається можливість споглядати об'єкти і предмети мистецтва і створювати їх самим за зразком або у довільній формі. Важливу роль у цьому процесі відіграють адаптовані до умов навчально-виховного процесу віртуальні екскурсії.

О. Подобед, О. Подліняєва, Ю. Кулінка, вказуючи на переваги і можливості використання віртуальних екскурсій у навчально-виховному процесі, акцентують увагу на їх ефективності в умовах дистанційного навчання. Фактично у роботах зазначених авторів мова йде про новий метод навчання і виховання. Проте його назва, на нашу думку, потребує уточнення. Ми пропонуємо ввести до наукового обігу поняття «навчально-віртуальна екскурсія», у яке вкладається наступний зміст.

Навчально-віртуальна екскурсія – це дидактичний метод навчання, який передбачає активне використання у навчально-виховному процесі веб-сайтів музейних і мистецьких закладів для засвоєння нових знань, умінь і навичок, зацікавленості учнів культурною спадщиною, духовного розвитку і формування їх музично-естетичних смаків. В залежності від тематики екскурсійного туру учні можуть розвивати вміння сприймати твори літератури, музики, образотворчого мистецтва, кіно, театру, явища культури, історичні факти, події тощо.

У порівнянні з традиційними екскурсіями навчально-віртуальний тур має багато переваг: створює ілюзію присутності; дає можливість познайомитися з об'єктами, не покидаючи класу чи власного помешкання; не треба зважати на несприятливі погодні умови; за один урок можна відвідати не одну, а декілька музейних експозицій, побачити закриті для відвідування місця; є можливість

переглянути навчальний матеріал повторно, повністю або окремі його фрагменти.

На початку навчально-віртуальної екскурсії вчителю необхідно познайомити дітей з об'єктом в цілому, розглянути його, визначити характерні особливості. Використання художнього слова покращує і полегшує сприйняття, це можуть бути загадки, прислів'я, вірші, музичне виконання та інше. Від цілісного сприйняття об'єкта треба йти до поглибленого вивчення його частин, системного аналізу. Для якісного аналізу об'єкта необхідно використовувати питання, що націлюють увагу, активізують мислення, стимулюють уяву. Протягом всієї екскурсії важливо підтримувати пізнавальну активність учнів, бо їм властиві короткочасність інтересів, нестійка увага і швидка стомлюваність. На кожній екскурсії або після неї слід проводити невелику практичну роботу, в ході якої діти можуть виготовити щось своїми руками. Після екскурсії можна зробити виставку робіт, щоб це побачили і батьки учнів. На заключному етапі екскурсії важливо підвести підсумок, зробити висновки і узагальнення виконаної роботи, вислухати побажання школярів.

Найбільш поширені помилки під час підготовки та проведення навчально-віртуальних екскурсій: вчитель захоплюється розповіддю на шкоду показу, що порушує принцип наочності; не дотримується логіки показу об'єктів, порушує хронологію або послідовність; об'єкти показуються окремо один від одного, без логічного взаємозв'язку; учні під час екскурсії перетворюються на пасивних отримувачів знань. Щоб уникнути цих помилок, учитель повинен дотримуватися вимог щодо організації навчально-віртуальних екскурсій: чітко визначити мету і завдання, продумати зміст і відібрати цікаві для пізнання об'єкти. Вчитель має оцінити роботу учнів, дати завдання додому: зробити фотозвіт, презентацію, написати твір, намалювати ілюстрацію тощо.

Особистий внесок: автори запропонували ввести в науковий обіг поняття «навчально-віртуальна екскурсія»; розробили рекомендації щодо проведення навчально-віртуальних екскурсій на уроках мистецтва під час локдауну; проаналізували особливості навчально-віртуальних екскурсій та методику їх проведення.

Список використаних джерел

1. Кулінка Ю. С. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: підготовка студентів до проведення віртуальних екскурсій на уроках трудового навчання (технології). Умань : УДПУ, 2015. № 52. С. 44–50.
2. Подліняєва О. О. Фізико-математична освіта : особливості використання сучасних медіа в освіті: віртуальна екскурсія. Суми : СДПУ, 2016. Вип. 4. С. 100-104.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fmo_2016_4_23.
3. Подобед О. А. Історія в сучасній школі : віртуальні навчальні екскурсії просторами України та зарубіжних країн. Київ, 2012. №6. С. 27-29.
4. Стрілько В. В. Формування естетичних смаків старшокласників у роботі загальноосвітньої школи. Харків : Колегіум, 2011. 252 с.

ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД ПЛАНУВАННЯ У ЗАКЛАДІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Л.О. Тихоход

здобувачка другого рівня вищої освіти
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця

Якість освіти у сучасному суспільстві є пріоритетною на національному рівні. Для забезпечення якості освіти країни необхідна ефективна робота усіх навчальних закладів, а зокрема загальноосвітніх. А це залежить від управління закладом освіти, яке зумовлюється діяльністю керівника та якісним виконанням його функцій, що займають центральне місце у розвитку середнього навчального закладу. Особливою функцією керівника закладу освіти завжди залишається педагогічний аналіз.

Педагогічний аналіз передбачає аналізування управлінської інформації, визначення проблем, закономірностей та причинно-наслідкових зв'язків. Аналіз дає можливість оцінити реальний стан ситуації та передбачити можливі проблеми. Саме такий підхід дозволяє змоделювати майбутній результат та прийняти обґрунтоване рішення.

Аналіз роботи – це основний метод при розробленні стратегії розвитку навчального закладу. Адже саме аналізуючи реальний стан закладу, можна спроектувати найкращі шляхи та своєчасно прийняти найефективніші рішення для розвитку освітнього закладу. Тому аналітичні вміння та навички керівника мають дуже важливе та актуальне значення в управлінській діяльності, яка має на меті забезпечення якісної освіти та визначає конкурентоспроможність як основний кінцевий продукт.

Якісний педагогічний аналіз дає змогу конструктивно визначити стан викладання педагогічних працівників, рівень навчальних досягнень учнів, проаналізувати ефективність навчально-виховної роботи, оцінити прогресивність і творчість навчального середовища, визначити чинники впливу на школу, як освітню систему, з метою подальшої конкретизації роботи її елементів. Метою педагогічного аналізу є його кінцевий результат – ефективне розв'язання завдання у діяльності педагогів.

Встановити залежність між педагогічними впливами й одержуваними результатами процесу – є основним завданням педагогічного аналізу. Структурувати, систематизувати та аналізувати розрізнену інформацію так, щоб утворилася загальна картина взаємозв'язків усіх системних елементів, виявити причинно-наслідкові зв'язки і після чого обґрунтувати концепцію розвитку закладу.

До змісту аналітичної діяльності керівника навчального закладу входять [1]: контроль за виконанням всеобучу, станом викладання навчальних предметів, якістю знань, умінь і навичок учнів, виконанням навчальних планів і програм, позакласною і позашкільною виховною роботою, організацією методичної роботи, веденням шкільної документації, виконанням наказів,

розпоряджень, доручень. Мета аналітичної діяльності керівника навчального закладу полягає в [2]:

- зборі оперативної інформації про стан керованих підсистем;
- поширенні педагогічного досвіду;
- підвищення рівня навчальних досягнень школярів;
- підвищення рівня вихованості учнів;
- своєчасному виявленні й виправленні, попередженні помилок, недоліків в організації й здійсненні навчально-виховного процесу;
- кваліфікованій допомозі педагогам у підвищенні педагогічної майстерності, в оволодінні сучасними технологіями, ефективними методами навчання і виховання.

Єдиної загальноприйнятої класифікації аналітичної діяльності керівника навчального закладу немає. Але у практичній сфері управління середніми навчальними закладами найбільш поширеними є такі види аналізу:

- Оглядовий аналіз передбачає загальне та короткочасне ознайомлення за з актуальною ситуацією і станом навчального закладу.
- Попередній аналіз спрямований на аналізування та застереження від ймовірних помилок у практичній навчально-виховній роботі педагогічного колективу.
- Персональний аналіз – постійний процес підтримки керівника навчального закладу вчителів та актуальних педагогічних ситуацій, проблем або помилок.
- Тематичний аналіз – це аналіз розв'язання окремих педагогічних проблем відповідно до певної теми.
- Фронтальний аналіз полягає у контролюванні цілісної системи роботи вчителя або всього колективу.
- Класно-узагальнюючий аналіз передбачає вивчення впливу різних учителів на учнів одного класу.

Таким чином, процес здійснення керівником навчального закладу аналізу результатів його діяльності потребує ґрунтовної професійної підготовки, що полягає у досконалому володінні технологіями педагогічного аналізу. Своєчасність, результативність, доцільність, ефективність педагогічного аналізу неможливі без наукового та системного підходу до виконання даної функції. Ігнорування цього факту передбачає виникнення проблем у подальшій діяльності і відповідно до зниження якості роботи навчального середнього закладу, як цілісної системи.

Список використаних джерел

1. Крутій К. Педагогічний аналіз як функція управління ДНЗ: монографія. Запоріжжя: Ліпс ЛТД 2014. 236 с.
2. Бондар В. Принципи педагогічного аналізу. Підручник для директора: журнал управлінської компетентності. 2006. №2. С.13-26.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

В. І. Ткаченко

кандидат педагогічних наук, викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

Миколаївський юридичний фаховий коледж
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Миколаїв

Останні роки дистанційне навчання було одним з провідних напрямів розвитку сучасної освіти. Воно спрямовувалося на збільшення використання комп'ютерних та інформаційних технологій, можливості навчатися віддалено, у зручний час, без відриву від роботи. Проте, в умовах пандемії та жорстких карантинних обмежень дистанційне навчання стало рівноцінною заміною очному.

Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні подає наступне визначення дистанційної освіти – «це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання» [1]. В умовах сьогодення такий спосіб дозволяє не переривати процес навчання й здійснювати його в режимі реального часу.

Відтак сутність дистанційного навчання суттєво змінилася. Сьогодні навчаються за встановленим розкладом, а не обирають зручний час та темп для виконання завдань. Організація дистанційного навчання потребує спеціального розроблення курсів та належного технічного забезпечення. У наказі МОН України від 25.04.13 р. № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» зазначено, що «метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти» [2]. Отже, навчальний процес під час дистанційного навчання повинен бути побудований таким чином, щоб термін навчання за дистанційною формою був не меншим, ніж за денною формою навчання.

Для того, щоб якісно і швидко організувати дистанційне навчання у навчальних закладах використовують різні онлайн ресурси для організації навчання в синхронному та асинхронному режимах. За допомогою програм Google Meet, Zoom, Skype проводяться онлайн конференції, що допомагає не розривати зв'язок між викладачами та студентами. Під час таких занять навчання відбувається так само як і в навчальному закладі: проводяться лекції, семінари, опитування, дискусії, обговорення проблемних питань, рефератів, доповідей тощо. Використання месенджера Viber та електронної пошти дозволяє постійно бути на зв'язку і надавати консультації студентам. Ефективність використання цих ресурсів полягає у тому, що зберігається емоційний зв'язок між викладачем та студентами, аналог живого спілкування, одразу видно наскільки засвоєно новий матеріал і в кого зі студентів виникли проблеми.

Використання платформ Google Classroom, MOODLE, Edmodo та інших, передбачає можливість створення, розробки, завантаження та управління різноманітними навчальними матеріалами (текстів, лекцій, підручників, літератури, допоміжних Інтернет-ресурсів, схем, графіків, малюнків, тестів різних типів, відео, презентацій тощо), планування завдань, встановлення термінів виконання робіт, автоматичну перевірку тестових завдань. Студенти виконують завдання і завантажують їх у різних форматах (текстовий документ, фото, презентація тощо), мають можливість переглядати результати проходження курсу. Таким чином, викладач постійно удосконалює курси, може координувати пізнавальний інтерес студентів. Використання цих освітніх платформ дозволяє забезпечити студентів усіма необхідними матеріалами в цілодобовому доступі.

Оцінювання є важливою складовою дистанційного навчання. Воно допомагає студентам усвідомити свій рівень знань, а викладачам корегувати навчальний процес. Його можна здійснювати як під час онлайн занять, так і за допомогою письмових робіт, тестів. Освітніми платформами передбачено систему збереження оцінок студентів.

Дистанційне навчання формує компетенції: комунікативні (спілкування за допомогою засобів мережі Інтернет), інформаційні (пошук інформації у різних джерелах та його критичне осмислення).

Однак, вимушене поширення дистанційного навчання викликає й ряд проблем: наявність необхідних гаджетів (комп'ютер, ноутбук, планшет, телефон); перебої доступу до мережі Інтернет та нестабільна робота онлайн ресурсів через збільшення навантаження на них, що може призвести до пошкодження або зникнення матеріалів; незручність використання певних ресурсів, наприклад ZOOM, де безкоштовна версія дозволяє проводити заняття лише 40 хвилин; низький рівень цифрової грамотності, що перешкоджає організації певних видів діяльності; складність контролю своєчасного виконання завдань; погіршення зору через тривале використання комп'ютера; зниження навчальної мотивації студентів.

Отже, дистанційне навчання вийшло на новий рівень. За останній рік значно підвищився рівень цифрової грамотності. Залишається можливість організації групової, колективної та індивідуальної видів робіт. Проте, незважаючи на значну кількість платформ для навчання, проведення онлайн занять та розгалуженість завдань, все ще постає питання оптимального співвідношення традиційних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). URL: <http://dist.knute.edu.ua/files/koncepcija.pdf> (дата звернення: 24.04.2021)

2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: наказ МОН України від 25.04.13 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> (дата звернення: 24.04.2021)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ

Д.В. Толок

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Система дистанційного навчання у ЗВО – це форма навчання, що базується переважно на самостійному отриманні студентами знань, компетенцій з різних тем, викладач лише направляє студентів і консультує. Взаємодія викладача і студентів здійснюється за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і ресурсів мережі Інтернет. Дистанційне навчання передбачає використання широкого спектру як традиційних, так і нових інформаційних технологій.

Дистанційна освіта з математики – нова, сучасна технологія, яка допомагає зробити навчання більш якісним і доступним. Реалізація дистанційного навчання з математики наразі є актуальним питанням, має широке практичне значення. Дистанційна освіта реалізується вже в багатьох вишах країни. Також на сьогодні досить актуальною формою є змішане навчання, в процесі якого елементи дистанційного навчання вводяться під час очного навчання, тому в вишах зараз з'явилися освітні портали, де викладачі надають лекційний і практичний матеріали для студентів, проводять онлайн консультації, спілкуються зі студентами за вивченими темами у чатах. У разі пропуску заняття через хворобу або з інших поважних причин, студент виходить на освітній портал і вивчає самостійно матеріал, пропущений на занятті, перевіряє отримані знання в ході виконання контрольних і тестових завдань на порталі.

Сучасна дистанційна освіта має багато переваг, наприклад такі як:

1. Індивідуалізація навчального процесу по максимуму.
2. Диференційований підхід до кожного студента.
3. Різноманітність освітніх послуг, які забезпечує дистанційна форма навчання.
4. Гнучкість організаційної структури дистанційного навчання дає можливість суміщення освіти з іншими видами діяльності.
5. Самостійний вибір темпу навчання.

При дистанційному навчанні відбувається орієнтація студентів на процес самоосвіти, і тут криється найбільша проблема. Не всі студенти готові до процесу самоосвіти. Багато студентів краще подивляться цікавий для них фільм, проведуть вільний час з друзями або родичами, чим займуться самоосвітою. Дистанційна освіта підійде тільки для цілеспрямованих, мотивованих на навчання молодих людей, і ось в цьому полягає великий недолік дистанційної освіти. Ще однією проблемою дистанційної освіти у ЗВО є низький рівень шкільної підготовки з предмета. Добре підготовленим студентам достатньо пояснити основи теми, навіть якщо їм не зовсім зрозуміла картина нового знання в цілому, то в процесі роботи за зразками вони,

спираючись на розвинену інтуїцію, логічне мислення, інформацію в Інтернеті, можуть розібратися з незрозумілими питаннями. Слабкі студенти часто самостійно розібратися з новим матеріалом не можуть, у них не виходить самим знайти відповіді на ці запитання, вони справляються з роботою тільки якщо є чіткий алгоритм виконання дій і абсолютно схожі розібрані завдання.

Якщо студент, приходячи до вишу, має слабку математичну підготовку, то йому мало що зрозуміло на занятті, а значить і не цікаво, і при цьому неважливо, в якій формі проходить навчання: очно або дистанційно. Для того, щоб зацікавити студента математикою, показати її практичне застосування можна використовувати в дистанційному навчанні проекти.

Під проектом мається на увазі самостійна творча робота студента, виконана із заданої теми самостійно або в групі при консультуванні педагога [1; 2]. А проектування – це процес розробки заданої теми і його фіксації в якійсь формі – у вигляді буклету, альбому, макета, мультимедійної презентації тощо [1; 2].

За кількома великими темами, що вивчаються за семестр, студенти отримують завдання з виконання проекту. Часто ці проекти націлені на те, щоб показати застосування вивченого матеріалу з математики в житті та суміжних дисциплінах. При роботі над проектом студентам надається тема, перелік основних моментів, які повинні бути показані в дослідженні, а далі вони вільні у виборі форми та змісту свого проекту.

Дистанційна освіта дуже різноманітна за способами реалізації змісту навчання, що відповідає навчальним програмам. При дистанційній системі навчання можна використовувати такі форми занять: лекції, «он-лайн» семінари (вебінари), лабораторні заняття, контрольні роботи, тести, «он-лайн» заліки та іспити, консультації (в чаті), самостійні роботи тощо. На нашу думку, в майбутньому дистанційне навчання буде ще більше актуальне, ніж зараз.

Таким чином, для того, щоб вивчення математики в дистанційній та змішаній формі не сприймалося студентами абстрактно, щоб зацікавити студентів займатися математикою, серед завдань можна використовувати проекти, тим паче, що фахівці, які вийшли зі стін вишів і знайомі з творчою, проектною роботою, легше знаходять «своє місце» в сучасному світі, більш компетентні на професійному рівні, мають вищу конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Сергєєва Е. В. Інтеграція проектного та компетентнісного підходів у математичній освіті студентів технічних університетів. 2010. 285 с.
2. Сергєєва Е. В. Критерії, що визначають рівень розвитку математичної компетентності студентів. 2016. Т.4. № 1. URL: <http://mir-nauki.com/PDF/37PDMN116.pdf> (дата звернення: 15.04.2021)

СПЕЦИФІКА ІНТЕГРАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

А.П. Харченко

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Практично всі сфери життя сучасної людини істотно змінилися під впливом комп'ютерних та інформаційних технологій. Сфера освіти не стала винятком. Дистанційне навчання займає все більшу роль у модернізації освіти. Внаслідок цього поряд з традиційними формами освіти з'явилася нові форми навчання – дистанційна та змішана, засновані на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях, що дозволяє не тільки вчитися, а й підвищувати кваліфікаційний рівень її користувачів. [4, с. 58-59] Деякі освітні заходи успішно реалізували такий формат навчання, хоча й до цього в країні не було великого досвіду, коли усі навчальні заклади, незалежно від рівня акредитації та форм власності, повинні були організовувати роботу дистанційно. [6, с. 60]

Дистанційна форма навчання є результатом еволюції традиційної освіти, що призвело до появи електронної дошки і комп'ютерних навчальних систем, які містять в собі електронні підручники і програми, призначені для користування віртуальною аудиторією. [3] Зрештою, зміни відбуваються в усіх елементах педагогічної системи, і в основу змісту освітнього процесу лягає не логіка науки, а професійні завдання. Ці зміни є досить закономірними, адже головним критерієм при отриманні освіти стає критерій пошуку саме тих знань, які відповідають майбутній професійній діяльності і здатні допомогти у вирішенні конкретних професійних завдань. Вдосконалення системи дистанційної та змішаної освіти є завданням не тільки для викладачів, але й для студентів. [1]

Базуючись на психології і методиці самостійного навчання, дистанційне навчання має низку переваг і недоліків. Серед його переваг варто зазначити такі: доступність, масовість, відкритість освіти, можливість навчання без відриву від роботи, індивідуальний підхід і гнучкість графіка занять, оперативність навчального процесу, можливість самореалізації студента і розвиток його пізнавальних навичок. У той же час дистанційне навчання характеризується рядом недоліків: низькою ефективністю через відсутність навичок самостійної роботи у студентів, недоліком «живого» спілкування, можливістю спотворення інформації, непорозумінь у зв'язку з віддаленістю учасників освітнього процесу. Але в цілому не дивлячись на ряд проблем, дистанційне навчання є дуже ефективним і перспективним. [2]

Концепція форми навчання може бути такою ж, як очна. Але зміст для дистанційної та змішаної форм навчання повинен бути структурованим та організованим, щоб було зручно з ним працювати. Те ж саме відноситься й до педагогічних технологій (методів, організаційним формам навчання). Говорячи про педагогічні технології, треба перш за все чітко визначитись з концепцією

учбово-виховного процесу, а також з цілями та завданнями системи навчання. [5, с. 11]

Методи і засоби навчання відносяться до сутнісних характеристик дидактичного процесу. Вони можуть забезпечити досягнення необхідних цілей навчання, якщо буде в наявності необхідна для цього науково-навчальна матеріальна база, а викладачеві нададуть право вибору організаційної сторони навчання, тобто форми або виду занять. Організаційно-методичні розробки включають в себе теоретичні передумови а також нормативні документи, де описані загальні положення та особливості технології навчання. Саме тут повинна відбитися специфіка підготовки з використанням технологій дистанційного навчання. [2]

Одним з вдалих варіантів використання дистанційного навчання є «змішане навчання» як поєднання дистанційного навчання з традиційними формами аудиторних занять. В таких умовах навчання істотно зростає особиста ініціатива і відповідальність студента за результативність його просування по навчальному маршруту в індивідуальному освітньому середовищі, істотно зростає об'єктивність взаємного контролю та самоконтролю учнів. [7, с. 316]

Список використаних джерел

1. Абдуллаев С.Г. Абасова С.Э. Проблемы оценки эффективности дистанционного обучения. *Информационные технологии моделирования и управления*. 2009. № 4 (56).

2. Андреев А.А. Введение в дистанционное обучение: Учебно-методическое пособие. Москва : ВУ, 1997 г.

3. Бакалов В.П. Крук И.П., Журавлева О.Б. Дистанционное обучение. *Концепция, содержание, управление*. Москва: Горячая линия - Телеком, 2008.

4. Девтерова З.Р. Современные подходы к организации и управлению дистанционным обучением. *Гуманизация образования*. 2010. № 1.

5. Полат Е.С. Моисеева М.В., Петров А.Е. Педагогические технологии дистанционного обучения / Под ред. Е.С. Полат. Москва : «Академия», 2006.

6. Соломаха К.В. Гаркавий С.І. «Проблеми та перспективи дистанційної освіти в Україні». Київ. 2020.

7. Тарасова Т.Б. «Використання елементів дистанційного навчання у вищому навчальному закладі: погляд психолога.» *Фізико-математична освіта*. 2018. Випуск 1(15). С. 316-321.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК SOFT SKILLS У ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ю. С. Хомук

здобувач першого рівня вищої освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
м. Кременець

У сучасному світі в період інформатизації суспільства значною конкурентною перевагою є володіння «м'якими» навичками soft skills. Поняття soft skills за останні 20 років стало важливим у розвитку кожної особистості, зокрема у школярів. В умовах дистанційного навчання особливо важливо формувати ці навички в учнів, адже такі уміння знадобляться у майбутньому. Кожен фахівець має володіти навичками soft skills, розпочинати їх тренувати потрібно ще зі шкільного віку, тому ця тема є досить актуальною.

Термін soft skills виникає та починає вживатися в наукових працях наприкінці 90-х років ХХ століття. Першими його активно починають використовувати американські та німецькі фахівці в галузі управління, пізніше поняття поширюється на сфери бізнесу та освіти. Чимало дослідників займаються вивченням soft skills, серед них Н. Жадько, В. Давидова, Н. Длугунович, Ю. Портланд та інші.

Soft skills або як ще називають «м'які» навички розглядають переважно в доповненні до технічних, «жорстких», метою обох є забезпечення виконання професійних завдань. З одного боку, у визначенні soft skills дослідники акцентують здатність людини до міжособистісних взаємодій і його особистісні якості та риси. Тому їх дуже часто називають соціальними навичками: знаходити підхід до людей, вміння переконувати, міжособистісне спілкування, лідирувати, робота в команді, ведення переговорних процесів, особистісний розвиток.

«М'які» навички – це риси характеру, що поліпшують здатність людини взаємодіяти з іншими людьми, працездатність і перспективи кар'єрного росту [1, с. 249]. Отже, під soft skills варто розуміти особисті якості, особливості, таланти або рівень захоплення певною діяльністю, які й відрізняють дану особистість від інших людей зі схожими вміннями і компетентністю.

Традиційно виокремлюють такі м'які навички: уміння переконувати, знаходити підхід до людей, здатність бути лідером, міжособистісне спілкування, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток, уміння організувати власний час, ерудованість, креативність тощо. Оскільки ці навички важливі як у роботі, так і в житті, тому їх варто виховувати і в процесі навчання. Звичайно, що дистанційне навчання є для багатьох ще новим та незвичним явищем, проте варто розуміти, що і під час такого навчання можна формувати soft skills.

До основних методів розвитку soft skills в умовах дистанційного навчання слід зараховувати:

1. Самоосвіта – самостійне вивчення інформації з певного предмету, чи інформації у певній сфері діяльності. Розвиток такої навички є необхідним в умовах дистанційного навчання.

2. Перегляд онлайн тренінгів, уроків, що містять пізнавальну інформацію [1, с. 241].

3. Уміння чітко та швидко висловлювати свої думки, адже якщо під час очного навчання школярі можуть довго розмовляти та дискутувати то при дистанційному навчанні це неможливо через брак часу.

4. Взаємодопомога між учасниками навчального процесу. Вчителі додають учнів у спільні чати, де вони можуть спілкуватися як між собою, так і з вчителем. Досить часто учні домотають один одному і без допомоги вчителя. Так вони краще засвоюють матеріал та розвивають командну роботу.

5. Уміння керувати своїм часом, тайм менеджмент. Під час дистанційного навчання не завжди є чітко визначений час занять, проте відкрито доступ до різних матеріалів і завдань. Такий режим навчає школярів самостійно визначати, коли працювати та планувати свою роботу.

6. Креативність та оригінальність. Вчителі, для об'єктивного оцінювання школярів використовують креативні завдання, які відповідно потребують оригінальних рішень. Завдяки цьому учні навчаються працювати самостійно та дотримуватися академічної доброчесності.

В умовах дистанційного навчання можна розвивати чимало якостей, які є необхідними у сучасному світі. Серед них креативність, самоосвіта, уміння спілкуватись, вміння організувати власний час, тобто планувати свій день ефективно.

Серед найважливіших навичок *soft skills*, якими мають володіти учні можна виокремити такі:

1. Комунікативні, тобто уміння підтримувати розмову, бесіду;

2. Гнучкість та адаптивність – вміти швидко орієнтуватися в ситуації, виконувати декілька справ одночасно;

3. Поінформованість – володіти необхідною інформацією, бути обізнаним;

4. Емоційна стійкість передбачає управління над своїми емоціями, розуміти невербальну мову;

5. Вихованість – можна ставити під сумнів чийось думку чи бачення, проте робити це необхідно м'якше, не забуваючи про повагу до людини, що стоїть поруч;

6. Уміння формувати власну думку та приймати рішення [3].

Варто пам'ятати, що всі знання, що отримує людина, це перш за все, для себе. Саме тому необхідно розуміти, що навички *soft skills* є важливими для становлення успішної особистості. Перехід багатьох сфер життя в онлайн- (режим) – це виклик майбутнього, проте для освіти це випробування, яке може допомогти всім стати ще кращими!

Отже, учням необхідно володіти такими навичками як креативність, уміння спілкуватись, уміння висловлювати власну думку, вміти адаптуватись

до різних ситуацій. Усі ці навички необхідні для становлення успішної особистості школяра, а в майбутньому – спеціаліста у певній сфері діяльності.

Список використаних джерел

1. Жукова О. А. Після ігрова рефлексія як вид зворотного зв'язку під час проведення занять з використанням ігрових технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід. Київ – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. Вип. 43. С. 241–252.

2. Луговий В. І. Освіта, навчання, інформація, компетентність: канонізація понять. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 11–16.

3. Soft skills: універсальні навички європейського рівня. 2015
URL: <https://studway.com.ua/soft-skills/>

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Н.І. Холявко

к.е.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів

Діджиталізація як одна із визначальних тенденцій розвитку національної економіки активізує процеси цифровізації системи вищої освіти. Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у діяльності вітчизняних закладів вищої освіти позитивно впливає на показники їх конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг, сприяє модернізації їх освітньої, науково-дослідної та міжнародної діяльності, а також підвищенню рівня відповідності запитам стейкхолдерів [1; 2].

Імплементация ІКТ в освітній процес університетів забезпечить підвищення якості освітніх послуг. Це, у свою чергу, матиме свій прояв у зростанні параметрів конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти на ринках праці. Досягнення окресленого забезпечується за рахунок досягнення більш високого ступеню мотивації молоді до освоєння нового навчального матеріалу при використанні сучасних технологій. Окрім цього, активне використання технологічних інновацій протягом періоду навчання сприятиме вищій адаптивності студентів до умов турбулентного зовнішнього середовища, до необхідності гнучко реагувати на зміни в технологіях, оперативно опанувати новації. Заклад вищої освіти при цьому отримує ширші можливості для модернізації освітнього процесу, розвитку навчання протягом життя і вдосконалення існуючих форм змішаного навчання. Більше того, ІКТ дають змогу університетам на економічно вигідних умовах проводити інформаційну кампанію за кордоном та залучати на навчання іноземних студентів.

Цифровізація вищої освіти спроможна чинити вагомий позитивний вплив на науково-дослідну діяльність університетів, зокрема завдяки розширенню і

спрощенню доступу вітчизняних учених до світових інформаційних систем, репозитаріїв тощо. Окремо при цьому необхідно наголосити на тому, що широке впровадження ІКТ сприятиме прискоренню комунікації між виконавцями міжнародних дослідницьких проєктів, а також прискоренню трансферу знань та інформації.

Потужні синергетичні ефекти від імплементації ІКТ в роботу закладів вищої освіти спостерігаються в управлінській діяльності [3]. Зокрема, мова йде про оптимізацію процесів паперового документообігу, забезпечення оперативності руху інформації за рахунок формування інформаційних платформ і мереж комунікації. Не менш важливим при цьому є те, що сучасні технології дозволяють автоматизувати низку монотонних операцій, вивільняючи таким чином фахівців і концентруючи їх зусилля на реалізації інших компонентів своєї роботи.

Особливо корисними сучасні інформаційні технології є в маркетинговій (інформаційній) діяльності закладів вищої освіти. Ефективними такі технології можуть бути для проведення моніторингу запитів молоді і подальшої підготовки на цій основі персональних маркетингових матеріалів; при реалізації стратегічних програм просування бренду українських університетів за кордоном; для популяризації університетських заходів серед громади та посилення внеску університетів у розвиток міста, регіону чи країни в цілому.

Таким чином, підсумовуючи, можемо відзначити, що впровадження ІКТ в освітню діяльність університетів сприяє її модернізації та підвищенню рівня відповідності актуальним запитам роботодавців і здобувачів вищої освіти. У науково-дослідній роботі ІКТ є важливим інструментом розширення комунікації між ученими з різних країн світу та активізації процесів трансферу нових знань. Потужний потенціал зазначені технології мають з точки зору оптимізації управлінських процесів та підвищення транспарентності процесів руху фінансових ресурсів.

Аналізуючи питання застосування інформаційних технологій у діяльності сучасних закладів вищої освіти, необхідно окремо наголосити на існуванні сукупності ризиків, пов'язаних із кібератаками та втратою персональних даних учасників освітнього процесу. Виходячи з цього, перспективами подальших досліджень є визначення ефективних інструментів захисту та верифікації інформації щодо діяльності закладу вищої освіти та їх стейкхолдерів. З огляду на поточну цифрову трансформацію освітніх установ, обумовлену викликами пандемії COVID-19, окреслені вище проблеми й ризики набувають особливої актуальності.

Список використаних джерел

1. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. *Матеріали методологічного семінару НАПН України*. 4 квітня 2019 р. / За ред. В.Г. Кременя, О.І. Ляшенка; укл. А.В. Яцишин, О.М. Соколюк. Київ, 2019. 361 с.

2. *Трудности и перспективы цифровой трансформации образования* / А. Ю. Уваров, Э. Гейбл, И. В. Дворецкая и др. ; под ред. А.Ю.Уварова, И. Д.

Фрумина; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики», Ин-т образования. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 343 с.

3. Levina et al. The Concepts of Informational Approach to the Management of Higher Education's Development. *International Journal of Environmental & Science Education*. 2016. Vol. 11. №. 4. P. 9913-9922.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

А.В. Черненко

здобувачка третього рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Зо останній рік пандемія привела до найбільшого за всю історію збою у функціонуванні системи освіти. На даний момент системи освіти в усьому світі вживають заходів щодо організації освітнього процесу в умовах карантину, а саме впровадження дистанційної форми навчання.

Одночасно, поряд з очевидними викликами і проблемами, дистанційна форма навчання надає широкий спектр можливостей та перспектив для зміни і вдосконалення освітніх систем.

Згідно з Положенням про дистанційну освіту, «дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [2].

З огляду на те, що реалізація дистанційної форми навчання відбувається на основі використання ІКТ, слід виокремити інформаційно-цифрову компетентність як важливу складову для успішного впровадження нового формату навчання.

У 2016 році представлено проєкт нового освітнього стандарту «Нова українська школа» [1]. До понятійного апарату цього документу, відповідно до сучасних вимог, включено ключові компетентності та наскрізні вміння вчителів. Однією з ключових серед груп компетентностей виділено інформаційно-цифрову.

У документі зазначено, що «інформаційно-цифрова компетентність включає інформаційну й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, вміння працювати з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо), а також використання ІКТ для роботи з інформацією». [1, с.11].

Таким чином, кроком до формування інформаційно-цифрової компетентності є впровадження емпіричних методів констатації педагогічної діяльності, а саме вивчення цифрових продуктів діяльності учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

Для забезпечення педагогічної діяльності використовується як спеціалізована інфраструктура, так і деякі «повсякденні» цифрові сервіси, що набули широкого поширення в останні роки. Фахівці ЮНЕСКО, у зв'язку з цим, пропонують таку класифікацію цифрових продуктів організації дистанційного навчання, зокрема:

- ресурси, що забезпечують психосоціальну підтримку учасників освітніх відносин в умовах пандемії;
- керуванням цифровими навчанням (Google classroom, Moodle, Blackboard, Canvas);
- додатки для навчання на базі мобільних пристроїв;
- програми з розширеною оффлайн-функціональністю;
- масові відкриті онлайн-курси;
- сервіси самонавчання;
- електронні рідери;
- програми, що забезпечують можливість спільної роботи в режимі онлайн (Skype, Zoom та інші);
- інструменти для створення цифрового навчального контенту і численні електронні бази навчальних матеріалів [3].

Таким чином, застосування цифрових продуктів діяльності учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання надає можливості вдосконалення цілей, змісту, методів, організаційних форм, технологій, засобів підготовки, а також виступають одним з показників формування інформаційно-цифрової компетентності педагога.

Тому запорукою успішної реалізації дистанційної форми навчання є формування інформаційно-цифрової компетентності педагога.

При цьому важливо розуміти, що формування інформаційно-цифрової компетентності в умовах дистанційного навчання завдяки використанню цифрових продуктів діяльності педагогів вимагає: системного вивчення досвіду; оцінки ефективності застосування цих продуктів; розробки критеріїв і показників ефективного застосування різних цифрових продуктів у педагогічній діяльності.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / Л. Гриневич та ін.; за заг. ред. М. Гриценка. Київ, 2016. 40 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-ompressed.pdf> (дата звернення 10.04.2021).

2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення 12.04.2021).

3. ЮНЕСКО: Рішення для дистанційного навчання URL : https://www.futureschool.online/post/unesco_tools/ (дата звернення 14.04.2021).

МУЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

А.Ю. Чернявська

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

М.В. Чернявська

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і технологій
дошкільної освіти та мистецьких дисциплін

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків

У нинішніх умовах, пов'язаних із поширенням карантинних обмежень, актуалізується питання готовності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти здійснювати навчально-виховний процес з дітьми дошкільного віку із використанням дистанційних технологій. Така ситуація відкриває широкі можливості для налагодження тісної взаємодії з батьками у питаннях навчання і виховання дошкільників, надання їм відповідної методичної допомоги, проведення різноманітних заходів із використанням сучасних освітніх дистанційних технологій. Не залишається поза увагою і питання організації в домашніх умовах музичного розвитку дітей дошкільного віку як невід'ємної складової загального навчально-виховного процесу.

Успішність музичної освіти дітей в сімейному колі великою мірою залежить від правильного спрямування вихователем і музичним керівником батьків, які безпосередньо залучаються до цього процесу завдяки Інтернет-ресурсам. З метою забезпечення повноцінного музичного освітнього процесу педагогічним працівникам слід відповідально відноситись до існуючих реалій, ретельно добирати відповідний музичний матеріал для занять з дітьми дошкільного віку, які тимчасово перебувають вдома, та надсилати батькам через електронну пошту або розміщувати на сайті закладу дошкільної освіти, чи організовувати спілкування з дітьми через онлайн-ресурси. Це можуть бути різноманітні музичні завдання для дітей у цікавій формі, налагодження взаємозв'язку через запитання-відповіді або посилання на музичні відеозаписи, як власні, так і інших педагогічних працівників. Для забезпечення зворотного зв'язку важливо організовувати фото- або відеозвіти, отримання повідомлень від батьків про виконання на кожному етапі певних музичних завдань для дошкільників відповідно до плану педагогічного працівника.

На допомогу батькам у здійсненні музичного розвитку дітей важливо організовувати консультативну допомогу, яка передбачає проведення індивідуальних бесід та групових онлайн-консультацій щодо створення сприятливих умов вдома для музичних занять, забезпечення відповідним музичним приладдям та використання музичного репертуару для дітей із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей дошкільників.

Безумовно, що налагодження дистанційної навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку потребує відповідної підготовки педагогічних працівників, яка має спрямовуватися на професійний розвиток у напрямку

оволодіння ІКТ-технологіями, вдосконалення навичок здійснення музичного розвитку з використанням сучасних дистанційних освітніх технологій. Використовуючи тимчасові карантинні обмеження, педагогічні працівники закладів дошкільної освіти набувають можливості для самоосвіти та самовдосконалення фахової майстерності у нових умовах і реаліях, переосмислення власної стратегії щодо покращення музичного розвитку дошкільників відповідно до сучасних світових освітніх викликів та тенденцій, вивчення позитивного досвіду в інтернет-мережі у галузі музичної освіти дітей дошкільного віку і окреслення шляхів подальшого впровадження інноваційних ідей у практику закладів дошкільної освіти.

До позитивних моментів дистанційного навчання дошкільників, зокрема й музичного, слід віднести те, що створюються умови для ще більшого зближення батьків і дітей через спільне виконання розвиваючих завдань, налагодження позитивних відносин у сім'ї у взаємній діяльності. А враховуючи при цьому, що саме музика є першим видом прилучення дітей до мистецтва і залежить від обізнаності батьків у цій галузі, то ефективність музичного розвитку дитини у великій мірі визначається сімейними можливостями та традиціями у зазначеному напрямку діяльності. Як зазначає науковець І. Бермес, що музика є константою сімейного музичного виховання і вирізняється полівекторною спрямованістю, оскільки сприяє створенню позитивних умов для взаємної організації у родинному колі різних видів музичної діяльності дошкільників [1, с.23].

Тому сучасна дистанційна дошкільна освіта підвищує відповідальність батьків за музичний розвиток дітей у сім'ї, які повинні перебувати у систематичній взаємодії із педагогічними працівниками у вирішенні питань музичної освіти, розвитку музичних здібностей дошкільнят, їхнього музично-естетичного виховання. Для цього батькам необхідно оволодівати методичними знаннями щодо успішного забезпечення зазначеного виду роботи вдома, практичними навичками, необхідними для організації слухання музики спільно із дітьми з подальшим обговоренням ідеї та характеру музичних творів, засобів музичної виразності, музично-ритмічної діяльності, виразного виконання пісень, гри на дитячих музичних інструментах [2, с.156]. Результатом спільної музичної діяльності батьків і дітей мають бути родинні свята і розваги, під час яких демонструватимуться музичні здібності дошкільників через виконання відповідних музичних творів. Отже, завдяки системній взаємодії педагогічних працівників і батьків у питаннях музичного навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку можливе піднесення окресленого виду роботи на високий професійний рівень.

Список використаних джерел

1. Бермес І. До питання про історію музичного виховання дітей у сім'ї (зарубіжний досвід). *Молодь і ринок*. 2015. №8(127). С. 19-24.
2. Танько Т.П., Чернявська М.В. Естетичне виховання дітей у дошкільних закладах освіти України (друга половина ХХ століття): Навчальний посібник. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 204 с.

СЕКЦІЯ 2. Освітологічні дискурси в підготовці майбутніх фахівців

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В.В. Вітченко

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

У сучасному світі дошкільне виховання є фундаментом для забезпечення безперервної освіти в Україні. Останнім часом відбулися перетворення та трансформація у поглядах на роль освітнього процесу, ставлення до дошкільного періоду життя й навчання дітей раннього віку. Тому сучасне українське суспільство має потребу в педагогах, які б забезпечували якісний розвиток та освіту дітей на сучасному рівні, сучасними методами.

У Базовому компоненті дошкільної освіти представлена модель освітнього процесу, відповідно до якої у взаємодії вихователя та дитини мають переважати ігрові завдання, практичні дії, спостереження, а не тривалі пояснення, притаманні навчальній формі організації занять. Відтак важливо, щоб майбутні вихователі в професійній підготовці у закладах вищої освіти оволоділи особливими знаннями та вміннями педагогічної взаємодії, які дозволять їм розв'язувати професійні завдання. Це, з одного боку, опанування методик дошкільного виховання, а з іншого – оволодіння способами ефективної взаємодії дитячого простору з простором взаємозв'язків дорослого, уміння здійснювати не вплив, а взаємодію з дитиною для її соціалізації в контексті освітніх ліній. Отже вихователь-професіонал повинен бути компетентним у всіх сферах життя, щоб надати дітям не тільки знання, а й сформувати особистість, здатну до аналізу та творчого мислення. Вихователь має бути продвинутим, гнучким, цікавим, зарядженим та дуже компетентним.

Відповідно до умов сьогодення одним із пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти є пошук шляхів оновлення змісту й удосконалення технології організації навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності, використання новітніх технологій навчання.

Науковці Г. Беленька О. Богініч, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Коваленко, Т. Піроженко стверджують, що актуалізація проблеми підготовки майбутніх вихователів до використання сучасних технологій пояснюється кількома причинами, по-перше, економічними (відповідь на вимоги ринку праці, адже інформаційне суспільство потребує не лише системного й систематичного пізнання, оновлення інформації особистістю, а й активного освоєння нових видів діяльності професіоналом упродовж його фахової життєтворчості); по-друге, соціокультурними (конструювання соціокультурних відносин між вихователями та дітьми на основі врахування особистісних та культурологічних факторів); по-третє, науковими (урахування нового типу раціональності для

осмислення духовної та матеріальної діяльності); по-четверте, освітніми (реалізація основних положень чинних програм розвитку дошкільників).

У сфері навчання мови і мовлення існують певні інновації, сучасні методики, які допоможуть майбутньому вихователю злагоджено, цікаво побудувати заняття з розвитку мовлення. Серед них можна назвати такі:

✓ інноваційна методика розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників А. М. Богуш;

1. технологія мовленнєво-творчого розвитку Н.В. Гавриш;

✓ технологія формування мовленнєвого розвивального середовища А. М. Гончаренко;

✓ шляхи вдосконалення зв'язного мовлення дошкільників на основі упровадження технології розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера (ТРВЗ);

✓ шляхи розвитку мовлення дошкільників засобами ейдетики (І. Матюгін, Л. Айзенварг, Є. Антощук, І. Рибнікова, Т. Слоненко та інші);

✓ технологія раннього навчання грамоти Г. Домана, О. Декролі, В. Ліщука;

✓ складова методика навчання грамоти М. Зайцева;

✓ розвиток мовлення засобами інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Так, наприклад, оволодівши прийомами мнемотехніки, майбутнім вихователям буде значно легше дисциплінувати дітей, навчити їх основним нормам і правилам поведінки в закладі дошкільної освіти, в громадському транспорті, дотримуватися правил гри та поліпшити роботу на заняттях з розвитку мовлення. Засоби мнемотехніки є надзвичайно ефективними в збагаченні словникового запасу дітей, під час розучування віршів напам'ять, переказу художніх творів, складання власних розповідей.

Уміле використання вихователями засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) допомагає розвинути в дошкільників кмітливість, творчу уяву, зв'язне мовлення. На сучасному етапі надзвичайно актуальним є питання щодо вивчення стимулюючих можливостей використання ІКТ з метою розвитку мовлення дошкільників. Педагогами-практиками накопичено значний досвід упровадження ІКТ в логопедичну роботу, який засвідчує їх ефективність і доцільність застосування поряд із традиційними методами навчання.

Оволодіння вихователем сучасними технологіями навчання грамоти дошкільників сприяє реалізації в освітньому процесі індивідуального та диференційованого підходів.

Отже, використання інноваційних технологій у роботі вихователів дозволяє якісно покращити освітнє середовище, що сприяє розвитку мовлення дошкільників. Тому одним із важливих напрямів підготовки студентів зі спеціальності дошкільна освіта є ознайомлення їх із теоретичними засадами мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку і набуття ними практичних умінь упровадження в систему роботи сучасних закладів дошкільної освіти новітніх технологій. Забезпечення такої підготовки передбачає введення в освітню програму ЗВО спецкурсу «Сучасні технології мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку».

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Н.Є. Дуб

кандидат наук з державного управління

М.І. Головчак

здобувач першого рівня вищої освіти

Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради

«Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»

м. Львів

Визнання права здобувачів освіти на індивідуальну освітню траєкторію (ІОТ) є одним із прогресивних нововведень «Закону про освіту» (2017 р.), що передбачає персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання [1].

У літературі знаходимо визначення ІОТ. Індивідуальна освітня траєкторія - це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного студента в освіті, який є найбільш сприятливим для його освітнього розвитку [2].

Задачею формування ІОТ є формування в особи розуміння потреби вибору напрямку професійного руху, розуміння власних інтересів та власної мотивації. Формування ІОТ здобувачів вищої освіти базується на врахуванні індивідуальних особливостей кожного студента, їх інтересів, психофізіологічних особливостей [3].

Позитивною складовою ІОТ є перетворення студента з пасивного «приймача» освітніх послуг на суб'єкта їх визначення й замовлення. Визнання себе суб'єктом особистісного і професійного становлення посилює відповідальність студента за результати своєї професійної підготовки, стимулює пізнання всіх можливостей для саморозвитку, які є в освітньому просторі ЗВО [4].

Вибір студентом власної ІОТ відбувається як рішення й втілення його в життя через усвідомлення узгодженості власного «хочу», «можу», «маю», «потрібно». Студент спільно з педагогом формує навички самостійного навчання, постановки адекватних освітніх цілей, вибору методів, форм, засобів і змісту навчання, рефлексії (зворотнього зв'язку), самооцінки досягнень, ініціативи, відповідальності за прийняті рішення. Навчившись вибудовувати ІОТ під час навчання в ЗВО, здобувач освіти зможе використовувати цю здатність протягом усього життя [4].

Студент, відповідно до своїх особистісних характеристик, з урахуванням вимог стандарту освіти, за допомогою викладача складає траєкторію свого освітнього руху у вигляді індивідуальної освітньої програми, яка реалізується за розробленим індивідуальним освітнім маршрутом.

Індивідуальний освітній маршрут – структурована програма дій здобувача освіти на певному фіксованому етапі навчання; шлях освоєння індивідуальної освітньої програми [4].

ЮП також розглядається як документ, що формалізує індивідуальну освітню траєкторію та містить індивідуальну програму навчання, індивідуальну програму особистісно-професійного саморозвитку, індивідуальну програму професійного виховання, індивідуальну програму науково-дослідної роботи, тощо [4].

Задача індивідуальних освітніх траєкторій – підготувати людину, яка може вибрати куди їй рухатися, ще у школі. Другий момент – це максимально врахувати індивідуальні особливості кожної особи, тобто зрозуміти, що неможливий однаковий підхід до людей з різними характерами, з різними інтересами, та з різними психофізіологічними особливостями. Хтось навчається швидше, у когось один склад розуму, у когось інший, і це – шанс для того, щоб подача контенту стала більш чутливою до особистості.

При реалізації ІОТ викладач може й повинен пропонувати студентам для засвоєння різні види діяльності, як емоційно-образні, так і логічні, але, якщо враховувати пріоритетні види діяльності індивідуально для кожного студента, варто допустити вибір ними цих видів при вивченні тих самих освітніх об'єктів [3].

Висновки. Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти є необхідною умовою дотримання принципу студентоцентрованого навчання у закладах вищої освіти. Ефективна реалізація ЮП може сприяти інтеграції навчальної та позааудиторної діяльності студентів, упровадженню індивідуальних освітніх технологій, максимальному залученню ресурсів для особистісно-професійного розвитку студента. Важливо, щоб ЮП була адресною й гнучкою, забезпечувала досягнення студентом певного рівня освіченості, дозволяла сформувані визначені стандартом професійні компетентності, задовільняла індивідуальні потреби, інтереси, мотиви, можливості здобувачів освіти.

Для формування ІОТ здобувачів вищої освіти доцільно розробити педагогіку партнерства між викладачем та студентом, змінити підходи науково-педагогічних працівників ЗВО та студентів до освітнього процесу, залучати до формування ІОТ зовнішніх стейкхолдерів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Хуторської А. Індивідуальна освітня траєкторія. URL.: <https://ru.osvita.ua/school/method/2287/>
3. Скиба М. Що таке «індивідуальні освітні траєкторії»? URL.: <https://uifuture.org/publications/24847-scho-take-individualni-osvitni-traektorii/>
4. Краснощок І.П. Індивідуальна освітня траєкторія студента: теоретичні аспекти організації URL.: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/60/part_1/21.pdf

АНГЛІЙСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ СЛЕНГ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Дубовик Б.М., Семченко А.О.

здобувачі першого рівня вищої освіти

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

м. Ніжин

Сленг, або соціолект – це мова, якою розмовляє певна група людей, або людина, яка проживає серед певної субкультури. У психолінгвістиці сленг розглядають як свідоме, навмисне вживання елементів літературного стандарту в розмовній мові з певною стилістичною метою [4]. Ми зазвичай використовуємо його в соціальних мережах для створення ефекту новизни, іноді комічності, відображення нашого настрою або емоцій, надання висловлюванню образності й виразності.

Англомовні запозичення є основою для молодіжного сленгу. Його активно використовує молодь, яка спілкується між собою. Популярність англомовного сленгу серед підлітків можна пояснити тим, що, по-перше, це цікаво, оскільки будь-яке видозмінене слово або запозичення з іншої мови разом із англійським відповідником англійської може стати сленгом. По-друге, виникнення англомовних сленгізмів є результатом не лише експансії самої англійської мови, а й результатом популяризації західного способу життя [4].

Для окремих сленгових одиниць властиве входження до активного словникового запасу користувачів та до дескриптивних словників. Зокрема у 2011 році до Oxford English Dictionary були додані нові лексичні одиниці – LOL (laughing out loud) та OMG (oh my God). Цей факт підтверджує можливість поширення мови користувачів інтернет-мережі за межі віртуальної комунікації [5, с. 134].

У процесі виникнення нового середовища для комунікації з'являються лексичні одиниці, які використовуються для детального опису нових реалій. До лексичних одиниць, які відображають особливості спілкування в соціальних мережах, належать, наприклад, такі: FBO (Facebook official) – абревіатура вказує на те, що сторінка належить публічній особі і є його офіційним блогом; retweet – у мікроблозі Twitter позначає функцію, за допомогою якої користувачі можуть поділитися чужим повідомленням, опублікувавши його на своїй сторінці.

До іншої групи лексичних одиниць належать ті, в яких відбувається повний або частковий зсув у лексичному значенні, що викликано потребою відображення нових реалій цього комунікативного середовища. Наприклад, англійське дієслово follow у нейтральному контексті означає «слідкувати/слідувати за кимось», у мережі ж його значення розширюється – «підписатися на оновлення на сторінці користувачів». Інший приклад – like: у соціальних мережах функцію «Like» використовують для того, щоб продемонструвати своє прихильне ставлення до статусу або зображення [5, с.136-137].

Англiцизми складають велику частину словника сучасної молодiї людини. Неможливо зупинити процес запозичення, адже кожного дня з'являються новi поняття, якi потребують найменування. Найголовнiше – не допустити, щоб такi процеси проходили стихiйно, невмотивовано, бо часто яскрава та приваблива запозичена лексема є зовсiм непродуктивною в системi сучасної української мови [1].

Незважаючи на те, що, почувши слово *сленг*, людина одразу уявляє популярнi англiйскi слова та скорочення, не можна залишити без уваги це явище в українській мовi (*прив – привiт, мб – мабуть, нз – не знаю, норм – нормально, крч – коротше, тож – також, хз – хто-знає, спс – спасибi, ск – скiльки*).

Цiкавим є факт того, що для молодiжного українського сленгу надзвичайно характерне використання фразеологiзмiв, переважно емоцiйно забарвлених, що вiдображають певний колорит: *гнати порожняка* (вести пустi балачки), *знятися з ручкика* (швидко мiркувати), *iздити по вухах* (брехати), *либу тягти* (усмiхатися), *ити колядувати* (просити в когось iншого), *крутити педалi* (поспiшати).

Вражає й кiлькiсть синонiмiв, з яких складається молодiжний сленг, бо *iди геть* можна перефразувати низкою сучасних фраз: *тусуйся iз мурахами, гуляй вальсом, тягни ласти, шелести пакетом, нюхай небо, бий цвяхи в воду, коси фонтан, катайся на форточцi, злийся в тубик*.

Отже, питання сленгу є нинi актуальним серед науковцiв, оскiльки вiн є невид'ємною частиною комунiкацiї. Живучи в суспiльствi та взаємодiючи, нам вдалося знайти достатньо креативний спосiб вираження своїх думок та бачення свiту. Рiзнi дослiдження, експерименти та самi люди зробили з цього унiкального мовного явища гiлку лексикологiї, яка вкоренилася в мовi, а зараз продовжує вдосконалюватися та розвиватися.

Список використаних джерел

1. Вплив англiцизмiв на сучасний український молодiжний сленг. URL : http://www.rusnauka.com/33_DWS_2010/33_DWS_2010/Philologia/74411.doc.htm (дата звернення: 27.04.2021).
2. Жаргонна i арготична лексика. URL : <https://thelib.info/geografiya/1457183-zhargonna-i-argotichna-leksika/> (дата звернення: 11.04.2021).
3. Николаева Т. М. Лексико-семантические аспекты мови соціальних мереж. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33170/1/%D0%9B%D0%95%D0%9A%D0%A1%D0%98%D0%9A%D0%9E-%D0%A1%D0%95%D0%9C%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D> (дата звернення: 15.04.2021).
4. Особливостi використання англiйського сленгу у соціальних мережах. URL : <https://naub.oa.edu.ua/2019/%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96->

[%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE/](#) (дата звернення: 17.04.2021)

5. Сленг соціальних мереж та мікроблогів. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/43701/16-Karturova.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.04.2021).

6. Спілкування в мережі: як перекласти текст? URL: <https://everest-center.com/spilkuvannya-v-merezhi-yak-pereklasti-tekst/> (дата звернення: 17.04.2021).

ОСОБЛИВОСТІ РОЗКРИТТЯ ТЕМИ МАЛЮВАННЯ В КОЛІ ЧИТАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

М. В. Ковальова

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

У сучасному світі найчастішою причиною, через яку діти не хочуть або не люблять читати, є наявність привабливого віртуального ігрового простору, із яким важко конкурувати літературі. Пошуки способів залучення дитини до книги привели нас до ідеї поєднати менш привабливе завдання – читання – з тим, що дуже подобається молодшим школярам – малюванням, де ці два види діяльності змістовно будуть тісно переплітатися. Ідея визначила тему наукової роботи.

Аналіз дитячої літератури показав, що існує безліч віршованих та прозових творів, присвячених темі малювання. Під час виконання наукової роботи було зібрано 60 найменувань, з них 33 вірші та 27 прозових творів. Загальна кількість авторів – 55.

Отриманий перелік нами був розподілений на три тематичні підгрупи: твори, що містять пізнавальну інформацію (про картини, жанри, музеї, палітру і т.д.); твори, у яких наявний опис процесу малювання або розфарбовування; твори, в яких малюнок виконує функцію дива. Схарактеризуємо кожен підгрупу.

1. Твори, що містять пізнавальну інформацію (про картини, жанри, музеї, палітру і т.д.). У казках В. Сутєєва «Петух и краски» й В. Важдєєва «Семь дружных братьев» читачі знайомляться з колірною гаммою, тим, як утворюються нові кольори. Вірш О. Кушнера «Что я узнал» подає в привабливій формі інформацію про основні жанри живопису. Корисною і цікавою для молодших школярів буде книжка «Прогулки по Третьяковской галерее с поэтом Андреем Усачёвым» – це альбом репродукцій картин у супроводі віршів чудового сучасного дитячого поета. А в казці В. Одоєвського

«Городок в табакерке» герой дізнається про закон перспективи, який допомагає правильно малювати те, що поруч, і те, що знаходиться далеко.

2. Твори, у яких наявний опис процесу малювання або розфарбовування. Читач спостерігає за тим, як головні персонажі самостійно створюють малюнки. Однак отриманий результат може привести до комічних ситуацій, або до сумних наслідків. Знайомство з цими творами викликає бажання спробувати свої сили в малюванні, стимулює творчий процес.

До цієї групи належать казки В. Сутєєва «Капризная кошка» та «Мышонок и карандаш», М. Носова «Как Незнайка был художником», Л. Куліша-Зінькова «Борсучок, який умів малювати». Художниками-героями творів є не тільки діти, а й тварини. Можливості казкового жанру дозволяють додати привабливості процесу малювання, наповнити його емоціями.

Оповідань у цій групі небагато (В. Осєєва «Синие листья», О. Буцень «Зелене сонце»). На прикладі ситуацій з малюванням письменники розглядають морально-етичну складову поведінки дітей.

Процес малювання став темою багатьох віршів (П. Ребро «Зелений гребінець», Т. Коломієць «Подарунок», К. Перелісна «Писанка», О. Овчар «Я малюю чоловічка», М. Карем «Как нарисовать человечка», М. Реттих «Уроки рисования в стихах», Н. Забіла «Олівець-малювець»). Такі вірші розвивають уяву і образотворчу діяльність у цілому. Мелодійний бік поезії впливає на емоційне ставлення до зображувального мистецтва. Читаючи, дитина не тільки збагачує свій емоційний досвід, а й може відчувати себе справжнім художником.

Більша частина віршів, як і в прозових творах, написана про готові малюнки, а не малювання. Це можна простежити у творах І. Складаного «Соняшник за тином», К. Чуковського «Закаляка», С. Михалкова «Слон-живописец», М. Янова «Вот как я семью нарисовал», О. Бундура «Я рисую», А. Парошина «Хмуравей», П. Ребра «Невгадаєте ніколи» тощо.

Знайомство з гумористичними творами (К. Серова «Полдня рисовал я красавца-коня», О. Раннева «Тигробык» тощо) допомагає показати інший бік малювання – не всі можуть зрозуміти, що саме відтворено на дитячій картинці. Звичайно, головні герої тільки навчаються малювати, помилки неминучі, але до цього варто ставитися з гумором, посмішкою.

3. Твори, в яких малюнок виконує функцію дива.

Дитинство не може обійтися без пригод та чарів. Адже саме такі твори привертають найбільшу увагу учнів і розвивають їх фантазію. Наприклад, казка І. Прокопенко «Фарби старого художника» розповідає про те, що намальовані картини мають нести позитивний настрій та надихати людей до нових задумів, але недобрі й жадібні люди можуть спробувати на цьому заробити.

Чарами наділено фарби в казці Є. Пермяка «Волшебные краски». У ній виявляється, що для втілення мрії обов'язково треба стати професіоналом своєї справи.

Малюнки можуть оживати – про це розповідають казкові повісті М. Крюгер «Привет, Каролинка», С. Прокоф'євої «Девочка по имени Глазастик». У цих творах знайшла відбиття вічна віра дітей у чарівні можливості зображення.

Малюнки можуть принести у наше життя багато доброго, світлого, радісного: про це казка М. Пляцковського «Ромашки в январе», про це оповідання А. Лопатиної «Целебный натюрморт».

Отже, дитяча література на сьогодні має великі можливості різнобічного впливу на дитину. Розмаїття художніх творів на тему малювання значне, що дозволяє створити цілу програму, завдяки якій маленький читач міг би знайомитися з літературою і малювати. У цьому бачимо подальші перспективи нашої роботи.

РОЗШИРЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗНАТЬ ПРО РОДИННІ Й ДРУЖНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ДИТЯЧИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ

Є.В. Коновал

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Сутність початкової літературної освіти полягає в розвитку повноцінних навичок читання, ознайомленні школярів з дитячою літературою в усьому розмаїтті, у художньо-естетичному освоєнні тексту і дитячої книжки. На кінець початкової школи в учнів мають бути сформовані основи читацької самостійності, які є показником літературознавчої компетенції молодших школярів. За Н. М. Светловською, основою формування читацької самостійності є знання книжок. Якщо читач знає авторів, назви творів, жанри, то в нього обов'язково виявляється читацька самостійність. На жаль, саме на аспект читацької обізнаності сьогодні вчителі звертають менше уваги, тому сучасні школярі не можуть похвалитися широким читацьким кругозором.

Пошук вирішення проблеми розширення літературної обізнаності як основи читацької самостійності привів нас до ідеї використати інформацію про зв'язки між дитячими письменниками (дружні, родинні). На нашу думку, обізнаність із фактами про друзів-письменників, батьків-письменників, з одночасним згадуванням про їхню творчість, дозволить розширити читацький кругозір та закласти основи уявлень про різні століття.

Серед письменників ХІХ століття особливе місце займає Т. Шевченко. Тарас Григорович підтримував дружні стосунки з письменницею Марко Вовчок (Марія Вілінська). Це було справжнє творче споріднення двох талантів. У дитяче читання ввійшли казки Марка Вовчка «Злючка-колючка і добра троянда», «Королева Я», оповідання «Горпина» тощо.

Постаті Т. Шевченка та Марка Вовчка утворюють ланцюжок до таких письменників, як Пантелемон Куліш (у дитяче читання ввійшла його казка «Півпівника») та француза Жуля Верна (повісті «Діти капітана Гранта», «Навколо світу за вісімдесят днів» та інші). Останній надав Марку Вовчку перший право на переклад своїх творів. Говорячи про Пантелеймона Куліша,

важливо зазначити, що його дружиною була письменниця Ганна Барвінок (справжнє ім'я – Олександра Білозерська), кілька творів якої ввійшли в коло дитячого читання.

Вибудовуючи ланцюжок дружніх зв'язків, згадуємо Олександра Пушкіна та Володимира Даля, казкаря Козака Луганського. Володимир Іванович відомий у дитячій літературі такими творами, як «Війна грибів з ягодами», «Журавель і чапля» та ін. О. С. Пушкін – класик російської літератури, відомий дітям казками та витонченими зразками пейзажної лірики. Поряд із цими митцями можна згадати Василя Жуковського, який був учителем і другом О. Пушкіна. Про їхні стосунки яскраво розповідає історія про подарований портрет із написом «Учню-переможцю від переможеного вчителя». Жуковський (автор віршів та казок для дітей «Спляча царівна», «Кіт у чоботях» та інш.) був добре знайомий із В. Далем.

Класиком української дитячої літератури вважається письменниця ХХ століття Наталя Забіла. У колі дитячого читання Наталя Львівна відома як прозовими («Ясочина книжка», «Олівець-малювець»), так і віршованими творами («Два хлопчики», «Бабусин песик»). Н. Забіла підтримувала дружні стосунки із К. Чуковським, який порадив поетесі написати вірш «Олівець-малювець», коли поспілкувався з її донькою. Забіла, до речі, перекладала твори Корнія Чуковського «Лікар Айболить», «Веселка». Говорячи про цю неймовірно талановиту письменницю, важливо згадали її дружні зв'язки з такими письменницями, як Оксана Іваненко (відома своїми прозовими творами про природу «Джмелик», «Бурулька») і Марія Пригара (веселі вірші про дітей «Сварка», «Перша зустріч»).

У ХХ столітті можна окремо виділити літературне подружжя Андрія Малишка, автора таких дитячих творів, як «Перепілка», «Підкова», «Заєць-побігаєць» та Любові Забашти (вірші «Яблунька», «Веснянка», «Дощик і веселка» та інші). А прикладом російського літературного подружжя у ХХ століття може стати поет Валентин Берестов («Читалочка») і його дружина, «краща з жінок» – Тетяна Александрова (автор «Домовичка Кузьки»).

Прикладом письменницької династії є родина Бойків. Діти добре знають гумористичні вірші Грицька Бойка. Проте далеко не всім відомо, що син гумориста Вадим Бойко – драматург, який частину своєї творчості присвятив дітям (наприклад, казка «Даринка, Гриць та нечиста сила»). А є ще онука Богдана Бойко, яка пише вірші для дітей («Яка ж пора найкраща?»).

У ХХ столітті звертаємо увагу на відомого автора Анатолія Костецького, який підкорив дітей своїми веселими віршами та пригодницькими творами («Суперклей Христофора Тюлькіна, або Здавайтеся – вас відкрито»). Тут ланцюжок можна скласти з дружніх зв'язків Анатолія з Михайлом Стельмахом (вірші «Колискова», «А у мене є сестричка») і його сином Ярославом (оповідання «Нахаба». повість «Найкращий намет»).

Якщо говорити про сучасність, то можна згадати харківського дитячого письменника й педагога – Вадима Левіна, автора таких віршів «Встреча», «Кто боится темноты?» та багатьох інших. Дружні стосунки пов'язували Вадима Олександровича з Ренатою Мухой (авторкою таких віршів «Таракан», «Собаку

обидели» тощо), з якою вони разом написали книгу-посібник для батьків «Між нами». Учень Левіна є сучасний харківський дитячий письменник Віктор Хмельницький (автор дитячих віршів та міні-казок «Осінь історія», «Вірш про бобра» тощо).

Спираючись на досвід, отриманий під час проходження педагогічної практики, можемо зазначити, що використання в розповідях про письменників різноманітних зв'язків між ними допомагають покращити читацьку обізнаність учнів.

АНАЛІЗ ВЛАСНОГО ДИТЯЧОГО ЧИТАЦЬКОГО ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ КУРСІВ

Ю.П. Кривуля

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Література і художня, і наукова грає значну роль у нашому житті. У книгах зберігаються знання, які накопичуються, передаються, збільшуються з покоління в покоління. Особливе значення має література саме в дитячому віці, коли дитина тільки починає пізнавати себе й світ.

Кожна людина може оцінити свій читацький досвід. У спогадах про дитинство людей різного віку ступінь важливості дитячої літератури може бути різною. Іноді прочитаний у дитинстві твір здається більш значущим вже після повторного читання в дорослому віці.

Перспективним вважаємо дослідження дитячого читацького досвіду дорослих, зокрема студентів факультету початкового навчання різних курсів, у динаміці. У такому оцінюванні можуть надавати акценти різні параметри читацьких рис студентів різних курсів: ідентичність, цінності, соціолект, форми інтеракції тощо. З огляду потреби аналізу читацького досвіду, отриманого дорослою людиною в дитинстві, на нашу думку, доречно до характеристик груп читачів запропонувати до використання у полі дослідження такий конструкт, як соціофольклор, якому за аналогією з визначеннями соціолекту та фольклору надамо таку дефініцію: культурні особливості народної творчості у певних стратах суспільства або субкультурах. Прояви соціофольклору можна досліджувати в динаміці, зокрема перевіряти чи змінюється він під впливом навчання на спеціальностях, які формують професійні компетенції, що безпосередньо пов'язані зі знаннями в зазначеному напрямку. У ході дослідження було висунуто гіпотезу, що різниця в соціофольклорах різних груп контингентів абітурієнтів може зникати в процесі формування фахівців. Потреба перевірки такої гіпотези актуальна для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Початкова освіта», опанування компетентностей якої прямо пов'язано з формуванням саме такої професійної культури. Вочевидь, що розмаїття субкультур і набуття загальної професійної культури входить у деяке протиріччя, тоді як зміна культурних характеристик має проявитися в

вираженості спостережуваних розбіжностей ідентичності, цінностей, соціолекту, інтеракцій та й соціофольклору зокрема. Урахування соціофольклору і соціолекту в дослідженнях формування читацьких компетентностей мають значні перспективи.

У лабораторії методичного забезпечення безперервної освіти «школа-ВНЗ» та науково-консультативному центру читання та дитячої книги ХНПУ імені Г.С. Сковороди більше 20 років досліджують літературний розвиток дошкільників, молодших школярів, студентів – майбутніх вихователів ДНЗ, майбутніх учителів початкових класів. Уже накопичено дані щодо розмаїття літературних уподобань різних категорій читачів у галузі дитячої літератури. Дослідження відмінностей у проявах соціофольклору може спиратися на ці дані, а результати можуть свідчити про правдоподібність тези про формування професійної єдиної культури та нівелювання культурних особливостей студентів, набутих до надходження на обрану спеціальність.

Нещодавно науково-консультативний центр дитячого читання та книги ХНПУ імені Г.С. Сковороди у межах пілотного проекту провів опитування студентів другого та четвертого курсів факультету початкового навчання щодо улюблених у дитинстві творів, які можна порекомендувати сучасним учням початкових класів. Було опитано 71 респондент: 53 другого курсу і 18 четвертого. Отримано 174 відповіді. Перелік творів нараховує 112 пунктів.

Аналіз отриманих результатів дозволив зробити певні висновки. Найчастіше темою улюблених творів була «про пригоди» (68,97% від загальної суми отриманих відповідей), «про дітей» (54%), «про чарівність» (45,4%).

Незважаючи на незначну різницю у віці, відповіді студентів другого та четвертого курсів не збігалися. Звичайно, частина рекомендацій була подібною, що дозволяє говорити про стале коло дитячого читання, наявне в культурному середовищі сучасної України (В. Катаєв «Квітка-семибарвиця», Д. Мамін-Сибіряк «Сіра Шийка», В. Одоєвський «Містечко в табакерці»).

Серед рекомендацій четвертокурсників, на відміну від другого курсу, були такі твори: В. Драгунський «Англієць Павло», «Курячий бульйон», народна казка «Морозко», «По щучому велінню», Х. К. Андерсен «Гидке каченя», казки Пушкіна, В. Одоєвський «Городок в табакерці», Л. Пантелєєв «Чесне слово», В. Сухомлинський «Добре слово» тощо.

Розбіжності з відповідями студентів другого курсу пояснюється, перш за все, тим, що другокурсники поки що не слухали курс дитячої літератури і ще не мають професійно орієнтованої читацької компетентності в цьому аспекті. Серед відповідей студентів другого курсу найпопулярнішими відповідями були А. Лінгренд «Пеппі Довгапанчоха» (3,8% від загальної суми голосів студентів другого курсу), Х. К. Андерсен «Снігова королева» (4,5%), М. Носов «Пригоди Незнайки і його друзів» (3,8%), «12 місяців» (4,5%), О. Волков «Чарівник смарагдового міста» (3%), Х. К. Андерсен «Дюймовочка» (3%), В. Катаєв «Квітка-семибарвиця» (3%). Усі інші твори, які були перераховані в відповідях студентів, набрали по 2,4% відповідно, оскільки не повторювалися.

Серед відповідей другого курсу наявні лише кілька модальних рекомендацій, на відміну від четвертого курсу, де повторилася лише одна

книга-порада. Зменшення однаковості в множині рекомендованих літературних творів свідчить про диференціацію кваліфікації фахівців у галузі початкової освіти, а не про нівелювання індивідуальних культурних особливостей. Гіпотеза підтвердилася та різниця в соціофольклорах різних груп може зникати в процесі формування спеціалістів, але це сталося не завдяки тому, що студенти позабули всі прочитані в дитинстві твори, а завдяки тому, що сталося збагачення уявлень про джерело дитячої літератури.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКА В УМОВАХ ПАРТНЕРСТВА З РОДИНОЮ

В.В. Лаврухіна

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Основою формування сучасної особистості є її повноцінний і правильний фізичний розвиток і здоров'я. Дошкільне дитинство є провідним періодом у закладанні підґрунтя фізичного та психічного здоров'я. Надзвичайно суттєво в даний період закласти у дошкільників основу знань і практичних навичок про здоровий спосіб життя, усвідомлення необхідності в регулярних заняттях фізичною культурою і спортом [1, с. 62]. Зустрічаються випадки, коли вдома дитина отримує одні настанови, зразки поведінки, а в закладі дошкільної освіти – інші. Батьки бажають бачити дітей здоровими, вихованими, всебічно розвиненими. Але, на превеликий жаль, не всі знають, як це зробити [4, с.5].

Дослідженнями проблеми стану здоров'я, фізичного розвитку і фізичної підготовленості дошкільників займалися багато вчених, зокрема: С. Громова, Л. Журова, А. Зайцев, Е. Кочурова, М. Кузнецова. Низка вчених займається публікацією методичних рекомендацій для працівників ЗДО в організації і проведенні роботи з батьками, зокрема О.П. Воловіч, О.В. Гузова, Т.А. Даніліна.

Фізична культура – складова частка загальної культури, сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства, які створюються та застосовуються ним на шляху досягнення фізичної довершеності людини.

Формування фізичної культури – це, передусім, піклування про здоров'я і захист життя як найвищої цінності, а потім, система роботи, що забезпечує злагоду фізичного розвитку і духовного життя, багатогранної діяльності людини [3, с.5, 41].

Недостатність у батьків теоретичної інформації про фізичну культуру, навчальних знань про користь заняття фізичними вправами відмічається як одна з головних причин фізкультурної безграмотності. За для того, щоб привчити дошкільників до цінностей фізичної культури, в першу чергу, необхідно покращити рівень фізкультурної освіченості батьків, шляхом партнерства з ними [2, с. 235]. Партнерство – це свідомо домовленість про

сумісну працю між двома або більше сторонами, в якому всі учасники домовляються працювати разом для досягнення спільної мети або виконання певного завдання і розділяти ризики, відповідальність.

Сумісна праця з батьками повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- єдності – сумісна праця досягається за умов розуміння батьками цілей і завдань у вихованні та розвитку дитини, ознайомлення родини з основним змістом, методами та прийомами оздоровчої роботи в закладі дошкільної освіти, а також користування педагогами кращим досвідом сімейного виховання;

- систематичності та послідовності – партнерство з родиною відбувається згідно з конкретним планом впродовж навчального року та протягом всього часу перебування дитини в закладі дошкільної освіти;

- індивідуального підходу – дитина унікальна та має певний рівень розвитку.

- взаємодовіри та взаємодопомоги між педагогом та батьками – зміцнення авторитету вихователя в родині, а родини – в дошкільному закладі.

Для досягнення цілей організації партнерської роботи вдаються до таких видів діяльності:

- роз'яснювальна та повчальна робота, що популяризує загартовування, достатній режим рухової активності, здоровий спосіб життя;

- інформованість батьків про обсяг оздоровчої роботи в закладі освіти;

- включення батьків у процес розробки індивідуальних програм оздоровлення;

- просвіта батьків щодо отриманих результатів діагностики стану дитини;

- ознайомлення сім'ї з певними методами і прийомами, спрямованими на оздоровлення дошкільників;

- консультування батьків з проведення лікувально-профілактичних заходів.

У партнерській роботі між вихователями та батьками використовуються такі види та методи роботи: інформаційні стенди, папки-пересувки; консультації; проведення семінарів-практикумів; включення тренінгів та ігор, в яких наявне прослуховування дитячих розмов та подальший розбір проблемних ситуацій, рішення педагогічних кросвордів; організовані для батьків дні відкритих дверей з переглядом занять у фізкультурному залі, басейні, під час загартовувальних і лікувальних процедур; фізкультурні свята та дозвілля з залученням сім'ї і тощо [2, с. 234, 237-238]. Це все сприяє пропаганді фізичної культури серед широких верств населення і є однією з активних форм роботи педагогічного колективу дитячого садка з батьками з питань фізичного виховання [3, с.329].

Саме тому заклад дошкільної освіти зобов'язаний стати «школою здорового способу життя» не тільки для дошкільнят, а й для їхніх батьків. Для правильної організації фізичного виховання дитини, необхідно створити сприятливе середовище не тільки в освітній організації, але і в сім'ї.

Список використаних джерел

1. Алпатова Е. А. Семейное воспитание в формировании отношения к здоровому образу жизни у дошкольников средствами физической культуры и спорта. *Наука-2020*. 2018. № 1-2. С. 62-66
2. Красношлык З. П. Взаимодействие дошкольного образовательного учреждения и семьи при организации двигательной активности детей дошкольного возраста. *Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения: сборник материалов XLVI Международной научно-практической конференции* / Под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск: Издательство ЦРНС, 2014. 321 с.
3. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.
4. У співпраці – результат. Робота вихователя з батьками в ДНЗ / В. М. Новікова. Харків: Вид-во «Ранок», 2011. 144 с.

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ STEM-НАВЧАННЯ

Ю. Ю. Матвійчук

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Стрімкі зміни у сфері інформаційних технологій, нанотехнологій, біотехнологій та робототехніки зумовлюють реформування системи освіти в Україні. Оновлення стратегії підходу до навчання є необхідністю сьогодення для забезпечення соціальних запитів якісної підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Цією стратегією може стати STEM-освіта, яка передбачає суттєво нову взаємодію між вчителем і учнем, комплексне вивчення матеріалу за рахунок інтеграції дисциплін для розв'язку міждисциплінарних завдань реального часу. Сутність STEM проявляється у поєднанні міждисциплінарних практико-орієнтованих підходів до вивчення природничо-математичних дисциплін.

Дослідженням можливостей розвитку та мотивації здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності у STEM-навчанні займалися С. Гальченко, Т. Андрущенко, К. Гуляєв, Н. Гончарова, Л. Ніколенко, Е. Клімова, В. Камишин, Р. Норчевський, Є. Шаповалов, О. Стрижак, І. Чернецький та інші. Питання аспектів реалізації STEM-освіти досліджували В. Гайда І. Савченко, М. Бойченко, І. Данильченко, О. Андрєєв, Н. Джелалія, С. Дембіцька, М. Джелалія, І. Стеценко, О. Янковська, О. Патрикєєва та інші.

Акронім STEM введено у 2001 році науковими адміністраторами в Національному науковому фонді США (NSF). Спочатку використовували аббревіатуру SMET, але Джудіт Рамалі замінила слова, щоб сформувати нову назву. STEM розшифровується так: S – science (природничі науки), T –

technology (технології), E – engineering (інженерія або технічну творчість), M – mathematics (математика) [3].

STEM-освіта, як окрема галузь дидактики, зародилась у США з програми «Educate to Innovate» 2009 року. В офіційних документах Департаменту освіти США, зазначається, що STEM – це «освіта для глобального лідерства», яка спрямована на формування особливого «підходу до світу, критичного способу мислення, навиків дослідження і взаємодії зі світом, який необхідний на шляху змін», бо досягнення у сучасному світі визначається «не тільки тим, в чому ви обізнані, але й тим, що ви можете зробити, з тим, в чому ви обізнані» [4].

STEM передбачає застосування понять «міждисциплінарність», «метапредметність» та «комплексність», які є ознаками становлення синергетичної парадигми. «Сьогодні синергетика, долаючи міждисциплінарний статус, швидко перетворюється на відповідального носія нової парадигми стилю мислення. Синергетика – це спосіб розглянути проблему освіти відповідно до сучасних вимог», зазначає В. Кремін [1, с. 5-6].

Синергетичний підхід розглядається як науковий напрям, який досліджує процеси становлення нових упорядкованих структур. Це методологічна орієнтація в пізнавальній і практичній діяльності, котра передбачає застосування сукупності ідей, понять, методів у дослідженні та подальшої їх систематизації.

Відповідно до синергетичного напрямку STEM-навчання передбачає зміну функції та ролей вчителя. На відміну від традиційного освітнього процесу, де в центрі знаходиться вчитель та транслює готові ідеї, за STEM-методикою головними є практичне завдання чи проблема. Функцією вчителя за STEM є організація комплексних досліджень на основі трансдисциплінарного підходу й системного аналізу. Учитель має забезпечувати формування в учнів відповідальності за навчання, супроводжувати та проектувати навчальну ситуацію. Педагог виступає в ролі коуча та менеджера процесу пошуку та конструювання нових знань, він є носієм нового стилю мислення. У свою чергу, учні навчаються знаходити вирішення завдань не в теорії, а на практиці та у процесі своєї діяльності опановують теорію та нові знання [2].

Наше майбутнє будується за рахунок розвитку новітніх технологій, а майбутнє технологій залежить від розвитку молодого покоління за якими стоять вчителі нового формату. Отже, сучасному вчителю необхідна ґрунтовна підготовка та підвищення кваліфікації, щоб відповідати потребам STEM-концепції та вести учнів до розвитку в цьому напрямку.

При організації курсів підвищення кваліфікації для учителів на основі синергетичних ідей має переважати особистісно-діяльнісне навчання. Необхідно враховувати: соціальне замовлення на компетентного вчителя STEM; рівень STEM-компетентності; рівень нового стилю мислення; особистісні потреби учителів щодо вибору технології STEM [2].

За синергетичною парадигмою STEM-навчання саме пошуки, сумніви та переживання супроводжують процес навчання, що забезпечує залучення всіх його учасників у плідну співпрацю. Тому стиль викладання вчителя просто не може реалізовуватись в простому переказі готової істини. Організація навчання

має ґрунтуватися на міжпредметних знаннях та вміннях, що передбачає застосування компетентностей у високотехнологічному та швидкозмінному суспільстві. З огляду на вище зазначене, напрям дослідження необхідності підготовки вчителів для реалізації синергетичної стратегії STEM-освіти є актуальним питанням.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г. Синергетична модель розвитку освіти як відповідь на виклики сьогодення. Рідна школа. 2010. № 6 (966). С. 3–6.
2. Проект концепції STEM-освіти в Україні. URL: http://mk-kor.at.ua/STEM/STEM_2017.pdf
3. Judith Hallinen. STEM education curriculum URL: <https://www.britannica.com/topic/STEM-education>
4. U. S. Department of Education. Science, Technology, Engineering, and Math, including Computer Science URL: <https://www.ed.gov/stem>

ЕКОЛОГО-БІОЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

А. О. Мельник

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

У сучасній освіті відбувається багато дискусій щодо того, яким має бути процес еколого-біоетичного виховання учнів, яке має забезпечити молоде покоління науковими знаннями про взаємозв'язок природи та сучасного суспільства, допомогти зрозуміти значення живих організмів для людства в цілому і кожної людини окремо.

Відсутність належної уваги до збереження природного і соціального середовища в чинній програмі вивчення шкільної біології, а також недостатня методична підготовка вчителів до реалізації еколого-біоетичного компоненту освіти зумовило актуальність наукової роботи.

Важливе місце в екологічній освіті та вихованні належить курсу біології, до змісту якого входять теоретичні та практичні основи організації правильної взаємодії людини з природою, довкіллям. Розвиток біологічних наук на біоетичній основі відкриває нові можливості гармонійного поєднання інтересів людини із законами розвитку природи. Основою сучасного еколого-біоетичного вчення можуть і повинні стати погляди видатного філософа, культуролога ХХ століття Альберта Швейцера [1].

З метою визначення рівня еколого-біоетичної обізнаності учнів було проведено анкетування учнів 6-9 класів. Аналіз результатів опитування показав, що близько 80% дітей не розуміють значення слова «біоетика». Незалежно від віку школярі залишали це питання без відповіді, або вважали, що йдеться про охорону навколишнього середовища. Більш коректні відповіді були подані учнями 7-8 класів.

Значна частина учнів різних класів (64 %) відгукнулися позитивно на запитання щодо участі в заходах біоетичного спрямування, наприклад, акції з прибирання сміття, допомога тваринам-безхаткам, сортування сміття. Поки не готові проявити себе в цьому 34% учнів, проте вони висловили зацікавленість. Лише 2% респондентів, загалом це учні старших класів, дали зрозуміти, що не мають бажання брати участь у подібних заходах. Отже, більшість школярів цікавляться проблемами навколишнього середовища та морального ставлення населення до природи.

Головне завдання вчителя, на нашу думку, полягає саме у створенні спеціальних умов, організації та в мотивуванні дітей до суспільно-корисної праці. Результати проведеного опитування показали досить низьку обізнаність школярів про стан навколишнього середовища, кількість екологічних та біоетичних проблем світу. На наш погляд, глибоко усвідомити цю проблему учень зможе під час підготовки та виконання творчого проекту, для створення якого йому треба познайомитися з різноманітними науковими джерелами, які аналізують стан біосфери, гідросфери, атмосфери, літосфери.

Окресливши теоретичні аспекти, важливо на уроках біології правильно та доступно подати матеріал екологічного спрямування, використовуючи нестандартні форми навчання. Приверненню уваги до вивчення та розв'язання світових проблем, формуванню еколого-біоетичної культури школярів значно сприяють екологічні заходи учнівської та дитячої творчості: конкурси, тематичні відео, виставки малюнків, фестивалі пісень, театральні композиції екологічного змісту тощо. Такі методи є дієвими, оскільки у такому віці підлітки бажають самореалізовуватися, а перемога в конкурсі, або створення нового та цікавого проекту може стати причиною збільшення поваги до нього у шкільному колективі.

Основні біоетичні підходи були апробовані під час роботи вчителем біології у 2020-2021 н. р. в Харківському ліцеї № 149 та загальноосвітній школі № 139. Наш досвід показує, що виховні бесіди для всього класу не мають такого вагомого ефекту, як індивідуальне спілкування з кожним учнем. Найчастіше така необхідність виникає в учнів під час виконання самостійного завдання, оскільки дізнаючись щось нове, діти часто потребують роз'яснення вчителя, ставлять відповідні запитання, дізнаються та аналізують набагато більше, ніж під час загальної бесіди екологічної тематики. Під час виконання завдань, підготовки матеріалу діти глибше розбиралися у світових екологічних та морально-етичних проблемах. Під час захисту робіт були помітні позитивні зрушення в екологічній та біоетичній свідомості, лунали цікаві формулювання власної думки стосовно екопроблем та методів їх вирішення.

Ефективним для формування екобіоетичної свідомості були позаурочні заходи – виставки малюнків та конкурс найкращого відео еколого-біоетичного змісту. На нашу думку, цілеспрямоване еколого-біоетичне виховання шляхом самостійного виконання учнями ряду творчих робіт відповідної тематики може стати позитивним рушієм розв'язання таких гострих соціальних проблем, як булінг, постійні суперечки й опір, агресивне та жорстоке ставлення один до

одного, шкідливі звички: куріння, алкоголь, наркотики, лудоманія, гостра Інтернет - залежність.

Повноцінне осмислення сучасних моральних проблем сприяє розвитку співчуття і любові як до природи, так і один до одного, появі цінності до життя кожного живого організму.

На основі аналізу нашої практичної діяльності, було зроблено висновок про те, що запропоновані методичні підходи до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів під час занять з біології сприяють упровадженню неперервної еколого-біоетичної освіти, формуванню наукового світогляду, викликають стійке бажання подолати екологічні проблеми, активізують участь у природоохоронному русі, а також змушують школярів уважно придивлятися до того, що відбувається навколо.

Список використаних джерел

1. Швейцер А. Культура и этика. Москва, 1973. 343 с.

FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE BANKING SPECIALISTS

N.V. Mykhailyuk

Senior Lecturer, Department of Foreign Languages and Intercultural Communication, Semyon Kuznets Kharkiv National University of Economics
Kharkiv

Currently, events are taking place in Ukraine that affect the political, economic and social life of the country. For the successful development of the economy in Ukraine we need specialists who are interested in the high results of their activities, who have professional skills, who work actively and have a creative innovative approach. It is young people who are able to realize effectively these needs of society. An important step in the development of social consciousness of the young generation is the formation of new scientific economic thinking, motivation to update their knowledge and skills constantly, the desire for personal improvement, to analyze the results of their work and the work of the whole team. This task is, first of all, before the institutions of higher education of economic profile, which must train highly professional specialists. To solve this problem, the process of education and upbringing should be aimed at training future bachelors of economics (namely banking professionals) and the comprehensive development of their personalities. These two components must be organically combined in the process of forming the professional culture of the specialist [3].

Recently, economists have been paying much attention to the study of the laws of the influence of culture on various aspects of society [4, p.23]. If we talk about professional culture, it implies the presence of certain knowledge, skills and abilities that an individual must skillfully use in the process of their professional activities. The development of an individual's professional culture produces in him a personal system of values, which presupposes the existence of moral principles,

professionalism, and communicative qualities. The peculiarity of the professional culture of banking workers is that the object of their activity is primarily a person, so you need not only to know the moral principles and professional responsibilities, but also to act in accordance with these principles and responsibilities.

The issue of professional culture has been the subject of study by many scholars. In particular, P. Abramova considers the concept of professional culture in the system of related categories: culture, current culture, work culture, production culture. The author shows that “professional culture is a subsystem of culture that has a structural similarity to it [1].

The foundations of professional culture should be formed in students while studying in higher education, because society needs professionals who can practically solve their life and professional problems. In this regard, special emphasis is placed on the preparation of bachelors in banking, as the activities of a bank employee require significant moral, physical and intellectual costs, great dedication to their work, as well as a high level of professional culture.

Education – the main activity of students, it plays a crucial role in shaping the holistic culture of the future specialist. Educational activity lays the foundations of professional skill, it has a special place in the formation of the personality of the future specialist, his thinking, outlook, social attitudes, character, ability to work. Increasing the level of professional culture of the bachelor is associated primarily with improving the quality of his educational activities, with increasing the importance of the most promising, high technology [5]. A modern bachelor must be not only a good professional, but also a well-educated person in other areas of life, science and culture. The professionalism of a specialist, his professional culture is a rather complex and multifaceted phenomenon. Therefore, in the training of future professionals should find a place of competence, both those that are directly related to the technological side of future professional activity, and those that ensure the modern professional development of certain qualities of his personality (such as independence, responsibility, ability to work in a team, creative activity, the ability to update knowledge, i.e. such personality qualities that ensure competitiveness in the labor market) [2].

Thus, analyzing the essence of the term "professional culture" and summarizing its meaning, we can note the following:

1. Professional culture cannot be considered separately from the general concept of culture;
2. professional culture is associated with a high level of professionalism;
3. this concept is directly related to professionally important personality traits;
4. professional culture as a socio-professional phenomenon of the future specialist should be formed during his studies at a higher education institution.

In order to achieve maximum results and to form a high professional culture in future bachelors of banking, all these elements must be combined and purposefully formed in the educational environment of higher education.

References

1. Абрамова П.А. Профессиональная культура офицеров русской армии в условиях трансформации российского общества. Автореферат. URL:

https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUK EwiO9NvQjZ_qAhWSlosKHex8BV8QFjAAegQIARAB&url=http%3A%2F%2Felar.ufu.ru%2Fbitstream%2F10995%2F523%2F1%2Furgu0113s.pdf&usg=AOvVaw3Iw6jd5LnP3BNPhBe4L7iG .

2. Алпатова І.Є. Формування професійної культури студентів-екологів методом проектів. URL :<http://www.informio.ru/publications/id476/Formirovanie-professionalnoi-kultury-studentov-yekologov-metodom-proektov>.

3. Білан Н. Формування навичок іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців аграрного профілю. *Молодь і ринок* 2016. №3 (134) С. 168-172. URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_3_35.

4. Дзундза А. І. Соціоекономічна культура майбутніх фахівців: [монографія]. Д. : ООО «Норд Компьютер», 2004. 388 с.

5. Мартиненко О.І. Формування професійної культури студентів в процесі їх навчальної діяльності. URL:https://pglu.ru/upload/iblock/a3a/uch_2008_iii_00007.pdf.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАСКЕТБОЛУ 3Х3 В СВІТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ

А.В. Мусієнко

здобувач третього рівня вищої освіти

Цимбалюк Ж.О.

канд. фіз. вих. і спорту, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Баскетбол 3х3, виникнувши з вуличної гри без правил, сформувався як вид спорту та став популярним майже за кілька десятків років. А ще нещодавно баскетбол 3х3 розглядався переважно, як засіб підтримки спортивної форми баскетболістів в перехідному періоді сезону [1, 7]. На сьогодні цей вид вважається одним із самих масових та популярних у світі [9]. Правила гри мають міжнародний статус [8]. Проводяться змагання міжнародного рівня (Чемпіонати світу та зон, Кубки світу та зон, Міжнародні турніри тощо), а гравці-любители можуть випробувати себе на вуличних майданчиках за договірними правилами.

На сьогодні провідними країнами в розвитку баскетболу 3х3 вважаються Росія, США, Франція, Китай, Нідерланди, Японія, Монголія. В міжнародному рейтингу національних федерацій з баскетболу 3х3 ці країни входять у Топ-10 як серед чоловічих, так і жіночих збірних. Але шляхи розвитку у них різні. Залежно від організації державного регулювання спортивної галузі, країни поділяються на ті, що розвивають баскетбол 3х3 значною мірою за рахунок державного фінансування (Росія, Франція, Германія, Китай) та ті, що залучають в спортивне середовище інвестиції приватного бізнесу (США, Нідерланди, Японія, Сербія, Литва) [5, 6]. Це безпосередньо впливає на процес відбору та

підготовки національних команд до міжнародних змагань. Так, ряд країн на сьогодні бачить ефективним професіоналізацію висококласних гравців 3х3. Відібрані стритболісти, які перемогли на змаганнях національного рівня, впродовж ігрового сезону продовжують свою підготовку під керівництвом тренерів, тренуються в складі професійної команди, виступають на комерційних турнірах та є кандидатами в національну команду (США, Нідерланди, Сербія, Монголія). Існує інший підхід – відбираються гравці серед баскетболістів 5х5, а їх підготовку до міжнародних змагань продовжують в тренувальних таборах (наприклад Росія, Китай). Ряд країн (з обмеженим фінансуванням) застосовує розповсюджений варіант, коли спортсмени, які впродовж сезону виступають у класичному баскетболі 5х5, залучаються до змагань із баскетболу 3х3 (ряд країн Східної Європи).

Важливим чинником в активізації розвитку нового виду спорту є наявність у нього «олімпійської перспективи», яка реалізується у двох аспектах: включенням виду в програму Олімпійських Ігор та перспективою завоювання призових місць на міжнародних змаганнях [2]. Так, баскетбол 3х3 є новим олімпійським видом спорту, який в 2017 р включений в програму Ігор XXXII Олімпіади в Токіо [3]. Це вимагає особливих умов в розвитку виду.

Зважаючи на специфічну систему відбору команд-учасниць Олімпійського турніру, яка вимагає врахування певного рейтингу серед країн, що претендують на путівки на Ігри, перед національними федераціями постає завдання підготовки не лише національної збірної, а й резервних збірних команд в вікових групах до 18 і 23 років, організації міжнародних рейтингових турнірів на території країни, забезпечення участі у міжнародних турнірах гравців 3х3, які повинні набрати індивідуальні рейтингові очки [3]. Це передбачає планування розвитку цього виду в країні, активізацію роботи національної федерації, вирішення питань з науково-методичним забезпеченням [4].

Сьогодні сучасні світові тенденції розвитку спортивних ігор мають вплив на становлення нових видів, але кожен з них має і свої особливості [9, 10].

Інтенсивний розвиток баскетболу 3х3 в спортивно-комерційному напрямку, його модифікація внаслідок світових процесів глобалізації, професіоналізації та комерціалізації вимагають вивчення світових тенденцій реорганізації національних організаційно-управлінських систем та їх адаптації до процесу оптимізації системи управління спортом у нашій країні.

Список використаних джерел

6. Глазин А.М. Сопряженное применение средств баскетбола и стритбола в процессе физического воспитания подростков 15-16 лет: автореферат дис. кандидата пед. наук. Краснодар, 2015. 24 с.
7. Еремін Р.В. (2013). Становление новых видов спорта. *Наука-2020*. № 2. 2013. С. 3.
8. Зарубина М.С. Специфические особенности баскетбола 3х3. *Физическое воспитание и детско-юношеский спорт*. № 2. 2019. С. 45–48.
9. Зарубина М.С., Андрющенко Л.Б., Аверясова Ю.О., Гинявичене В., Орган И.В. Модели организации соревнований в баскетболе 3х3 для участия в

Олимпийских играх. *Теория и практика физической культуры*. № 6. 2020. С. 88–90.

10. Колесникова Е.А. Современное состояние и перспективы развития баскетбола 3х3. *Физическая культура и спорт. Олимпийское образование*. 2019. С. 65–67.

11. Кочубей Р.В. Организационно-экономические проблемы трансформации спортивной отрасли Украины. *Механізм регулювання економіки*. № 3. 2013. С. 78–87.

12. Мітова О. Проблеми контролю у командних спортивних іграх у зв'язку з сучасними тенденціями їх розвитку. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць*. 2016. С. 184–190.

13. Ставрев С. Баскетбол 3х3. Методическо ръководство за студенти, преподаватели и студенти. София, УНСС, 2016. ISBN 978-954-644-894-1.

14. Сушко Р.О. Развитие спортивных игр в условиях глобализации (на материале баскетбола). Київ, Центр учбової літератури, 2017. 360 с.

15. Luo L., Dai Y., Huang F. Globalization and the rise of the Chinese basketball market. *History of sport.*, № 32 (10). 2015. P. 1321–1335.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ В КНР

Лі Цяньє

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Сучасне суспільство неможливо уявити без діяльності засобів масової комунікації (медіа), які займають домінуючі позиції як в проведенні дозвілля великої кількості аудиторії, так і в отриманні різноманітної інформації. Цілком очевидно, що медіа виконують сьогодні не тільки інформаційну та рекреаційну функції, а й виховну, впливаючи на формування у аудиторії певних моделей поведінки. З огляду на це дослідники і громадськість все частіше акцентують увагу на необхідності розвитку медіаграмотності на всіх освітніх ступенях. Медіаграмотність визнана однією з ключових навичок XXI століття. Велику роль в становленні і розповсюдженні медіаосвіти грає ЮНЕСКО. Дана організації виступає за впровадження медіаосвіти в якості обов'язкової частини навчальних програм. В 1982 року була прийнята Грюнвальдська Декларація (Grunwald Declaration) по медіаосвіті за участю 19 країн.

Питання медіаосвіти в Китайській Народній Республіці стають дуже актуальними наприкінці XX початку XXI ст.. На території держави були неодноразово проведені міжнародні конференції (2004, 2009 та 2012 роки) з питань медіаосвіти та формування медіаграмотності особистості за участю відомих медіапедагогів, таких як Джон Панджет, Девід Букінгем, Кері Безелгейтт, Вей Бу, тощо.

Проблемам медіаграмотності студентів в КНР присвячені роботи Вей Бу, Чжан Гуанвен, Шанчжоу Ся, Ю Цзянь та ін.. Китайські вчені одноголосно погодились у дослідницьких статтях, що впровадження освіти з медіаграмотності має велике значення не лише для громадськості, а й для всього суспільства.

Більшість досліджень з медіаграмотності зосереджено в Пекіні і Шанхаї. Заняття та навчальні програми передбачені для початкових, середніх шкіл і університетів, реалізується переважно в цих містах. У 2002 році було офіційно відкрито медіаосвітній дослідний центр на базі Університету комунікації (Communication University of China) в м. Пекіні та почалося впровадження медіаосвіти та медіаграмотності до вищих навчальних закладів.

Медіаграмотність відноситься до здатності людей інтерпретувати та критикувати різну інформацію в ЗМІ та здатності використовувати медіаінформацію для особистого життя та соціального розвитку. Це свого роду основні гуманістичні якості, якими повинні володіти сучасні громадяни. Суб'єктами досліджень з сучасної китайської медіаграмотності є: працівники засобів масової інформації, студенти коледжів, підлітків, громадяни та фермерів.

Різні теми досліджень відображають різні вимоги до медіаграмотності, а також представляють різні моделі побудови дискурсу в академічній галузі досліджень. Окрім цього, з'явилися також деякі результати досліджень медіаграмотності щодо онтології подій, які стали новим типом перспектив для вивчення медіаграмотності.

Чень Ісян вважає, що медіаграмотність відноситься до здатності людей вибирати, розуміти, ставити під сумнів, оцінювати, реагувати, створювати та виробляти медіаінформацію. Це також може бути зведено до отримання та аналізу, розповсюдження та використання різних форм засобів масової інформації [1]; Чень Сіань Юань говорить про те, що грамотність засобів масової інформації стосується сучасного суспільства та полягає у розповсюдження інформації, інтерпретації та критики загальної якості [2].

Чжен Баовой [1] підкреслив, що популяризація медіаосвіти має особливе значення з трьох аспектів: потреби людей, потреби ситуації та вимоги критики ЗМІ.

На шляху до формування медіаграмотності студентів коледжів КНР науковці розглядають такі комплексні підходи та методи навчання: 1) створення тестової платформи для навчання медіаграмотності; 2) створення системи навчальних програм з медіаграмотності. Коледжі та університети можуть запропонувати обов'язкові курси, такі як «Вступ до медіаграмотності» та «Медіакультура», доповнені курсами за вибором, такими як «Етика медіа», «Пізнання та культура медіа», «ЗМІ та суспільство», «Розуміння засобів масової інформації» тощо; 3) макроінтеграція та управління засобами масової інформації. Під цим терміном ми розуміємо співпрацю медіаорганізацій та університетів, використання спеціальних навчальних семінарів та інших форм навчання медіаграмотності для студентів коледжів. 4) Студенти коледжу самі беруть участь у практиці засобів масової інформації. Студенти повинні активно

вчитися і накопичувати знання про медіаграмотність, скористатися різними стажуванням, соціальними практиками для поглиблення свого розуміння особливостей різних засобів масової інформації на практиці.

На думку Тан Цінь і Сян Цянь [4] поки, ще залишаються недостатньо опрацьованими питання формування медіаграмотності на теоретичному рівні і реалізованими на практичному.

Список використаних джерел

1. Чжен Баовей «Про сучасний стан, проблеми та протидії у китайській журналістській та комунікативній освіті». Міжнародна журналістика, 2007. - С.26-32.

2. Чень Сіань Юань «Теорія грамотності засобів масової інформації». Шанхай: Шанхайська преса університету Цзяотун, 2005. - 53 с.

3. Федоров А. В. Медиаобразование: История, теория и методика. Ростов-на-Дону: Изд-во ЦВВР, 2001. 708 с.

4. Media Literacy Education in Mainland China: A Historical Overview / Qinyi Tan, Qian Xiang, Jingya Zhang, Luyan Teng, Jiali Yao // International Journal of Information and Education Technology. 2012. Vol. 2, N 4. P. 382–385.

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ПРОГРАМИ ГУРТКА ЛІТЕРАТУРНО-ТЕАТРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

О.В. Олефіренко, О. В. Дудка

здобувачі першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Найважливішою метою сучасної освіти і однією з пріоритетних завдань суспільства є виховання відповідального, ініціативного і компетентного громадянина. Сформувати сучасну розвинену людину тільки шляхом застосування класно-урочної системи неможливо, бо вона має певні обмеження. Тому невід'ємним складником системи освіти є позашкільна та позаурочна робота.

Найпоширенішою формою організації позаурочної діяльності учнів за інтересами є предметні гуртки, які сприяють розвитку дитини в певній сфері науки, культури. Їх робота керується Законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», наказами МОН України.

На сьогодні вже накопичений досвід роботи гуртків загальнокультурного, загальноінтелектуального, соціального, спортивно-оздоровчого спрямування: значні дидактичні й розвивальні можливості впливу на розвиток дитини в початковій школі має театралізована діяльність, яка сприяє вихованню творчої індивідуальності, розвитку інтересу і чуйності до мистецтва театру і акторської діяльності. Діти із задоволенням розігрують сценки, що долучає їх до театральної культури, спонукає до імпровізації і передавання образів за допомогою вербальної і невербальної мови.

Вплив театралізованої діяльності на розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку досліджував Л.С. Виготський, Л.П. Бочкарева, Н.С. Карпінська, Л.С. Фурміна, М. Г. Татаренко, О.П. Амацьєва, Ю.І. Рубіна.

Аналіз різноманітних джерел дозволяє стверджувати, що при наявності розмаїття гуртків для початкової школи фактично відсутні програми гуртків літературно-театрального спрямування, які б реалізовували найактуальніший для сучасної освіти підхід – інтеграцію, а саме поєднання театрального напрямку і читання художньої літератури. Метою такого виду гуртків має стати розвиток творчих здібностей дітей за допомогою театралізованої діяльності поєднаною із вихованням любові до книги та читання. Звичайно, такий гурток має реалізовувати і книжково-літературну, і акторсько-театральну складову.

Основні напрямки театральної складової програми гуртка реалізуються за допомогою ігор-драматизації; вправ на дикцію, розвиток мовлення, на розвиток дитячої пластики; виразної міміки, елементів пантоміми; театральних етюдів; підготовки (репетиції) та інсценування вистав; перегляду театральних постанов і бесід за ним. Програма має містити інформацію про театр, історію, особливості функціонування, правила поведінки в ньому.

Літературна складова передбачає знайомство з книгами й творами дитячої літератури, творчістю окремих письменників-драматургів, формування вміння розглядати дитячі книжки, адекватно сприймати й розуміти текст – тобто сприяти формуванню читацької компетентності, інтенсифікувати літературний розвиток.

Спираючись на ідею відомого методиста М.О. Рибнікової („від маленького письменника до великого читача“), вважаємо необхідним долучити дітей до творчої діяльності не тільки в напрямку створення декорацій, акторського виконання, а й до написання невеликих п'єс.

Проведення занять гуртка має сприяти створенню умов, в яких діти зможуть ділитися один з одним своїми думками і бажаннями, щоб якомога частіше проявляли творчість і винахідливість.

Діяльність літературно-театрального гуртка передбачає знайомство учнів з різноманітними видами шкільних театрів, які, зазвичай, поділяють на три великі групи: верхові, настільні, стендові. При доборі видів театру для вивчення та інсценуванні літературних творів педагогу варто звертати увагу на вікові особливості дітей. Для 1-2 класів важливо враховувати фізичні можливості школярів: наприклад, краще не обирати ляльковий театр на гапті, бо рука в дитини швидко втомлюється. Діти 3-4 класів за допомогою вчителя можуть брати участь в інсценізації більшого розмаїття видів театру: настільний, стендовий, верховий, пальчиковий.

Орієнтовний перелік художніх творів для літературного-театрального гуртка:

- малі фольклорні жанри (потішки, небилиці, дражнилки, безкінечки);
- народні казки («Колобок», «Рукавичка», «Коза-дереза», «Гуси-лебеді», «Ріпка»);
- авторські казки: С. Маршак «Дванадцять місяців», В. Сутєєв «Коли запалюють ялинки», В. Сутєєв «Мишеня і олівець», В. Сутєєв «Вередлива

кішка», Г.Х. Андерсен «Снігова Королева», Г.Х. Андерсен «Принцеса на горошині», С.Маршак «Казка про дурне мишеня»; Олександр Олесь «Пан Коцький», Леся Українка «Біда навчить»;

- вірші: А.Барто "В театре", С.Маршак "Будинок, який побудував Джек", "Вусатий-смугастий", "Робін- Бобін", Е.Мошковська "Жаби, які сплять на подушці", Б. Заходер "Дірки в сирі", Леся Українка "На зеленому горбочку", М. Стельмах "Бурячок і їжачок", Л. Костенко "Кольорові миші", М. Познанська "Здрастуй, сонечко!", Г. Усач "Красень".

Отже, проблема освіти і виховання школярів засобами мистецтва актуальна для загальноосвітньої школи. На нашу думку, літературно-театральний гурток сприятиме формуванню читацьких компетентностей, розвитку індивідуальних можливостей дитини, вихованню учня-читача. Гурткове заняття допоможе вирішувати завдання емоційного, творчого, літературного, інтелектуального розвитку дитини, а також проблеми морально-етичного виховання, оскільки в такому випадку читання для дитини стає і працею, і творчістю, і новим відкриттям, і задоволенням.

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПИСЬМЕННИКІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Ю.В. Сінчук

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Актуальною проблемою сучасної початкової освіти є формування особистості, озброєної основними компетентностями, серед яких базовою є читацька, що передбачає володіння читацькими знаннями, уміннями та навичками. Однак результати досліджень як міжнародних (PISA, 2016), так і всеукраїнських (Український центр оцінювання якості освіти, 2018) свідчать про значні проблеми в цій галузі. Науковці (В. Мартиненко, Г. Гранік, І. Гудзик та ін.) зауважують, що в сучасних школярів недостатньо сформовано вміння опрацьовувати інформацію. Тому важливим завданням початкової школи є пошук оптимальних шляхів формування в учнів умінь зосереджувати свою увагу на головному, виділяти ключові слова, які допоможуть правильно зрозуміти і відтворити зміст прочитаного.

Однією зі складових читацької компетентності є формування уявлення про письменників. Головною метою ознайомлення з життям автора є краще розуміння його твору учнями. Також можна виділити декілька напрямків, які відображають значення знань про письменника: 1) пошуковий: необхідний для раціонального пошуку книги на полицях вдома та у бібліотеці; 2) культурний: правильно уявляти, хто з письменників як і про що пише, орієнтуватися у жанрах та тематиці творів певних авторів.

Опрацювання біографічного матеріалу в початковій школі викликає в читачів-початківців чимало труднощів. Одним із засобів їх подолання є

застосування спеціально дібраної наочності, оскільки в молодших школярів переважає наочно-образний тип мислення.

Загально відомим є той факт, що застосування наочності якісно підвищує усвідомлення виучуваного матеріалу. К.Д. Ушинський писав: "Педагог, який бажає що-небудь міцно закарбувати в дитячій пам'яті, повинен потурбуватись про те, щоб якомога більше органів чуття – око, вухо, голос, почуття мускульних рухів і, навіть, якщо можливо, нюх і смак взяли участь в акті запам'ятовування" [1, с.42].

У ХХ столітті особливу увагу наочності приділяли у своїх працях психологи Л. Виготський, П. Гальперін, Ю. Гільбух, Л. Занков, дидакти та методисти Ю. Бабанський, М. Бантова, Г. Бельтюкова, П. Білоусенко, М. Богданович, М. Вашуленко, В. Онищук, А. Пишкало, О. Савченко, М. Скаткін та інші. Їхні роботи переконливо доводять, що чим більше каналів сприйняття буде залучено до процесу отримання, обробки та застосування інформації, чим більше асоціативних зв'язків утвориться під час опрацювання навчального матеріалу, тим вища ймовірність його міцного засвоєння.

На уроках літературного читання серед різноманітних видів наочності особливе місце займають малюнки як зорові опори для засвоєння головного в навчальному матеріалі. Також вони використовуються для розучування віршів, опрацювання художньої та пізнавальної літератури, знайомства з життям та творчістю письменників. На це вказують у своїх працях методисти О.В. Джежелей, А.А. Ємець, О.М. Коваленко. Зорові опори — символи, які за допомогою асоціативних зв'язків замінюють певне смислове значення; саме вони здатні відновити в пам'яті відому і раніше зрозумілу інформацію [2]. Видатний український педагог В.Ф. Шаталов розробив цілу систему використання замальовок — опорних зорових сигналів, у яких в образно-символічній формі відображається головний сенс того чи іншого факту або явища. Основне дидактичне завдання опор — миттєво відновити в пам'яті раніше отриману інформацію.

Робота з опорними малюнками на уроці передбачає: показ портрета письменника, коротку біографічну розповідь, яка супроводжується демонстрацією зорових опор-картинок, які асоціюються з певним фактом із життя письменника (за необхідності уточнюється розуміння учнями зображеного на малюнку). Наступного уроку вони використовуються з метою відновлення почутої раніше інформації. Чим цікавіші факти і спосіб подання матеріалу, тим більша вірогідність того, що учні це запам'ятають.

Під час виконання наукового дослідження ми розробили опорні малюнки для вивчення життя та творчості деяких зарубіжних авторів: Ш. Перро, Р. Кіплінга, В. Гауфа, Д. Крюса, Ф. Баума, Х. Лофтінга. Результати апробації запропонованого матеріалу на уроках позакласного читання в 4 класі виявилися позитивними, вони підтвердили ефективність малюнкових опор на формування уявлень про письменників (творів та елементів біографічної інформації).

Також з метою формування уявлень про письменників в учнів початкової школи, нами було розроблено матеріал для дослідного навчання, який був апробований під час педагогічної практики у 2 та 3 класах. Він складався із

розповідей та опорних малюнків про життя і творчість Т.Г. Шевченка та Лесі Українки. За результатами дослідження також можна відслідкувати позитивний вплив малюнкових опор на формування читацької компетентності, зокрема уявлень про письменників. Проаналізувавши показники кінцевого опитування, виявили, що кількість правильних відповідей у 2 та 3 класі збільшилася вдвічі, а середня кількість згаданих фактів про письменників – на 3.

Отже, методично доцільне, систематичне застосування зорових опор у початковій школі ефективно позначається на формуванні уявлення про письменників. Використання наочності дозволяє школярам сприймати інформацію, яку подають не тільки в аудіоформаті, а й у візуальному, в разі збільшує методичну значущість проведеного уроку.

Список використаних джерел

1. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Досвід педагогічної антропології. *Вибрані педагогічні твори : у 2 т. Т. 1* : Теоретичні проблеми педагогіки. Київ. 1983. 488 с.
2. Шаталов В.Ф. Куда и как исчезли тройки. Москва. 1980. 134 с.

ПОМИЛКИ В МОВІ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Я.А. Скидан

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Ні для кого не секрет, що мова – один із найважливіших засобів людської комунікації, вона є інструментом пізнання навколишнього світу та експлікації думок і почуттів. Мова – запорука тривкої ідентичності нації, основа її етнокультурної цілісності [3, с. 5]. Однією з найбагатших і наймилозвучніших мов у світі, як відомо, є українська мова. Проте сьогодні, у добу стрімкого розвитку інформаційних технологій, саме мова потерпає від засилля невправних граматичних конструкцій, використання калькованої та суржикової лексики, невмотивованого розташування розділових знаків або їхньої відсутності.

Попри посилення уваги щодо статус державної мови та її впровадження на законодавчому рівні в усі сфери суспільного життя, незважаючи на наявність у вільному доступі довідкової та словникової літератури, мовне оформлення рекламних та інших інформаційних текстів і досі залишається на стадії розвитку [1].

Уже давно реклама стала невід'ємною частиною нашого життя, вона оточує нас звідусюди: на радіо й телебаченні, у транспорті й на білбордах, у супермаркетах і в інтернеті. І це не дивно, адже реклама як рушій торгівлі покликана привертати увагу. Разом із тим реклама формує мовне середовище споживачів, впливаючи на розвиток мовлення. Проте нерідко засоби масової інформації страждають від мовного безкультур'я, несучи в рекламних текстах помилки.

Культура мовлення сучасної реклами має недоліки, на які слід звернути увагу. Моніторинг мовних помилок є одним із засобів підвищення культури мовлення, що є копіткою, напруженою, однак у перспективі результативною роботою [1]. Розрізняють шість видів помилок: змістові, лексичні, граматичні, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні. Аналізуючи рекламні банери, інформаційні листівки, назви товарів, закладів надання різноманітних послуг та навіть назви вулиць, можна натрапити на безліч мовних огріхів. Здебільшого такі недоліки трапляються через неправильний переклад з інших мов, насамперед російської. Попри певну близькість цих східнослов'янських мов існують розбіжності на лексико-граматичному рівні, тому зміст виразу російською мовою в українському варіанті може звучати зовсім по-іншому.

Розгляньмо мовні помилки в рекламних та інформаційних текстах:

1) граматичні: **головна біль** (треба *головний*, адже *біль* чоловічого роду); **згідно тарифів** (треба *згідно з тарифами*, тому що це усталена прийменникова конструкція); **самі низькі ціни** (треба *найнижчі*, бо форма найвищого ступеня порівняння прикметників утворюється шляхом додавання до форми вищого ступеня із суфіксом -іш- префікса най-);

2) лексичні: **стильні перчатки** (треба *рукавички*); **авто в розстрочку** (треба *на виплат*); **мебельний салон** (треба *меблевий*);

3) орфографічні: **чипси зі знижкою** (треба *чипси*, бо в загальних назвах слів іншомовного походження після приголосних д, т, з, с, ц, ч, ш, ж, р перед наступним приголосним пишеться **и**); **різдв'яні подарунки** (треба *різдвяні*, адже апостроф уживається перед я, ю, є, ї після приголосних б, п, в, м, ф, якщо перед ними в корені слова немає іншого приголосного, крім р);

4) пунктуаційні: **одяг, взуття, тощо** (треба *взуття тощо*, адже перед словом *тощо*, яке вказує на ймовірне продовження переліку, кома не ставиться); **знає де дешевше** (треба *знає, де*, тому що в складнопідрядному реченні підрядна частина відокремлюється).

Питання культури мовлення надзвичайно важливі в сучасному мовному українському просторі. Попри те, що основи культури мови і мовлення закладаються ще в дошкільному та шкільному віці, удосконалення культури мовлення має тривати упродовж усього життя [4, с. 68]. І не останню роль у цьому процесі відіграють рекламно-інформаційні носії, які так чи інакше впливають на лінгвосвідомість мовців. Тому важливо дбати про мовну досконалість таких текстів, адже від правильності мовного оформлення реклами, оголошень, вивісок, контенту тощо залежить їхня ефективність і результативність.

Кожна освічена людина має дотримуватись культури мови, намагатися не допускати мовних помилок, прагнути мовленнєвої досконалості, адже мовна грамотність свідчить про інтелектуальний рівень людини.

Список використаних джерел

1. Боярська Л. В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (Дослідження-моніторинг) [Електронний ресурс] / Л. В. Боярська. – Режим доступу : http://journalib.univ.kiev.ua/Movni_pom_na_st_zmi.pdf.

2. Дерпак О. В. Ефективність реклами: мовні особливості. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2010. № 8. С. 24-33.

3. Український правопис. Київ, Науково-виробниче підприємство «Видавництво “Наукова думка” НАН України». 2019. 392 с.

4. Торчинська Н. М. Ортологічні особливості текстів засобів масової інформації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2017. Вип. 68. С. 68-71.

ФОНЕТИЧНІ ТРУДНОЩІ ОВОЛОДІННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ АНГЛІЙСЬКОЮ ВИМОВОЮ

А. В. Таран

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Оволодіння іншомовною фонетичною компетентністю завжди супроводжується подоланням певних труднощів, що виникають у тому числі внаслідок артикуляційно-акустичних особливостей звуків мови, що вивчається. У контексті навчання іншомовної вимови майбутніх учителів англійської мови передбачення означених труднощів надає викладачу можливість спрямувати роботу на занятті на їх уникнення або подолання, що робить процес формування фонетичних навичок і вмій більш ефективним.

Питання формування фонетичної компетентності майбутніх учителів розглядається в роботах Перлової В. В. [1], Чухно О. А. [2; 3] та ін. Однак, проблема типології вимовних труднощів під час оволодіння майбутніми вчителями англійською мовою комунікативною компетентністю все ще залишається не вирішеним.

Мета розвідки полягає у визначенні основних фонетичних труднощів, що можуть вплинути на ефективність оволодіння майбутніми вчителями англійської мови іншомовною фонетичною компетентністю.

Оскільки основною причиною виникнення вимовних помилок в іншомовному мовленні вважається вплив уже сформованих фонетичних навичок у рідній та іноземній мовах [3], ми зробили спробу передбачити, з якими фонетичними труднощами можуть зіткнутися майбутні вчителі у вимові англійських приголосних і голосних звуків у результаті інтерференції української мови, а також внутрішньомовної інтерференції в англійській мові.

Унаслідок *міжмовної інтерференції на рівні приголосних звуків* може відбуватися: заміна альвеолярних звуків англійської мови [t, d, s, z, l, n] зубними українськими [т, д, с, з, л, н]; палаталізація англійських приголосних перед [i:, ɪ, e]; використання українських звуків [п, т, к] замість англійських аспірованих [p^h, t^h, k^h]; заміна задньоязикового англійського звука [ŋ] зубним українським [н]; використання щільного українського приголосного звука [г] замість зімкненого англійського [g]; застосування українського губно-зубного

приголосного [в] замість англійського губно-губного [w]; заміна англійських щілинних міжзубних звуків [θ, ð] українськими щілинними зубними [с, з], щілинними губно-зубними [ф, в] або зімкненими зубними [т, д]; використання українського вібранта [р] замість щілинного англійського [r]; застосування українського задньоязикового [х] замість англійського гортанного [h]; заміна англійських палато-альвеолярних апікальних [ʃ, ʒ, tʃ, dʒ] українськими дорсальними приголосними [ш, ж, ч, дж]; вимова англійського середньоязикового [j] зі значним шумом.

Наслідками *внутрішньомовної інтерференції на рівні приголосних звуків* можуть бути: взаємозаміна аспірованих [p^h, t^h, k^h] і неаспірованих [p, t, k]; заміна щілинних міжзубних звуків [θ, ð] щілинними альвеолярними [s, z] або губно-зубними [f, v]; використання губно-зубного [v] замість губно-губного [w]; взаємозаміна темного [ɫ] і світлого [l]; заміна задньоязикового звука [ŋ] альвеолярним звуком [n].

У результаті *міжмовної інтерференції на рівні голосних звуків* можливі: використання українських голосних замість англійських дифтонгів; заміна англійського відкритого голосного переднього ряду [æ] українським голосним переднього ряду середнього підняття [е]; застосування українського [а], що є відкритим голосним заднього просунутого вперед ряду, замість англійського відкритого [ɑ:], що належить до голосних заднього ряду, або англійського [ʌ] – голосного середнього ряду середнього підняття; заміна англійського голосного заднього просунутого вперед ряду [ʊ] українським голосним заднього ряду [u:]; використання українських голосних переднього ряду [и, і:] замість англійського голосного переднього відсунутого назад ряду [ɪ]; заміна англійського голосного середнього ряду середнього підняття [ɜ:] українським звуком переднього ряду середнього підняття [е]; вимова українського голосного переднього ряду середнього підняття [е] замість англійського звука середнього ряду середнього підняття [ə]; недотримання довжини голосних.

Результатом *внутрішньомовної інтерференції на рівні голосних* можуть бути: використання голосного переднього ряду середнього підняття [е] замість голосних середнього ряду середнього підняття [ɜ:, ə]; вимова голосного переднього ряду середнього підняття [е] замість відкритого голосного переднього ряду [æ]; взаємозаміна коротких і довгих голосних; заміна дифтонгів монофтонгами [eɪ – е], [eɪ – æ], [eɪ – i:], [eɪ – ɪ], [eə – е], [eə – æ], [ʊə – u:], [ʊə – ʊ], [əʊ – о:], [əʊ – ʊ]; взаємозаміна дифтонгів [aʊ – əʊ], [ɪə – eə], [eɪ – aɪ].

Таким чином, ми окреслили, з якими труднощами внаслідок міжмовної й внутрішньомовної інтерференції можуть зіткнутися майбутні вчителі під час оволодіння вимовою англійських приголосних і голосних звуків. Врахування передбачених труднощів під час формування їхньої професійної фонетичної компетентності, сприятиме, на нашу думку, підвищенню ефективності цього процесу.

Список використаних джерел

1. Перлова В. В. Методика формування у майбутніх учителів англійської мови професійно орієнтованих слухо-вимовних навичок: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Харків, 2007. 301 с.
2. Чухно О. А. Лінгвістична основа процесу формування фонетичної компетентності майбутніх учителів в англійській мові після німецької. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія "Філологія, педагогіка, психологія"*. 2016. Вип. 32. С. 181–190.
3. Чухно О. А. Психолінгвістичні особливості оволодіння майбутніми вчителями англійської мови інтерлінгвальною вимовою в умовах субординативного мультилінгвізму. *Іноземні мови*. 2016. №2 (86). С. 34–39.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ НОРВЕГІЇ ДО РОБОТИ З СІМ'ЄЮ

Трухан Г.В.

Здобувач третього рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
Харків

На сучасному етапі вітчизняна педагогіка потребує нових підходів в питанні підготовки майбутніх вчителів до взаємодії сім'єю. Це обумовлено тим, що одним за компонентів Нової української школи є педагогіка партнерства, яка базується на спілкуванні, взаємодії та співпраці між учителем, учнем та батьками. За педагогікою партнерства вчитель є другом, а родина має бути залучена «до побудови освітньої траєкторії дитини» [1, с. 14]. Вирішенню цього питання сприяє вивчення міжнародного досвіду. Особливої уваги заслуговує дослідження системи вищої педагогічної освіти Норвегії, як країни з найвищим у світі рівнем життя, найбільш високим показником індексу людського розвитку (ІЛР), одним із критеріїв якого є рівень освіти. Дослідження норвезького досвіду з метою його адаптації та впровадження в системі освіти України є одним з актуальних питань сьогодення.

Спираючись на аналіз наукової літератури з порівняльної педагогіки (І. Луговська, М. Родіонов, Л. Рябов, А. Сбруєва, І. Сташевська та ін.) розглянуто методи порівняльно-педагогічних досліджень. Встановлено, що сучасні науковці виокремлюють загальні та специфічні методи порівняльної педагогіки [2, 3, 4, 5, 6]. Так, М. Родіонов розглядає порівняльний, історичний, описовий, соціологічний та статистичний методи [3, с. 376-377]. У дослідженнях І. Сташевської запропоновано складно-структуровану класифікацію на основі наступних критеріїв: етапи дослідження (діагностичний, описово-аналітичний, інтерпретаційно-узагальнюючий), рівні наукового пізнання (теоретичний та емпіричний) й рівень методологічного аналізу. До загально-наукових методів теоретичного пізнання дослідниця відносить проблематизацію, теоретичний аналіз і синтез, індукцію та дедукцію,

абстрагування і конкретизацію, аналогію, узагальнення, систематизацію, класифікацію. Конкретно-наукові методи, на думку вченої, поєднують: на діагностичному етапі - джерелознавчий аналіз, історіографічний аналіз, систематизацію джерел; на описово-аналітичному етапі - монографічний метод та опис фактологічного матеріалу; на інтерпретаційно-узагальнюючому - порівняльно-педагогічний аналіз, порівняльно-історичний аналіз, конструктивно-генетичний аналіз, ретроспективний аналіз, причинно-наслідковий аналіз, системно-структурний аналіз, хронологічний метод, метод періодизації, дискурс-аналіз, прогнозування.

Серед методів емпіричного пізнання порівняльної педагогіки дослідниця розглядає: складання бібліографічного списку, анотування, реферування, цитування, конспектування, метод експертних оцінок, контент-аналіз, методи вивчення педагогічного досвіду (вивчення нормативних документів, літературних джерел, статистичних документів, педагогічної документації; спостереження – звичайне та включене; опитування: письмове – анкетування та усне – інтерв'ю, тестування; бесіда). В свою чергу до методів математичної статистики І. Сташевська позначає наступні методи: реєстрація, ранжирування, шкалювання, порівняння та соціометричний метод [6, с. 161-162].

Важливими методами дослідження питання підготовки майбутніх вчителів Норвегії до взаємодії з сім'єю є вивчення нормативних документів та проведення контент-аналізу навчальних програм та планів, педагогічної документації та навчально-методичної літератури. Значну роль має вивчення сучасних наукових праць норвезьких дослідників у монографічних дослідженнях, матеріалах конференцій та збірках наукових праць, у публікаціях періодичних видань тощо та проведення

Окремої уваги заслуговують бесіди та усне інтерв'ю з норвезькими науковцями та викладачами через мережу інтернет (засобами zoom та skype) та зіставлення отриманих матеріалів з інформацією з нормативних та літературних джерел, що допомагає уточнити теоретичні знання та практичну значущість предмету дослідження, визначити проблемні зони та можливі ускладнення.

Проведення бінарного аналізу отриманих результатів дозволяє здійснити глибоке та докладне зіставлення досліджуваного феномену в освітніх системах України та Норвегії, визначити спільні риси та відмінності. Для зіставлення обрано цілі, завдання, методи та форми підготовки майбутніх вчителів до роботи з сім'єю в обох країнах. Наступним кроком дослідження є формування рекомендацій та розробка програми підготовки майбутніх вчителів до надання фасилітативної педагогічної підтримки сім'ї в Україні.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи: Рішення колегії МОН України від 27.10.2016 №10.: офіц. текст. [Електронний ресурс] Київ, 2016. 40 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Луговская И. Р. Параметрический подход к анализу систем школьного образования разных стран : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Санкт-Петербург, 2004. 393 с.

3. Родионов М. Л. Сравнительная педагогика. Российская педагогическая энциклопедия : в 2 т. / гл. ред. В. В. Давыдов. М. : Большая российская энциклопедия, 1999. Т. 2. 672 с.

4. Рябов Л. П. Сравнительно-педагогический анализ систем высшего профессионального образования развитых стран : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.01. М. 1998. 49 с.

5. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : [навч. посіб.]. Суми :СДПУ ім. А. С. Макаренка, 1999. 301 с.

6. Сташевська І. О. Методологічні основи порівняльної музичної педагогіки. Наукові студії кафедри теорії, історії музики та інструментальної підготовки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Зб. наук. праць. 2012. Луганськ. С. 8–29.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО ВИБОРУ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

О.О Харченко

здобувач другого рівня вищої освіти

Шан Лі

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Питання вибору розкрито в філософській психологічній та педагогічній літературі, науковій літературі. Певні підходи до розкриття сутності вибору як філософської категорії з позиції абсолютного детермінізму знаходимо (Г. Гегель, Г. Плеханов, Б. Спіноза), активного суб'єктивізму (С. К'єркегор, Ж-П Сартр, Г. Сковорода), суб'єктивізму (М. Бердяєв, Ф. Шеллінг, А. Шопенгауер, Р. Штайнер). Аналіз різних підходів до проблеми вибору в філософії дозволяє зробити висновок, що вибір - це акт вільної волі, її практична реалізація. Потреби, інтереси, цілі, мотиви, які складають вольову сферу особистості, детермінуються зовнішніми обставинами.

Взаємозв'язок вибору методів навчання з проблемою формування професійно-педагогічних умінь фахової підготовки майбутнього вчителя розглянуто (Ю. Бабанський, Н. Білокур, Л. Герасименко, П. Гусак, І. Колеснікова, Н. Кузьміна, І. Лернер, О. Мороз, М. Скаткін, В. Сластьонін, А. Хуторський, О. Щербаков та ін.). Основи професійної підготовки вчителя музичного мистецтва (А. Болгарський, М. Букач, С. Горбенко, Н. Гузій, О. Олексюк, Г. Падалка, Г. Побережна, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Смирнова, та ін.), методологічний аспект підготовки вчителя музичного мистецтва (Е. Абдуллін), праці, присвячені вирішенню проблеми використання методів музичного виховання майбутнім вчителем музичного мистецтва (О. Апраксіна, Л. Арчажнікова, Р. Джердімалієва, Л. Матвєєва, І. Немикіна, Л. Школяр, В. Яконюк та ін.).

Вибір методів навчання є спеціально організована професійна діяльність, що складається з комплексу процедур на визначення переваг однієї з альтернатив у змісті навчального матеріалу. Спрямування на вибір оптимального методу навчання визначається як певні активні інтелектуальні і вольові дії особистості, що спрямовують на адекватність опанування змісту освіти виучуваного загальними та методичними прийомами, практичними діями та розумовими операціями. Дослідження науковців Л. Арчажнікової, А. Кузьмінського та інш. щодо змістовних характеристик формування уміння вибору методів музичного навчання для майбутніх вчителів музичного мистецтва розкривається з позиції створення конструкцій уроків: складання плану-конспекту, добору музичних творів, використання найбільш продуктивних методів навчання музики учнів під час викладання предмету «Музичне мистецтво» в сучасній школі. Серед особливостей підготовки майбутнього вчителя музики в умовах магістратури за кваліфікацією (вчитель музичного мистецтва та методики його викладання) отримує навички конструктивної діяльності в процесі опанування предметів професійно орієнтованих дисциплін. Уміння вибору методів навчання є інтегрованим умінням, основним для формування методичної компетентності магістрів музичних фахів. Ця компетентність характеризує студента як обізнаного здобувача, що виконує професійно-орієнтовані завдання, володіючи різними методиками та інноваційними технологіями самовдосконалення.

Серед педагогічних умов, що позитивно впливають на підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва до вибору методів навчання (магістерський рівень) дослідники визначають: 1. Стимулювання позитивної мотивації до вибору методів навчання в змісті музичної освіти. 2. Виконання завдань професійно-орієнтованого спрямування[1].

Серед ефективних методів, що використовувались під час виконання вправ професійно-орієнтованого спрямування: методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: методи стимулювання інтересу до навчання навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни, успіху, створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), емоційний вплив викладача, заохочення навчальної діяльності), метод художнього узагальнення, метод конструювання понять, метод створення нового, метод проблемного викладення, частково-пошуковий метод.

Рівень сформованості уміння вибору методів навчання в практичній діяльності перевіряється за допомогою двох груп критеріїв. До першої групи критеріїв для проведення аналізу формування уміння вибору методів музичного виховання в умовах студентської аудиторії визначається: вимір ступеню інформованості методами музичного виховання (за Т. Борисенко) та вимір ступеню практичної навченості. Друга група критеріїв виявляє рівень обізнаності методами музичного навчання учнями ЗОШ на уроках музичного мистецтва в процесі проходження студентами педагогічної практики: розуміння студентами емоційного відгуку школярів на музику (використання методів музичного навчання на основі сприймання творів) та аналіз практичної

діяльності учнів (опанування школярами змісту навчальної програми з музичного мистецтва).

Отже, базою для реалізації ефективних позитивних умов професійної підготовки магістрів мистецьких фахів до вибору методів навчання є блок дисциплін професійно орієнтованого циклу: «методика викладання дисциплін кваліфікації», «практикум за кваліфікацією», «педагогічна практика» та інші.

Список використаних джерел

1. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: монографія /За заг. ред. І.А. Зязюна. Київ: Наукова думка, 2003. 262 с.

2. Larisa Bezemchuk, Volodymyr Fomin The formation of future music art teacher`s methodological competence in the process of pedagogical competence in the process of pedagogical practice. *Professional Art Education*. Kharkiv, Vol. 1 No. 1 (2020): p.43-49.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ВИМОВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ

О. А. Чухно

кандидат педагогічних наук

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

А. В. Латшєва

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Рівень мовної підготовки вступників до ЗВО за спеціальністю 014.021 Середня освіта (Мова і література (англійська)) може значно відрізнятись в залежності від їхнього особистого досвіду у вивченні англійської мови (АМ) й умов навчання іноземної мови в школі. Тому нерідко на першому курсі в одній академічній групі можуть одночасно навчатися студенти, рівень володіння АМ яких варіюється від А2 до В2 згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. Ця розбіжність ускладнює процес формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів й обумовлює необхідність укладання й використання таких прийомів навчання, які б надавали викладачам можливість залучати всіх студентів однієї групи до активної розумової діяльності на занятті й сформувати на кінець четвертого курсу достатній рівень володіння загальними й фаховими компетентностями відповідно до Освітньої програми.

Проблема навчання в умовах змішаної групи привертає увагу таких науковців, як Н. Гесс [2], Е. Дадлі й Е.Осват [1], К. А. Томлінсон [3] та ін. Е. Дадлі й Е.Осват надають практичні поради для підвищення ефективності роботи з групами студентів, рівень підготовки яких значно відрізняється, а також пропонує способи оцінювання їхніх досягнень й підтримки зворотного зв'язку з урахуванням психологічно-емоційного аспекту навчання [1]. Н. Гесс

наводить приклади вправ, які сприяють встановленню позитивної атмосфери на занятті, підвищенню мотивації студентів, активізації їхньої розумової діяльності, підтримці інтересу до навчання, ефективній роботі в групі, індивідуалізації й персоналізації навчання, підвищенню відповідальності студентів і розвитку їхньої здатності до автономного навчання [2]. К. А. Томлінсон розглядає роль учителя в різнорівневих групах учнів, обґрунтовує необхідність диференціації вправ і завдань, пропонує управлінські стратегії роботи з учнями з різним рівнем підготовки в межах однієї групи [3].

Результати означених досліджень окреслюють загальні принципи, методи й прийоми, що можна використовувати під час роботи з різнорівневими групами будь-якої категорії студентів. Утім, на нашу думку, підготовка майбутніх учителів АМ в умовах змішаних груп має свої особливості з огляду на необхідність професійної орієнтації процесу навчання. Зважаючи на те, що одним із основних завдань навчання майбутніх учителів АМ є формування їхньої професійної фонетичної компетентності, метою нашої розвідки є визначення шляхів реалізації принципів навчання студентів педагогічних ЗВО англійської вимови в умовах змішаної групи.

Під час навчання студентів із різним рівнем підготовки Н. Гесс пропонує дотримуватися принципів варіативності, індивідуалізації, персоналізації [2, с. 8-12]. Принцип варіативності передбачає диференціацію складності вправ і завдань, а також використання різних режимів роботи (фронтальну, групову, парну й індивідуальну). В умовах навчання майбутніх учителів англійської вимови під час виконання рецептивних вправ на ідентифікацію певного звука/звуків на слух викладач може попросити студента з високим рівнем фонетичної компетентності прочитати вголос слова/речення/текст, у той час як інші студенти групи виконують дії на впізнавання фонетичних одиниць (підкреслюють у тексті/піднімають руку або плескають в долоні, коли чують певний звук/рахують, скільки разів вони почули певний звук у реченні). Під час виконання репродуктивних вправ студенти з нижчим рівнем володіння АМ можуть отримати завдання прочитати вголос слова/речення/текст. При цьому студенти, які демонструють вищий рівень, повинні почути й виправити вимовні помилки, таким чином оволодіваючи професійними фонетичними вміннями. Обидві вправи можуть виконуватися в режимі фронтальної, групової й парної роботи, проте групова й парна робота знижує дію афективних факторів для студентів, які соромляться бути в центрі уваги. Більш того, парна й групова робота створюють сприятливі умови для формування інших професійних умінь, наприклад, вміння пояснювати артикуляцію звука й надавати приклад коректної вимови, коли один студент в парі/групі виконує роль викладача.

Принцип індивідуалізації під час навчання майбутніх учителів англійської вимови може бути реалізований шляхом надання студентам із невисоким рівнем володіння фонетичною компетентністю більше часу для підготовки відповіді, а також можливості багаторазового сприйняття на слух зразка фонетичного оформлення мовлення.

Принцип персоналізації навчання рекомендуємо реалізовувати шляхом виконання завдань на аналіз процесу власного оволодіння іншомовною

вимовою, визначення типових фонетичних помилок у своєму мовленні й обміну в межах групи досвідом використання навчальних стратегій для уникнення або подолання труднощів в оволодінні фонетичною компетентністю.

Використання запропонованих нами шляхів реалізації принципів навчання може, на нашу думку, підвищити ефективність формування фонетичних навичок і вмій майбутніх учителів, а також сприятиме поступовому наближенню рівня фонетичної компетентності всіх студентів групи, незалежно від їхньої мовної підготовки, до вимог Освітньої програми.

Список використаних джерел

1. Dudley, E., Osváth, E. *Mixed-Ability Teaching*. Oxford: Oxford University Press, 2017. 112 p.
2. Hess, N. *Teaching Large Multilevel Classes*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 197 p.
3. Tomlinson, C. A. *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms*. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and curriculum development, 2001. 117 p.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

А.М. Шумєєва

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Останнім часом ми є свідками інтенсивного впровадження в педагогічну галузь реформ, мета яких – формування компетентностей учнів та підвищення їх рівня зацікавленості до пізнання себе і світу навколо. Суттєвого переосмислення зазнає літературний напрямок: акцентується увага на читацькій компетентності, яка виявляється не лише в технічній складовій навички читання, а й у розумінні текстів різних тем і жанрів, умінні давати особистісну оцінку прочитаному.

Результати моніторингових досліджень рівня навчальних досягнень учнів 2- х і 3- х класів з читання, проведених МОН України, показали, що кожний четвертий учень не володіє основними читацькими вміннями, такими як: техніка читання, читацька культура, читацький кругозір, читацький інтерес та самостійність [3]. Проведене нами дослідження в закладі загальної середньої освіти показує, що тільки третина опитуваних мають достатній рівень читацького кругозору і дуже мала частка тих, хто може самостійно обирати і з задоволенням прочитати книгу.

Отже, в освітньому середовищі наявна криза «нечитання». Діти не тільки перестали читати, у них майже не розвинений або відсутній інтерес до цього виду занять. Таке формальне читання, втрачає сенс, а, отже, і ефективність. За

допомогою книги здобувають знання, інформацію, але не читають. Особливо, якщо вважати читанням емоції та творчість, що збагачують особистість.

Сьогодні значні очікування щодо розвитку читацької компетентності покладають на міжпредметну інтеграцію, на що звертають увагу програмні документи НУШ. Однак у практиці роботи школи вона представлена досить обмежено: поки ще не знайдено оптимального балансу між предметами, який дозволить сформувати необхідні компетентності, зокрема читацькі, не шкодячи розвиткові дитини. Це може бути пояснено відсутністю достатньої методичної підготовки вчителів з цього питання [4, с. 16-18].

Враховуючи основні педагогічні стратегії, нами було вирішено розглянути шляхи реалізації формування в учнів пізнавальних потреб на уроках літературного читання. У своєму дослідженні ми зосередили увагу на інтеграції літературного читання і музичного мистецтва.

У педагогічній літературі проблема інтегративних зв'язків предметів мовно-літературного циклу та музики у формуванні читацької компетентності учнів поки не знайшла всебічного висвітлення. Більшість учених (Б. Яворський, В. Фоменко, Д. Кабалевський, Є. Назайкінський, Л. Кондратова, М. Масол, Ю. Юцевич та ін.) досліджували лише окремі складові цієї проблеми.

Аналіз науково-методичних джерел, дозволив з'ясувати, що міжпредметна інтеграція літературного читання з музичним мистецтвом має значні дидактичні можливості: вона створює сприятливі умови для виховання емоційної культури молодших школярів, виразності читання і уваги до співрозмовника [2, с. 42]. У музиці більше емоційних відтінків, ніж у поєднанні слів. Так зване, «мовне інструментування» можна підкріпити музичним і таким чином підсилити емоційне сприйняття та розуміння твору учнями. Внаслідок, в учнів з'явиться інтерес до навчання.

Однак підготовка та реалізація інтегрованих уроків може супроводжуватися певними складнощами: правильно зіставити матеріал навчальних програм з предметами для виявлення можливих варіантів побудови інтегрованих уроків, методично грамотно «сконструювати» заняття, обрати оптимальне навантаження та дидактичний матеріал на урок.

Під час дослідження був дібраний навчальний матеріал для створення програми інтегрованого курсу «Літературне читання та музика», розроблені конспекти інтегрованих уроків, спрямованих на читацький розвиток молодших школярів. Дидактичним матеріалом було обрано створений нами посібник із віршами видатних письменників різних століть, які стали піснями з аудіододатком. Апробація розроблених інтегрованих уроків підтвердила їх позитивний вплив на читацький розвиток школярів. Матеріал уроків проведених у такій формі, учні надовго запам'ятовували. Такий ефект підсилювався тим, що «музика сприяє зниженню втомлюваності організму дитини, підбадьорює, підвищує працездатність та активізує розумову діяльність» [1, с. 27].

Таким чином, інтеграція музики та літературного читання активізуватиме мислення та мовленнєві здібності учнів, сприятиме процесу становлення особистості та формуватиме естетичні почуття, а головне це може стати одним

з найперспективніших шляхів розвитку читацької компетентності учнів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Гаркавенко Л. Музика – джерело емоцій та почуттів. *Мистецтво та освіта*. 2003. № 4. С. 26-28
2. Дорошенко Т.В. Воспитание эмоциональной культуры младших школьников средствами интегрированного изучения предметов языково-литературного цикла и музыки. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка* (за ред. П.Ю. Саух). 2005. № 21. 228 с.
3. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Ч. III. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с.
4. Моніторинг НУШ. Результати та рекомендації. Перший етап, період 2019–2020 рр. : проект / Моніторинг впровадження реформи «Нова українська школа». ГО «Центр підтримки освітніх реформ» URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/2021/Monitorynh/Monitorynh_vprovadzheniya_reformy_NUSH_rezultaty_ta_rekomendatsiyi_26_02.pdf (дата звернення: 26.02.2021). 45 с.

НОВАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЯ: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

І. Г. Яловега

кандидат технічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Харків

Підготовка майбутніх фахівців до інноваційної діяльності є на сьогодні одним з найважливіших завдань освіти. Умови стрімкого розвитку технологій не залишають часу на роздуми, кожна сучасна людина має бути завжди відкритою до нововведень, розвивати творче мислення, вміти оцінювати, впроваджувати та поширювати новації в своїй професійній діяльності. Підтримка інноваційної діяльності на державному рівні затверджена Урядом у 2019 році в «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [7]. У даному документі чітко визначені головні проблеми інноваційної системи України, серед яких, на жаль, і низький рівень зацікавленості закладів вищої освіти у впровадженні інноваційної діяльності, і недостатня обізнаність науковців [7]. В стратегії зазначено, що завданнями Міністерства освіти і науки України є підвищення інноваційної культури громадян, забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері інноваційної діяльності [7].

Визначення основних термінів інноватики ще й досі викликає багато сперечань серед науковців. В україномовних джерелах прийнято вживати терміни «новація», «нововведення» та «інновація», але часто спостерігається

суттєва розбіжність у їх використанні, особливо у різних галузях [8]. Окрім цього слід зауважити, що в англomовних наукових джерелах зовсім інший підхід до терміносистеми інноватики – терміни, відповідні до українських «новація» та «нововведення», не використовуються, обмежуються лише єдиним – «інновація», що часто приводить до громіздкого та неоднозначного визначення відповідного поняття. Точне визначення понять «новація», «нововведення» та «інновація», їх відмінностей у смисловому навантаженні є вкрай важливою та актуальною задачею інноватики.

Питання визначення головних понять інноватики досліджуються багатьма вченими з різних галузей наук – економіки, філософії, культурології, філології, педагогіки та інших [1, 2, 4, 5]. Міждисциплінарну проблему точного формулювання означень досліджують з різних сторін, одна з яких це етимологія походження відповідних слів. Особливу цікавість представляє пара «новація» і «інновація», які за етимологічними та тлумачними словниками часто подаються синонімами, наслідком чого стає плутанина при використанні цих двох слів у якості термінів [3]. «Новація» (від лат. «novationem», називний «novation»), що означає створення чогось нового, оновлення, іменник від форми дієслова минулого часу «novare» – створити нове, оновити, освіжити, від прикметника «novus» – новий) та «інновація» (від лат. «inventionem», називний «invention», іменник від форми дієслова минулого часу «invenire» зі значенням винайти, наштотхнутися на, відкрити, виявити, знайти при залученні префіксу «in-» до дієслова «venire» – прийти) запозичені із західноєвропейських мов і є паронімами, вони мають спільне походження лише з єдиною відмінністю – залучення латинської приставки «in-» [3]. І саме смислове навантаження латинської приставки «in-» (або «il-», «im-», «ig-» в залежності від наступної букви в слові) надає пояснення відмінності між «новацією» та «інновацією»: в слові «innovation» вона має значення дії, направленої всередину чого-небудь, або знаходження в чому-небудь [6]. Смислова відмінність між «новацією» та «інновацією» добре роз'яснюється на подібних парах слів, наприклад, «flamma – **in**flammatio» (укр. «полум'я – запалення»), «pulsus – **im**pulsus» (укр. «пульс (поштовх) – імпульс (спонукання)» – в кожній з них первинне слово означає якусь можливу дію, а слово, складене із додаванням приставки «in-» або «im-», означає ту ж саму дію, але прикладену до якого-небудь об'єкту [6, 8]. За аналогією смислова відмінність між «новацією» та «інновацією» (обидва є віддієслівними іменниками), може бути визначена наступним чином: якщо розуміти «новацію» як деяку потенціальну дію – можливе оновлення якогось об'єкту, то «інновація» – це дія направлена на якийсь об'єкт, тобто оновлення вже певного об'єкту, отже слово «інновація» має використовуватись з об'єктом впливу, наприклад, інновація в освіті [8].

Етимологічний аналіз слів, які наразі використовуються у якості термінів інноватики, є лише першим кроком у вирішенні питання точного формулювання означень відповідних понять, але без нього неможливе повне розуміння їх смислового навантаження. Підготовка майбутніх фахівців до інноваційної діяльності та підвищення інноваційної культури громадян вимагає побудови чіткої терміносистеми інноватики і формування загального для різних

галузей понятійного апарату, бо робота в сфері інновацій потребує обов'язкове вміння виокремлювати поняття та категорії.

Список використаних джерел

1. Barnett H. *Innovation: The Basis of Cultural Change*. New York, 1963. 462 p.
2. Berkun S. *The Myths of Innovation*. Publ. by O'Reilly Media, 2010. 248 p.
3. *Етимологічний словник української мови: У 7 т. / За ред.: О. С. Мельничук*. К.: Наукова думка, 1983.
4. Мертон Р. *Социальная теория и социальная структура*. АСТ, 2006. 868 с.
5. Огурцов А., Платонов В. *Образы образования. Западная философия образования. XX век*. СПб.: РХГИ, 2004. 520 с.
6. Петрученко О. *Латинско-русский словарь*. Москва, 1914. 810 с.
7. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (Дата звернення 12.04.2021).
8. Яловега І. Г., Зуб С. С. Новація, нововведення, інновація – семантика базових понять інноватики. *Фізико-математична освіта*. 2021. Випуск 2(28). С. 89-98.

СЕКЦІЯ 3 Виховні практики у просторі сучасної освіти: парадигмальні зрушення та практичний досвід

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Є.О. Андрющенко

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Н.К. Рудічева

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової та професійної
освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

На сучасному етапі розвитку українського суспільства пріоритетним напрямом в національній системі освіти є особистісний розвиток, який пов'язаний із розкриттям творчого потенціалу і розвитком творчих здібностей. Творчий розвиток учнів початкових класів, актуалізація закладених у них природою здібностей і задатків сприяють умінню самоорганізовуватися, виявляти творчу активність, ініціативність, оригінальність у різнобічній діяльності. Саме на цьому наголошено у Концепції Нової української школи. Творчість дітей

необхідно розвивати в процесі всього навчання в початковій школі, зокрема через образотворче мистецтва.

Значний внесок у дослідження проблеми творчих здібностей та виявлення передумов їх розвитку у дітей зробили ряд вітчизняних (Г. Костюк, М.Лещенко, Л. Масол, В. Неволод, О. Рассказова, С. Рубінштейн, Б. Теплов, В. Чудновський, В. Ульянова та інші) та зарубіжних вчених (Айзенк, Біне, Векслер, Кеттел, Рамен, Спірмен, Герстоун).

Творчість – це діяльність, що породжує щось якісно нове і відмінне неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю. Творча самореалізація в широкому розумінні становить основну рису, невід’ємну характеристику психічно здорової людини. Молодший шкільний вік – сенситивний період для розвитку творчих здібностей, які закладені і існують в кожній дитині.

Під здібностями розуміємо індивідуально-психічні властивості особистості, що виявляються в її цілеспрямованій діяльності і зумовлюють її успіх. Виявляючись у діяльності, вони водночас у ній розвиваються, перетворюючись на стійку особистісну властивість, здатність людини успішно, продуктивно діяти в конкретній сфері [3, с. 702-705].

Творчі здібності молодших школярів розглядаємо як сукупність властивостей і якостей особистості, які дозволяють здійснювати пошук, використовуючи при цьому нестандартні засоби, поштовх до розв’язання інтелектуальної проблеми з установкою на відкриття нового, невідомого для себе. До того ж, здібності до творчості – універсальні здібності особистості. Бо здобуті здібності в одному виді творчої діяльності можуть удосконалюватись в подальшому в іншій [2, с. 91].

Розвитку творчих здібностей сприяє як змістове наповнення всіх навчальних предметів початкової школи, так і позакласна й позашкільна робота. Більш детально розглянемо розвиток творчих здібностей на уроці «Мистецтво», де учні знайомляться із музичним і образотворчим мистецтвом.

Образотворче мистецтво сприяє розвитку духовного світу дитини, формуванню марально-естетичних якостей її характеру, духовних потреб, творчих здібностей; покликане виражати почуття і думки людини, ставлення автора до зображуваного світу. Малюнок – вірний шлях до глибин душі дитини, єдина можливість побачити, як мислить молодший школяр.

Для підвищення захопленості уроком та образотворчим мистецтвом у цілому учителю початкових класів доцільно використовувати нетрадиційні техніки малювання. О. Джафарова виділяє специфічні характеристики нетрадиційних технік малювання, серед яких: простота матеріалів, що використовуються в роботі; доступність прийомів роботи з художніми матеріалами; можливість творити без специфічних художніх інструментів; легкість засвоєння технік [1, с. 39]. Н. Чен виділяє два види техніки: друкування та всі інші способи зображування [4].

Найбільш поширеними техніками нетрадиційного малювання, які захоплюються молодших школярів, є монотипія, графографія, кляксографія, нитконграфія тощо. Під час використання технік, які потребують

«домалювання» – фарбами або олівцями – учні набувають можливість проявити фантазію і кмітливість у створенні «образу», розвинути уяву і оригінальність мислення, здатність поєднувати елементи різних предметів або різні якості предметів або явищ в один образ, здатність генерувати ідеї.

Посилити емоційне забарвлення під час виконання роботи нетрадиційними техніками малювання може доречно підібраний музичний супровід.

Таким чином, на уроках «Мистецтво» учнів не тільки вчать «творити відомими художніми засобами і способами», а створювати образ за власним баченням, виражати почуття. Це сприяє розвитку фантазії та уяви, вмінню створювати щось нове, що у подальшому сприятиме розвитку творчого потенціалу молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Джафарова О. Нетрадиційні художні техніки у творчому самовираженні молодших школярів. Мистецтво та освіта. 2012. №3. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mtao_2012_3_8 (дата звернення: 27.04.2021)
2. Кудак Т.О. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у групі подовженого дня. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 4. С. 90–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2014_3_18 (дата звернення: 26.04.2021)
3. Рубинштейн, С. Л. Основы общей психологии. Питер, 2002. 720 с. URL: http://yanko.lib.ru/books/psycho/rubinshteyn=osnovu_obzhey_psc.pdf (дата звернення: 27.04.2021)
4. Чен Н. В. Нетрадиційні техніки зображення. Харків : Скорпіон, 2007. 48 с.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ КАРЛА ОРФА НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

А.І. Голованова

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Карл Орф – німецький композитор, педагог, музикознавець, який розробив систему ритмічного виховання дітей, що заснована на інтеграції музики, руху й мови. Карл Орф, створюючи свою музично-педагогічну концепцію «елементарного музикування», адресував її, перш за все, педагогам, що працюють з дітьми у сфері музичного виховання. Основна мета системи полягає у тому, щоб закласти міцний фундамент музичальності дитини, розвинути ритмічне відчуття та музичний слух і допомогти дітям емоційно переживати й розуміти музику, вільно в ній орієнтуватися і творити.

К. Орф створив методичний навчальний посібник «Шульверк» (школа дії), в якому втілені його педагогічні принципи. Основою «Шульверку» є залучення всіх дітей до музики, незалежно від їх здібностей. Педагог пропонує

дітям не тільки слухати та відтворювати написану музику, але, в першу чергу, створювати і виконувати свою – дитячу елементарну музику.

Основними принципами педагогіки Орфа є:

- принцип креативності (педагог пропонує дітям скласти мелодію, придумати простий ритм, підібрати риму);
- принцип варіативності (внесення нових цікавих елементів під час розучування пісні або танцю);
- принцип комунікації.

Проводячи заняття за методикою Карла Орфа, необхідно ставити наступні завдання:

- поєднувати креативний та імітаційний методи, які визначаються метою кожного заняття;
- розвивати відчуття ритму, слуху, тактильні навички;
- розвивати у дітей комунікативні навички;
- розвивати відповідальність, уміння брати ініціативу на себе;
- розвивати уміння слухати один одного і себе не тільки під час музикування;
- розвивати здатності радіти успіху іншого, допомагати іншому;
- розвивати музичність дітей, їх емоційний світ, сприйняття музики;
- засвоювати навички гри на інструментах дитячого оркестру;
- виконувати пісні, розспівки, мелодії на основі заданого тексту;
- формувати навички гри в ансамблі (музикування), співу в хорі.

Система К. Орфа створює передумови для розвитку та виховання в різноманітній музичній діяльності дитини. Сюди відносяться всі форми музикування, починаючи з простих зразків європейської класики, хорового співу, виконань танцювальної музики і до музикування в джазових ансамблях і поп-групах. Сюди ж відноситься слухання музики, основою якої є ладотональність. «Шульверк» також надає основу для розуміння музики позаєвропейської традиції: африканської, східної, латиноамериканської.

В наш час все більше і більше в українській педагогіці розвивається та застосовується музична система К. Орфа. Його педагогічні принципи відкрили реальний шлях до вирішення таких сучасних проблем музичної педагогіки, як виховання інтересу до музики, формування активної творчої діяльності на уроках мистецтва, виховання навичок музикування, імпровізування, вміння виявляти індивідуальність, здатність до самовираження, розвиток уяви, фантазії, визначення основи музичного виховання, його мети і завдань досягнення цілісності уроку. Вони покладені в основу методичної системи сучасної української школи, здатної практично забезпечити розкриття загальнолюдських цінностей у музиці й на цій основі сформувати духовну сферу особистості.

Ми вважаємо, що музична освіта повинна бути сповненою позитивних емоцій та радості, а не бути сухою та академічною. Комплексне навчання музиці надає дітям великих можливостей для розвитку творчих здібностей. Адже Карл Орф вважав, що найголовніше на уроці – це атмосфера заняття, їхня зацікавленість діяльністю на уроці.

На нашу думку, для сучасної української школи, для уроків «Мистецтва» найбільш актуальними є такі принципи методики Карла Орфа:

1. Принцип імпровізації. Він є дуже ефективним методом музичного розвитку тому, що виконуючи вправи на імпровізацію діти навчаються бути не пасивними слухачами музики, а її творцями, активними діячами. Діти розвивають у собі такі якості, як музикальність, креативність, фантазія, увага, розуміння характеру музики, настрою, створення різних музичних образів, уміння емоційно відображати музику у своїх рухах, танцях, піснях, грі на музичних інструментах, що сприяє розвитку уваги, володіння собою, самовдосконалення.

2. Принцип варіативності. Мовленнєві ігри та поспівки-вітання. Музичні заняття доречно починати з мовленнєвих ігор, поспівок, пісеньок-потішок, які діти супроводжують елементарними рухами. Ми вважаємо, що виконання під музику нескладних рухів, за допомогою яких діти обігрують спів, сприяють розвитку почуття ритму, рухової та зорової пам'яті, уваги. Такі прийоми дають змогу малюкам запам'ятати поспівки набагато швидше, ніж під час звичайного співу, тому що вони прості та цікаві дітям. Для кожної вікової групи підібрані поспівки-вітання та відповідні рухи для їх супроводу. Такі вітання створюють у дітей веселий піднесений настрій.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава : Полтавський вісник, 1994. 191 с.
2. Вишневський О.І. Сучасне українське виховання: *Педагогічні нариси*. Львів, 1996. С. 45-56.
3. Леонтьева О.Т. Карл Орф. М.: Музыка, 1984. 334 с.

ПОНЯТТЯ «ІНТЕГРАЦІЯ» В СИСТЕМІ ОСВІТИ КНР

Ван Янься

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

У китайській мові слово «інтегрований» позначає об'єднання різних культур на основі позитивної моральної концепції. Щоб культури стали інтегрованими, вони повинні знати, розуміти та поважати одна одну. Шкільна система повинна навчити дітей розуміти та цінувати інші культури, а вчителі стають перекладачами культурних відмінностей. Тому інтеграція не вимагає від сторін відмови від власних особливостей і не зосереджується на їх розбіжностях.

З огляду на це концепція інтегрованої освіти робить акцент на методах, які розглядають учня як цілісну людину. Кожна частина особистості (розум, тіло, емоції та дух) повинні розвиватися одночасно й інтегруватися в цілісну людину. Окрім того, інтегрована освіта передбачає не лише навчання, але й

формування якостей і культури учня.

Сучасне глобальне суспільство потребує нової освітньої системи, заснованої на концепції інтегрованої освіти. Інтегрована освіта об'єднує різні частини людини для створення цілісної особистості, об'єднує різні культури для створення культури з глобальним поглядом, сприяє розвитку творчих здібностей учнів, аби вони могли перетворити свої знання на справжню мудрість. Важливими аспектами такої інтегрованої освіти є [1]:

- розвиток творчості особистості та її інтересу до процесу пізнання; підтримка творчої ініціативи, розвиток творчого потенціалу;
- забезпечення усебічного дослідження світу навколо;
- естетичне оцінювання учнів, що пробуджує їхню мотивацію до навчання, працелюбність, інтелектуальні здібності;
- формування почуттів та емоцій особистості, її внутрішньої краси і культури тощо.

М. Fan [1] зауважує, що тільки об'єднавши знання, волю та емоції, можна досягти мудрості. Водночас М. Fan [1] та інші вчені (F. Lau, Cr. Martin, A. A. Song, O. K. Gerald, Ma Tingting) [2; 3; 4] підкреслюють, що важливим в освітніх системах є об'єднання не лише наук, а й літератури і мистецтва. Це сприяє кращому усвідомленню учнями знань, формуванню їхнього цілісного погляду на навколишній світ, розвитку пам'яті, мислення, уваги, уміння вільно оперувати здобутою інформацією та шукати нову, а також урізноманітненню та поживленню освітнього процесу. Окрім того, інтеграція в освіті допомагає краще зрозуміти менталітет, погляди, цінності, ідеали різних народів та сприяє гармонійній інтеграції різних культур світу, формуванню єдиного культурного простору.

Отже, китайські освітяни підкреслюють значущість інтеграції в освіті. Тісні та яскраві зв'язки виникають між мистецтвом і соціальними науками, мовою і математикою. Інтеграція в освіті сприяє зникненню регіональних і культурних відмінностей між людьми, формуванню наукового світогляду учнів, їхньої культури стосунків, соціалізації, кращому усвідомленню вивченого матеріалу тощо.

Список використаних джерел

1. Fan, M. (2004). The idea of integrated education: From the point of view of Whitehead's philosophy of education. Forum for Integrated Education and Educational Reform sponsored by the Council for Global Integrative Education, Santa Cruz, CA, October 28-30. URL : <http://chiron.valdosta.edu/whuitt/CGIE/fan.pdf> (дата звернення: 20.01.2020).
2. Lau F. Music in China. Experiencing Music. Expressing Culture. New York : Oxford University Press, 2008. 182 p.
3. Martin Cr. G. Discovering the East of China: Chinese Music in Elementary School. URL : <https://folkways.si.edu/discovering-east-china-elementary-school/lullaby-vocal-outdoor-solo-programmatic/music/tools-for-teaching/smithsonian> (дата звернення: 08.12.2019).
4. Song A. An, Gerald O. Kulm, Tingting Ma. The Effects of a Music Composition Activity on Chinese Students' Attitudes and Beliefs towards

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ

О.В. Волошина

кандидат педагогічних наук, доцент

В.В. Блажко

здобувач другого рівня вищої освіти Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця

Сьогодні значно зросла роль сімейного виховання, що знайшло своє відображення в основних документах про освіту.

Враховуючи значущість громадських інститутів виховання, необхідно визнати, що людство не створило іншої ланки у виховній системі, яка б за силою емоційно-морального впливу на дитину могла б порівнятися з сімейним. Сімейне виховання має низку переваг, а саме: воно засноване на авторитеті батьків; воно є індивідуальним, безпосередньо впливає на дитину; любов до батьків забезпечує всю повноту почуттів дитини; сім'я як соціальна мікрогрупа передає різнобічний соціальний досвід підростаючому поколінню, є найважливішою сходинкою соціалізації особистості [1, с. 66].

Можемо стверджувати про наявність тісного зв'язку між типом особистості дитини і виховним потенціалом сім'ї. Сім'я характеризується безперервністю і тривалістю виховних відносин між людьми різного віку, життєвого досвіду, різних особистісних якостей, з різним соціальним статусом в суспільстві. Підвищення ролі сім'ї у вихованні значною мірою залежить від школи, характеру її взаємин з дітьми та їх батьками, адже багато років спільні зусилля вчителів і батьків спрямовані на створення повноцінної і гармонійно розвиненої особистості. Проте сучасна школа як соціальний інститут не може замінити сім'ю, вирішити соціально-економічні та матеріальні проблеми: школа покликана підняти виховний потенціал, авторитет сім'ї за допомогою організації продуктивних педагогічних взаємин з батьками своїх учнів.

Під впливом ідеї домінуючої ролі школи у вихованні склалася така система взаємодії школи з батьками, яка, поряд з позитивним досвідом, має і негативний, який потребує подолання застарілих уявлень у формуванні співзвучних сьогоднішньому дню традицій, відносин.

З давніх-давен школа була центром формування педагогічної культури батьків, а в широкому розумінні – суспільства в цілому, оскільки кожний член суспільства прямо або косвенно здійснює виховні функції. Педагогічна культура визначається як складова загальної культури, в якій втілено досвід виховання дітей у сім'ї, в школі тощо. Підвищення педагогічної культури в

значній мірі обумовлений змістом тих взаємин, які існують між сім'єю і школою. Набутий в процесі цих відносин досвід може бути використаний безпосередньо батьками, членами сім'ї. Одночасно відбувається формування дітей як майбутніх батьків.

Підвищення виховного потенціалу сім'ї, педагогічної культури батьків можливий за умови позитивно спрямованої взаємодії сім'ї та школи. Така взаємодія передбачає рівноправні позиції педагогів і батьків у вихованні, розвитку особистості дитини.

Кризові явища в суспільстві, соціально-економічні проблеми загострюють кризу сім'ї. З одного боку, низький рівень взаємовідносин в середині сім'ї, розпад сімей, зниження авторитету батьків, ослаблення духовних засад сім'ї, збільшення розриву між поколіннями негативно впливають на характер педагогічних стосунків. З іншого боку, відбуваються й позитивні зміни: орієнтація на виховання особистості нового типу, зростання значущості процесів самовиховання та соціалізації, індивідуалізація і диференціація освітнього процесу тощо.

Вирішення цих протиріч вимагає максимального зближення сім'ї та школи, оскільки їх об'єднує спільна мета: розвиток особистості дитини через забезпечення гармонії індивідуального і колективного.

Забезпечити таку гармонійну взаємодію індивідуального і колективного можливо за допомогою співпраці сім'ї та школи. Основними умовами її реалізації, на наш погляд, можуть бути такі:

- батьки не просто помічники педагогів, а рівноправні учасники процесу розвитку дітей: інтелектуального, морального, фізичного, психічного. Все, що безпосередньо пов'язано з дітьми, вирішується з їхнього відома і згоди, за умови підтримки і безпосередньої участі в самому процесі;
- перехід сучасної школи від домінуючих форм масової роботи з сім'єю до групових та індивідуальних форм взаємодії, організованої на діалогічних засадах ;
- здійснення диференційованого та індивідуального підходу у взаєминах з сім'ями;
- систематичне і цілеспрямоване надання різноманітної психолого-педагогічної підтримки сім'ям;
- встановлення ефективного контролю, поетапного аналізу процесу навчання і виховання дітей, забезпечення своєчасної корекції при труднощах і відхиленнях у розвитку дітей.

Список використаних джерел

1. Волошина О.В. Роль моральних відносин між учителем і учнями в навчально-виховному процесі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2014. Випуск 41. С.66-70.

АКАДЕМІЧНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

К.В. Гетьман

здобувач першого рівня вищої освіти

Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

м. Київ

Однією із актуальних проблем сучасної вищої освіти є побудова якісного освітнього процесу. При цьому вагомим ресурсом її реалізації постає академічна доброчесність, яка, з одного боку, визначає ефективність учіння студентів у вищому навчальному закладі, а з іншого, - розширює можливості викладання. Разом із тим, академічна доброчесність як інтелектуально-етична цінність, залежить від рівня вмотивованості учасників освітнього процесу. Тобто, визначальним при дотриманні принципів академічної доброчесності є мотиваційний компонент. Адекватне розуміння академічних мотивів дотримання студентами цінностей академічної доброчесності дозволить уникнути тактичних помилок та ефективно побудувати освітній процес. Все це зумовило актуальність дослідження та визначило тему даного дослідження. Ця проблема також є недостатньо дослідженою у науковому середовищі та знаходиться у стадії вивчення.

Мета даного дослідження - з'ясувати академічні мотиви здобувачів вищої освіти, які сприяють формуванню у них академічної доброчесності.

Завдання дослідження: дослідити поняття академічної мотивації; проаналізувати результати опитування «Ставлення до академічної доброчесності»; виокремити академічні мотиви, які сприяють засвоєнню актуальних освітніх компетентностей, зокрема, академічної доброчесності; виділити основні типи академічних мотивів.

Феномен академічної мотивації є значимим у психології навчання як з теоретичної, так і з методологічної точок зору. І сьогодні він є предметом дослідження у сучасній вітчизняній та зарубіжній психології. Адже академічна мотивація - це сукупність причин, які визначають різні прояви активності особистості в академічному середовищі, ставлення до обов'язку, соціальної відповідальності, академічної честі та поваги до іншої людини. Це також усвідомлення свого місця і обов'язків у загальному функціонуванні навчального закладу, дотримання академічних цінностей та норми поведінки, чесності у процесі навчання. Мотивація безпосередньо пов'язана з системою мотивів.

Академічна мотивація у контексті теорії самодетермінації Дісі-Раяна постає трьохфакторною моделлю, в якій автономність, компетентність та спорідненість представлено базовими потребами особистості [1]. Теорія констатує умови, які сприяють сприйняттю інформації, вимог поведінки та особистої автономії. Т.В.Тадеева зазначає, що мотивація включає амотивацію як ухилення від дотримання норм, зовнішні (досягнення мети й отримання винагороди) та внутрішні (пізнання, досягнення та саморозвиток) мотиви [2]. Результатом такого процесу є самодетермінація та саморегуляція, у нашому

випадку - усвідомлення та прийняття норм академічної культури. М.А.Кузнецов, К.І.Фоменко, Л.О.Жданюк стверджують, що академічна мотивація важлива, оскільки мотивовані студенти беруть участь у діяльності, яка сприяє їм у навчанні і подальших досягненнях [3]. Таким чином, академічні мотиви підсилюють внутрішню мотивацію до навчання через відчуття автономності, компетентності та спорідненості. Вони є спонуканими усвідомлення освітніх цінностей.

У рамках впровадження принципів академічної доброчесності у систему якісного освітнього процесу на початку навчального року було проведено опитування «Ставлення до академічної доброчесності». Однією з задач дослідження було виявити мотиви, які спонукають/ускладнюють дотримання студентами принципів академічної доброчесності.

За результатами опитування здобувачі вищої освіти академічну доброчесність розуміють як: етичну категорію, нормативну вимогу та взаємоповагу.

Серед основних причин порушення академічної доброчесності зазначено «прагнення отримати високі оцінки будь-яким способом», «брак часу», «невпевненість у власних силах». Одним із чинників, який ускладнює прийняття норм академічної доброчесності виділено необ'єктивне оцінювання. Таким чином, можна виділити основні групи проблем: прагнення вчитися заради отримання зовнішніх стимулів, низькі навички організації свого часу, тривожні особистісні стани.

Приклади порушень представлено через списування та користування шпаргалками, плагіат та привласненням робіт своїх одногрупників, брехню про медичні обставини та обман. Така ситуація провокує почуття взаємної недовіри учасників освітнього процесу.

Спостерігається ситуація байдужого ставлення до академічних порушень (виправдання списувань, відсутність осуду таких дій, негативне ставлення до чужих успіхів, не знання про наслідки порушень).

Виділено такі типи академічних мотивів:

- 1) ситуативний тип, де переважають зовнішні мотиви;
- 2) усвідомлений тип з перевагою внутрішньої мотивації, що визначає дотримання принципів академічної доброчесності;
- 3) конформістський тип, пов'язаний з розбіжностями між ціннісними орієнтаціями та реальною поведінкою особистості (толерування проявів недоброчесності).

Таким чином, результати досліджень дозволили з'ясувати, що, по-перше, поняття академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти є знайомим та затребуваним, по-друге, домінує ситуативний та конформістський тип академічної мотивації, по-третє, мотиви саморегуляції академічної культури представлені недостатньо.

Перспективу досліджень ми вбачаємо у вивченні умов підвищення значимості в освітньому процесі академічних мотивів у контексті автономності, компетентності та спорідненості.

Список використаних джерел

1. Райан Р.М., Десі Е.Л. Теорія самовизначення та сприяння внутрішній мотивації, соціальному розвитку та добробуту // психолог, 2000. URL: <https://doi.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0003-066X.55.1.68> (дата звернення: 26.04.2021).

2. Тадеєва Т.В. Теорія самодетермінації Дісі-Раяна і навчальна мотивація. URL: file:///C:/Users/Adm/Downloads/NZTNPU_ped_2012_3_4.pdf (дата звернення: 26.04.2021).

РОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ «СЕРЦЕ ВІДДАЮ ДІТЯМ»

А.А. Ковальчук

здобувач першого рівня вищої освіти
Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
м. Біла Церква

Актуальність роботи. В Україні настав переломний момент в освіті, Міністерство освіти заснувало НУШ- Нову українську школу, де відбулися зміни не лише в змісті освітніх програм, а й в ключових підходах до процесу навчання. Освіта в початкових школах переходить від повідомлення матеріалу – до розвитку життєвих компетентностей, від педагогіки інструктажу, впливу – до педагогіки партнерства, від одноманітного стандартизованого підходу – до дитиноцентризму, особистісно – орієнтованого підходу, індивідуального підходу [2]. Тобто ці поняття є актуальними в наш час, а саме індивідуальний підхід до учнів широко розкривається в книзі Василя Олександровича Сухомлинського «Серце віддаю дітям». Читаючи цю книгу можна відкрити для себе немало прийомів, інформації, хитринок, які можна використовувати у роботі з дітьми.

Метою тез є дослідити, на прикладі твору В.О. Сухомлинського, формування та становлення особистості дитини із використанням індивідуального підходу в освітньому середовищі початкової школи.

Сухомлинський будучи вчителем початкових класів запропонував, щоб діти пішли в школу за рік до офіційного навчання, цей рік він назвав «Школою радості». Педагог зробив це з метою, щоб взнати кожну дитину, вивчити її індивідуальні особливості інтелектуальної праці, мислення, сприймання. Василь Сухомлинський дізнався про кожну родину учня, яка в них атмосфера в сім'ї, в кого яка біда, ким працюють батьки, для того щоб до кожної дитини підійти із потрібної сторони, щоб відкрити дитячим серцям творчість, казки, радість, котрі зачерствіли від наслідків Другої світової війни. Ця частина книги є сумною, читаючи її в мене серце стискалось від того скільки горя пережили люди, в особливості діти.

Український педагог проводив заняття не в класі або в іншому приміщенні, як проводяться традиційні уроки, а на свіжому повітрі під відкритим небом: на луках, в лісі, на березі річки. І ось під час однієї

прогулянки учні знайшли жайворонка із підрізаним крилом, але не у всіх дітей відізналась жалість за бідним пташеням, в цю кількість входив хлопчик Коля. Через кілька днів дівчинка Катя принесла пораненого дятла, учні сконструювали для птахів клітку, де за ними доглядали. Так вчитель попросив Колю добувати дятлу їжу, оскільки хлопчик знав, що вони їдять, бо він полювання на цих птахів. Хлопчику подобалось, що ним захоплювалися товариші. Сухомлинський казав : «Та нехай пробудження добрих почуттів починається і з самолюбства — не біда. Нехай добра справа стане звичкою, потім вона розбудить серце». І от коли в «пташиній лікарні» загинув горобчик плакали дівчатка і хлопчики і навіть Коля засумував. Отже, стратегія Сухомлинського є вірною. Це були перші кроки до розкриття щирості, бережливого ставлення до живого і прекрасного навколишнього світу в хлопчика Колі.

«Егоїсти і самолюби якраз і виростають з тих, хто прожив дитинство без турбот про людей, хто був лише споживачем радощів», - так казав Сухомлинський, він бачив, що хлопчикам Славі і Володі це загрожує, тому він вирішив показати діткам шкільну липку, яка почала засихати[1]. Педагог зацікавив хлопчиків творчістю, що вони сконструюють штучний дощ, в учнів загорілися очі від захоплення. Після зробленої роботи Слава та Володя стали переживати як себе почуває липка під дощиком , згодом вона розправила свої гілочки і дітки неймовірно зраділи. Вчитель обережно підступав до дитячого серця, оселяючи там добро. Наступним кроком із Славком було – прививали бруньки рози до шипшини, це доставляло хлопчику щирі радість, радість праці. А із Володькою, педагог працював в іншому напрямі, він водив хлопчика на ферму доглядати за маленьким ягнятами, в процесі цього в хлопчика відкрилося любов, співчуття, жалість до тварин. Так у хлопчиків у процесі праці проявилось занепокоєння до всього їх оточуючого, залишаючи дитячий егоїзм позаду.

Педагог Василь Сухомлинський вчиняв мудро, він з початком першого класу ставив учням тільки хороші оцінки, двійки або трійки не входили в його оцінювання. Якщо хтось виконав завдання на незадовільний рівень, тому взагалі не було оцінки. Вчитель розумів, що двійка погубить мотивацію далі старатися, вчитися, добре виконувати завдання, що діти будуть боятися зробити помилку. Тому діти заробили перші свої оцінки через 4 місяці з початком першого класу, а деякі учні аж на другий рік навчання. В таких діток були проблеми із розв'язанням задач, педагог це пояснював так : «Очевидно, тим, що деякі діти ще не можуть блискавично перемикає думку з одного об'єкта на інший, це осмислюється суб'єктивно як уміння втримати в пам'яті всі складові елементи задачі, думкою охопити кілька «шахових ходів». Педагог цим діткам давав різні задачі, які відповідали їхньому рівню розумового розвитку, він не пояснював як рішається задача, вчитель давав можливість самим дійти до розв'язку задачі. А розвитком дитячого мислення В. Сухомлинський займався під час прогулянок, уроків під відкритим небом. І ось хлопчик сам розв'язав задачу, в нього було скільки радості, щастя, що він зміг нарешті сам розв'язати задачу. Згодом і дівчатка змогли розв'язати задачі, в яких було не менше щастя

від виконаної роботи, яка здавалася нездійсненною. Я раділа разом із дітками, які вже стали майже рідні, читаючи дану книгу.

В тезах викладено малу частину прикладів, які описувалися в книзі «Серце віддаю дітям», в яких використовувався індивідуальний підхід до дітей. Даний підхід входив в основу педагогіки Сухомлинського. Під час читання книги була в захваті від того, як Василь Сухомлинський розвивав дитячу творчість, як семирічні діти складали такі захоплюючі вірші. Із радістю прочитала цей твір, мені сподобалося спостерігати за розвитком дітей, за їхніми пригодами, перемогами, де вони плакали там і я з ним. Під час читання можна отримати масу емоцій, як радість, так і сум. Та замислитися як же спроектувати методи, прийоми, які використовував Сухомлинський, в сучасну практику.

Список використаних джерел

1. Василь Сухомлинський Серце віддаю дітям [електронний ресурс] <http://surl.li/sagp>
2. Каліна К.Є. Проблема індивідуального підходу в історико-педагогічній думці. 2012 [електронний ресурс] <https://cutt.ly/NbfeH69>

ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

К.Р. Коширова

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Н.К. Рудічева

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової та професійної
освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

Вимоги сучасного суспільства до випускника закладу середньої освіти постійно змінюються впродовж останніх десятиліть. Випускник має не лише володіти певними знаннями із навчальних предметів, а й ще вміти творчо і винахідливо їх застосовувати в різних ситуаціях, що допоможе ефективно працювати в команді, знаходити різноманітні вирішення конфліктних ситуацій, досягати успіху у житті.

У Концепції Нової української школи передбачають оволодіння низкою базових компетентностей, для яких спільними є наскрізні вміння, якими має оволодіти учень: «уміння читати і розуміти прочитане; уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне і системне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; ініціативність; творчість; уміння вирішувати проблеми; оцінювати ризики; уміння конструктивно керувати емоціями; застосовувати емоційний інтелект; здатність до співпраці в команді» [3]. Одним із ефективних

засобів розвитку творчої особистості учня початкової школи визначено театралізовану діяльність, залучаючи до якої школярі опановують різноманітні навички, в тому числі і «soft skills».

Загальноприйнятого визначення поняття «soft skills» не існує. Історія виникнення цього терміну бере початок у військовій справі. У 1959 році армія США розробляла науковий підхід для підготовки військовослужбовців, де наголошувалось на важливості для військових не лише професійних навичок (hard-skills), а й універсальних – «soft skills», які не піддаються планомірному навчанню. «Soft skills» – соціологічний термін, який відноситься до емоційного інтелекту людини, свого роду перелік особистих характеристик, які так або інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми [2, с. 163]. В. Шипилов до м'яких навичок відносить: комунікативні навички, навички self-менеджменту, навички ефективного мислення та управлінські навички [4]. Їх не можна виміряти, перевірити і наочно продемонструвати [2, с.162, 166]. Вміння усвідомлювати власні емоції та емоції інших людей, створювати план і відповідно до нього досягати цілей, працювати в команді, доводити власну думку, аргументуючи фактами, проявляти ініціативу і фантазію розвиваються під час залучення учнів початкової школи до театральної діяльності.

Питанням залучення до театралізованої діяльності дошкільників та молодших школярів присвячені роботи Л. Артемової, М. Буркіної, М. Маханевої, Л. Серих.

Театралізована діяльність – це художня діяльність, що пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва і відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів. Така діяльність впливає на уяву дитини різними засобами: словом, дією, зображувальним мистецтвом, музикою. Учитель початкових класів залучає учнів до сприймання театрального дійства (відвідування театральних вистав) і до активної участі у театралізованій грі.

Під театралізованими іграми розуміється гра в театр, сюжетом якої служать добре відомі казки або театральні вистави за готовими сценаріями [1, с. 3]. У театралізованій грі учні реалізують власні творчі задуми, дотримуючись текстурканви; додають нових дійових осіб, переплітаючи різні сюжетні лінії; змінюють кінцівку.

Участь у театралізованих іграх приносить учням задоволення, сприяючи розвитку музичного смаку, творчого потенціалу, інтелектуальної сфери і вокально-слухової координації. Голос дитини у цьому віці характеризується дзвінкістю, рухливістю, що дає можливість «проживати» почуття героїв по-різному. І завдання учителя – перенесення навчальної інформації у театральне дійство, захоплюючи учнів імпровізацією та інсценізацією під час уроку. Це може бути епізод уроку, або розгорнуте дійство з перевтіленням в інші персонажі засобами сценічної дії, пантоміми, декораціями тощо.

Учитель початкових класів, розігруючи різні проблемні ситуації, може домогтися кардинальних змін в поведінці учня: через аналіз ситуації, її обговорення, а й найголовніше – через «проживання» ситуації на фізичному рівні, учень отримує досвід поведінки по-іншому. Зміна рольових позицій (Я – глядач, Я – діюча особа; Я – Я; Я – інший) сприяє розвитку гнучкості школярів й учителя

початкових класів, мобільному самовизначенню в новій ситуації. Це допомагає учням свідомо ставитись до проблеми і знаходити вихід із ситуації.

Отже, театралізована гра допомагає учням початкових класів долати бар'єри у спілкуванні, висловлюють свою точку зору, приймають рішення, а головне, вчить працювати злагоджено у творчому колективі. Таким чином, через залучення до театралізованої діяльності молодші школярі набувають «м'які навички», що сприятиме успішній самореалізації у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Артемова Л. Театрализованные игры дошкольников. М. : Просвещение, 1991. 127 с.
2. Коваль К. О. Развитие «soft skills» у студентов – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
4. Шипилов В. Перечень навыков soft-skills и способы их развития. URL: https://www.cfin.ru/management/people/dev_val/soft-skills.shtml# (дата звернення: 26.04.2021)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ (1920-1930 рр.)

С. Є. Лупаренко

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

У вітчизняній педології протягом 1920-1930-х рр. існував напрямок досліджень, який із самого початку мав яскраво виражену практичну орієнтацію, а саме – націленість на індивідуалізовану медико-психологічну допомогу дітям. Значна увага приділялась розкриттю взаємозв'язків між психічними та соматичними аспектами поведінки дитини. Окрім того, простежувалася залежність кожного з них від побутових, зокрема санітарно-гігієнічних, умов. Чимало робилося і для вивчення соціального середовища, у якому перебували діти [1].

Окрім цього, розвиток педології в Україні (А. Володимирський, О. Залужний, В. Протопопов, І. Соколянський) мав власні змістові особливості: застосування природного, рефлексологічного експерименту та інших методів дослідження особистості й поведінки дитини; зосередження уваги на роботі з дітьми, які мають аномалії розвитку (зокрема, сліпоглухонімі) [1].

Проте всередині 1920-х рр. через нав'язування ідеології уряду педологія вимушена була перейти від вивчення дитини до дослідження соціально-класового середовища, вивчаючи переважно дитячий колектив і докільця, у якому проживають діти, з визначенням можливостей їхнього виховного впливу.

Саме в цей час сформувалися окремі напрями педології, що розглядали

проблеми розвитку дитини й колективу, – біогенетичний і соціогенетичний.

Біогенетичний напрям (В. Протопопов) [3] був спрямований на вивчення поведінки дитини з урахуванням її спадковості, фізіологічних й анатомічних особливостей особистості.

Соціогенетичний напрям (О. Залужний, І. Соколянський) [2; 4; 5], що був поширений в Україні, орієнтувався переважно на дослідження розвитку й поведінки дитини на основі її пристосування до соціального середовища, яке визначалось найважливішою рушійною силою формування особистості.

Слід зазначити, що перенесення центру уваги з дитини на дитячий колектив негативно позначилося на педології, оскільки вона стала втрачати свій об'єкт і предмет дослідження, обслуговуючи ідеологію держави. Поступово вона почала розглядатися як допоміжна дисципліна, а після постанови «Про педологічні перекирення в системі Наркомосу» у 1936 р., що вказувала на необхідність розвитку марксистської науки про дітей, педологія взагалі зникла як наука.

Водночас слід зауважити, що рефлексологічні й педологічні дослідження зумовили активний розвиток вітчизняної дитячої психології в подальшому, оскільки, по-перше, багато вчених-рефлексологів, педологів (П. Блонський, Л. Виготський, О. Лурія) здійснювали глибокі дослідження дитячої психіки, і, по-друге, через упровадження ідеї соціального виховання виникла необхідність дослідження психіки в її розвитку під впливом соціальних умов життя і виховання.

Згодом у наукових дослідженнях панівного характеру набуло твердження про неспроможність концепцій обумовленості долі дітей спадковістю, що визначило шляхи інтенсивного дослідження інших рушійних причин онтогенезу людської психіки (зокрема, середовища і діяльності). Багато вчених почали досліджувати залежність розвитку психічних процесів і властивостей дитини від змісту і структури її діяльності, а саме: залежність від діяльності дитячого сприйняття (С. Рубінштейн, Б. Теплов), пам'яті (П. Зінченко, О. Леонт'єв, А. Смирнов), мислення (Д. Ельконін, Г. Костюк, Н. Менчинська, Д. Узнадзе), мовлення (К. Корнілов, М. Рибніков), мотивів і ціннісних установок дитини (Л. Божович), самосвідомості і самооцінки в дітей (Б. Анан'єв).

Окрім того, досліджувалися проблеми: дитячої патопсихології, дефектології (П. Ефруссі), механізмів утворення тимчасових зв'язків у дитини під впливом умов життя і виховання, вікових змін вищої нервової діяльності (А. Іванов-Смоленський, М. Красногорський, М. Щелованов), механізмів сенсорної корекції складних рухових актів (М. Бернштейн), акцептора дії (П. Анохін), розуміння дітьми графічних зображень (Т. Гіневська, О. Леонт'єв, В. Мистюк, К. Хоменко), вплив на дитину літературних творів, зокрема казок і байок (Д. Арановська, О. Концева, Т. Титаренко).

Отже, вітчизняні педологічні дослідження мали біогенетичний та соціогенетичний напрями і зумовили подальший активний розвиток психолого-педагогічної науки (вивчення особливостей протікання психічних процесів дитини, їх змін під впливом навчання тощо).

Список використаних джерел

1. Болотнікова І. Розвиток ідеї цілісного дослідження дитини в українській педології 20-30-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.01 / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2004. 15 с.
2. Залужний О. Методи вивчення дитячого колективу. Вступ до педагогіки колективу. Харків : Книгоспілка, 1926. 182 с.
3. Протопопов В. Условия образования моторных навыков и их физиологическая характеристика. Киев : Государственное медицинское издательство УСРР, 1935. – 101 с.
4. Соколянський І. Про поведінку особистості. *Радянська освіта*. 1925. № 4. С. 7-20.
5. Хиллиг Г. Прометей Макаренко и Главбоги Педолимпа: Соколянський, Залужний, Попов. Марбург, 1997. 154 с.

МОРАЛЬНО-ВИХОВНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

А.Г. Розлуцька

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
м. Дрогобич

Педагогічна спадщина у творчості о. Кирила Селецького поряд із солідним богословсько-художнім надбанням займає доволі вагоме місце. Вміння вести за собою, виховувати, навчати – це чи не найосновніша сфера діяльності душпастиря Української греко-католицької церкви після священнодіяння, яка актуальна й до сьогодні. «Не посідаю ні сіл, ні фільварків, тільки посідаю превеликий капітал в серці моїм, а тим капіталом – горяча любов мого народу і сильна віра у Боже Провидіння, котре видимо опікуєся тою справою. З тою вірою ступаю сміло вперед і надіюся з грядучим роком при помочи Божій і співпраці всіх людей доброї волі о много більший терен для будучої праці над моральним і матеріальним дивинням народа здобути» [1, с. 174], – свідомо писав Отець. Власне, ця «сильна віра у Боже Провидіння» та «превеликий капітал» любові у серці скромного священника – рівно ж і титанічна праця здійснили величезний здвиг серед культурно-просвітницького життя українців.

О. Кирило Селецький, мабуть, єдина постать не лише в УГКЦ, але й у всій Церкві, який, будучи одруженим священником, заснував два чернечі згромадження (Згромадження сестер-служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої (1892 рік) – тепер Згромадження сестер-служебниць Непорочної Діви Марії та сестер святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії (1898 рік). Разом із створенням чернецтва, ним організовується навчання і виховання маленьких дітей. Так постали перші захоронки Галичини, у сучасному слововжитку дитячі садочки, основоположником яких був о. Кирило

Селецький. «Недалеко дому новіціяту знаходилася стодола. У тій стодолі казав о. Селецький дати двері і вікна, поробили лавочки і столики і т. п., взагалі казав одну частину стодоли переробити на кімнату, і тут помістилася перша у нас захоронка. Так, отже, став о. Селецький не тільки основником Згромадження СС. Служебниць, але також основником першої захоронки для дітей, першого діточого садку в Жужелі 19/V 1893 р.¹» [1, с. 160]. Монахині згромадження одразу ж починають займатися опікунством та навчанням українських дітей: «Сестри виховують діти в захоронках і сиротинцях, опікуються дівчатами, учать їх домових робіт, крою, шиття, опікуються хворими, дбають про порядок в церквах» [1, с. 188]. Отож збулася одна з найбільших мрій о. К. Селецького, за словами о. Т. Вергуна, адже при укладанні правил для новостворених чернечих згромаджень він також багато уваги приділяв діяльності захоронок, вмінню організувати побут дітей.

Щедрою є його педагогічно-просвітницька діяльність: автор численних творів для дітей з яскраво вираженим дидактичним християнсько-національним змістом: «Відкриття Америки», «З життя Якова Кука або що зможе сильна воля і труд постійний», «Золота книжочка. Провідник дітей в руських захоронках і домах», «Втрафила коса на камінь», «Желізняця», «Казка о добрім сину», «Невдяка синівська», «Як то з русина Івана зробився німець Іоган, що его і власна мати не пізнала», «Щур з'їв желізо»...

Отець засновник формує певні методики навчання («Катехизис для дітей греко-католицького обряду», «Короткії упражненія катехитическії і Біблійна історія...» тощо) маленьким українцям, які стали основою для інших інституцій такого типу: «Він вже при укладанні правил для сс. служебниць так багато звернув уваги на ведення захоронок, що в тих правилах докладно подав, як належить їх вести. Багато літ пізніше пишуть різні люди за тими правилами свої вказівки, щоби з них навчитись, як вести діточи садки» [1, с. 160]. Душпастир вміло застосовує християнські мотиви, надбання української культури, використовує традиції нашого народу, звичаї, цитує і переосмислює твори вітчизняних митців, найперше Т. Шевченка, а також послуговується працями німецького педагога Фрідріха Фребеля. О. К. Селецькому залежить на вихованні, перш за все, прохристиянських, національно свідомих та освічених особистостей. Його твори написані народною мовою, а не язичієм, що, на думку автора є першочерговим для сприйняття і розвитку дітей, робить навчання абсолютно прийнятним та зрозумілим. Ще І. Франко свого часу зацентрував увагу на мовному питанні автора: «В Ярославі виходив протягом 1886 р. місячний часопис «Кирилл и Мефодій», видаваний о. Кирилом Сілецьким, мовою досить чистою народною, без партійної закраски...» [3, с. 415].

Вишкіл для малих вихованців Отець намагається зробити цікавим і корисним. Він культивує у педагогічній практиці знайомі й звичні речі для дітей, пропонує ігрову модель, особливо при ученні Святого Письма чи Катехизму: «Релігійнос упражненіє з малими – не буде се систематична наука о Бозі і Божих ділах, довжно воно витікати з сего, на що діти щодень дивляться,

що чують або чим ся займають. Єдного разу буде ся наука тая відносити до свята, що має обходитися або вже обходилося, другого разу до приключенія, котре діти займає... Днесь приложиш ти твою науку до співанки, що ю дітей виучиш, завтра до пословиці, до стишка або до молитви, котру обговорити хочеш, щоби з содержанием єї діти обзнайомити» [2, с. 211]. На думку педагога, навчання лише тоді буде корисним, цікавим і ненав'язливим, коли предмет стане зрозумілим для серця і розуму. «Також не треба розказувати дітем щодень щото нового, – дає поради о. К. Селецький, – можна і цілий тиждень той сам предмет обговорювати, тогди стане він ся легко зрозумілий і приймєся до ума і серця дітей» [2, с. 211].

На жаль, творчість о. К. Селецького ще не знана для широкої читацької та дослідницької аудиторії, однак його надбання для українського народу є особливо актуальні сьогодні. Надто, коли йдеться про вітчизняне виховання, становлення та національну ідентичність українців, адже наріжним каменем на шляху творення сильної і соборної України, безумовно, є християнсько-національна школа.

Список використаних джерел

1. Вергун Т. О. Кирило Селецький. *Богословія*: Науковий тримісячник. Рим, 1988. № 52. С. 131–196.
2. Селецький К. Вибрані твори: у 2-х т. / упоряд. та ред. : Ігор Розлуцький, с. Маркіяна (Василишин). Дрогобич: Коло, 2018. Т. 1. 608 с.
3. Франко І. *Зібр. творів*: у 50-ти т. Київ: Видавництво «Наукова думка», 1984. Т. 41. 682 с.

ВИХОВНА СКЛАДОВА АРТ ПЕДАГОГІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ ТА ДІАГНОСТИКИ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ

Ю.В. Сагіна

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Виховання шляхом мистецтва є одним з найпопулярніших методів психотерапії та психоаналізу. Його основна складова – детальний розбір творів пацієнта, що має у собі безліч різноманітних технік. Завдяки використанню цієї методики можна успішно виховати у дітей любов до творчості, виявити проблеми та емоційний стан. Терапія за допомогою мистецтва ідеально підходить для діагностики психічного стану дитини та допомагає вихованню творчих здібностей. Для успішного використання цієї методики пацієнту пропонується використовувати для малюнка художні засоби – олівці, пастель або фарби. Нині така методика має успішний розвиток і включає в себе різноманітні напрями мистецтва: фототерапія (фотографування різноманітних об'єктів навколишнього середовища), терапія музикою (прослуховування музики), пісочна терапія (малювання піском), казкотерапія (створення казок, де пацієнт – один із героїв твору), терапія танцями, але найпоширеніший метод

діагностики психологічного стану залишається малювання. Під час виконання творчої роботи людина поринає у релакс, знімає таким чином напруження. Цей вид діяльності сприяє усуненню внутрішніх конфліктів та комплексів, що заважають життєдіяльності людини.

Перелічимо основні виховні функції арт педагогіки: катарсична, що звільняє від небажаних станів психіки; регулятивна, знімає психічне напруження, що регулює психосоматичні процеси, та моделює позитивний настрій; комунікативно-рефлексивна, що забезпечує корекцію порушень норм спілкування, комунікації, та формує адекватну міжособистісну взаємодію, а також самооцінку; конструктивна, яка створює нову середу з позитивними переживаннями, новими творчими потребами, формами і способами їх споживання і задоволення; креативна, або творча функція. [2]

Виховання за допомогою мистецтва використовується, коли викладачу необхідно розкрити в учнів патріотичні почуття, вміння бачити красу або знайти причини своїх переживань або емоцій. За допомогою зображення свого психічного стану в малюнках або в інших напрямках образотворчого мистецтва пацієнт розкриває кожен куток свого внутрішнього світу, даючи можливість фахівцеві з'ясувати причини тих чи інших вчинків. Під час проведення уроків образотворчого мистецтва переживання проєктуються неусвідомлено на майбутній твір мистецтва, відсутні критична й корективна діяльність розуму.

Напевно, основною перевагою вихованням за допомогою мистецтва є її доступність використання в будь-яких умовах – вдома або у школі. Малюючи візерунки й картинки або за допомогою розмальовок, які складаються з дрібних елементів, людина успішно знімає внутрішню напругу та негативні емоції, відволіктися від нав'язливих думок.

Арт-терапія в педагогіці переслідує єдину мету - гуманістичну - гармонійний розвиток дитини з відхиленнями і труднощами в розвитку, порушеннями особистісного розвитку, стимулювання креативних здібностей дитини, розширення меж можливостей його адаптації в суспільстві за допомогою мистецтва.

Цей метод активно використовують психологи та вчителі образотворчого мистецтва у школі, бо саме у дітей застосування цього методу показує найвищі результати. Це пов'язано з тим, що ігрова діяльність більш близька дітям, вони схильні фантазувати та творити, бо мають свій особливий погляд на світ й бачать те, на що зазвичай доросла людина не зверне уваги у повсякденній діяльності. Діти мають яскравіший погляд на їх навколишнє оточення, а також яскравіше реагують на його зміни, аніж дорослі. Їх емоції, виражені за допомогою арт-терапії, є максимально повними дитячих емоцій, що дозволяє психотерапевту оцінити стан психіки.

Сеанси виховання мистецтвом можуть бути проведеними під керівництвом досвідченого педагога, психотерапевта або разом з батьками. Дитина має повністю довіряти наставнику і не боятися його. Творчі завдання можуть бути різними, на активування різних сфер діяльності. Найпоширенішими методами використання ізотерапії є: монотипії (полягає в малюванні образів на склі рідкими фарбами, а потім прикладанням до нього

паперу і домальовування отриманого відбитка). Після того, як дитина закінчує роботу над домальовуванням, автор дає назву своєму твору й складає історію, так чи інакше пов'язану з ним. Також популярним напрямом ізотерапії є композиція з пластиліну (вчитель дає дітям лист картону і пластилін). Учні нагрівають й розминають пластичну масу, поки вона стане придатною для ліплення, потім наносять її на тло (картон), як би розмазуючи. Після цього їм видається крупа або макаронні вироби за допомогою яких діти створюють малюнок, вдавлюючи їх в шар пластиліну.

Дослідник А.І. Копитін виділяє переваги методу арт-терапії перед іншими психокорекційними методами, застосовуваними в педагогіці [4, с. 19].

Як відомо, виховання мистецтвом є інструментом невербального спілкування в більшій мірі, і робить його цінним для тих, хто недостатньо добре володіє вербальними здібностями, має труднощі в словесному оповіданні про свої переживання і проблеми, або, навпаки, занадто перевантажений мовними здібностями. Символічна мова мистецтва дає можливість людині більш точно висловити свої глибинні переживання, по-новому побачити колишню життєву і соціальну ситуацію, виявити нові способи до їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Копитін А. І. Арттерапія / А. І. Копитін. - Санкт-Петербург: Пітер, 2001. -С. 320.
2. Копитін А. І. Теорія і практика арт-терапії. Навчальний посібник Санкт-Петербург: Пітер, 2002.
3. Артпедагогіка і арттерапія в спеціальній освіті: підручник для вишів / Т. А. Добровольська, Л. Н. Комісарова, І. Ю. Левченко, Е. А. Медведєва. Москва: Академія, 2001. С. 248.
4. Копитін А. І. Керівництво по груповій арт-терапії. Навчальний посібник. Санкт-Петербург: Мова, 2003.

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ ДЛЯ ГІТАРИ НА УРОЦІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗОШ

Ю.С. Склярова

здобувач другого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Музика, як шкільний предмет, тісно пов'язана з історією, бо твори які створюють композитори завжди відповідають історичним подіям, різним соціальним проблемам. Свої перші кроки до музики дитина робить ще до школи. Діти слухають її від своїх батьків, в дитячих садочках, дивляться дитячі передачі, мультфільми. Музика стає для них одним зі засобів емоційного впливу, адже викликає у них почуття радості і ще часто, слухаючи її, діти роблять відповідні рухи, підскоки, підспівують мелодії. Найбільше пов'язані з музикою ті діти, котрі відвідують д-садочок: там вони розвивають свій емоційний відгук на музику, музичний слух, музичну пам'ять, відчуття ритму,

набувають навичок слухати музику, вчаться правильно співати, грати на ДМІ, виконують різні музично-ритмічні рухи.

Починаючи з 1 класу діти ще більше проявляють інтерес до музики, особливо до рухливої, веселої, життєрадісної за характером, адже в міміці, жестах, рухах під музику вони відкрито виражають свої переживання і почуття задоволення.

Метою уроків музики в ЗОШ є – виховання музичної культури учнів як необхідної частини їх духовної культури.

Поняття «Музична культура» досить об'ємне. Воно включає:

- а) морально-естетичні почуття і переконання, музичні смаки і запити;
- б) знання, навички і вміння, без яких неможливо засвоїти музичне мистецтво (сприймання, виконання);
- в) музичні, творчі здібності, які визначають успіх музичної діяльності.

Нині діюча програма з музики має тематичну побудову: всі теми – це ніби східці, які ведуть учнів до оволодіння музичною культурою. В темах чверті послідовно розкривається особливості музичної мови, багатство і своєрідність її змісту, зв'язок з іншими видами мистецтва – живописом, літературою, театром, художньо-образотворчим мистецтвом, кіно, літературою, хореографією, цирком.

На уроках музики учні знайомляться з кращими зразками української народної музики, фольклору, творами композиторів-класиків, масовими піснями. Основою виховання музичної культури учнів є засвоєння саме класичної спадщини. Важливим завданням музичного виховання в школі є формування, як уже згадувалося, музичної культури учнів в процесі спілкування з музикою, внаслідок чого формуються їхні інтереси, погляди, смаки тощо [4, с. 134–139].

На прикладі 5 класу можна виділити наступні теми, де вчитель може використовувати показ творів для слухання на гітарі: «Як рухається музика», «У гості до музичних інструментів», «Як розповідає музика», «Історія народу в пісні», «Пісня живе серед нас», «Скарбничка професіонала», «Різновиди професійної музики», «Інструментальне соло». В темі «Інструментальне соло» буде доречним використання творів таких композиторів як Ф. Таррега, А. Пьяцолла, Х. Морель, для знайомства учнів з класичною гітарною школою [1, с. 176].

У 6 класі є цілий розділ «Жанри камерно-інструментальної музики», який дозволяє вчителю показати свій потенціал: «Жанр прелюдії» (Е. Вілла-Лобос), «Грайливе скерцо» (Ф. Карулли, М. Джуліані), «Про що розповідає ноктюрн», «Етюд у музиці» (М. Джуліані, М. Каркасі, М.Д. Пухоль), «Рондо запрошує в коло» (Ф. Карулли, М. Каркасі, Ф. Моліно), «Соната» (М. Джуліані, М.Д. Пухоль, Л. Брауер, Ф.Сор). Саме тому, що цей розділ різноплановий і кожна наступна тема це новий жанр, для вчителя з'являється простір, який допомагає відкрити його творчий потенціал – виконавську майстерність. Вміння відтворювати музику для слухання є невід'ємною складовою з того, що повинен вміти вчитель музичного мистецтва [2, с. 112–160].

У 7 класі можна відмітити теми, де використовуються твори для слухання

на гітарі: «Історія розвитку рок-н-рола. Елвіс Преслі та його послідовники» (Е. Преслі «Все гаразд мамо»); «Барди» (Б. Окуджава «Його величність, жінко», Ю. Візбор «Бринить гітара тихо»); «Звучить авторська бардівська пісня» (В. Висоцькій «Пісня про друга», О. Розенбаум «Вальс-бастон», С. Нікітін «Під музику Вівальді», «Олександра»).

У 7 класі можна використати такі теми для демонстрації гри на гітарі класичних творів: «Аранжування академічної музики», «Аранжування народної музики», «Аранжування поліфонічних творів», «Танцювальна етнічна музика» [3, с. 106–111].

У ЗОШ на уроках музичного мистецтва використовується небагато творів для слухання, саме у виконанні на гітарі, але ці твори відіграють досить велику роль у розвитку естетичного смаку та творчих здібностей учнів. Крім того вчитель може сам komponувати урок і вносити різнопланові твори в рамках теми. Так він може відтворювати на уроках складні класичні твори для гітари, чи твори у перекладі для гітари. Звісно, що із-за того, що вчитель слідує певному алгоритму уроку, на повноцінне виконання часу може не вистачити, але є альтернатива – виконання творів для слухання фрагментарно. Крім того вчитель може використовувати гітарний акомпанемент під час розучування і виконання пісень за програмою, що є гарною альтернативою фортепіанному акомпанементу і розширює кругозір учнів про практичне використання різних інструментів на уроках музичного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Музичне мистецтво: підручник для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.Г. Кондратова. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. С. 176.
2. Музичне мистецтво: підручник для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.Г. Кондратова. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. С. 112–160.
3. Музичне мистецтво: підручник для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.Г. Кондратова. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. С. 106–111.
4. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник / В.Ф. Черкасов. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. С. 134–139.

МІКРОНАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ

В.В.Ворожбит-Горбатюк

доктор педагогічних наук, професорка, професорка кафедри освітології та інноваційної педагогіки

М.В.Штефан

здобувачка третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

В умовах цифровізації усіх сфер життєдіяльності, у тому числі – освітнього простору – набуло популярності мікронавчання.

Зазначимо тут, що по суті мікронавчання – це такий спосіб навчання, коли навчання організується малими відносно завершеними фрагментами. Ці фрагменти надаються для опрацювання через невеликі перерви часу, з урахуванням психолого-педагогічних засад оптимальної сприйнятливості нової навчально-пізнавальної інформації.

Зацікавлення ідеєю мікронавчання досить велике. Зокрема, виділимо такі причини: зростання темпів життя, тренд на все мобільне, швидкісне, поява на ринку маси мобільних гаджетів, повсюдне покриття мережею інтернет, актуалізація розроблення і використання освітніх платформ, віртуальних освітніх осередків, наукових спільнот, потреба оперативно обробляти великі потоки інформації, спільна робота в онлайн чи опосередковано ІКТ.

Цікаво, що моделі поведінки користувачів в мережі стали новим напрямом досліджень. І вже засвідчено, що: понад 60% користувачів смартфонів схильні прийняти оперативні заходи щодо вирішення нового завдання, 98% користувачів використовували смартфон для покрокового виконання багатоступінчастого процесу, понад 90% користувачів мобільних пристроїв використовують такі в роботі чи навчанні [1].

Серед інших причин: втрата актуальності наукової чи навчальної інформації ще в період навчання чи виконання професійних зобов'язань, природня потреба вчитися упродовж життя.

Розроблення занять у формі мікронавчання передбачає опору на потреби цільової аудиторії, оптимальні витрати часу і ресурсів, орієнтацію на розвиток інформаційно-цифрової компетентності.

Мікронавчання по суті відноситься до стратегії роботи із здобувачами різних рівнів освіти. Його доцільно інтегрувати в будь-яку галузь знань чи спеціальність. Мікронавчання актуальне в умовах змішаного чи дистанційного навчання.

Типові варіанти мікронавчання: робота в соцмережах чи на офіційних освітніх платформах під час короткочасних поїздок або очікування; перегляд актуальних повідомлень в блозі під час перерви; перегляд покрокових інструкцій чи навчальних відео; пости, коментарі інших учасників в групі під час вирішення спільних завдань чи проекту, інструкції електронною поштою, підготовка до підсумкового оцінювання.

Ефективність мікронавчання залежить від низки чинників: логіка розподілу навчального контенту, наявність динамічного і формувального оцінювання, чіткість дидактичної мети, покрокова інструкція, чек-лист з визначенням часу, обов'язкова результативність через зворотний зв'язок.

Мікронавчання може бути побудовано на основі традиційної навчальної програми. Але в такому випадку традиційна навчальна програма набуває обрисів персоналізованої, оскільки блоки визначаються з огляду на цільову аудиторію.

Мікронавчання прекрасно реалізує неформальну освіту, коли є змога враховувати персональні інтереси в змісті власне навчання.

Форми мікронавчання: ознайомлювальне читання чи перегляд візуального контенту, прослуховування підкасту, перегляд інфографіки,

тестування чи онлайн-опитування, участь в твіт-чаті, участь в грі-симуляції, перегляд презентації в Power Point тощо.

Умови ефективного мікронавчання:

- логічна послідовність інструкцій чи кроків,
- відкритість, простота, чіткість, зрозумілість, однозначність усіх засобів навчального контенту,
- доступність в будь-який час, за запитом, вчасність надання інформації,
- інтерактивність,
- вбудованість в повсякденне життя,
- адаптивність до швидкозмінюваних умов.

Переваги і сильні сторони мікронавчання:

- можливість отримати потрібну інформацію в потрібному місці правильним чином,
- периферійність споживання,
- множинність – поширення інформації самим здобувачем
- не обов'язкова навчальна мотивація, бо завдання коротке і відносно просте.

Мікро-навчання знаходить широке застосування в останніх версіях xMOOC, Twitter-канали, інші соцмедіа, геймерське середовище.

Список використаних джерел

1. 5 Steps To Address Micro Learning Moments: The New Learning Journey - Part 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://elearningindustry.com/5-steps-address-micro-learning-moments-new-learning-journey-part-1>

СЕКЦІЯ 4. Питання академічної доброчесності та етики наукових досліджень

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Б. С. Бойчук

здобувач першого рівня вищої освіти

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
м. Вінниця

В умовах глобалізаційних процесів сучасного суспільства проблема академічної доброчесності набуває все більшого значення. Швидкий розвиток технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності полегшують використання та розповсюдження інформації, але в той же час процеси запозичення, привласнення та використання чужих ідей та думок набирають обертів [8, с. 167]. Саме тому поглиблення та розширення знань з

проблеми академічної доброчесності та впровадження набутих знань та принципів на практиці є дуже актуальним та важливим завданням сучасного освітнього та наукового простору.

Академічної доброчесності мають дотримуватися усі учасники освітнього процесу: здобувачі освіти, науково-педагогічні працівники та адміністрації. Закон України "Про освіту" містить тлумачення терміна: "академічна доброчесність" - це сукупність етичних принципів та статутних правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу під час викладацької, навчальної та наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення впевненості в результатах навчання та / або наукових (творчих) досягненнях [2]. Одним із основних завдань Закону України «Про вищу освіту» є вдосконалення правових механізмів реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до якісної освіти на всіх рівнях, створення умов для навчання впродовж життя. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками забезпечує: посилання на джерела інформації у разі використання даних, тверджень, інформації; дотримання Закону України "Про авторське право та суміжні права"; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну діяльність; контроль за дотриманням студентами академічної доброчесності. У свою чергу, студенти повинні дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати навчальні завдання поточного та підсумкового контролю; посилатися на джерела інформації у разі використання даних; дотримуватись Закону України «Про авторське право та суміжні права» [7, с. 212].

Основним порушенням принципів академічної доброчесності є науковий / академічний плагіат, який полягає у присвоєнні результатів іншою особою і може виражатися у публікації наукових, навчальних та інших текстів під іншою назвою без згоди автора та без посилання на першоджерело.

Внаслідок чого молодий вчений, який порушив права на інтелектуальну власність може нести кримінальну, адміністративну та цивільну відповідальність. Адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від десяти до двохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян передбачена статтею 51-2 кодексу України про адміністративні правопорушення за незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності [4]. Кримінальну відповідальність за подібного роду дії передбачено статтею 176 Кримінального кодексу України, а саме, штраф від двохсот до тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян бо виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення [5]. Існуючий на сьогодні в Україні правовий механізм притягнення до відповідальності за плагіат є досить неоднозначним. Справа в тому, що з точки зору законодавства прописано достатньо відповідних норм, які дають визначення поняття плагіату гарантують захист прав авторів, а також встановлюють перелік правопорушень з використанням плагіату та заходи відповідальності за них. Так статті 41 Конституції України, кожен має

право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Стаття 54 Основного Закону встановлює заборону використовувати або поширювати об'єкти інтелектуальної власності без згоди їх автора, за винятками, встановленими законом [1]. У Цивільному Кодексі України захисту прав автора від плагіату приділено статті 433-456 [3]. Одним із інструментів академічної доброчесності є кодекс честі. Кодекс честі - це документ, який встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки людей.

Отже, таке поняття в освіті, як академічна доброчесність - це важливий елемент у освітньому процесі закладу освіти, оскільки чесна праця здобувача освіти, науково-педагогічного працівника створюють умови для підвищення рівня освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст.41-54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] : проект [від 30.03.2016]. *Верховна Рада України* : офіц. веб-портал. Електрон. данні. Київ, 1994-2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Цивільний кодекс України від 18 червня 1963 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1963. №30. ст.433-456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. додаток до №51.-ст.51-2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Кримінальний Кодекс України від 23.03. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001. № 25-26, ст.176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. *Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»*; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ; Таксон, 2016. 234 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ТРЕНД ОСВІТЯНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ХНПУ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

А. М. Гладкіх

здобувачка першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Донедавна поняття, що стосується академічної доброчесності та є одним із постулатів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до п.8 ч.2 с.16 Закону України "Про вищу освіту" вкрай рідко знаходило собі місце в

обігу роботи освітянської спільноти [1]. Однак, зараз все більше вживається термін "академічна доброчесність"(АД) в закладах вищої освіти (ЗВО). Адміністрація ЗВО, науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти все частіше звертаються до принципів АД, застосовуючи у своїй діяльності різні позитивні практики впровадження та дотримання АД [2, с. 220].

Кожен учасник освітнього процесу приходиться до закладу вищої освіти з певною метою: для когось, це лише отримання диплому та додатку до нього, для когось – підвищення свого статусу та фінансової реалізації, хтось – прагне професійно розвиватись у певній сфері, і таких прикладів можна наводити безліч, проте, ми розуміємо, що кожна особистість має свою мету. І саме це, є однією із перших перепонів, яка інколи досягає нігілізму і завдає ускладнення щодо формування академічної доброчесності в освітянській спільноті.

Кожен заклад вищої освіти прагне займати лідерські позиції за різними критеріями та бути в Топі-лідерів світових рейтингів. Саме тому, кожен з них зацікавлений у сучасних наукових дослідженнях, чесних та прозорих, що будуть висвітлювати якісну роботу ЗВО й безперечно усіх суб'єктів освітнього процесу.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди зацікавлений у якісній вищій освіті, він відкритий до нових практик з питань АД. Проявляючи емпатійність до усіх суб'єктів освітнього процесу імплементує кращі практики в межах навчального та поза навчального процесу.

Аналізуючи надбання університету щодо питань академічної доброчесності можна виокремити ряд кейсів, що сприяють підвищенню репутації та прозорості освітнього процесу і варті уваги й запозичення для інших ЗВО нашої країни та поза межами держави.

Так, ХНПУ імені Г. С. Сковороди розробив Кодекс академічної доброчесності, який має на меті регулювати відносини між усіма учасниками освітнього процесу для створення сприятливого, чесного та прозорого мікроклімату щодо реалізації свого творчого, наукового потенціалу.

Центр ліцензування та якості вищої освіти регулярно проводить анкетування серед суб'єктів - здобувачів вищої освіти щодо задоволення освітнього процесу, якістю викладання та висловлювання власних побажань для удосконалення навчальної роботи.

Рада молодих вчених щорічно проводить конкурс-есе серед здобувачів вищої освіти щодо питань академічної доброчесності, після чого формується ціла збірка унікальних думок та побажань студентів, аспірантів, що надає можливості підвищити не лише рівень академічної доброчесності нашої педагогічної спільноти, а й рівень академічного письма.

У той час, здобувачі вищої освіти також роблять великі кроки для підвищення розуміння та сприйняття принципів та правил АД серед учасників освітнього процесу. Органи студентського самоврядування кожного з факультетів включають у план своєї роботи проведення лекцій, круглих столів та інтерактивних занять з принципів дотримання АД, завдяки чому рівень поінформованості та розуміння значущості дотримання цих правил значно зростає, а отже й науковий потенціал стає більш унікальним та потенційно

високо спроможним, що у подальшій професійній діяльності буде показувати значні результати.

У курсі "Основи наукових досліджень" основними завданнями постають: прозорість навчання, вміння писати тези, статті та інші наукові роботи в офіційно-науковому стилі з дотриманням правильного використання наукових доробок інших авторів та посилання на них у своїх роботах.

Окрім того, під час реалізації освітнього процесу, викладачі все частіше застосовують не усталені вітчизняні практики щодо написання величезних рефератів чи використання типового переліку питань до іспитів. У першу чергу, робота викладачів спрямована на досягнення вищих щаблів таксономії Блума, тому застосовують під час своєї роботи зі здобувачами вищої освіти більш творчі завдання: створення проєктів за вивченою темою, складання інтерактивних кейсів на повторення вивченого матеріалу, написання есе, і що не менш важливе, викладачі завжди питають студентів та вислуховують їх побажання щодо організації лекційних, практичних занять тощо.

Усі учасники освітнього процесу постійно відвідують міжнародні конференції, вебінари, проходять курси з АД задля глибшого розуміння її принципів та виокремлення для своєї роботи кращих практик.

Здобутки університету наявні завдяки вмотивованості усіх учасників освітньої спільноти та розуміння її значущості у подальшому професійному зростанні як викладачів, так і успішної реалізації здобувачів вищої освіти. Плануючи роботу на кожен новий навчальний рік, ХНПУ імені Г. С. Сковороди впроваджує нові сучасні перевірені кращі практики щодо підвищення рівня АД. Перспективними напрямками в плані цієї роботи вважаємо: прописування у програмі курсу політики щодо академічного плагіату, підписання кожним учасником декларації щодо дотримання правил АД та розробка власної збірки методичних надбань щодо дотримання правил АД серед учасників навчального процесу [3, с. 12].

Отож, мета одна, вона велика, проте здатна відкривати двері до успішного розвитку наукового потенціалу педагогічної спільноти, підвищувати прозорість та репутацію ЗВО, імплементувати кращі практики та розробки з академічної доброчесності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf.
3. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія 303 «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії 15 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2016. 24 с.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МОРАЛІ ТА ЕТИКИ У ФОРМУВАННІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

К. П. Гуцало

здобувач першого рівня вищої освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
м. Кременець

У сучасному інформаційному світі надзвичайно поширене поняття академічної недоброчесності. Звичним явищем є функція «скопіювати – вставити». Недоброчесність присутня не тільки в освітній сфері, вона поширена і в наукових дослідженнях. Здавалося, науковці, маючи певний статус в своїй сфері, повинні показувати приклад юним дослідникам. В першу чергу вони повинні самі дотримуватися академічної доброчесності та заохочувати до цього молоде покоління.

Питання доброчесності є дуже популярним в Україні, хоча з'явилося це поняття недавно та вже стало досить відомим у багатьох сферах життєдіяльності, в тому числі науковій. Поняття «списати», «сфальсифікувати» стали звичними, тому питання академічної доброчесності є досить актуальним в сучасному світі.

У законі «Про освіту» визначено, «що академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». В законі також визначено правила, котрих повинні дотримуватися наукові та науково-педагогічні працівники, вказано види порушень академічної доброчесності та відповідальність, яку несе особа в разі її недотримання [4].

Прояви академічної недоброчесності бувають найбільш поширені в науковій діяльності та в освітній сфері. Варто сказати, що доброчесність є моральною основою академічної культури, що ґрунтується на принципах моралі, етики, чесності, довіри, поваги, справедливості. Таким чином, кожен учасник наукового процесу зобов'язаний дотримуватися морально-етичних норм академічної доброчесності. Науковець несе відповідальність за продукт своєї діяльності. Бути недоброчесним – означає бути непрофесійним. Професіоналізм проявляється в дотриманні певних правил та норм науковцями.

Існує етика науки, або наукова етика, яку можна вважати складовою академічної доброчесності. «Сучасний словник з етики» трактує етику науки як вид теорії моралі, яка формулює, обґрунтовує і пропагує специфічні норми поведінки вчених, дотримання яких дає можливість уникнути типових конфліктів, які виникають або можуть виникнути [6, с. 135–136, 159]. Предмет етики – мораль, тому запорука кар'єрного росту науковця є дотримання етики та моралі в наукових дослідженнях та інших видах діяльності.

Цінним джерелом сукупності певних морально-етичних принципів та правил наукової молоді є Кодекс доброчесності молодого вченого, створений в 2017 р. Школою молодого вченого. В його основу покладено 10 базових

принципів академічної доброчесності, якими повинні керуватися дослідники: чесність і порядність, верховенство права, відповідальність та дотримання авторських прав, взаємоповага, толерантність та недискримінація, прозорість та доступність, академічна грамотність, орієнтація на якість, партнерство та взаємодопомога, імперативність академічної доброчесності. Звичайно, такі кодекси та ряд інших правил не можуть гарантувати того, що зникне академічна недоброчесність, проте вони закликають дотримуватися морально-етичних норм не лише науковців, але й учасників освітнього процесу [5, с. 10–19].

Питанням академічної доброчесності цікавляться не лише в Україні, але й в світі. Існує Європейська асоціація аспірантів та молодих вчених EURODOC, яка звертає увагу на проблеми доброчесності в науковій сфері. Вона об'єднує 32 національні асоціації аспірантів і молодих вчених європейських країн. Члени організації активно піднімають питання щодо недотримання академічної доброчесності в наукових дослідженнях [2, с. 129–140]. Молоді вчені – майбутнє країни, тому держава повинна впроваджувати заходи щодо заохочення та інформування молоді про питання академічної доброчесності.

Згідно з документом «Фундаментальні цінності академічної доброчесності», який розробив Міжнародний центр академічної доброчесності при Ротлендському інституті етики виділяють шість цінностей доброчесності – це чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність [3]. Поняття «академічна доброчесність» включає в себе ті духовні засади та морально-етичні принципи, яких повинен дотримуватися кожний науковець.

Доброчесність в наукових дослідженнях – це не тільки чітко визначені правила, яких повинні дотримуватися науковці. В першу чергу все залежить від самої людини. Доброчесною є та людина, яка керується гуманністю, справедливістю та порядністю, а не лише власною вигодою. Доброчесність можна розглядати із філософської точки зору, адже це поняття значно ширше, ніж може здаватися на перший погляд. В ньому поєднані моральність, етичність, безкорисливість з багатьма компетентностями [1, с. 15–17].

Протягом багатьох століть морально-етичні норми займали значне місце в житті людини, і не важливо чи це в Стародавній Греції чи сучасній Україні. Кожна людина в першу чергу повинна для себе зрозуміти, що означає мораль та етика, адже це буде впливати на її життя. Доброчесність кожного дослідника у наукових працях чи іншій діяльності повинна відповідати цим нормам, адже як ми можемо вимагати від когось їх дотримуватися, якщо самі цим нехтуємо.

Отже, академічна доброчесність – це та сукупність певних норм та правил, якої повинні дотримуватися всі. Ми живемо в централізованій країні, яка прагне виховати чесних, мудрих, розумних та мужніх особистостей, які через власні принципи не зможуть вдатися до недоброчесності. Щоб цього досягти, створюються різноманітні організації, ради, зібрання, їх учасники докладають всіх зусиль, щоб розповсюджувати знання про академічну доброчесність

Список використаних джерел

1. Брославська Г. М. Доброчесність повинна бути у всьому. *Академічна доброчесність: виклики сучасності. Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян*. Варшава. 2018. С. 13–17.

2. Дегтярєва І. Академічна доброчесність у контексті розвитку Європейського дослідницького простору з перспективи стейкхолдерів. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярєвої. Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2017. С. 128–140.

3. Ісаєва І. М., Кармазіна І. С. Академічна доброчесність як невід’ємна частина якості освіти. *Академічна доброчесність: виклики сучасності. Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян*. Варшава. 2018. С. 107–123.

4. Про освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 2145-VIII.

5. Сорокіна Н., Безус Р., Серьогіна Т. Академічна доброчесність як визначальний принцип реалізації проекту «Школа молодого вченого – лідера в науці». Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярєвої. Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2017. С. 8–19.

6. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики: Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014. 416 с.

ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

М. С. Кіпраль

здобувач першого рівня вищої освіти

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк

Написання тез стало для мене надскладним завданням. На жаль, раніше мені не доводилося працювати самостійно над створенням тексту або продукувати власті думки з урахуванням думки інших з приводу тих чи інших питань. Саме на семінарських заняттях «Академічного письма» і в рамках проблемної групи мені довелося взятися за вміння сформулювати власну думку та підкріпити її джерельною базою. Володіючи знаннями основних правил цитування та роботи з джерелами, здивувалася, що під час написання тез з’явилися все ж таки труднощі щодо уникнення плагіату.

У цих тезах йдеться про проблему плагіату на різних рівнях вищої освіти. Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толерується в європейській і американській освітянській спільноті.

Плагіат може проявлятися у різних формах. На думку К. Афанасьєвої, за обсягом привласненого матеріалу, академічний плагіат може бути повний і частковий; за ступенем автентичності текстів – прямий і опосередкований. Повний плагіат тлумачимо, услід за К. Афанасьєвою [1, с. 86–91], як «навмисне привласнення авторства на твір у повному обсязі». Частковий плагіат трактуємо як «використання у своїх працях частин або уривків з чужих творів

без зазначення імені автора чи без оформлення уривку відповідно до вимог цитування». Прямий плагіат передбачає привласнення авторства на чужий твір або його уривки, що використані без зміни. Опосередкований плагіат – привласнення авторства на чужий твір чи його уривки, що попередньо були видозмінені плагіатором. В його основі – переказ авторського тексту, те ж саме перефразування. Якщо прямий плагіат трапляється не так часто, то опосередкований є найпоширенішим порушенням у академічній царині [1, с. 86–91].

Можна задатися запитанням, що підштовхує саме студентів до плагіату. Очевидно, що спудеї списують як ненавмисно (незнаючи вимог), так і навмисно, усвідомлюючи відповідальність. Звичайно, для виявлення плагіату у вищих навчальних закладах України використовують різне програмне забезпечення, яке, на жаль, не завжди є досконалим і довершеним. На сьогодні, Міністерство освіти і науки України ще досі збирає пропозиції стосовно кращого програмного забезпечення з виявлення плагіату.

У разі виявлення порушення академічної доброчесності у роботах здобувачів вищої освіти автори несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства та пунктів Положень [2]: «7.2. Автор (автори) праць несуть особисту відповідальність за коректну роботу з джерелами інформації, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, порушення загальноприйнятих правил цитування. 7.3. Виявлення двох і більше фактів академічного плагіату або висновків відповідальної особи у працях наукових, науково-педагогічних працівників може бути враховано під час прийняття рішення щодо продовження дії трудового договору (контракту) на займаній посаді. 7.4. Виявлення двох і більше фактів академічного плагіату або висновків відповідальної особи може бути підставою для клопотання щодо відрахування здобувача вищої освіти. 7.5. Науковий керівник (консультант) здобувача вищої освіти відповідає за перевірку дисертації (наукової доповіді) у встановлені строки, прийняття рішення щодо доопрацювання та повторної перевірки на академічний плагіат, а також про допуск роботи до попередньої експертизи» [2].

Принагідно хочу зазначити той факт, що наш університет, Волинський національний університет імені Лесі Українки, доєднався до Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project — SAIUP), що реалізується Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Міністерства освіти і науки України та підтримки Посольства США в Україні. Проєкт має на меті застосовувати спільний досвід США і України для розробки та втілення чотирирічного плану заходів, зміст яких полягає навчати студентів, викладачів та адміністраторів навчальних закладів України важливості академічної доброчесності [3].

На мою думку, не лише перегляд системи оцінювання залишається одним із компонентів комплексного підходу до забезпечення принципів академічної доброчесності. Просто читати в Moodle або слухати лекції на цю тему ніколи не буде достатнім. Деякі студенти потребують додаткового стимулу або мотивації.

Очевидно, перспективою подальшої розвідки буде аналіз причин шахрайських дій з боку студентів й аспірантів.

Список використаних джерел

1. Афанасьєва К. Явище академічного плагіату: витоки та шляхи боротьби. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 6. С. 86–91.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/term/2145-19> (дата звернення: 25.04.2021).
3. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). URL : <https://saiup.org.ua/novyny/vitayemo-universytety-z-doluchennyam-do-proyektu-initsiatyva-akademichnoyi-dobrochesnosti-ta-yakosti-osvity/> (дата звернення: 25.04.2021).

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

С. М. Кондратюк

к.психол.н., доцент, завідувач кафедри психології та соціальної роботи
ВСП ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна» Хмельницький інститут соціальних технологій
м. Хмельницький

Велика кількість наукових однотипних робіт, формальне накопичення балів, недоцільність та неактуальність змісту запитам сучасності, бажання отримати багато преференцій, вимагає розгляду проблеми академічної доброчесності. Актуальність зазначеної проблеми в Україні підтверджується публікаціями та монографіями науковців. Питання академічної доброчесності, що об'єднує етичні норми і правові засади в науці, розглядали у своїх працях українські та зарубіжні науковці: А. Артюхова, М. Гарфінкель, Дж. Бейлі, С. Глущенко, Л. Зуєва, Д. Мак'кейб, Т. Семків, Т. Фініков, І. Федорович та інші.

В Законі України «Про освіту» в ст. 42 V розділі зазначено визначення академічної доброчесності: «... сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (Про освіту, 2019) [2, с. 42, п. 1].

Н. Батечко, М. Михайліченко [1, с. 28] характеризують поняття «академічної доброчесності» як багаторівневе, оскільки воно охоплює як внутрішню культуру особистості так і, загальну академічну культуру закладу вченої освіти, соціуму в цілому, як на національному, так і міжнародному рівнях. Останнє варто враховувати у процесі методологічного обґрунтування забезпечення академічної доброчесності.

Дотримання принципів академічної доброчесності і студентом і викладачем у закладах вищої освіти виступає основою громадянської культури в суспільстві. Як вважають В. Скідан зі співавторами [5, с. 206], що академічна культура включає усвідомлення кожним членом університетської спільноти – викладачем, студентом, адміністративним працівником – свого місця і обов'язків в загальному функціонуванні ЗВО; цінності і норми поведінки; звичаї та ділову практику; правила корпоративної культури; трудову і ділову етику.

Важливо забезпечувати академічну доброчесність і на державному рівні, і на рівні університету, запроваджуючи високі стандарти освітньо-наукової діяльності. Н. Батечко, М. Михайліченко [1, с. 30] зауважують, що це можна здійснити за рахунок розуміння кожним представником академічної спільноти студентам, адже розповсюдженість в Україні практики нечесної поведінки підтримується лояльним ставленням більшості соціуму до цього явища.

При формуванні академічної доброчесності у закладі вищої освіти важливо опиратися на світові практики та аналізувати український досвід. М. Ожеван [3, с. 102] зазначає, що «... слід негайно запозичувати та імплементувати позитивний світовий досвід щодо забезпечення академічної доброчесності, розпочати рішучу боротьбу з академічною (науковою) недоброчесністю у всіх її формах та різновидах, що має перетворитися на один із перспективних напрямів створення в країні ефективної антикорупційної системи».

Н. Батечко, М. Михайліченко [1, с. 29] виокремлюють складові системи забезпечення академічної доброчесності: законодавча, нормативно-правова та наукова база; структура і завдання органів (підрозділів); організаційно – технічні й режимні заходи й методи; програмно – технічні засоби і способи забезпечення академічної доброчесності.

Університетській спільноті важливо здійснювати навчання, керівництво, наставництво, створювати позитивне, доброчесне та наукове середовище. Робота комісії з академічної доброчесності та етики виявлення, допоможе встановити та розглядати факти порушення академічної доброчесності. Результати проведеного анонімного опитування І. Осадченко [4, с. 50] у різних ЗВО України засвідчили «щиросердечне» зізнання студентів та молодих науковців у вдаванні до академічного плагіату, унаслідок виконання наукового завдання за правилом «останнього дня». Будь-яке наукове дослідження апріорі збудоване на аналізі вагомих наукових джерел шляхом застосування різних видів цитування, логічної інтерпретації оприлюднених наукових думок з обов'язковим посиланням на автора першоджерела інформації. вітчизняна «гонитва» за науковими ступенями та «полегшеним» варіантом отримання диплому про вищу освіту, спричинило недоброчесні підходи до освітньої та наукової діяльності [4, с. 49].

Таким чином, в процесі навчання варто поглиблено працювати над формуванням академічної культури через вивчення навчальних дисциплін, зокрема «Основи наукових досліджень та академічного письма». Викладачам проходити спеціальні тренінги про основи академічної доброчесності.

Організаційно-методичним та науковим відділам закладу вищої освіти проводити комплекс профілактичних заходів з попередження порушень академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності.

Список використаних джерел

1. Батечко Н., Михайліченко М. Феномен академічної доброчесності у контексті синергії наукових підходів. Освітологія. 2019. № 8. С. 26-33.
2. Закон України «Про освіту». URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Ожеван М. А. Академічна доброчесність як політико-правова та морально-етична проблема. Стратегічна панорама. 2018. № 2. С. 94-104.
4. Осадченко І. І., Карпук Т. А. Академічна доброчесність у контексті науково-педагогічної діяльності: реалії та перспективи. Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. 2020. Вип. 188. С. 49-53. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2020_188_11
5. Скідан В. В., Романюк Є. О., Єфімчук Г. В. До питання впровадження принципів академічної доброчесності в освітній процес. Наукові нотатки. 2018. Вип. 64. С. 206-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nn_2018_64_33

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВІННИЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

Т.О. Лехкодур

здобувач першого рівня вищої освіти

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського
м. Вінниця

Орієнтуючись на європейський шлях розвитку, імплементуючі освітні та наукові, методики, які довели свою ефективність, потрібно не забувати про культуру академічну. Академічна культура визначається поняттям академічної доброчесності у процесах навчання, викладання та наукових дослідженнях. Варто відзначити, що проблема академічної доброчесності існує не лише в Україні, але й у інших країнах. Однак недосконалість нормативно-правової бази, низький рівень наукової доброчесності викликає негативну тенденцію до зростання порушень у цій сфері.

Мета дослідження – проаналізувати заходи Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського (ВДПУ) щодо протидії академічної недоброчесності та формуванні високої наукової культури.

Джерельну базу нашого дослідження складають Закон України «Про освіту» [5], Закон України «Про вищу освіту»[4], Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського [2]. Докладніше проаналізуємо зазначені нормативно-правові акти. Зокрема, стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає поняття академічної доброчесності як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [5].

Пунктом 4 тієї ж статті порушенням академічної доброчесності визначається: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання, вплив у будь-якій формі на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання [5].

Визначаючи академічну доброчесність одним із провідних принципів освітньої та наукової діяльності у ВДПУ розроблено Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти, яке затверджено наказом ректора №152 від 29 вересня 2016 року і розміщене на сайті [2]. Відповідно до Положення, з метою попередження академічної недоброчесності організаційно-методичними та науковими підрозділами університету здійснюються заходи: інформування здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за недотримання норм цитування; розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах матеріали; організація бібліотекою заходів з популяризації основ інформаційної культури; запровадження в рамках відповідних дисциплін вивчення вимог коректного використання інформації з інших джерел та правил опису джерел та оформлення цитувань; формування завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання; щорічне проведення для докторантів і аспірантів заходів з питань наукової етики та недопущення академічного плагіату; ознайомлення здобувачів вищої освіти й співробітників з Положенням [2].

На базі університету діє Центр внутрішнього забезпечення якості освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (ЦВЗЯО ВДПУ ім. М. Коцюбинського). До його повноважень відноситься забезпечення функціонування системи та механізму дотримання академічної доброчесності [**Error! Reference source not found.**]. Також розроблено «Інструкцію щодо перевірки випускних кваліфікаційних робіт на академічний плагіат із використанням програмно-технічних засобів» [1].

Таким чином, академічна доброчесність є одним із основних напрямків освітньої та науково-дослідної діяльності у ВДПУ. Для його успішної реалізації здійснюється ряд заходів просвітницького та контролюючого характеру, що

проявляється у формуванні у студентів та науково-педагогічних працівників академічної доброчесності та вживає необхідних заходів задля запобігання випадків її порушення.

Список використаних джерел

1. Інструкцію щодо перевірки випускних кваліфікаційних робіт на академічний плагіат із використанням програмно-технічних засобів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського URL: <http://vspu.edu.ua/content/img/education/ak1.pdf>
2. Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського №152 від 29.09.2016 р. URL: <http://vspu.edu.ua/content/position/pol7.pdf>
3. Положення про Центр внутрішнього забезпечення якості освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського від 16.01.2020 р. URL: <http://www.vspu.edu.ua/content/position/p110.pdf>
4. Про вищу освіту: Закон України від 28.09.2017 р. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page#Text>

АНАЛІЗ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ВИМІРІВ ДЕВІАЦІЙ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

О.Ю. Марчак

здобувач третього рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м.Харків

«...світ цивілізованого суспільства свідомо створений людьми, тому принципи, на яких він ґрунтується, слід шукати в мінливості нашого власного людського розуму».

Джамбатіста Віко

Українське суспільство на сучасному етапі розвитку отримало складні виклики чи не у всіх напрямках свого життя – від захисту власної державності та територіальної цілісності, епідемічної загрози, екологічних проблем до боротьби з корупцією, необхідності проведення ефективних реформ; актуалізація внутрішньої проблематики геополітичними ускладненнями світового порядку, трансформація буття з наступом цифрової епохи – такий далеко не повний перелік викликів ставить широке коло завдань і перед науковою спільнотою, важливою складовою якої завжди була освітня сфера, зокрема, університетська наука і освіта.

Обравши цивілізаційний напрямок руху до інтеграції з Європейським союзом, Україна координує свою діяльність з європейською спільнотою в освітній сфері, важливими кроками якої було прийняття Бухарестської

Декларації з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004 р.), приєднання нашої країни до Болонського процесу у 2005 р., схвалення Керівництва для інституційних Кодексів етики в галузі вищої освіти Міжнародною Асоціацією університетів та Magna Charta Observatory (2012 р.), інші системні рішення [1, с.12-16].

Послідовні кроки у побудові вищої освіти в Україні з реальною автономією університетів, реформуванням законодавчої бази із оновленням редакції Закону України «Про вищу освіту» засновуються на впровадженні принципів академічної доброчесності та додержанні етичних стандартів науково-освітньою спільнотою, які деталізовано в ході багатолітньої загальноєвропейської дискусії на Форумах Європейської платформи з питань етики, прозорості та добропорядності в галузі освіти (ETINED); така увага до етики в сфері освіти і науки продиктована загальноєвропейською стурбованістю через те, що «...сьогодні ні одна країна не може стверджувати, що повністю позбавлена від корупції в секторі освіти». [2].

Українське суспільство стає свідком гучних скандалів, де згадуються прізвища найвищих посадовців, депутатів із висвітленням в медіа та судовими процесами через звинувачення у використанні фіктивних дипломів, сумнівного захисту та отримання наукових звань, плагіаті. Комерціалізація освіти та етика наукової діяльності вступають у екзистенціальне протиріччя. Зворотний бік навколо-наукових конфліктів – девальвація самої освіти, недовіра до університетських дипломів, навчання молоді у країнах Східної Європи. Знання і освіта як інтелектуальний вартісний актив перетворюється почасти у симулякр, подобу, копію реальності. Постмодерне розчарування у дійсності стало руйнувати і саму дійсність у надчутливій сфері становлення майбутніх поколінь.

Для України проблема корупції, порушення академічної доброчесності, плагіату в освітній сфері є частиною, наслідком та віддзеркаленням більш загальної картини хвороби суспільства. Попри всеєвропейський характер зазначеної проблеми в освітній сфері, за дослідженнями Transparency International, яке оцінює громадське сприйняття корупції в світі, показники України в 2020 р. покращились на 3 бали, із 100 можливих наша країна отримала 33 бали і зайняла 117 місце зі 180 у списку. Поряд з нами Єгипет, Непал, Замбія [4].

В рамках теми нашої студії – аналізу антропологічних вимірів девіацій академічної доброчесності в освітній сфері в якості методологічного інструментарію слід звернути увагу на можливості синергетики – теорії самоорганізації систем, що виникла на базі природничих наук та дозволяє використовувати міждисциплінарний підхід в гуманітарній сфері. В концептуальному лексиконі І. Пригожина й І. Стенгерс відкрита система характеризується флуктуацією кожної із підсистем суспільного організму як рух «хаос із порядку» і навпаки до точки біфуркації – переломного моменту із варіантами руху в декількох напрямках та можливістю формування диссипативної структури – більш складної, інформаційно ємної та варіативно

стабільної системи на вищому рівні організації і порядку. Безлад і хаос в результаті самоорганізації повертаються до впорядкованої структури [3].

За множинністю різновекторних та зовні не пов'язаних між собою характеристик суспільства, що стримують важливі перетворення в освітньому середовищі чи утворюють потенціал для розвитку, вбачається наближення саме до точки біфуркації, екзистенційного перехрестя, що визначить напрямок руху в значно ширшому контексті розвитку української державності. Априорно можливість самоорганізації системи визначається позицією усіх членів соціальної структури. В темпорально-просторовій реальності імпліцитно така критична точка перебуває в кожному із нас, вимагаючи визначення своїх координат: я дівець чи спостерігач.

Список використаних джерел

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. Благод. Фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. – 234 с. – Режим доступу до ресурсу: https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf (дата звернення 28.04.2021)
2. COUNCIL OF EUROPE PORTAL – Режим доступу до ресурсу: <https://www.coe.int/en/web/ethics-transparency-integrity-in-education/home?desktop=true> (дата звернення 29.04.2021)
3. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой: Пер. с англ./ Общ.ред. В. И. Аршинова, Ю. Л. Климонтовича и Ю. В. Сачкова. – М.: Прогресс, 1986. – 432с. – Режим доступу до ресурсу: http://yanko.lib.ru/books/betweenall/prigogine-stengers_ru.htm#_Toc1693094 (дата звернення 29.04.2021)
4. Transparency International – Режим доступу до ресурсу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/> (дата звернення 29.04.2021)

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ З ПИТАНЬ ЕТИКИ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ: ІСТОРИЧНИЙ НАРИС

Ю.Ф. Матей

здобувач першого рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків

У світовому видавничому співтоваристві проблемі етики публікації наукових досліджень приділяється багато уваги. Протягом ХХ ст. у Великобританії, США, Німеччині та Канаді створювалися організації, головним завданням яких була розробка правил наукових публікацій, підготовка різних документів, що дозволяють науковим редакторам та видавцям дотримуватися єдиних вимоги. Крім того, створювалися правила взаємодії редакторів та

засновників, проводилися відкриті консультації з різних питань, що стосуються безпосередньої роботи редакцій.

На сьогоднішній день більшість комітетів, товариств та асоціацій з видавничої етики стали міжнародними, членами організацій стають все більше представників різних країн, проте українські наукові редактори та видавництва поки що в них не входять.

Європейська асоціація наукових редакторів (*The European Association of Science Editors (EASE), Великобританія*) – це некомерційна організація для тих, хто цікавиться науковими комунікаціями та редагуванням наукових текстів. EASE була створена у травні 1982 р. у місті По (Франція), однак зараз вона базується у Великобританії. У EASE входить близько 550 учасників, які проживають більш ніж в 50 країнах не тільки Європи, але й світу [5]. Асоціація публікує матеріали, які можуть бути корисні в професійній діяльності:

1. Щоквартальний журнал, в якому публікуються статті, пов'язані з наукою та практикою редагування, книжкові і веб-огляди, світові новини.
2. Блог для можливості вибрати напрямки у науковому редагуванні.
3. Брошура, що охоплює рецензування, редакторську роботу, взаємодію із засобами масової інформації.
4. Заяви про порушення використання імпаکت-фактору.
5. Правила для авторів і перекладачів наукових статей, доступні на багатьох мовах, у тому числі, російською [4].

Товариство Макса Планка (*Max Planck Society for the Advancement of Science, Німеччина*) – найбільш успішна організація з усіх перерахованих у даній публікації. З моменту створення товариства в 1984 р. не менше 17 лауреатів Нобелівської премії вийшли з лав його вчених, поставивши його в один ряд з кращими науково-дослідними закладами по всьому світу. Більш ніж 13000 публікацій щороку у відомих міжнародних наукових журналах є доказом видатних робіт дослідників – багато з цих статей є одними з найбільш цитованих публікацій у відповідній галузі наукових знань. Товариство Макса Планка працює як всесвітня мережа на основі міжнародних кооперацій та проектів. Міжнародне співробітництво сприяє науковій ефективності та продуктивності, тому в багатьох областях досліджень досягаються високі результати [3].

Асоціація редакторів Канади (*Editors' Association of Canada (EAC), Канада*) була створена у 1994 р. та вважає професійне редагування наукового тексту ключем до виробництва ефективних комунікацій. Асоціація налічує понад 1600 учасників, штатних працівників та фрілансерів, які працюють з приватними особами та організаціями у технічній, державній, некомерційній та видавничій галузях. EAC організовує професійні семінари, просуває та підтримує високі стандарти редагування і видання у Канаді, випускає рекомендації, що допомагають редакторам захистити фінансову незалежність та належні умови праці, допомогти штатним редакторам та фрілансерам працювати у мережі, а так само співпрацює з іншими видавничими асоціаціями у галузях знань, що становлять взаємний інтерес [2].

Національна Дослідницька Рада з питань етики дослідження людини (*The National Council on Ethics in Human Research, Канада*) була створена у 1995 р. і з того часу, як був прийнятий Кодекс етичних принципів Tri-Council, забезпечує можливість оцінки тих установ, які хотіли перевірити, наскільки вони відповідають етичним принципам Tri-Council [6].

Світова асоціація медичних редакторів (*The World Association of Medical Editors (WAME), США*) – це некомерційна асоціація редакторів рецензованих наукових медичних журналів з країн всього світу, заснована у 1995 р. У 2018 р. ця Асоціація налічувала більш ніж півтори тисячі учасників, 965 журналів з 92 країн. Редакційна політика WAME включає відносини між головним редактором журналу і засновниками (раніше носила назву редакційної незалежності) [7].

Комітет з етики наукових публікацій (*Committee on Publication Ethics (COPE), Великобританія*) – це некомерційна організація, місія якої полягає у пошуку кращих рішень для дотримання етики наукових публікацій. Комітет був заснований у 1997 році невеликою групою редакторів медичних наукових журналів у Великобританії. Зараз в нього входить понад 600 членів з безлічі наукових областей по всьому світу. Членство відкрите для редакторів наукових журналів і всіх, хто цікавиться видавничою етикою. Перші принципи були розроблені після обговорення на зустрічі COPE в квітні 1999 р. та опубліковані у «Принципах видавничої практики». На основі цієї праці у 2004 р. побачило світ перше видання «Кодексу поведінки для редакторів» [1].

На завершення хотілося би відзначити, що в 2019 році в Україні була також створена Асоціація українських редакторів, завданнями якої є виявлення та поширення норм етики наукових публікацій для українських журналів. Це важливий крок на шляху України до підвищення якості наукових журналів та інтеграції в світовий інформаційний простір.

Список використаних джерел

1. Committee on Publication Ethics: official site. About COPE. URL: <https://publicationethics.org/about/our-organisation> (дата звернення: 22.04.2021).
2. Editors' Association of Canada: official site. URL: <https://www.editors.ca> (дата звернення: 25.04.2021).
3. Max Planck Society for the Advancement of Science: official site. URL: <https://www.mpg.de/en> (дата звернення: 23.04.2021).
4. The European Association of Science Editors: official site. Publications. URL: <https://ease.org.uk/publications/> (дата звернення: 22.04.2021).
5. The European Association of Science Editors: official site. About us. URL: <https://ease.org.uk/about-us/organisation/> (дата звернення: 22.04.2021).
6. The National Council on Ethics in Human Research: official site. URL: <http://www.ncehr-cnerh.org> (дата звернення: 24.04.2021).
7. The World Association of Medical Editors: official site. URL: <http://wame.org/about> (дата звернення: 25.04.2021).

FUNDAMENTAL VALUES OF ACADEMIC VIRTUE (ON THE EXAMPLE OF KhNEU OF SIMON KUZNETS)

Chornomord Ye. Ye., Third year student

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
Kharkiv

The educational activity is the activity of higher education institutions, which is carried out in order to ensure the acquisition of higher, postgraduate education and to meet other educational needs of higher education seekers and other persons. Universities are a center of culture, knowledge and scientific and practical research.

All participants in the educational process strive to build open, sincere, humane and honest relationships (communications) to achieve the maximum educational effect and ensure confidence in learning outcomes, so they consciously agree, accept and commit to the Code of Academic Virtue.

All representatives of the academic environment of KhNEU of Simon Kuznets agreed to create an educational platform based on honesty and decency; friendliness; respect, trust and cooperation; accountability, transparency and legality; competence and professionalism. Such intentions are approved by the Code of Academic Virtue of KhNEU of Simon Kuznets. It should be emphasized that the Code of Academic Virtue is developed following educational and universal values, international standards and recommendations for quality assurance, the legislative and regulatory framework of Ukraine, regulations of KhNEU of Simon Kuznets [1].

The term «Academic Virtue» is characterized by the following features: a set of ethical principles and rules defined by the law of Ukraine, which should guide participants in the educational process during training, teaching and conducting scientific (creative) activities to ensure confidence in learning outcomes and/or scientific (creative) achievements.

According to the Law of Ukraine «On Education», the following is considered a violation of academic virtue:

1. academic plagiarism – publication (partially or completely) of scientific results obtained by other persons, as the results of own research or reproduction of published texts (works of art) of other authors without indication of authorship;

2. self-plagiarism – publication (in part or in full) of their own previously published scientific results as new scientific results;

3. fabrication – the fabrication of data or facts used in the educational process or research;

4. falsification – a deliberate change or modification of existing data relating to the educational process or research;

5. copying – performing written work with the involvement of external sources of information, in addition to those permitted for use, in particular, during the evaluation of learning outcomes;

6. deception – providing knowingly false information about their own educational (scientific, creative) activities or organization of the educational process; forms of deception are, in particular, academic plagiarism, self-plagiarism, fabrication, falsification and writing off;

7. bribery – the provision (receipt) of a participant in the educational process or a proposal to provide (receive) funds, property, services, benefits, or any other benefits of a tangible or intangible nature in order to obtain an illegal advantage in the educational process;

8. biased assessment – deliberate overestimation or underestimation of the assessment of learning outcomes of students [2].

Analysis of regulations and resource structure of the University shows that the university pays a lot of attention to the code of honor of students and teachers or their counterparts, which confirms the full implementation of standards of academic virtue in the educational process and their public placement on the site. In our opinion, important publications for general access, which will contain recommendations on academic virtue, the quality of academic writing, inform about the accepted standards of citation, provide examples of identified manifestations of academic dishonesty.

Thus, the action plan should include the following activities:

1. Popularization of the topic of blood pressure;
2. Practice-oriented learning technologies on academic virtue;
3. Information support of the advocacy campaign on academic virtue;
4. Establishing partnerships with stakeholders on academic virtue;
5. Partnership of students and teachers in the framework of academic virtue (Youthadult Partnership) [3].

In order to create an educational environment based on dignity, trust, responsible attitude to education in higher education, a two-level commission is created to consider violations of academic virtue at the level of faculties and the University, which is created for five years.

Why is a virtue in education the key to quality education and a successful future? Each university strives to create an environment that promotes learning and work, the intellectual development of students and staff, and the introduction of innovation. Honest cooperation is an integral part of the new academic culture in Ukrainian higher education institutions and a prerequisite for the successful development of society. Expressing their own opinion, getting a quality education and building a career, relying on their strength, young people will restore confidence in quality Ukrainian education.

References

1. Code of Academic Virtue of Simon Kuznets Kharkiv National Economic University. 2019. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>.
2. Article No 42 «Academic Virtue» in the Law of Ukraine No 2145- VIII from 05.09.2017 «About education».
3. Academic Virtue development program in KhNEU of Simon Kuznets for 2020-2021 academic year. 2020. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Programa-rozvytku-AD-u-HNEU.pdf>.

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АКАДЕМІЧНОМУ ПИСЬМУ

Філь А. І.

здобувач другого рівня вищої освіти
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький

Тенденції глобалізації, інформатизації на сучасному етапі української освіти виявили проблему недотримання академічної доброчесності в закладах освіти. Тиск традицій порушень академічної доброчесності під час освітнього процесу, а саме: недотримання норм цитування в наукових роботах, списування, самоплагіат тощо є вагомою перепорою у формуванні компетентностей академічного письма серед усіх суб'єктів навчального процесу в закладах вищої освіти.

Навички академічного письма повинні формуватися ще під час навчання в закладах середньої загальної освіти, а ЗВО повинні їх поглиблювати, вдосконалювати, робити необхідним критерієм формування цілісних навичок наукових досліджень, які допоможуть зробити освіту в Україні якісною та конкурентоспроможною

Передусім потрібно сформувати у студентів розуміння того, що інтелектуальна праця є надбанням окремої людини, вона захищається законодавством (Конституцією України, Цивільним кодексом України, законами «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту») і реалізація певного чужого матеріалу як свого власне авторського є крадіжкою, тому варто спілкуватися зі студентами ЗВО про Кодекс честі, формувати в них професійно-етичні компетентності, повагу до будь-якої інтелектуальної праці.

Для робіт високого науково-дослідницького рівня (наукові статті, тези, курсові, дипломні, магістерські роботи тощо) найголовнішим є дотримання структури та правильне використання цитат. Студенту слід розуміти, якщо він використовує цитату без порушення думки та авторської манери її викладу, зі збереженням усієї лексичної специфіки цитати, то варто подати власний коментар до змісту викладеного у цитаті, іншими словами – пояснити доцільність її використання в науковій роботі.

Рекомендуємо також використовувати перефразування для передачі змісту цитати, однак варто розуміти, що переформулювання думки – це не заміна слів на синоніми, а виклад прочитаного власними словами, в ідеалі – з використанням власної манери письма. Цей прийом вимагає неабиякої майстерності слова здобувача освіти, рівень досконалості перефразування залежить від рівня загальної освіченості студента, багатства його лексичного словника, від мовленнєвої компетентності, тому навички перефразування варто формувати ще в закладах загальної середньої освіти, а в ЗВО їх удосконалювати.

Для навчання академічному письму під час написання творчих робіт (твір, есе, нарис тощо) варто звернути увагу на метод Storytelling. У його основі

лежить технологія написання історії з використанням потрібної інформації. Він допоможе розвинути у здобувачів освіти уміння самостійно розгортати тему письмових робіт, вдосконалювати вже набутті компетентності, збагачувати свій лексичний запас, а підбір неординарної теми допоможе уникнути списування.

Для формування навичок академічного письма рекомендовано надавати зразки готових робіт, розробляти нестандартні та актуальні сьогоденню завдання, практикувати між студентами взаємне анонімне рецензування, зважати на продуктивний, а не відтворювальний характер навчання [1, с. 3-4]. Крім цього, пропонуємо студентам детально аналізувати різні наукові статті, звертати увагу на їх структуру, організовувати семінари-практикуми, консультації тощо здобувачами освіти старших курсів для молодших, а також варто усім суб'єктам навчального процесу підвищувати рівень свого академічного письма за допомогою самоосвіти: онлайн-платформи навчання, вебінари, навчально-практичні курси, марафони, майстер-класи тощо.

Шліхта Н., Шліхта І. у своїх «Методичних рекомендаціях та програмі курсу «Основи академічного письма» зазначають, що «...для якісного академічного письма студенти мають опанувати такі знання й навички: шукати, обирати й оцінювати якість джерел; робити нотатки, завжди вказуючи джерело; виділяти головні думки в тексті; підсумовувати текст та ідеї; перефразувати чужі думки своїми словами стисло, детально, без зміни змісту цих думок; правильно описувати посилання на джерело; правильно цитувати; знати про форми академічного плагіату і про шляхи запобігання йому; формулювати і чітко висловлювати власні думки; знати структуру академічного тексту; вміти виокремити текст цитат у власному тексті; володіти іноземними мовами, передусім англійською» [3].

Отже, дотримання академічної доброчесності є запорукою якісної професійної освіти в Україні, адже допомагає формувати та розвивати низку необхідних науково-дослідницьких компетентностей, що робить випускників ЗВО конкурентоспроможними та високоосвіченими. Низка розроблених методичних інструментів навчання та рекомендацій сприяють формуванню навичок академічного письма не лише у студентів, це зокрема допомагає розвинути науково-дослідницький потенціал української молоді та гідно її утвердити на світовій арені.

Список використаних джерел

1. Рекомендації МОН з дотримання академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf> (дата доступу: 20.02.2021).
2. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2016. 24 с.
3. Шліхта Н., Шліхта І. Методичні рекомендації та програма курсу «Основи академічного письма». Київ, 2016.

ДО ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

О. М. Шелест

здобувач першого рівня вищої освіти
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк

Загострення проблеми плагіату в науковій та освітній сферах України та Європи стимулювало світову наукову спільноту до низки досліджень цього явища у різних сферах: сфері права, журналістики, психології та соціології. І, мабуть, однією з найбільш важливих проблем, що стосуються плагіату, є виявлення причин його вчинення та, передовсім, розробка заходів, спрямованих на попередження чи усунення плагіату. Метою тез є уточнити трактування плагіату та його причин в українському освітньому та науковому просторі.

За останні декілька років в Україні проведено низку опитувань, присвячених причинам вчинення плагіату. Цікаво зазначити, що залежно від складу респондентів результати здійснених спостережень мають істотні відмінності: викладачі вказують на одні причини вчинення плагіату, студенти – зовсім на інші. До об'єктивних причин належать: неконтрольований доступ до інформації в інтернеті; нецивілізованість країни; нездатність академічної еліти продукувати нові ідеї; закритість і збідненість вітчизняного інтелектуального поля; нестача часу, зумовлена завищеними вимогами при відсутності належних умов; недоступність джерел, відсутність спроможності придбати їх [2, с. 25]. Таку проблему простежуємо в Україні.

На допомогу для зменшення випадків плагіату з'являються програмні забезпечення, що використовують для виявлення текстових запозичень у творах. Такі сервіси та програми (приміром, Unichesk Україна, StrikePlagiarism.com) перевіряють текст на унікальність і наявність запозичень та видають результати у відсотках оригінальності з посиланням на виявлені джерела, з яких була запозичена інформація. На жаль, такі програми не мають змоги «взяти на себе всю відповідальність» за виявлення плагіату.

Для вирішення цієї проблеми у ВНУ імені Лесі Українки внесено корективи в освітню програму (уведено курс «Академічне письмо»), розроблено Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки, упорядковано вимоги для написання кваліфікаційних робіт. Наприклад, у 2021 році відбувся перший «Тиждень академічної доброчесності», під час проведення якого я мала змогу ознайомитися з етичними проблемами, що виникають у процесі наукових досліджень. Я усвідомлюю, що академічна нечесність негативно впливає на моє академічне життя. Тому 19.04.2021 р. взяла участь у вебінарі «Курсова робота без академічного плагіату – нові можливості системи StrikePlagiarism.com».

Отож плагіат тлумачимо як запозичення чужого авторського твору та демонстрування його як власного опусу. Академічний плагіат трактуємо як оприлюднення чужих наукових досліджень як особистої наукової творчості. Будь-яка відтворена текстова інформація обсягом одного речення чи більше опублікована без жодної зміни, чи часткової зміни, обов'язково має

супроводжуватися покликанням на первинне джерело. Якщо цитату з певного джерела наводимо за першоджерелом, тоді в науковому тексті слід навести покликання на першоджерело. Якщо цитату наводимо не за першоджерелом, тоді в науковому тексті слід навести покликання на безпосереднє джерело цитування. Наявні винятки є лише для загальновідомої інформації, визнаної усією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції [1].

Залишається визнати, що ця тема є досить актуальною у моїй країні: з проблемою списування ще досі не впорались. На мою думку, однією із причин плагіату серед спудеїв є надмірна вимогливість та суворість викладачів вишів, які встановлюють незручні дедлайни: студенти не завжди встигають за невеликий термін якісно впоратися із завданням. І тому студенти, які мають обмаль часу, згодом починають шукати вихід із скрутною ситуації і «на допомогу приходять» плагіат.

На мою думку, усунення проблеми академічного плагіату та виховання академічної доброчесності є одним із важливих завдань нашого вишу. «Учаснику освітнього процесу, якого звинувачують у академічному плагіаті, а також в інших порушеннях академічної доброчесності, має бути забезпечена можливість надання пояснень та доведення своєї невинуватості» [3].

Надалі я бажаю продовжувати дослідження на цю тему, оскільки хочу зануритись глибше та зрозуміти краще авторів, які вирішують здійснити плагіат.

Список використаних джерел

1. Радейко Р. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах. *Блог Романа Радейко*. 2021. 15 серп. URL: <http://aphd.ua/rekomendatsi-shchodo-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-ioho-vyiavlennia-v-naukovykh-robotakh/> (дата звернення: 14.04.2021).
2. Штефан А. Причини вчинення плагіату та шляхи його попередження. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 4. С. 24–30. URL: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2017/12/24-30.pdf> (дата звернення: 14.04.2021).
3. Юрко Н. А., Стифанишин І. М., Проценко У. М. Академічний плагіат: основні різновиди та дискусійні аспекти. *LOGOSONLINE*. 2020. № 7. DOI : [10.36074/2663-4139.07.03](https://doi.org/10.36074/2663-4139.07.03).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

К.В. Шейко

здобувач освіти

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
м. Харків

Підґрунтям для формування мислячого суспільства є система якісних знань. Сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей складають поняття вища освіта, що в свою чергу є основою для розвитку правової, соціально орієнтованої держави.

Для того щоб крокувати в ногу із рівнем освіти, що закріплений у світовій практиці, органи законодавчої влади мають проводити реформування української освіти, зокрема вищої.

Як наслідок переходу до ринкової економіки, переформатуванням основних соціально-економічних інститутів, розвитку держави в напрямі забезпечення добробуту і протидії «зубожінню» населення останні декілька років проводиться активне обговорення та реформування положень Закону України «Про вищу освіту».

До Закону України «Про вищу освіту» були внесені зміни та доповнення, зокрема таке поняття, як академічна доброчесність - сукупність етичних принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Передусім це пов'язано з низьким рівнем довіри до результатів навчання, зокрема й творчих наукових досягнень як здобувачів, так і професорсько-викладацького складу ЗВО [1.]

Як зазначає Н.Г. Маслова, не менш актуальним поняттям, що нерозривно пов'язане з академічною доброчесністю є «академічна відповідальність». Характеристику якої вона надає у своїй статті. Зокрема, суб'єктами академічної відповідальності є всі члени академічної спільноти й академічні інституції (університети та інші соціальні установи, що здійснюють освітньо-наукову діяльність), а її об'єктом – академічна (науково-педагогічна) діяльність. Предметом такої відповідальності може бути діяльність, що тим чи іншим чином пов'язана з освітою, наукою. До такої можливо віднести викладацьку, дослідницьку, фінансову, адміністративну діяльність тощо. З огляду на це виділяються два види академічної відповідальності – зовнішня та внутрішня. Зовнішня академічна відповідальність отримує свій прояв у більш широкому розумінні. Тобто реалізації проявляється у взаємодії певного суб'єкта з його соціальним оточенням та відображає здатність задовольняти потреби зацікавлених сторін, тобто суспільства, держави, ринку праці тощо. Внутрішня відповідальність зосереджується на локальному рівні й зачіпає діяльність здобувачів освіти, викладачів, адміністрації з різних сторін. В такому випадку доцільніше казати про так звану позитивну відповідальність, тобто про

належне, сумлінне ставлення до виконання своїх академічних обов'язків, що ґрунтується на високому рівні правосвідомості й розумінні високого покликання освітян і науковців [3, с. 72].

Вище наведені роз'яснення щодо наявності й характеристики академічної відповідальності базуються на положенням Закону України «Про освіту», а саме пунктом 5 статті 42 яка визначає, що за порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: відмова у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

«Види академічних стягнень», що стосуються суб'єкта, який посідає центральне місце в цих правовідносинах – здобувача, регламентуються пунктом 6 статті 42 Закону України «Про освіту». Відтак за порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [2].

Користуючись положеннями чинного законодавства можливо визначити, що згадані «стягнення» застосовуються до осіб, що допустили академічний плагіат; самоплагіат; фабрикацію; фальсифікацію; списування тощо.

Академічна доброчесність, з одного боку, є складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми й інструменти, за допомогою яких останні реалізуються на практиці. З іншого – існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, освітньо-виховних, які впливають ззовні чи зсередини на університет, визначаючи його спроможність і прагнення протидіяти академічній нечесності. У будь-якому разі запровадження нового виду відповідальності зумовлене трансформацією всієї системи освіти й науки, оскільки переформатування цілої низки норм, правил, устроїв потребує значних ресурсів, часу та навіть волі й мужності окремих осіб для свого утвердження, в жодному випадку не може з'явитись одномоментно чи випадково без використання інструментів «академічного примусу» [4, с. 194].

Отже, академічна доброчесність являється провідною складовою вищої освіти. На жаль, львина частка освітян ще не до кінця підтримують, розуміють важливість цього елемента через ті чи інші причини. Слідуючи законам логіки, слід боротися та протидіяти поширенню причин, що можуть створювати сприятливі умови для процвітання нечесності в академічному середовищі, а не лише її симптомів та окремих проявів.

На мою думку, недопустимо обмежуватися боротьбою з академічною нечесністю лише в окремих її проявах, бо це призводить лише до тимчасових гучних кампаній. Доцільною є розбудова загальнодержавної системи збирання статистичних даних щодо виявлених випадків академічної нечесності в університетах та оприлюднення на їх основі щорічних звітів.

Відповідно й локальний рівень потребує змін. Зокрема, розроблення й імплементація вищими навчальними закладами спеціальних інституційних заходів у межах політики запобігання плагіату та боротьби з ним. Це можуть бути кодекси честі студентів, етичні кодекси викладачів, положення про запобігання плагіату і списуванню тощо.

Безумовно, академічна доброчесність не виникає з повітря. За цими проявами криються корупційні дії. Тому до поки людина, яка керується нормами академічної доброчесності й має належну професійну підготовку, не буде впевнена в тому, що вона завжди знайде можливість для своєї повноцінної реалізації у вищій школі, а не буде залежати від волі тих, для кого вища школа є лише бізнес-проект, будь-які кампанії проти академічної нечесності будуть марними.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради (УРСР). 1991. № 1060-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Маслова Н.Г. Академічна свобода та академічна відповідальність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2017. Випуск 43. Том 1. С. 72–76.

4. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 34

ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Н.М. Яригіна

здобувач третього рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Формування свідомого дотримання академічної доброчесності серед всіх учасників освітнього процесу є одним з найважливіших чинників розвитку науки та показником якості освіти. З приєднанням України до Болонського процесу та з формуванням єдиного освітнього простору, питання дотримання академічної доброчесності набуває все більшої актуальності. Проблема академічної недоброчесності привернула увагу великої кількості дослідників. У роботі О.В. Чумак висвітлюється теоретичні положення академічної доброчесності в освітній сфері та прояви її змісту у закладах вищої освіти. Також, І. Варавою були проаналізовані можливі причини порушень академічної

доброчесності серед студентів та представлені методи і заходи запобігання академічного шахрайства. Є. Недогібченко розкриває виникнення поняття самоплагіату та дублікату публікацій, визначає їх ознаки та висвітлює їх значення в наукових публікаціях.

Перші прояви академічної не доброчесності можна віднести к першим створеним тестам на державну службу в Китайській імперії в період правління династії Хань (206 до н. є.– 220 н. є.). Люди, які вдавались до шахрайства та були виявленні в ньому, були покарані. Їм заборонялось продовжувати іспит, та проходити його наступного разу [2]. В середньовіччі, прояви академічної не доброчесності можна віднести до повсякденного життя. Багаторазово переписувались трактати, релігійні книжки, колективні роботи або інші матеріали без посилання на першоджерело. Що на сьогоднішній день є серйозним порушення академічної доброчесності. Наступним періодом розвитку академічної доброчесності прийнято вважати довоєнний період (1760 – 1860) в США. В Академічному середовищі знання студентів часто перевірялись тестуванням, за результатами якого, відбувалось ранжування студентів, найкращі з них отримували стипендії, звання або інші привілеї. Цей тиск необхідності отримувати лише найвищий бал, ймовірно, створював середу, в якій студенти вдавались до академічної не доброчесності. Засобом запобігання був створений кодекс честі однолітків, яка змушувала студентів стежити за поведінкою інших студентів. Наступний період формування академічної доброчесності в США виокремлюється період дослідницького університету (1860-1945). Він характеризується прийняттям актів Моррілла, збільшенням кількості студентів та розподілом викладачів на академічні кафедри. В цей період зростала важливість вищої освіти, а екзаменаційне тестування стало нормою. Студенти могли легко отримати попередню копію іспитів у інших студентів. Тож, філософія честі однолітків була замінена кодексом честі, заснованим на філософії закладу. Наприкінці цього періоду викладачі додатково застосовували такі міри, як розсаджування студентів на відстані під час іспитів та заборона зайвих предметів на партах. Далі виділяють період масової освіти (1945 – 1975 р.), який характеризується значним розширенням кола студентів, до складу якого почали входити люди різного віку, раси, статті та соціально – економічного положення. Через такий стрімкий приріст студентів, різного етнічного, географічного та соціального положення, ідеологія та освітні цінності професорів стали дуже відрізнятися від студентського сприйняття. Та, як наслідок, відбувся значне збільшення проявів академічної недоброчесності. Це змусило заклади вищої освіти шукати методи та засоби боротьби з проявами академічної недоброчесності, адже якість вищої освіти та ефективність кодексу честі були під сумнівом громадськості. Саме в цей період вперше були використані такі поняття як «академічна доброчесність» та «академічна не доброчесність», маючи на увазі обман, фальсифікацію, плагіат та шахрайство. Університети почали активно розробляти кодекси честі, якими керується кожна діяльність учасників освітнього процесу. Відокремили академічно доброчесну поведінку студентів та викладачів, що дало змогу зосередити дослідників на проблемі академічної

недоброочесності. Студентське шахрайство вважалось центральною проблемою, але знайти універсальну політику академічної доброочесності, яка б підходила до потреб всіх університетів було неможливо. Пізніше навчальні заклади розпочали адаптування різних підходів для боротьби з проявами академічної не доброочесності. Період сучасного університету з 1975 р. і до теперішнього часу характерний комерціалізацією вищої освіти та посиленням конкуренції за фінансування та зарахування студентів [3]. Заклади вищої освіти стали приділяти особливу увагу проблемі академічної недоброочесності та все частіше полем дослідження багатьох науковців ставала саме ця проблема. Пізніше академічна доброочесність була закріплена на правовому рівні, регламентуючи етичну поведінку всіх учасників освітнього процесу. В Україні на законодавчому рівні вперше було закріплено поняття академічної доброочесності в Законі України від 05.09.2017 «Про освіту» [1].

На сьогоднішній день, зі стрімким розвитком технологій та науки, з відкритим доступом до інформації та зі швидким її обміном, головним в сфері академічної доброочесності є формування морально – етичної поведінки в академічному середовищі. Саме тому необхідно звернути увагу на рівень обізнаності щодо академічної доброочесності серед молоді. Дотримання етичної поведінки в науковому середовищі сприятиме творчому розвитку та підвищить конкурентоспроможність фахівців на міжнародному рівні. Академічна доброочесність – це шлях до нових винаходів, ідей та до підвищення якості освіти.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
2. McMullen D. The Chinese examination system in dynastic China: Did it select the brightest and best. *Sunway Academic Journal*. 2011. № 8. Р. 1-11.
3. Walton, C. L. T. An investigation of academic dishonesty among undergraduates at Kansas State University : PhD Thesis. Kansas State University, 2010

СЕКЦІЯ 5 Роль молодого вченого в становленні корпоративної культури наукової спільноти

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ КАР'ЄРИ МОЛОДОГО ДОСЛІДНИКА

Н.А. Багнюк

здобувач вищої освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Т.Шевченка
м. Кременець

Важливою передумовою розвитку будь-якого суспільства є його науковий поступ. Залучення молоді до дослідницької діяльності сприятиме формуванню у неї ключових компетентностей, які необхідні для майбутніх професійних здобутків. Завдяки праці в області науки студенти розвиваються

багатогранно, вдосконалюючи як теоретичні так і практичні навички, вчать будувати власні наукові траєкторії.

Заклади вищої освіти пропонують різноманіття форм наукової роботи, що безумовно допомагають професійному росту фахівців. Проте доволі часто молоді науковці стикаються з перешкодами на шляху до власних наукових досягнень, зокрема, щодо вибору теми дослідження, пошуку джерел інформації, визначення актуальності питання. Тому, проблема наукового кар'єрного зросту здобувачів є актуальною сьогодні, адже, від підростаючої генерації вчених багатьох сфер суспільного життя залежить майбутнє нашої держави.

Вольтер колись сказав: «Ніколи не буває великих справ без великих труднощів...» і з ним не посперечаєшся. Так само й молоді вчені, меншою чи більшою мірою стикаються у ході діяльності з перешкодами, які призводять до наукового вигорання, а доволі часто й до антипатії щодо власних досліджень. Це все обумовлено різними чинниками: незначним інтересом до тематики розвідки, відсутністю фінансування та умов саморозвитку, нав'язуванням думки старшими дослідниками. Уся ця сукупність перешкод тією чи іншою мірою впливає на свідомість молодого науковця та пригальмовує інтерес до наукових пошуків. Проте, самодисципліна, відповідальність та працьовитість – ці ті самі якості, що дадуть добрі результати у становленні молодого науковця [1, с. 9].

На своєму досвіді спробую окреслити механізми розвитку кар'єри молодого дослідника. Спочатку це були елементи дослідницької діяльності під час підготовки рефератів та наукових мікропроектів. Наступним етапом були курсові роботи та виступи на наукових конференціях, публікації тез доповідей. На кожному з етапів важливо обрати тему дослідження, яка вам пізнавальна і цікава. Для молодих вчених відкриті усі можливі «ресурсні двері», за рахунок функціонування різноманітних електронних бібліотек, де зібранні сотні тисяч книг, онлайн порталів, зараз оцифровано значну кількість архівних документів, тому досліджувати, наприклад, історію України значно простіше, ніж це було два десятиріччя тому.

Велике значення у науковій кар'єрі молодого вченого відіграє ментор. Він сприяє формуванню основних наукових компетентностей та світогляду у дослідника. Науковий керівник має своїм прикладом, порадами, направити та мотивувати здобувача вищої освіти у правильне русло, щоб не загубити таланти й енергію останнього. Комунікаційна діяльність наукового керівника сприяє передачі секретів наукової творчості дослідника, формує його мотивацію до наукової діяльності, формує навички оволодіння методами та методологією наукового дослідження. Тому важливо, щоб між молодим науковцем та його ментором зав'язався психологічний зв'язок, що полягає у взаєморозумінні та допомозі [2, с. 132]. Спілкування з науковим керівником дозволяє запозичити його бачення тієї чи іншої наукової проблематики, роль, характер і рівень наукового дослідження, стандарти вимогливості й те, що називається «науковим смаком». На нашу думку, науковий керівник повинен передати молодому науковцеві й поняття академічної доброчесності.

Розвиток наукових здібностей може здійснюватися не лише за рахунок написання та публікації досліджень, але й участі в студентських наукових клубах, проблемних групах, товариствах, тощо. Саме у таких організаціях молодий науковець здатен вдосконалювати креативність, критичне мислення, навички soft skills. Подібні організації існують у кожному навчальному закладі, тому Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка не є виключенням. Активно працює Студентський історичний клуб «Х леґіон», основним завданням якого є сприяти загальному розвитку інтелектуальних якостей студентів та розширення їх кругозору, надати обширні знання про історичну науку та розвивати дослідницькі уміння. Клуб організовує онлайн вебінари, круглі столи, конференції для обговорення різноманітних питань з історії, краєзнавства та політології. Клуб є своєрідний майданчиком для наукового старту молодого вченого.

Отже, наукова робота є важливою складовою формування професійного потенціалу здобувачів вищої освіти й допомагає саморозвиватися, соціалізуватися та прокладати власний, тернистий шлях до успіху в науці.

Список використаних джерел

1. Шопа Я.І. Студентська наукова робота : навч. посібн. / Я.І. Шопа, О.І. Конопельник, Н.Є. Фтомин ; за ред. П. М. Якібчука – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 184 с.

2. Лисак Л. К., В. А. Григор'єва Роль наукового керівника в підвищенні якості написання наукових робіт. Стаття. – Київ, 2018. – 7 с. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2018_1_16 (дата звернення 26.04. 2021 р.)

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ ЯК РЕГЕНЕРАЦІЯ СУЧАСНОСТІ

І. І. Завулічна

здобувач третього рівня вищої освіти

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

Сьогоднішній етап незалежної України спрямовує громадське суспільство на дієздатність та об'єднання в велику благодійну діяльність. Саме в даному випадку кризовий стан, як показує практика призводить до виникнення нових ідей, активізації певних організацій, а також вихід на поверхню невидимих проблем, які вже довгий час крились в несформованому українському суспільстві. Тому благодійна діяльність в Україні на даний момент пробудила націю, як орієнтир українського суспільства. Даний період незалежної України засвідчує зростання і наявність благодійних фондів, які створюються фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту й процвітання спільнот і суспільства, заснованій на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства; отриманні всебічного задоволення особистих і соціальних потреб шляхом надання допомоги іншим людям. Найголовнішою ознакою благодійника є те,

що людина частину свого особистого часу, сил, енергії, знань, досвіду добровільно витрачає на користь допомоги потребуючим.

Внаслідок Революція Гідності та спричинені нею подальші події в Україні призвели до створення благодійних фондів допомоги учасникам АТО - «Справедливість», «Сподівання», «Вірне серце», «Єдність побратимів», «Сімейне вогнище» та інші. Метою яких є вирішення найбільш гострих та невідкладних проблем, з якими українська спільнота не стикалася від часів здобуття державної незалежності: різнопланова допомога біженцям з окупованих територій, матеріально-технічне забезпечення військових, збір коштів та продовольства, закупівля медичного обладнання та медикаментів для поранених тощо[5, с.16].

У грудні 2014 року відома соціологічна та маркетингова компанія «GfK Ukraine» провела дослідження стану діяльності благодійних фондів допомоги учасникам АТО в Україні. Результатом якого визначено, що благодійні фонди одна із чи не найпотужніша сила, яка присутня в секторі громадянського суспільства, діяльність якої потребує детального та більш глибокого дослідження [3, с. 93]. Саме ця робота зараз конче необхідна українському народові, щоб зберегти власну суверенність та, нарешті, розбудити самосвідомість та самоідентичність українського суспільства [3, с. 93].

Протягом останніх років в Україні зародилися потужні благодійні фонди, які сприяють обороні держави організовуючи підтримку українського феномену благодійництва та військову підготовку цілих підрозділів регулярної армії та добровольчих батальйонів, самоорганізуватися для спільних занять з тактики та поводження зі зброєю, здійснювати регулярні волонтерські поїздки у зону проведення бойових дій, і врешті-решт, ризикуючи власним життям, робити все можливе і неможливе для наближення нашої перемоги над ворогом.

Список використаних джерел

1. Книшенко Н. П. Статус сучасного благодійного фонду [Електронний ресурс], Режим доступу: https://keui.files.wordpress.com/2015/04/21_knyshenko.pdf
2. Коваль Г. В. благодійництво на підтримку АТО: актуальність та специфіка як об'єкту соціально-психологічного аналізу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.psytir.org.ua/upload/149_journals/2.4/authors/2016/Koval_Gennadij_Vvalerijovych_Volonterskyj_ruhna_pidtrymku_ato_aktualnist_ta_s_pesyfika_jak_objektu_socialno_psyhologichnogo_an_alizu.pdf
3. Козачук М. Б. Волонтерський рух в Україні в період кризового стану: соціологічний вимір. *Наукові праці. Соціологія*. 2015. Випуск 46. С. 92-96.
4. Мандебура О. Благодійні фонди в Україні як нова форма взаємодії влади і громадянського суспільства. *Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України ім. І. Ф. Кураса*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ipiend.gov.ua?mid=12&action=article_detail&article_id=8
6. Волонтерський рух: історія, сучасність, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 квітня 2015 року. Харків : Видавництво ХНАДУ, 2015. 16 с.

РАННІЙ ФІЛОЛОГІЧНИЙ ДОРОБОК ІВАНА ФРАНКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Д. О. Чистяк

доктор філологічних наук, доцент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м.Київ

Актуальним видається дослідження літературно-критичного та перекладацького доробку видатного українського філолога Івана Яковича Франка, що має слугувати взірцем для молодих поколінь вітчизняної філологічної науки. Тому метою доповіді є розгляд прикладу трансмісії Великим Каменярем теорії бельгійського символізму, а також його поетики шляхом оригінальних інтерпретаційних пошуків.

Рецепція І.Я. Франком бельгійської лінгвокультури почалася зі статті «Доповіді Міріама», що вийшла друком у 1894 р. у газеті «Kurier Lwowski» і постала критичним реферуванням лекції знаного польського поета і літературознавця та натхненника ідей «Молодої Польщі» З. Пшесмицького, присвяченої сучасній бельгійській поезії. Новаторство інтерпретації символістської художньої парадигми у відгуку на лекцію З. Пшесмицького з-під пера І.Я. Франка полягає у критичному переосмисленні згаданих постулатів. Він розглядає концепт *символ* у панхронічній площині, виводячи його з романтичної концепції Генріха Гейне: «йдеться лише про те, щоб поет, зображаючи певне явище, умів при цьому порушити в нашій душі цілі акорди почуттів і уявлень, які б поривали нашу фантазію в якийсь далекий, безмежний простір, відкривали перед ним широкі горизонти думки і мрії», «щоб кожний вірш був неначе тісним віконцем у безкінечність», «такими символістами були і є всі великі поети» [5, с. 119]. Така своєрідна інтерпретація символістської естетики лежить у площині художньої платформи самого Франка: замість пошуку трансцендентального начала бачимо тут примат концептуалізації, а також оригінальний в даному семіотичному контексті принцип рецептивного взаємопроникнення між автором, текстом і читачем – саме за це письменник слушно піддає критиці гіпертрофоване відчуття індивідуалізму в «артистів для артизму» [5, с. 121].

Про бельгійського поета-символіста Жоржа Роденбаха І.Франко спершу відгукнувся досить прохолодно, як про співця «напудреної музи», який, «наслідуючи Коппе, перенісся думками й почуттями в середньовіччя, до стародавніх міст» [5, с. 117]. Але вже в некрологічному споминку про поета в «Літературно-наукому віснику» за 1899 рік [4, с. 67] згадав про Роденбаха як про «одного із видніших французьких поетів молодшого покоління», автора творів «взірцевих на красоту мови і стилю, хоч не дуже глибоких». Ми не маємо змоги тут детально аналізувати переклади І. Франка творів Ж.Роденбаха «Чари минулого» та «Любовна літанія», формальний аналіз яких досить докладно зробив Ярема Кравець [1], щоправда, не зауваживши зміщення символістського спрямування в бік неоромантичного. Натомість маємо

констатувати, що низка ключових символів у цих текстах лишилась поза увагою перекладача саме через настанову на пізньоромантичну інтерпретацію згаданих текстів. Приміром, у «Чарах минулого» вдало відтворюється атмосфера меланхолійного модусу ліричного героя (мотив смерті дитинства), з констатацією опозиції душа-матерія, але не відтворено символістський сценарій контакту образу дитини із дзеркалом, який є ключовим для Ж. Роденбаха, адже імплікує екстатичний зв'язок дитинства із потойбічним світом, його вихід у трансцендентну реальність і безсмертя в ній. В «Любовній літанії» перекладач подає тонке портретування коханої жінки, яка асоціюється з образом Богоматері, тоді як ліричний герой ототожнюється з творчим началом, яке одухотворює почуття високого Кохання та передає його прийдешнім поколінням у спадщину: «Замість службника я божеству своєму // Малюнками вкращу любовную поему» [2, с. 254]. Своєрідна неоромантична інтерпретація трубадурського подвигу. Натомість у Ж.Роденбаха чітко простежується звернення до сакральної символіки: Творець, якого надихає Богородиця, не пише «замість службника», а приєднується до божественної енергії (символи *крин, зелене гілля, серафими*), поєднуючись із Коханою в божественному акті Творіння. Зауважимо, що, як ми намагались показати вище, в цьому полягає оригінальна інтерпретація І.Франком засновків естетичної платформи символістської естетики в його панхронічній концепції символу як образу, взятого в повноті концептуальної знаковості, без урахування трансцендентальної складової, що призводить до створення конгеніальних перекладів, але не символістського, а неоромантичного спрямування.

Дослідницький та перекладацький досвід молодого науковця І.Я. Франка, який уперше в українській філології звернувся до доробку тогочасних бельгійських франкомовних письменників може стати прикладом для наслідування студентами-філологами, що вивчають франкомовну лінгвокультуру, зокрема в курсах «Поетика і художній переклад», «Стилістика французької мови», «Теорія і практика перекладу французької мови». Перспективним видається поширення такої методики на інших культурних діячів на ниві українсько-французьких мистецьких і наукових взаємин для плекання майбутніх філологів.

Список використаних джерел

1. Кравець Я. Іван Франко як перекладач бельгійської французькомовної літератури. Українське літературознавство. Львів, 2012. Вип. 76. С. 208–215.
2. Роденбах Ж. Любовна літанія. Літературно-науковий вістник. Львів, 1902. Т. XIX. Кн. 9. С. 254.
3. Роденбах Ж. Чари минулого. Літературно-науковий вістник. Львів, 1899. Т. VI. Кн. 9. С. 116.
4. Франко І. Жорж Роденбах. Літературно-науковий вістник. Львів, 1899. Т. V. Кн. 1. С. 67.
5. Франко І. Я. Зібрання творів у 50 т. Т. 31. Київ, Наукова думка, 1981. С. 121.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1: Концепція успішної освіти в умовах дистанційного та змішаного навчання.....	4
Андрусенко Л., Дементєєва Я.	
ЕФЕКТИВНІСТЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З АНАТОМІЇ ШКОЛЯРІВ ХАРКІВСЬКОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №58.....	4
Аннас Ю.В., Шевченко М. А.	
ПЕРЕВАГИ ТА ТРУДНОЩІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	6
Андрющенко А.Р.	
ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ, ЩО СПРЯМОВАНЕ НА РОЗВИТОК СИЛИ У ШКОЛЯРІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	8
Бабак О.М.	
МЕТОД МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ «ЕЛЕМЕНТІВ КОМБІНАТОРИКИ».....	10
Баніт О.Р.	
СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ УВАГИ СТУДЕНТІВ ТА ЗАСВОЄННЯ НИМИ МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС ОНЛАЙН ЗАНЯТЬ.....	12
Беземчук Л.В., Філіпчук Л.С.	
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	14
Бондаренко Н.С.	
ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ ..	16
Воропаєва О.В., Давидова М.О.	
ВИКОРИСТАННЯ SMART – ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО	18
Галяс А.Г., Рой О.С.	
ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ОСВІТИ	20
Нафійак А., Moroz А.	
THE PROCESS OF FORMING THE COMPETENCIES OF FUTURE SPECIALISTS IN THE IT SPACE	22
Єсікова І. В.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	24
Зайцева П.О.	
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОНЛАЙН-ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ.....	26
Кононьчук Ю.М.	

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА ТА КУЛЬТУРНО – ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (на прикладі діяльності студентських організацій КОГПА ім. Т. Шевченка)	28
Macanthyony N., Nekrylova Y. E-LEARNING UNDER QUARANTINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES	30
Марек Р.А.	
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ПЛАКАТУ НА УРОКАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН-СЕРВІСУ GENIALLY	32
Мелешенко М.О.	
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІЗИЧНОГО ТА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я	34
Онищенко І.В.	
ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ СТУДЕНТА	36
Ониськів О.А.	
РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ВИВЧЕННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ІСТОРІЇ.....	38
Павленко О.І.	
РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	40
Псарьова М.Д.	
МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ОСВІТИ ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ СПЕКТРУ АУТИЗМУ У США	43
Рохмаїл А.С.	
МОЖЛИВОСТІ СКРАЙБІНГУ У ФОРМУВАННІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	45
Семенов М.А., Кротких В.Д.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ РІЗНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	47
Сиротюк М.І.	
МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ПІДЛІТКІВ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ.....	49
Соскова Є.Ю.	
ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ЗАНЯТЬ СПОРТОМ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ	51
Тарасенко Л. В., Тарасенко М. В.	
ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ЛОКДАУНУ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ.....	53
Тихоход Л.О.	

ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД ПЛАНУВАННЯ У ЗАКЛАДІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	55
Ткаченко В. І.	
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ	57
Толок Д.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ	59
Харченко А.П.	
СПЕЦІФІКА ІНТЕГРАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	61
Хомук Ю. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК SOFT SKILLS У ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	63
Холявко Н.І.	
НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	65
Черненко А.В.	
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	67
Чернявська А.Ю., Чернявська М.В.	
МУЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	69
СЕКЦІЯ 2. Освітологічні дискурси в підготовці майбутніх фахівців	
Вітченко В.В.	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	71
Дуб Н.Є., Головчак М.І.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	73
Дубовик Б.М., Семченко А.О.	
АНГЛІЙСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ СЛЕНГ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ...	75
Ковальова М. В.	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗКРИТТЯ ТЕМИ МАЛЮВАННЯ В КОЛІ ЧИТАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	77
Коновал Є.В.	
РОЗШИРЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗНАНЬ ПРО РОДИННІ Й ДРУЖНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ДИТЯЧИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ.....	79

Кривуля Ю.П.	
АНАЛІЗ ВЛАСНОГО ДИТЯЧОГО ЧИТАЦЬКОГО ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ КУРСІВ.....	81
Лаврухіна В.В.	
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКА В УМОВАХ ПАРТНЕРСТВА З РОДИНОЮ	83
Матвійчук Ю. Ю.	
РОЛЬ УЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ STEM-НАВЧАННЯ	85
Мельник А. О.	
ЕКОЛОГО-БІОЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ	87
Mykhailyuk N.V.	
FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE BANKING SPECIALISTS	89
Мусієнко А.В., Цимбалюк Ж.О.	
СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАСКЕТБОЛУ 3Х3 В СВІТІ 91 В СУЧАСНИХ УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ <i>А.В. Мусієнко</i>	91
Лі Цяньє	
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ В КНР.....	93
Олефіренко О.В., Дудка О. В.	
ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ПРОГРАМИ ГУРТКА ЛІТЕРАТУРНО-ТЕАТРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	95
Сінчук Ю.В.	
ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПИСЬМЕННИКІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	97
Скидан Я.А.	
ПОМИЛКИ В МОВІ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ	99
Таран А. В.	
ФОНЕТИЧНІ ТРУДНОЩІ ОВОЛОДІННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ АНГЛІЙСЬКОЮ ВИМОВОЮ	101
Трухан Г.В.	
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ НОРВЕГІЇ ДО РОБОТИ З СІМ'ЄЮ.....	103
Харченко О.О., Шан Лі	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО ВИБОРУ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ.....	105
Чухно О. А., Латишева А. В.	

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ВИМОВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ	107
Шитєєва А.М.	
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	109
Яловега І. Г.	
НОВАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЯ: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	111
СЕКЦІЯ 3 Виховні практики у просторі сучасної освіти: парадигмальні зрушення та практичний досвід	113
Андрющенко Є.О., Рудічєва Н.К.	
РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	113
Голованова А.І.	
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ КАРЛА ОРФА НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	115
Ван Янься	
ПОНЯТТЯ «ІНТЕГРАЦІЯ» В СИСТЕМІ ОСВІТИ КНР	117
Волошина О.В., Блажко В.В.	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ	119
Гетьман К.В.	
АКАДЕМІЧНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	121
Ковальчук А.А.	
РОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ «СЕРЦЕ ВІДДАЮ ДІТЯМ»	123
Коширова К.Р., Рудічєва Н.К.	
ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	125
Лупаренко С. Є.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕДОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ (1920-1930 рр.)	127
Розлуцька А.Г.	
МОРАЛЬНО-ВИХОВНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	129
Сагіна Ю.В.	
ВИХОВНА СКЛАДОВА АРТ ПЕДАГОГІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ ТА ДІАГНОСТИКИ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ	131

Склярова Ю.С.	
ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ ДЛЯ ГІТАРИ НА УРОЦІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗОШ.....	133
Ворожбіт-Горбатюк В.В., Штефан М.В.	
МІКРОНАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ.....	135
СЕКЦІЯ 4. Питання академічної доброчесності та етики наукових досліджень	137
Бойчук Б. С.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	137
Гладкіх А. М.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ТРЕНД ОСВІТЯНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ХНПУ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ.....	139
Гуцало К. П.	
РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МОРАЛІ ТА ЕТИКИ У ФОРМУВАННІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	142
Кітраль М. С.	
ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	144
Кондратюк С. М.	
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	146
Лехкодух Т.О.	
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВІННИЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО.....	148
Марчак О.Ю.	
АНАЛІЗ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ВИМІРІВ ДЕВІАЦІЙ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	150
Матей Ю.Ф.	
МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ З ПИТАНЬ ЕТИКИ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ: ІСТОРИЧНИЙ НАРИС	152
Chornomord Ye. Ye.	
FUNDAMENTAL VALUES OF ACADEMIC VIRTUE (ON THE EXAMPLE OF K̄hNEU OF SIMON KUZNETS).....	155
Філь А. І.	
ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АКАДЕМІЧНОМУ ПИСЬМУ	157
Шелест О. М.	
ДО ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ	159

Шейко К. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	161
Яригіна Н.М.	
ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	163
СЕКЦІЯ 5 Роль молодого вченого в становленні корпоративної культури наукової спільноти.....	165
Багнюк Н.А.	
МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ КАР'ЄРИ МОЛОДОГО ДОСЛІДНИКА	165
Завулічна І. І.	
БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ ЯК РЕГЕНЕРАЦІЯ СУЧАСНОСТІ	167
Чистяк Д. О.	
РАННІЙ ФІЛОЛОГІЧНИЙ ДОРОБОК ІВАНА ФРАНКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ	169

Наукове видання

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів,
аспірантів, докторантів, молодих учених
(Харків, 13 травня 2021 р.)

Відповідальна за випуск: **Башкір О. І.**

Технічні редактори:

Гелашвілі А. Г. – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право, член ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди;
Єсікова І. В. – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, член ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди.